

Вилхелм
Хауф

приказки

КНИГОИЗДАТЕЛСКА
КЪЩА
ИФРОУД

ВИЛХЕЛМ ХАУФ ПРИКАЗКИ

Превод: Диляна Ламбрева

chitanka.info

КЕРВАНЪТ

Веднъж един керван пътувал през пустинята. Из необятната равнина, където взорът съзирал само пясъци и небе, отдалеч се носел звънът на камилски и конски хлопки.

Най-напред гъст облак прах издавал приближаването на кервана, а когато през него преминавал ветрец, проблясвали лъскави оръжия и пищни одежди. Такъв се сторил керванът на мъжа, който го приближавал от страни. Той яздел хубав арабски кон, оседлан с покривало на тигрови шарки; водел го с тъмночервени юзди със сребърни звънчета, а на главата на коня се веели красиви пера. Ездачът бил личен, а облеклото му подходило на разкошния кон — алено сетре и шалвари, на главата бял тюрбан, богато извезан със златна сърма, а от едната му страна висял ятаган с богато украсена дръжка. Тюрбанът му, който бил смъкнат ниско над лицето и черните очи, които святкали изпод гъстите вежди, дългите мустаци, които висели под извития нос, му придавали див, дързък вид.

Щом приближил на петдесетина крачки от кервана, ездачът пришпорил коня си и за няколко мига настигнал водачите му. Било толкова необичайно самотен ездач да язди сред пустинята, че стражите, опасявайки се от нападение, извадили копията.

— Какво правите?! — викнал им ездачът, като видял, че го посрещат така враждебно. — Да не мислите че сам човек ще тръгне да напада кервана ви?

Засрамени стражите отново размахали копията, но водачът им се насочил към чужденеца и попитал за намеренията му.

— Чий е керванът? — попитал чужденецът.

— Той не е само на един човек, а на няколко търговци, които се прибират от Мека в родния си град, а ние ги съпровождаме през пустинята, защото се случва всякаква пасмина да притеснява пътниците.

— Тогава ме заведи при търговците — пожелал чужденецът.

— Сега не може, защото не бива да спираме, а търговците са на най-малко четвърт час оттук, но ако яздите с мен, докато спрем за обедна почивка, желанието ви ще бъде изпълнено.

Чужденецът не отвърнал нищо, извадил дългото си наргиле, закрепено отстрани на седлото му, и като яздел редом с водача, започнал здраво да дърпа от него. Водачът на стражата не знаел какво да прави с чужденеца, не се осмелявал да попита за името му и колкото и да се стараел да завърже разговор с него, на различните му опити: „Пушите хубав тютюн“ или „Враният ат си го бива, бърз ход има“, му се отвърщало кратко: „Да, да!“ Най-после стигнали до мястото, на което щели да почиват до пладне. Водачът поставил хората си на стража и се спрял да почака с чужденеца пристигането на кервана. Трийсет камили с тежък товар минали покрай тях, придружени от въоръжени мъже. След тях на хубави коне се задали петимата търговци, на които бил керванът. Повечето били мъже в напреднала възраст, сериозни и с положение, както се виждало. Само един изглеждал по-млад от другите, както и по-весел и жив. Колоната завършвала с цяла сюроя от камили и товарни коне.

Разпънали шатри, а камилите и конете завързали наоколо. В средата дигнали голяма шатра от син свилен плат. Натам повел водачът на стражата чужденеца. Като отметнали завесата и влезли вътре, двамата заварили петимата търговци седнали на извезан със сърма миндерлък, а черни роби им поднасяли гозби и напитки.

— Кого ни водиш? — подвикнал младият търговец на водача, но преди още той да успее да отговори, чужденецът заразправял:

— Името ми е Селим Барух и съм от Багдад. На път за Мека ме нападнаха разбойници и преди три дни успях тайно да се спася от пленничество. Великият пророк ми помогна да чуя хлопките на кервана ви и така се озовах при вас. Позволете ми да пътувам във вашата компания. Няма да дарите закрилата си на недостоеен човек, а пристигнем ли в Багдад, щедро ще се отплатя за добрината ви, защото аз съм племенник на великия везир.

Тогава най-възрастният от търговците рекъл:

— Селим Барух, добре дошъл под сянката ни! За нас е радост да ти помогнем! Но първо седни, яж и пий заедно с нас!

Селим Барух седнал при търговците, ял и пил с тях. След като се нахранили, робите вдигнали съдовете и донесли дълги наргилета и турски шербет.

Търговците седели дълго време мълчаливо, пушили и гледали как синкавите кълбенца на дима се извиват и източват и как накрая изчезват във въздуха. Най-сетне мълчанието било нарушено от младия търговец:

— Било на кон или на маса, така ни минава времето вече трети ден — заговорил той. — Тежи ми страшна скука, защото съм навикнал след ядене да се любувам на танцьори или да слушам музика. Не знаете ли нещо, приятели, което може да ни разсее?

Четиримата по-стари търговци продължили да пушат, но се виждало, че сериозно са се замислили. Чужденецът обаче казал:

— Ако ми позволите, ще ви предлага нещо. Мисля си, че на всяко място за отдих някой от нас може да разказва на другите по някоя история. Така времето ни ще минава неусетно.

— Селим Барух, думите ти са прави — рекъл Ахмет, най-старият измежду търговците. — Да приемем предложението му!

— Радвам се, че ви допада — отвърнал Селим, — но за да се убедите, че си заслужава, искам аз да сложа началото.

Петимата търговци се сместили доволни и направили място на чужденеца в средата. Робите отново налели високите чаши, напълнили наргилетата на господарите си с пресен тютюн и донесли тлеещ въглен за разпалване. А Селим си освежил устата с хубава глътка шербет, погладил мустаците си и започнал:

— Чуйте историята за халифа Щърк...

ХАЛИФЪТ ЩЪРК

I

Един хубав следобед багдадският халиф Хасид си седял удобно на дивана. Денят бил горещ, той тъкмо бил станал от краткия си следобеден сън и видът му бил напълно свеж. Пушел дълго наргиле от розово дърво, посръбвал си от кафето, което му сипвал един роб, и както всеки път, когато му се услаждало, доволно си поглаждал мустаците. Накратко, по всичко личало, че халифът се чувствал наистина добре. По това време с него можело да се разговаря много спокойно, защото бил благ и общителен. По тази причина великият везир Мансор го навестявал всеки ден именно в този час.

Както винаги той се появил и този следобед, но противно на навика му изглеждал много замислен. Халифът извадил наргилето за малко от устата си и попитал:

— Защо е угрижено лицето ти, велики везире?

Великият везир кръстосал ръце пред гърдите си, поклонил се на господаря си и отвърнал:

— Господарю, не знам дали лицето ми е угрижено, но долу пред палата един търговец е извадил хубава стока и се ядосвам, че нямам повечко излишни пари.

Халифът, който отдавна имал желание да достави радост на великия везир, изпратил черния си роб да доведе уличния търговец. Скоро слугата се върнал заедно с него. Търговецът бил нисък, закръглен мъж, лицето му било възмургаво, а дрехите му опърпани. Носел сандък с какви ли не стоки: перли и гривни, богато украсени пистолети, бокали и гребени. Халифът и везирът разгледали всичко и накрая халифът избрал за себе си и за Мансор по един хубав пистолет, а за жената на везира купил гребен. Когато вехтошарят понечил да затвори сандъка, халифът зърнал малко чекмедже и попитал дали и там няма някаква стока. Уличният търговец дръпнал чекмеджето и отвътре се показала кутийка с черен пращец и свитък с непознати знаци, които нито халифът, нито везирът могли да разчетат.

— Тези две неща са ми от един търговец, който ги намерил на една улица в Мека — рекъл търговецът. — Не зная какви са, ще ви ги дам почти без пари, на мен не са ми притрябвали.

Халифът, който обичал да събира в библиотеката си стари ръкописи, макар и да не умее да ги чете, купил свитъка и кутийката, освободил търговеца, но му се приискало да разбере, какво пише в свитъка и запитал везира дали не познава някого, който може да го разчете.

— Милостиви господарю и повелителю — отвърнал той, — до голямата джамия живее човек, който се нарича Селим Учения, той знае всички езици. Нареди да го доведат! Може би той ще може да разгадае тези странни знаци.

Скоро довели Селим Учения.

— Селим — обърнал се към него халифът, — казват, че си много учен. Я виж дали ще можеш да разчетеш това? Ако можеш, ще получиш от мен нова празнична дреха, ако не успееш, ще получиш дванайсет удара по лицето и двайсет и пет по нозете, защото напразно са те наричали Селим Учения.

— Да бъде волята ти, господарю!

Той дълго разглеждал свитъка, накрая извикал:

— Ако това не е латински, нека ме обесят!

— Кажу какво пише там, щом е на латински! — заповядал халифът.

Селим започнал да превежда:

— Човече, който откриеш този надпис, слави Аллах за милостта му! Който смръкне от прашеца в тази кутийка и рече: „Мутабор“, може да се превърне в каквото животно пожелае и да разбира езика на животните. Ако иска отново да си възвърне човешкия образ, да се поклони три пъти на изток и да изрече същата дума. Но пази се, докато си преобразен, да не се разсмееш! Инак вълшебната дума ще изчезне от паметта ти и ще си останеш животно.

Когато Селим Учения свършил с четенето, халифът бил извънредно доволен. Накарал го да се закълне, че никому няма да разкрие тайната, подарил му хубава дреха и го освободил. А на великия везир рекъл:

— На това казвам добри покупки, Мансор! Как се радвам, че ще мога да стана животно! Утре рано сутринта ще дойдеш при мен! Ще

излезем заедно извън града, ще смръкнем малко от прашеца в кутийката и ще подслушваме какво си говорят животните във въздуха и водата, в гората и полето!

II

На другата сутрин халифът едва бил приключил със закуската и тоалета си, когато великият везир се явил при него, за да го съпроводи на разходката, както му било казано. Халифът мушнал кутийката с вълшебния прашец в пояса си и, като наредил на свитата си да се отстрани, двамата с великия везир излезли от двореца. Първо се разходили из просторните градини на халифа, но напразно се озъртали за някое животинче, на което да изпробват вълшебството. Накрая везирът предложил да отидат до едно блато, където бил виждал много животни и по-точно щъркели. Те винаги привличали вниманието му с важния си вид и тракането на клюновете си.

Халифът одобрил предложението на везира и двамата се отправили към блатото. Когато пристигнали, видели един щъркел да се разхожда важно нагоре-надолу и да търси жаби, като от време на време потраква с клюна си. Точно в този момент забелязали друг щъркел да се насочва към него.

— Кълна се в мустаците си, милостиви господарю — рекъл великият везир, — че тези двама дългокраковци ще се разговорят. Какво ще кажеш да се превърнем в щъркели?

— Добре го каза! — отвърнал халифът. — Но нека първо да си припомним как трябваше да си възвърнем предишния образ. Да, така! Три пъти се покланяш на изток и казваш „Мутабор“ и — аз отново съм халиф, а ти везир. Но за Бога, само не бива да се смеем, иначе сме загубени!

Докато халифът говорел, видял другия щъркел да прелита над главите им и бавно да се спуска на земята. Бързо извадил кутийката от пояса си, смръкнал голяма щипка, подал и на великия везир и двамата извикали: „Мутабор!“

Тогава краката им се източили, станали тънки и червени, хубавите жълти пантофи на халифа и неговия придружител се превърнали в безформени щъркелови ходила, ръцете им станали

криле, вратовете изскочили от плещите и станали един лакът дълги, мустаците изчезнали, а телата им се покрили с мека перушина.

— Имате хубав клюн, господин везир — заговорил халифът, след като силно се изумил от вида на везира. — Кълна се в Пророка, че не съм виждал подобно нещо.

— Покорно благодаря — отвърнал великият везир, като се поклонил, — но ако ми позволите да кажа, като щъркел ваше височество изглежда дори по-добре, отколкото като халиф. Но елате, ако желаете да подслушваме нашите другари и да видим дали наистина разбираме езика на щъркелите.

В това време вторият щъркел вече бил кацнал. Почистил с клюн краката си, пооправил си перушината и се отправил към другаря си. Новопоявилите се щъркели забързали да се приближат до тях и с изненада дочули следния разговор:

— Добро утро, госпожа Дългокракова, толкова рано, а вече сте на ливадата?

— Много благодаря, госпожа Тракниклюнова! Правех си само лека закуска. Дали ви се хапва четвъртинка гущер или жабешко бутче?

— Покорно благодаря, но днес нямам никакъв апетит. Дойдох на ливадата за нещо съвсем различно. Днес трябва да танцувам пред гостите на баща ми и затова искам малко да се поупражня тук на спокойствие.

И младата женска започнала да прави чудновати движения по ливадата. Халифът и Мансор я наблюдавали слисани, но когато застанала в артистична поза на един крак и замахала грациозно с криле, двамата не могли повече да се стърпят и избухнали в неударим смях, от който се свързели след доста време. Халифът се опомнил пръв.

— Ама че забавно, не може да се купи с пари. Жалко че глупавите животни се подплашиха от смеха ни, иначе сигурно щяха и да запоят!

Но в този момент великият везир се сетил, че смехът бил забранен по време на преобразяването и споделил опасенията си с халифа:

— Пусто да опустее дано! Тая шега ще ми излезе скъпо, ако остана щъркел! Спомни си тъпата дума, аз не мога да си я припомня — завайкал се халифът.

— Трябва да се поклоним три пъти на изток и да кажем: „Му-, Му-, Му...“

Обърнали се на изток и се поклонили толкова ниско, че клюновете им за малко не докоснали земята. Но, о, проклятие! Били забравили вълшебната дума и колкото и да се кланял халифът, колкото и усърдно да повтарял везирът му „Му — Му“ — думата не им идвала на ум и бедният Хасид и везирът му си останали щъркели.

III

Омагьосаните всезнайковци тъжно кръстосвали полетата. Не знаели какво да сторят в бедата си. Не можели да излязат от щъркеловата си кожа, в града също не можели да се върнат и да признаят кои са, защото кой би повярвал на един щъркел, че е халиф? А дори и да повярва някой, биха ли приели жителите на Багдад един щъркел да им бъде халиф?

Дни наред обикаляли околността и се хранели оскъдно с полски плодове, които не можели лесно да налапват заради дългите си клюнове. Гущери и жаби не им се ядели, защото се опасявали да не си повредят стомасите с подобни лакомства. Единственото им удоволствие в това незавидно положение било, че можели да летят и често прелитали над покривите на Багдад, за да видят какво става в града.

В началото им направило впечатление, че жителите на града са много неспокойни и тъжни. Но към четвъртия ден след омагьосването си, като стигнали до палата на халифа, видели, че долу по улиците се ниже пищно шествие. Тъпани и зурни ехтели и мъж с алена мантия, извезана със сърма, яздел украсен кон, а нагиздените му слуги го били наобиколили. Половин Багдад вървял подире му и всички викали:

— Да живее Мицра, владетелят на Багдад!

Тогава двата щъркела от покрива на палата се спогледали и халифът Хасид казал:

— Досещаш ли се сега защо съм омагьосан, велики везире? Този Мицра е синът на смъртния ми враг, който в злощастен за мен час се закле да ми отмъсти, но аз още не губя надежда. Ела с мен, верни друже, с когото дяля неволята си! Да отидем на гроба на Пророка, може на това свещено място да се разтури магията.

Дигнали се от покрива на палата и литнали към Медина.

Но летенето не било толкова лесно, защото двата щърка не били много опитни.

— О, господарю — заохкал след няколко часа великият везир, — с ваше позволение няма да мога да издържа дълго. Вие летите много бързо! Освен това вече се стъмни и ще бъде добре да си потърсим подслон за през нощта.

Хасид се вслушал в молбата на подчинения си и като съзрял в долчинката една развалина, в която, както изглеждало, можело до се приютят, литнали натам. Мястото, на което се установили за през нощта, някога било палат. Красиви колони се подавали изпод развалините, множество покои свидетелствали за отминалия разкош на дома. Хасид и придружителят му тръгнали из тунелите да си потърсят сухо местенце. Изведнъж щъркелът Мансор се спрял.

— Господарю и повелителю мой — зашепнал той, — колкото и да не е за вярване, че един велик везир, а камо ли щъркел, може да се бои от духове, аз трябва да призная, че се чувствам много особено, защото съвсем ясно чух наблизно някой да въздиша и да стене.

Халифът се спрял и също дочул тих плач, който, както му се сторило, идвал от човек. Забързал нетърпеливо към мястото, откъдето долитали жалните звуци, но везирът го задържал с клюна си за крилото и му се примолил да не се впуска в нови неизвестни опасности. Но напразно! Халифът, под чиято щъркова перушина туптяло смело сърце, се отскубнал, загубвайки няколко пера, и се забързал към един тъмен тунел. Скоро стигнал до врата, която била само притворена и иззад която се чували отчетливи въздишки и стенания. Бутнал я с клюн и изненадан се спрял на прага. В разрушената стая, през чийто решетъчен прозорец прониквала оскъдна светлина, видял на пода голяма кукумявка. Едри сълзи се ронели от големите ѝ кръгли очи, а от кривата ѝ човка излизали трогателни жални звуци. Но като съзряла халифа и везира му, кукумявката надала силен радостен вик. С крило, покрито с кафяви пера, избърсала с финес сълзите си и за голяма изненада на двамата казала на чист арабски:

— Добре дошли, щъркели! Вие сте добър знак за спасението ми, защото ми беше предсказано, че щъркели ще ми донесат голям късмет!

Когато халифът се съвзел от голямата си почуда, наклонил дългата си шия в поклон, заел изящна поза с дългите си крака и рекъл:

— Кукумявке, от думите ти мога да съдя, че в твое лице виждам другарка по неволя. Но уви! Надеждата ти, че ще намериш спасението

си чрез нас, е напразна. Ще разбереш нашето отчаяние, едва когато чуеш историята ни.

Кукумявката го помолила да ѝ я разкаже и халифът заразправял патилата си, които ние познаваме.

IV

Когато халифът свършил с разказа си, кукумявката му благодарила и рекла:

— Изслушай и моята история, за да разбереш, че аз съм не по-малко нещастна от теб. Баща ми е цар на Индия, а аз, неговата единствена нещастна дъщеря, се наричам Луса. Същият вълшебник Кашнур, който ви е омагьосал, направи и мен нещастна. Един ден дойде при баща ми, за да поиска ръката ми за сина си Мицра. Баща ми, който обаче има буен нрав, нареди да го изхвърлят по стълбите. Но този жалък човек успя преобразен да се добере до мен веднъж, когато бях отишла в градината да се поосвежа с напитки. Преоблечен като роб, ми поднесе питие, което ме обезобрази така отвратително. Припаднах от ужас и той ме пренесе тук и ми кресна с ужасния си глас:

— Тук ще останеш до края на дните си — грозна, презряна дори от животните, освен ако някой не пожелае да те вземе за жена дори в този ужасен вид. С това си отмъщавам на теб и твоя горд баща!

Оттогава изминаха много месеци. Самотна и тъжна живея сред тези отломки, презряна от света, страшилище дори за животните; красотата на природата е недостъпна за мен, защото през деня съм сляпа и едва когато луната излее бледата си светлина над тези зидове, премрежващата пелена пада от очите ми.

Кукумявката свършила и отново избърсала очите си с крило, защото разказът за страданията ѝ я бил разчувствал.

Докато слушал принцесата, халифът изпаднал в дълбок размисъл:

— Ако не се заблуждавам, между нашите беди има тайна връзка, но как да разкрия тази загадка?

Кукумявката му отвърнала:

— О, господарю, и аз мисля така, защото още като малка една мъдра жена ми предсказа, че щъркел ще ми донесе голямо щастие и ми

се струва, че зная как ще можем да се спасим.

Халифът бил много учуден и я попитал какво има предвид.

— Вълшебникът, който е причина за нещастieto и на двама ни — рекла тя, — идва веднъж месечно сред тези развалини. Недалеч от тази стая има една зала. Там той има обичая да събира много свои приятели да пируват. Аз често пъти съм ги подслушвала. Като се видят, си разказват за злините, които са сторили. Може този път да спомене думата, която сте забравили.

— О, скъпа принцесо — възкликнал халифът, — кажи кога ще дойде пак и къде е тази зала?

Кукумявката замълчала за момент и после рекла:

— Да не ви се стори невъзпитано, но мога да изпълня желанието ви само при едно условие.

— Казвай, казвай! — викнал Хасид. — Нарездай, съгласен съм на всяко условие.

— Условието ми е и аз да се освободя заедно с теб, а това е възможно само ако някой поиска ръката ми.

Щъркелите били поразени от предложението и халифът махнал с крило на везира да излязат за малко навън.

— Велики везире — заговорил още от вратата халифът, — сделката не е добра, но защо пък да не приемете?

— Така ли? — отвърнал другият. — Че като се върна вкъщи, жена ми да ми избоде очите? Освен това съм стар човек, а вие сте млад, неженен и на вас повече приляга да поискате ръката на млада хубава принцеса.

— В това е въпросът — въздъхнал халифът и тъжно увесил криле, — кой знае дали е млада и хубава? На това му се вика да купуваш слепешката!

Дълго време обсъждали двамата, но накрая, когато халифът видял, че везирът по-скоро ще остане щъркел, отколкото да се ожени за кукумявката, решил сам да приеме условието. Кукумявката се зарадвала извънредно много и им признала, че са дошли в най-подходящото време, защото по всяка вероятност магьосниците щели да се събират същата нощ.

Тя напуснала стаята заедно с щъркелите и ги повела към залата. Дълго вървели тримата през един мрачен тунел, докато най-накрая откъм една полусрутена стена към тях се процедил светъл лъч. Когато

пристигнали там, кукумявката ги посъветвала да пазят тишина. През пролуката, до която били застанали, се виждала огромна зала. От всичките ѝ страни имало чудни колони, а отвътре била украсена богато. Многобройни цветни лампи заместваха дневната светлина. По средата на залата имало кръгла маса, отрупана с какви ли не отбрани ястия. Около масата се виел диван, на който седели осем мъже. В един от тях щъркелите познали уличния търговец, който им бил продал вълшебния прашец. Този, който седял до него, го подканил да разкаже за последните си дела. Между другото той заразправял и историята за халифа и неговия везир.

— Каква дума им каза? — попитал го накрая друг магьосник.

— Доста трудна латинска дума: „мутабор“.

V

Когато притаените до пролуката в стената щъркели чули това, не можели да си намерят място от радост. С дългите си крака те така бързо се втурнали към портата, че кукумявката едва смогвала да ги следва. Там халифът ѝ заговорил развълнувано:

— Спасителко на моя живот и на живота на приятеля ми, в знак на вечна благодарност за стореното за нас приеми предложението ми да се омъжиш за мен!

После се обърнал на изток. Три пъти навели щъркелите дългите си шии към слънцето, което тъкмо се показвало иззад планината.

— Мутабор! — извикали те и в миг се преобразили. От преголямата радост, че отново са дарени с човешки образ, господарят и подчиненият му се прегърнали и започнали да се смеят и да плачат едновременно. Но колко голяма била почудата им, когато се озърнали наоколо. Пред тях стояла красива девойка, окичена с чудни накити. Смеейки се, тя подала ръка на халифа.

— Не можеш ли да познаеш приятелката ви, кукумявката? — попитала тя.

Това била тя. Халифът бил така пленен от красотата и чара ѝ, че извикал: „Най-голямото щастие било да станеш щъркел!“

Тримата се отправили заедно към Багдад. В дрехите си халифът открил не само кутийката с вълшебния прашец, но и кесията си. В най-близкото село той накупил всичко необходимо за из път и те скоро стигнали до портите на Багдад. Там обаче пристигането на халифа предизвикало голямо удивление. Тъй като на хората било разгласено, че е мъртъв, радостта им от срещата с обичния господар била голяма и толкова по-силно се разгоряла омразата им към Мицра. Спуснали се към палата и пленили стария магьосник и сина му. Халифът изпратил стареца в стаята, която принцесата обитавала, докато била кукумявка и заповядал да бъде обесен там. На сина обаче, който не разбираше нищо от магиите на баща си, казал да избира дали да умре или да смръкне от

прашеца. Когато той се спрял на второто, халифът му поднесъл кутийката. Една щипка от прашеца и вълшебната дума го превърнали в щъркел. Халифът наредил да го затворят в железен кафез, който да поставят в градината му.

Дълго и щастливо живял халифът Хасид с жена си, принцесата. Най-приятните му часове били следобед, когато го навестявал великият везир. Тогава често си говорели за приключението си като щъркели, а когато халифът бивал особено благоразположен, благоволявал да показва как е изглеждал великият везир като щъркел. Тогава се разхождал с изпружени крака и сериозна физиономия из стаята напред-назад, правел се, че трака с клюн, махал с ръце като с криле и показвал как той напразно се кланял на изток и подвиквал: „Му-Му“. Това представление всеки път доставяло голяма радост на госпожа халифката и нейните деца. Но когато халифът попрекалявал с тракането и поклоните, везирът през смях го заплашвал, че ще издаде на халифката какво са си говорили тогава, пред вратите на принцесата кукумявка.

Когато Селим Барух разказал историята си, търговците били много доволни.

— Наистина следобедът мина, без да го усетим — рекъл един от тях, като повдигнал завесата на шатрата. — Вечерният вятър е хладен, можем да напреднем още малко.

Другарите му били съгласни с това, вдигнали шатрите и керванът продължил по пътя си.

Яздили почти през цялата нощ, защото през деня било задушно, а през нощта — свежо и светло от звездното небе. Най-сетне стигнали до удобно място за лагеруване, разпънали шатрите и легнали да почиват. А за чужденеца търговците се погрижили като за най-скъп гостенин. Един му дал възглавница, друг — завивка, трети — роб, на кратко: бил толкова добре обслужен, сякаш си бил у дома. Когато търговците отново се надигнали, били започнали горещите часове от деня и те единодушно решили да дочакат свечеряването. След като се нахранили, отново се събрали, а най-младият търговец се обърнал към най-стария и рекъл:

— Селим Барух вчера се погрижи да прекараме приятно следобед, какво ще кажете, Ахмет, ако и вие ни разкажете нещо, било

то от дългия ви живот, който сигурно е изпълнен с много приключения, било то някоя хубава приказка?

В отговор на това Ахмет помълчал малко, сякаш се колебаел какво да разкаже и най-накрая заговорил:

— Скъпи приятели, по време на нашето пътуване вие се доказахте като верни другари, Селим също заслужава моето доверие; затова искам да ви споделя нещо от живота си, което иначе неохотно и не на всекиго разказвам: историята за кораба на призраците...

КОРАБЪТ НА ПРИЗРАЦИТЕ

Баща ми държеше малък дюкян в Балсора. Ни богат, ни беден той беше от онези хора, които не обичат да рискуват от страх да не изгубят малкото, което имат. Възпита ме що-годе добре и от рано ме научи да му помагам. Тъкмо бях навършил осемнайсетата си година, когато направи първата си по-голяма спекула и умря, вероятно от притеснение, че е доверил хиляда жълтици на морето. След това обаче нямаше как да не го призная за щастливец, защото няколко седмици по-късно се разнесе новината, че корабът, на който баща ми е поверил стоката си, е потънал. Това нещастие обаче не можеше да сломи младежкия ми дух. Обърнах цялото си бащино наследство в пари и тръгнах да пробвам щастиято си в чужбина, придружаван единствено от един стар слуга на баща ми, който от силна привързаност не желаше да се отдели от мен и моята съдба.

От пристанището в Балсора отплавахме с добър попътен вятър. Корабът, който бях наел, трябваше да ни закара до Индия. Петнайсет дни бяхме пътували по редовния морски път, когато капитанът ни извести, че се очаква буря. Лицето му беше угрижено, изглежда не познаваше фарватера по тези места достатъчно добре, за да може спокойно да го посрещне. Заповяда да се спуснат платната и ние продължихме съвсем бавно напред. Нощта беше настъпила, беше светло и студено и капитанът вече започна да си мисли, че се е заблудил в признаците за задаваща се буря. Изведнъж съвсем близо до нас профуча кораб, който не бяхме забелязали дотогава. Диви крясъци и весела гюрултия се носеха откъм палубата, което ме озадачи не малко в напрегнатия час преди разразяването на бурята. А капитанът, застанал от едната ми страна, пребледня като мъртвец.

— Корабът ми е загубен! — възкликна той. — Там пътува смъртта!

Преди да успея да го разпитам за странното му възклицание, моряците нахълтаха с резове и писъци:

— Видяхте ли го? — крещяха те. — Свършено е с нас!

Капитанът нареди да прочетат молитви за утеха от Корана и отиде сам да управлява кораба. Но напразно! Бурята видимо се надигаше и преди да е изминал и час, корабът се разби и заседна. Спуснаха лодки и когато последните моряци едва бяха успели да се спасят, корабът потъна пред очите ни и аз се озовах в морето разорен до просешка тояга. Но с това бедите ни не свършиха. Бурята се разрази, лодката не можеше повече да се управлява. Аз се вкопчих здраво в стария си слуга и двамата си обещахме да не се отделяме един от друг. Най-после дойде денят. Но заедно с първите слънчеви лъчи излезе вятър, който подхвана лодката и я преобърна. Повече не видях никого от екипажа. Бурята ме беше зашеметила и когато дойдох на себе си, се намерих в ръцете на моя стар, верен слуга, който се беше спасил, закрепвайки се на преобърнатата лодка, и ме беше изтеглил при себе си. Бурята беше утихнала. От кораба ни нямаше и следа, но недалеч от нас видяхме друг кораб, към който ни носеха вълните. Когато го наближихме, познах, че е същият, който през нощта мина покрай нас и толкова много изплаши капитана. Обзе ме особено чувство. Думите на капитана, които се бяха потвърдили така ужасно, пустият вид на кораба, от който, колкото и да се приближавахме, както и да крещяхме, никой не се отзоваваше, ме плашеха. Но това беше единствената ни надежда за спасение, затова възхвалихме Пророка, който ни беше избавил по такъв чуден начин.

От предната част на кораба се спускаше дълго въже. С ръце и нозе загребахме натам, за да можем да го хванем и най-сетне успяхме. Още веднъж извиках, но на кораба си оставаше тихо. Тогава задрапахме по въжето нагоре и аз като по-млад се движех отпред. Но, о, ужас! Каква картина се разкри само пред очите ми, като стъпих на палубата!

Подът беше почервенял от кръв и двайсет-трийсет трупа в турски одежди се търкаляха наоколо. На средната мачта с пирон в челото бе прикован богато облечен мъж със сабя в ръка, бледо и изпито лице — той също бе мъртъв. Вцепених се от ужас, едва смеех да дишам. След мен се изкачи и моят спътник. Видът на предната палуба, по която не се мяркаше жива душа, а се търкаляха само страховити мъртъвци, порази и него. Най-накрая, след като в страха си се обърнахме за помощ към Пророка, се осмелихме да продължим

нататък. При всяка крачка се оглеждахме дали няма да изскочи нещо ново, още по-ужасяващо. Но всичко си остана по старому. На дълж и шир нямаше нищо живо, с изключение на нас и океана. Не се осмелявахме даже да говорим високо от страх, че мъртвият капитан, прикован към мачтата, може да завърти към нас изцъклените си очи или че някой от умрелите може да извърне глава. Най-сетне стигнахме до една стълба, която водеше към вътрешността на кораба. Там несъзнателно се спряхме и се спогледахме; никой не се осмеляваше да каже какво мисли.

— О, господарю — обърна се към мен верният ми слуга, — тук се е случило нещо ужасно. Дори корабът долу да е пълен с убийци, ако щат да ме пощадят, ако щат — не, предпочитам да им се предам, отколкото да остана за по-дълго при мъртвите.

Аз бях на същото мнение. Дадохме си кураж и нетърпеливо заслizaхме надолу. Тук обаче също цареше мъртвешка тишина и само нашите стъпки къртяха по стълбата. Спряхме се пред вратата на една каюта. Долепих ухо до нея и се ослушах — нищо не се чуваше. Отворих. Тя беше разхвърляна. Дрехи, оръжия и други вещи бяха пръснати навсякъде. Нищо не си беше на мястото. Екипажът или най-малкото капитанът трябва доскоро да бе гулял, защото всичко наоколо говореше за това. Продължихме да вървим от стая в стая, от каюта в каюта: навсякъде намирахме богати запаси от коприна, перли, захар и др. Като видях всичко това, се възрадвах — помислих си, че щом корабът не принадлежи на никого, ще мога да присвоя всичко. Но Ибрахим ми обърна внимание, че вероятно все още сме далеч от сушата и че без чужда помощ няма да можем сами да се придвижим дотам.

Подкрепихме се с ястията и напитките, които открихме в изобилие, и се качихме отново на палубата. Но тук при вида на труповете отново ни настръгнаха косите. Решихме да се освободим от тях и да ги изхвърлим през борда. Обаче какъв ужас изпитахме само като открихме, че никой не може да бъде помръднат от мястото му. Те лежаха на пода като заковани и за изхвърлянето им беше нужно отделянето на пода на палубата, а за такова нещо ни липсваха нужните инструменти. И капитанът не можеше да бъде отделен от мачтата, дори сабята не можахме да изтръгнем от вкочанената му ръка. Прекарахме

деня в тъжни размисли над положението си и когато настъпи нощта, аз разреших на стария Ибрахим да легне да поспи. Самият аз възнамерявах да седя на палубата буден и да се оглеждам дали отнякъде няма да дойде спасение. Но когато се показва луната и пресметнах по звездите, че сигурно приближава единайсетият час, ме налегна такава силна дрямка, че неволно се смъкнах зад едно буре. Бях по-скоро като под упойка, отколкото в сън, защото чувах ясно как морето се удря отстрани в кораба и как платната скърцат и свирят на вятъра. Изведнъж ми се стори, че чувам гласове и мъжки стъпки по палубата. Понечих да се изправя, за да погледна какво става. Но невидима сила държеше крайниците ми приковани, дори очите си не можех да отворя. А гласовете се чуваха все по-ясно, сякаш весела моряшка компания се бе разшетала по палубата. Сред шума ми се стори да дочувам силния глас на командващия, а също и ясният звук на вдигане и спускане на въжета и платна. Постепенно обаче сетивата ми се замъглиха и аз потънах в дълбок сън, като ми се струваше, че чувам само шум от оръжия. Събудих се едва когато слънцето се беше вдигнало високо и ми блестеше в лицето. Огледах се смаяно: бурята, корабът, мъртвите и това, което бях чул през нощта, ми изглеждаше като сън, но когато отворих очи, открих, че всичко си е както през предишния ден. Мъртвите лежаха неподвижно, неподвижно беше прикован и капитанът към мачтата. Засмях се на съня си и се изправих да потърся стареца.

Намерих го замислен в каютата.

— О, господарю! — възкликна той, като влязох при него. — По-добре да лежа на дъното на морето, отколкото да изкарам още една нощ на този омагьосан кораб.

Попитах го за причината за притеснението му и той отговори:

— Няколко часа след като бях заспал, се събудих и чух, че някой се разхожда нагоре-надолу над главата ми. Първо си помислих, че сте вие, но бяха най-малко двайсет души, които сновяха отгоре, чувах ги, че викат. Най-накрая някой тежко-тежко заслиза по стълбите. Тогава вече изпаднах в несвяст, само от време на време идвах на себе си и виждах същия човек, който е прикован горе на мачтата, там, на онази маса, да пее и да пие, а оня в алената дреха, дето е проснат недалеч от него, да седи при него и да му помага в пиенето.

Сигурно ми вярвате, приятели, че не се почувствах никак добре, защото знаех, че не е лъжа — аз също бях чул мъртъвците! Бях ужасен да пътувам в такава компания. А моят Ибрахим изпадна отново в дълбок размисъл.

— Сетих се! — възкликна той накрая. Беше му дошло наум заклинание, на което го бил учил дядо му, мъж, пътувал по далечни земи и видял какво ли не. То трябваше да помага срещу всякакви духове и магии. Ибрахим твърдеше също, че идната нощ ще успеем да победим неестествения сън, който ни налягаше, ако усърдно си казваме молитви от Корана. Предложението на стария човек ми допадна. В страх посрещнахме настъпването на нощта. До каютата имаше една малка стаичка и ние решихме да се оттеглим там. Във вратата пробихме достатъчно големи дупки, за да можем да наблюдаваме цялата каюта, после я залостихме, колкото бе възможно, а Ибрахим изписа името на Пророка в четирите ъгла на каютата. Така се подготвихме да чакаме ужасиите на нощта. Може да е било пак към единайсет часа, когато страшно ме унесе на сън, затова другарят ми ме посъветва да си кажа няколко молитви от Корана, което и ми помогна. Изведнъж отгоре сякаш се оживи: заскърцаха въжета, дочуха се стъпки по палубата, както и различни гласове. Няколко минути седяхме така в напрегнато очакване, докато чухме някой да слиза по стълбите. Тогава старецът започна да мълви заклинанието против духове и магии, което беше научил от дядо си:

*Дошли от небето,
излезли от морето,
изпълзели от тъмен гроб,
изчадия на огъня;
Аллах властител ще ви призове,
нему покорни са всички духове.*

Трябва да призная, че не вярвах истински на заклинанието и ми настръхнаха косите, когато вратата рязко се отвори. При нас влезе едрият, снажен мъж, за когото знаех, че е прикован към мачтата. И сега гвоздеят пробождаше главата му, но беше прибрал сабята си в ножницата. Подире му дойде друг, не толкова скъпо облечен — и него

бях виждал да лежи горе. Капитанът — човек не можеше да го сбърка — имаше бледо лице, дълги черни мустаци, а очите му шареха диво из цялата стая. Успях да го видя съвсем ясно, като мина покрай нас, а той изобщо не обърна внимание на вратата, която ни прикриваше. Двамата седнаха на масата, която беше в средата на каютата, и заговориха високо, почти крещяха на някакъв непознат език. Ставаха все по-шумни и разгорещени, докато накрая капитанът удари по масата със свит юмрук така, че стаята прокънтя. Другият скочи с дивашки смях и махна на капитана да го последва. Той стана, извади сабята си и двамата напуснаха каютата. Като си тръгнаха, си поотдъхнахме, но страхът още дълго не ни напускаше. На палубата ставаше все по-шумно, чуваше се как притичват напред-назад, как викат, смеят се и реват. Накрая настана такава адска шумотевица, че ни се струваше, че палубата ще падне при нас заедно с платната, дрънчаха оръжия и се чуваха писъци и изведнъж настана пълна тишина. Когато след няколко часа се осмелихме да се качим горе, намерихме всичко както преди. Всеки лежеше на същото място твърд като камък.

Така прекарахме не малко дни на кораба. Движихме се все на изток, където по мои изчисления трябваше да има земя, но ако през деня изминавахме много път, през нощта, изглежда, все се връщаме обратно, защото изгревът на слънцето ни заварваше на едно и също място. Не можехме да си го обясним по друг начин, освен че мъртвите всяка нощ плаваха с пълен ход в обратна посока. За да предотвратим това, веднъж преди настъпването на нощта свихме всички платна и приложихме същото средство както при вратата на каютата: написахме името на Пророка на пергамент, добавихме и заклинанието на дядото и завързахме пергаментата около свитите платна. Със страх изчакахме в стаичката си да видим какво ще стане. Изглежда, този път духът още по-силно се развилня, но каква беше изненадата ни, когато на другия ден заварихме платната навити, както ги бяхме оставили. През деня развързахме само толкова платна, колкото бяха нужни, за да се движи леко корабът, и така за пет дни изминахме голямо разстояние.

На сутринта на шестия ден открихме, че земята е недалеч и благодарихме на Аллах и неговия Пророк за чудното си спасение. Този ден и следващата нощ плавахме покрай брега, а на седмата сутрин ни се стори, че недалеч забелязваме град. С голямо усилие пуснахме котва в морето, тя веднага се закачи за дъното, слязохме с

една малка лодка от палубата и загребахме с всички сили към града. След половин час навлязохме в малка река, която се вливаше в морето, и слязохме на брега. При градската порта разпитахме как се нарича градът и научихме, че е индийски и се намира недалеч от мястото, накъдето първоначално се бях отправил. Запътихме се към един хан и там се поосвежихме от нашето необикновено пътешествие. В същото време търсех някой мъдър и разбран човек, затова обясних на ханджията, че ми трябва някой, който да разбира малко от магьосничество. По една отдалечена улица той ме заведе до нищо и никаква къща, почука и като ме пуснаха вътре, ми поръча само да потърся Мулей.

В къщата ме посрещна старче със сива брада и дълъг нос и ме попита какво желая. Казах му, че търся мъдрия Мулей, отвърна, че е самият той. Поисках му съвет, какво да сторя с мъртвите и как да направя така, че да ги отстраня от кораба. Отговори ми, че моряците сигурно са били омагьосани в морето заради някакво злодеяние и смята, че магията ще се разтури, ако се пренесат на сушата, но това можело да стане, само ако се отстранят дъските, на които лежат. На мен принадлежал по закон Божи корабът с всичката стока, защото аз съм ги бил намерил, но трябвало да пазя всичко в тайна и да му заделя малък подарък от огромното си богатство. Щял да ми послужи с робите си да махна мъртвите от кораба. Обещах, че ще го възнаградя богато, и заедно с петима роби с триони и брадви се отправихме на път. Като вървахме, Мулей не спираше да хвали хрумването, че сме увили корабните платна с молитви от Корана. Каза, че това бил единственият възможен начин да се спасим.

Беше още доста рано, когато пристигнахме при кораба. Всички веднага се заловихме за работа и само след час в лодката лежаха вече четирима. Неколцина роби трябваше да ги закарат до сушата, за да ги заровят. Като се върнаха те разказаха, че мъртвите им спестили усилието да ги погребват, защото още като докоснали земята, се разпаднали на прах. Продължихме да отделяме мъртвите от палубата и до вечерта всички бяха занесени на сушата. Най-накрая на борда не остана никой друг освен този, който беше прикован за мачтата. Напразно се опитвахме да изтеглим гвоздеа от дървото, нямаше сила, която да е в състояние да го помръдне дори на косъм. Не знаех какво

да сторя, мачтата не можеше да се отсече, за да го закараме на сушата. Но в затруднението ни помогна Мулей. Накара един роб бързо да отиде до сушата, за да донесе гърне с пръст. Когато пръстта беше доставена, вълшебникът изрече над нея тайнствени слова и я изсипа върху главата на мъртвия. Той веднага отвори очи, пое дълбоко въздух, а раната на челото му започна да кърви. Сега лесно издърпахме гвоздеа и раненият падна в ръцете на един от робите.

— Кой ме доведе тук? — рече той, след като, изглежда, си беше отдъхнал малко.

Мулей посочи мен и аз се приближих.

— Благодаря ти, непознати чужденецо, ти ме спаси от дълго мъчение. От петдесет години тялото ми пътува по морето, а духът ми е прокълнат да се връща всяка нощ. Но сега главата ми докосна земята и аз мога смирено да отида при дедите си.

Помолих го да ни каже как е стигнал до това ужасно положение и той заговори:

— Преди петдесет години бях властен, известен човек и живеях в Алжир. Жаждата за богатство ме тласна да оборудвам кораб и да започна да пиратствам. Беше минало известно време, когато веднъж качих един дервиш от остров Занте, който искаше да пътува без пари. Аз и хората ми бяхме грубовати люде и не зачитахме светостта на този мъж, аз даже му се подигравах. Но когато веднъж той, обзет от свещен гняв, започна да ме гълчи за греховния път, по който бях поел, през нощта, както се бях напил в каютата си заедно с кормчията, ме обхвана ярост. Вбесен от това, което беше казал дервишът и което не бих позволил дори на султана да ми говори, се впуснах на палубата и забодох кинжал в гърдите му. Издъхвайки, той прокълна мен и екипажа ми да не намерим покой нито в живота, нито в смъртта, докато не положим главите си на земя. Дервишът умря и ние го изхвърлихме в морето, като се присмивахме на заплахите му. Но още същата нощ думите му се изпълниха. Част от екипажа ми се опълчи срещу мен. Настана яростна кавга, докато моите привърженици не паднаха и аз не бях прикован на мачтата. Но и бунтовниците загинаха от раните си и скоро корабът ми се превърна в огромен ковчег. И моите очи угаснаха, дъхът ми спря и мислех, че умирам. Но това, което ме държеше, беше само вцепенение. На другата нощ, в същия час, в който бяхме хвърлили дервиша в морето, аз и моите другари се събудихме.

Животът ни се беше възвърнал, но ние не можехме да правим и да говорим нищо друго, освен това, което сме правили и говорили през онази нощ. Така плавахме петдесет години, не можехме нито да живеем, нито да умрем. Защото как да стигнем до земя? С истинска радост всеки път плавахме с издути платна по време на буря, защото се надявахме да се разбием в някоя ладия и да положим уморени глави на дъното на морето. Не ни се удаде. Но сега ще умра. Още веднъж приеми моята благодарност, непознати спасителю! Ако съкровищата могат да те възнаградят, вземи кораба ми като знак на благодарност!

Главата на капитана клюмна така, както си говореше и той издъхна. Мигновено и той както другарите му се превърна в прах. Събрахме праха в сандъче и го погребяхме на сушата. От града аз си взех работници, които поправиха кораба. След като размених стоката от борда срещу друга за по-голяма печалба, аз наех моряци, наградих богато приятеля си Мулей и отплавах за родината. Но заобиколих, защото спирах на много острови и в много страни, за да продавам стоката си. Пророкът благослови начинанието ми. След девет месеца се завърнах в Балсора богат, колкото ме беше направил умирацията капитан. Съгражданите ми се почудиха на богатствата и късмета ми и вярваха, че съм открил диамантената долина на известния мореплавател Синбад. Оставих ги да си мислят каквото искат. Оттогава обаче младите хора, едва навършили осемнайсет години, ги изпращат по света, за да извадят моя късмет. А аз си живея спокойно и на всеки пет години пътувам до Мека, за да благодаря от свещеното място на Аллах за благословията му и да се помоля за капитана и екипажа му да ги приеме в рая.

Пътуването продължило на другия ден без никакви пречки и когато търговците си починали в стана, Селим чужденецът се обърнал към Мулей, най-младия:

— Вие сте най-младият сред нас, но пък сте най-весел и сигурно можете да ни разкажете някоя забавна история. Поднесете ни я, за да ни ободри в горещия ден!

— Наистина бих искал да ви разкажа нещо, което може да ви достави удоволствие — отвърнал Мулей, — но на младостта подхожда скромност във всичко, затова по-възрастните ми спътници трябва да са с предимство. Залейкос е винаги така сериозен и затворен в себе си,

дали да не ни разкаже кое е направило живота му толкова сериозен? Може би ще можем да намалим грижите му, ако има такива? Защото обичаме да помагаме на брата си, макар и да е от друга вяра.

Подканеният бил гръцки търговец, мъж на средна възраст, красив и силен, но сериозен. Макар че бил неверник (немюсюлманин), спътниците му го обичали, защото с цялото си същество успял да им внуши уважение и доверие. Между другото имал само една ръка и някои от другарите му предполагали, че може би тази загуба го е направила толкова сериозен.

Залейкос отговорил на задължаващия въпрос на Мулей:

— Аз съм много поласкан от вашето доверие, нямам грижи или поне не такива, каквито вие можете да прогоните с добронамереността си. Но тъй като Мулей изглежда ме упреква, ще разкажа нещо, което да ме оправдае, че съм по-сериозен от другите хора. Виждате, че нямам лява ръка. Тя не ми липсва по рождение, а я загубих през най-ужасните дни от живота си. Дали имам вина, дали не съм прав, че оттогава съм по-сериозен, отколкото подобава на положението ми, решете вие, след като чуете историята за отсечената ръка...

ОТСЕЧЕНАТА РЪКА

Роден съм в Константинопол. Баща ми беше драгоманин^[1] при Портата^[2], но наред с това въртеше доста доходна търговия с благовонни есенции и копринени платове.

Даде ми добро възпитание, като или самият той се занимаваше с мен, или ме изпращаше на уроци при нашия свещеник. Първоначално ме тъкмеше един ден да поема дюкяна му, но когато видя, че способностите ми надхвърлят очакванията му, по съвет на свои приятели реши да стана лецител, защото ако един лецител успееше да изучи нещо повече от обикновените знахари, дето викат по константинополските пазарища, можеше да му се усмихне щастие.

У дома идваха много франки и един от тях придума баща ми да ме пусне да замина за родната му страна, за град Париж, където такива неща можели да се научат най-добре, и то без пари; той самият предложи услугите си — на път към къщи да ме вземе със себе си, при това безвъзмездно. Баща ми, който на младини също беше пътувал по света, се съгласи и франкът ми заръча след три месеца да бъда готов. При мисълта, че ще видя чужди земи, бях извън себе си от радост и очаквах с нетърпение мига, когато корабът ни щеше да излезе в открито море.

И ето че франкът приключи с търговските си дела и бе готов за пътуването.

Вечерта преди заминаването ми баща ми ме вкара в една малка спалня. Там на масата съзрях хубави дрехи и оръжия. Но това, което привлече погледа ми, бе една голяма купчина злато, защото дотогава не бях виждал толкова много жълтици, събрани на едно място. Баща ми ме прегърна и рече:

— Виж, сине мой, приготвил съм ти дрехи. Тези оръжия са за теб, те са същите, които ми даде дядо ти, като тръгнах на гурбет. Знам, че можеш да ги въртиш, но не посягай към тях, освен ако не са ти нужни за отбрана. Ала тогава не ги жали! Богатството ми не е голямо — виж, разделил съм го на три части. Едната е за теб, с другата аз ще

преживявам и ще ми служи за черни дни, а третата част е свидна, няма да позволя никой да се докосне до нея. Тя ще ти потрябва, ако изпаднеш в беда!

Така говореше баща ми, а очите му бяха пълни със сълзи, може би предсещаше какво ме очаква, защото така и не го видях повече.

Плаването премина добре; скоро пристигнахме в страната на франките и след шест дни път по суша се озовахме в големия град Париж. Тук моят франкски приятел ми нае стая и ме посъветва внимателно да си служа с парите, които общо наброяваха две хиляди жълтици. Живях три години в този град и се учех на неща, които добрите лечители трябва да могат, но ако кажа, че стоях там с удоволствие, ще излъжа, защото не ми се понравиха тамошните привички, а и добри приятели — все млади благородници — имах малко.

Копнежът ми по родината накрая стана неудържим, през цялото време не бях чувал нищо за баща си, затуй се възползвах от една добра възможност да се прибера у дома.

Като лечител от свитата на едни франкски пратеници до Великата порта успях благополучно да се завърна в Стамбул, но намерих бащината си къща залостена. Съседите, като ме видяха, се почудиха и ми съобщиха, че баща ми се поминал преди два месеца, а отчето, което ме беше учило в младите ми години, ми донесе ключа от дома. Сам и сиротен се нанесох в опустялата къща. Намерих всичко така, както го беше оставил баща ми, само златото, което бе обещал да пази за мен, липсваше. Попитах за него отчето, а то се поклони и рече:

— Баща ви умря като праведен християнин, защото завеща златото си на църквата.

Това беше и си остана непонятно за мен, но какво можех да сторя? Нямахше хора, които да свидетелстват срещу свещеника, и трябваше да съм щастлив, че не беше приел като завеща ни къщата и стоките на баща ми. Това беше първото нещастие, което ме сполетя.

Оттам насетне последваха удар след удар. Не можах да се прославя като лечител, защото се срамувах да крещя по пазарищата като останалите знахари и навсякъде усещах, че ми липсваше препоръката на баща ми, който, ако беше жив, щеше да ме въведе сред

най-богатите и знатните в града, които бяха забравили вече бедния Залейкос. Стоките на баща ми също застояваха, защото след смъртта му купувачите се бяха отдръпнали, а нови трудно можеха да се привлекат. Като се размислих за безутешното си положение, ми дойде наум, че във Франкия често бях виждал сънародници да кръстосват пътищата и да предлагат стоките си по градските пазари. Спомних си също, че хората купуваха от тях с охота, защото стоките идеха от чужбина и такава търговия беше сто пъти по-изгодна. С това решението ми беше взето. Продадох бащината си къща, поверих част от получените пари на един верен приятел, а с останалите купих стока, която рядко се срещаше във Франкия — шалове, копринени изделия, мехлеми и балсами. Платих място на един кораб и се отправих на второто си пътешествие към Франкия. Когато дворците на Дарданелите останаха зад гърба ми, усетих, че щастието отново ми се е усмихнало. Кръстосвах по големите и малките градове на Франкия и навсякъде срещях радушни купувачи. Приятелят ми от Стамбул непрекъснато ми изпращаше нова стока и аз от ден на ден ставах по-богат. Когато най-сетне бях спестил толкова, че да се осмеля да се заловя с по-голяма търговия, преместих стоките си в Италия. Трябва да призная обаче, че работата ми на лечител спомогна немалко за замогването ми. Пристигнах ли в някой град, пусках бележка между хората, че е дошъл гръцки лечител, който е излекувал не знам колко си болни. Така с помощта на балсамите и илачите изкарах някой и друг цехин^[3].

Ето че най-после бях във Флоренция, Италия. Реших да поостана за по-дълго в този град от една страна, защото много ми харесваше, от друга страна, защото ми се щеше да си почина от дългите странствания.

В една гостоприемница в квартал „Санта кроче“ наех сводест дюкян и недалеч от него няколко хубави стаи, които водеха до една веранда, и веднага пуснах обява сред хората, с която се представях за лечител и търговец. Едва бях открил дюкяна си и купувачите започнаха да прииждат и макар че цените ми бяха малко високи, стоката ми се продаваше повече от тази на другите търговци, защото бях отзивчив и любезен с клиентите си. Бяха изминали четири дни откакто аз доволно пребивавах във Флоренция, но една вечер, тъкмо когато се канех да затварям дюкяна и преглеждах по навик какво е

останало по кутиите с мехлемите, в една малка кутийка открих бележка, която не си спомнях да съм оставял вътре. Отворих я и видях, че съдържа покана да се явя същата нощ точно в дванайсет часа на моста „Понте Векио“. Дълго размишлявах кой ли ме е поканил, но тъй като във Флоренция не познавах никого, си помислих че може би тайно ще ме водят при някой болен, което често ми се беше случвало. Реших да отида, но за всеки случай си препасах сабята, подарена ми на времето от баща ми.

Когато наближи полунощ, се отправих натам и скоро бях на „Понте Векио“. Мостът беше пуст, но реших да чакам, докато се появи този, който ме беше повикал. Нощта бе студена, луната грееше ярко и аз се загледах надолу, във вълните на Арно, които, осветени от нея, проблясваха в далечината. Градските църковни камбани отброиха дванайсет часа, аз се изправих и ето че пред мен стоеше едър мъж, целият загърнат в червена мантия, с единия край на която прикриваше лицето си.

В началото се изплаших, защото се бе появил изневиделица иззад гърба ми, но бързо дойдох на себе си и казах:

— Щом сте ме повикали да се явя тук, казвайте какво ще заповядате.

Мъжът се обърна и рече бавно:

— Следвай ме!

При мисълта, че ще трябва да вървя сам с непознатия, усетих страх, затова, замръзнал на място, казах:

— Не искате ли, уважаеми господине, първо да ми кажете накъде ме водите или да ми покажете част от лицето си, за да видя дали ми мислите доброто.

Но червената мантия изглежда не обърна внимание на това.

— Щом не желаш Залейкос, остани си! — отвърна той и продължи нататък. Тогава аз се ядосах.

— Вие да не мислите, господине, че който си поиска, може да води за носа човек като мен и че съм стоял в студената нощ за тоя, дето духа?!

Настигнах го с три бързи крачки, хванах го за мантията и се разкрещях още по-силно, като сложих другата си ръка на сабята. Но мантията остана в ръката ми, а непознатият изчезна зад първия ъгъл. Ядът ми постепенно се уталожих. У мен беше дрехата му, която можеше

да ми даде ключа към това чудновато приключение. Наметнах се с нея и продължих пътя си към къщи. Ала едва се бях отдалечил на сто крачки от мястото, когато някой мина съвсем близо покрай мен и изрече на франкски:

— Пазете се, графе, тази нощ нищо не може да сторите!

Дори не успях да се огледам и този някой отмина, виждах само как сянката му се плъзга по къщите. Че това подмятане се отнасяше за Мантията, а не за мен — ми беше ясно, но то не ми разкриваше нищо повече. На другата сутрин се зачудих какво да сторя. Първо си помислих да разглася, че съм намерил мантията. Но непознатият можеше да изпрати трети човек да я вземе и работата щеше да остане неразгадана за мен. Както си мислех, така заразглеждах мантията по-подробно. Беше от тежка генуезка коприна, пурпурночервена, украсена с астраханена кожа и богато извезана със сърма. Разкошният ѝ вид ме подтикна към плана, който реших да изпълня. Занесох я в дюкяна си и я изложих за продан, но ѝ сложих такава цена, на която бях сигурен, че няма да намеря купувач. Целта ми беше добре да огледам всеки, който попита за мантията, защото смятах, че ще мога да разпозная лицето на непознатия сред хиляди други, тъй като бях успял да го видя ясно, макар и бегло в момента, в който се изплъзна от дрехата си.

За мантията се намериха много мераклии, тъй като тя биеше на очи с извънредната си хубост. Но никой не приличаше поне малко на непознатия и не възнамеряваше да наброи високата цена от двеста цехини. Направи ми впечатление, че като питах този или онзи дали има друга подобна мантия във Флоренция, всички отвърщаха с „не!“ и ме уверяваха, че не са виждали толкова скъпа дреха, изработена при това с такъв вкус.

Вече се свечеряваше, когато в дюкяна ми влезе един млад мъж, който често ме навестяваше, а и дори в същия ден ми беше предложил цял куп пари за мантията, хвърли кесия с цехини на тезгяха и викна:

— За Бога, Залейкос, ще купя твоята мантия, пък ако ще след това да стигна до просешка тояга! — и веднага се зае да отброява златните пари.

Видях се в голяма беда. Бях окачил мантията може би само за да привлека вниманието на непознатия, а ето че се беше намерил един

заблуден млад човек, готов да плати невероятната цена. Но какво можех да сторя? Отстъпих. Защото, от друга страна, се радвах, че съм добре обезщетен за нощното си приключение. Младежът наметна мантията и тръгна да си върви, но на прага на дюкяна се върна, махна една хартийка, закрепена за дрехата и каза:

— Господин Залейкос, тук е закачено нещо, което май не е към наметалото.

Поех листчето с безразличие, но я виж ти! Там беше написано: „Тази нощ донеси в определения час мантията на «Понте Векио», очакват те четиристотин цехини!“

Стоях като поразен от гръм. Значи сам бях избягал от късмета си и изпуснал изгодата си! Но не мислих дълго, грабнах двестата цехини, настигнах онзи, който беше купил мантията, и му рекох:

— Вземи си обратно цехините, приятелю, остави ми мантията, невъзможно ми е да ти я продам!

Той първо помисли, че се шегувам, но като забеляза, че говоря сериозно, се ядоса от искането ми, нарече ме глупак и накрая стигнахме дори до бой. Но в тупаницата аз успях да му грабна мантията и много щастлив от това мислех да побягна с нея, когато младежът с викове за помощ привлече полицаите и те ме замъкнаха към съда. Съдията беше много изненадан от обвинението и отсъди мантията на противника ми. Тогава аз предложих на младия човек двайсет, петдесет, осемдесет, дори сто над неговите двеста цехини, само и само да ми остави мантията. Където не можах да помогнат молбите ми, го сториха парите ми. Младият човек взе тлъстата пачка, а аз ликувайки грабнах мантията. Е, трябваше да се примиря с мисълта, че в цяла Флоренция ще ме сметнат за луд, но мнението на хората ми беше безразлично; по-добре от тях знаех кой печели от цялата работа.

Очаквах с нетърпение настъпването на нощта. По същото време като през предишната нощ аз се отправих с мантията под ръка към „Понте Векио“. Когато отекна последният звън на часовника, силуетът изникна от нощната тъмнина и се насочи право към мен. Това без съмнение бе мъжът от вчера.

— Носиш ли мантията? — попита ме той.

— Да, господине — отвърнах, — но тя ми струваше цели сто цехини.

— Знаем — отвърна той. — Ето виж, тук са четиристотин.

Приближихме се до широките перила на моста и той отброи жълтиците. Бяха четиристотин; как прелестно блестяха на лунната светлина, блясъкът им радваше сърцето ми! Е, то не подозираше, че това бе последната му радост. Сложих парите в джоба си и ми се прииска да разгледам по-добре непознатия си доброжелател, но той държеше маска пред лицето си, през която ме прониза само острият поглед на тъмните му очи.

— Благодаря ви за добрината, господине — обърнах се към него, — какво ще искате от мен? Но предварително ви казвам, че не бива да е нещо нередно.

— Напразно се безпокоите — отвърна той, като се наметна с дрехата си, — трябва ми помощта ви на лечител, но не за жив човек, а за мъртвец.

— Как е възможно подобно нещо?

— Пристигнах със сестра си от далечна страна — заразправя ми той, като същевременно ми даде знак да го последвам. — Живеехме с нея тук у един приятел. Сестра ми се помина вчера скоропостижно от болест и роднините ни искат утре да я погребат. Стар семеен обичай обаче повелява всички мъртви да се заравят в гробовете на предците ни. Много хора, умрели на чужда земя, почиват там балсамирани. На роднините ни ще дам да погребат тялото ѝ, на баща си обаче трябва да върна поне главата на дъщеря му, за да я види още веднъж.

Този обичай да се отрязват главите на любими близки хора ми се видя страховит, но от страх да не обидя непознатия не посмях да кажа нищо. Затова му отвърнах, че разбирам от балсамиране и се съгласих да ме заведе при покойната. Но не можах да се въздържа да не попитам защо всичко трябва да става толкова потайно през нощта. На това той отговори, че роднините му, които намирали намерението му за ужасяващо, щели да го възпрат през деня, но веднъж като се отрежела главата, те нямало какво вече да кажат. Също каза, че можел да ми донесе главата, но нещо отвътре не му давало сам да я отсече.

Междувременно бяхме стигнали до голяма, богата къща. Непознатият ми придружител посочи къде е целта на нощната ни разходка и ние минахме покрай главната ѝ порта, влязохме през помалка врата, която той внимателно затвори след себе си, и в тъмното се заизкачвахме по една извита стълба. Тя извеждаше в слабо осветен

коридор, от който влязохме в стая, огряна от закрепена на тавана лампа.

Това бе спалня и в леглото лежеше покойната. Непознатият извърна лицето си от нея с вид на човек, който прикрива сълзите си. Посочи към леглото и ми заповяда добре и бързо да си свърша работата, след това излезе.

Аз приготвих ножа си, който като лечител носех винаги със себе си, и се приближих до леглото. От трупа се виждаше само главата, но тя беше толкова хубава, че неволно ме обзе силно съжаление. Тъмните коси на момичето се спускаха на дълги плитки, лицето беше бледо, очите затворени. Първо направих лек разрез на кожата, както правят лечителите, когато режат част от тялото. После извадих най-острия си нож и отведнъж ѝ прерязах гърлото. Но, о, ужас! Покойната отвори очи, затвори ги отново, а дълбоката ѝ въздишка показа, че едва сега се прощава с живота си. В същия миг от раната към мен шурна струя гореща кръв. Това ме увери, че едва сега бях убил бедното момиче. Че беше мъртва, нямаше никакво съмнение, защото от такава рана няма спасение. Няколко минути стоях слисан и поразен от случилото се. Червената мантия ли ме беше излъгал или сестра му се беше преструвала на умряла? Второто ми се струваше по-вероятно. Но аз не можех да кажа на брата на покойната, че един по-бавен разрез щеше да събуди заспалата, но не и да я умъртви, затова се заех да ѝ отсека главата изцяло. Но умрялата изстена отново, изпружи се в спазъм и умря. Тогава страхът ме надви и аз, целият разтреперан, изхвърчах от покоите ѝ. Но навън в коридора беше здрачно, защото лампата беше загасена. Нямаше и следа от моя придружител и за да стигна до витата стълба, аз трябваше в тъмното да се придвижвам пипнешком по стената. Открих я най-накрая и къде падайки, къде плъзгайки се, се смъкнах по нея. Долу също нямаше жив човек. Крепейки се да не падна, напипах вратата и когато излязох на улицата, взех да дишам по-леко, защото в къщата направо ми беше приляло. Подгонен от собствения си страх, побягнах към жилището си и там се заврях във възглавниците в леглото, за да забравя ужасното нещо, което бях извършил. Но сънят бягаше от мен и чак утринта ме накара да се опомня. Мислех, че мъжът който ме беше подвел да извърша тази долна постъпка, както ми изглеждаше, няма да ме издаде. Реших веднага да отида в дюкяна си и да се старая да си придавам колкото се

може по-безгрижен вид! Но, о, небеса! Едно ново обстоятелство, което не бях открил дотогава, засили притесненията ми още повече. Шапката, поясът и ножът ми липсваха и не знаех дали съм ги оставил в стаята на убитата или съм ги изгубил по време на бягството. За съжаление първото изглеждаше по-вероятно и това правеше възможно разкриването на убийството.

Отворих дюкяна си по обичайното време. Съседът ми дойде да ме види както всяка сутрин, защото беше приказлив човек.

— Ай, какво ще кажете за ужасната история, която се е случила тази нощ? — подхвана той.

А аз се правех, че нищо не знам.

— Как може да не знаете — целият град говори за това! Да не знаете, че най-красивото цвете на Флоренция, Бианка, дъщерята на губернатора, е била убита тази нощ? Ах, колко весела беше само, като я видях вчера! Разхождаше се с годеника си, та нали днес щеше да е сватбата им!

Всяка дума на съседа ми ме пробождаше като нож в сърцето. Колко пъти само изживях кошмара от предишната нощ, защото от устата на всеки следващ клиент историята звучеше все по-ужасно, но никой не можеше да опише страхотията, на която лично бях свидетел. Към обяд дойде един човек от съда и ме помоли да останем насаме.

— Сеньоре Залейкос, — заговори той, като извади вещите, които ми липсваха, — тези неща ваши ли са?

Помислих си дали категорично да отрека, че ми принадлежат, но през отворената врата видях хазяина си и други познати, които можеха да свидетелстват срещу мен, реших да не усложнявам нещата с лъжи и признах, че показаните вещи са мои. Съдебният служител ме помоли да го последвам и ме заведе в голяма сграда, която скоро разпознах, че е затвор. Там ми показа килия, в която да стоя до следващо нареждане.

Като останах сам, се замислих и разбрах, че положението ми е ужасно. Мисълта, че бях убил човек, макар и против волята си, изплуваше отново и отново. Не можех да си простя, че блясъкът на златото ме беше пленил, защото иначе нямаше да попадна така сляпо в клопката. Два часа след арестуването ми ме изведоха от килията. По няколко стъпала надолу слязохме в голяма зала. Около една дълга маса с черна покривка бяха насядали дванайсет мъже, повечето от които старци. По дължината на залата от двете страни до стената бяха

наредени скамейки, заети от най-знатните господа на Флоренция. В галериите, разположени на втория етаж, се бяха струпали зрителите. Когато пристъпих до черната маса, се изправи един мъж с мрачно, покрусено лице. Беше губернаторът. Той заяви на събралите си, че като баща не може да води заседанието и че този път предоставя съдийството на най-възрастния сенатор. Той беше най-малко на деветдесет години. Стойката му беше приведена, слепоочията му бяха покрити с рядка бяла коса, но очите му горяха още пламенно, а гласът му беше силен и уверен. Започна с въпроса дали признавам убийството. Аз помолих да ме изслуша и без да трепна и с ясен глас разказах какво бях сторил и какво знаех. Забелязах, че по време на разказа ми лицето на губернатора ставаше ту бледо, ту червено и когато приключих, той кресна ядосано:

— О, нещастнико, искаш да обвиниш друго за престъплението, което си извършил от алчност.

Сенаторът му обърна внимание, че не може да се намесва, защото доброволно се беше отказал от правото си. И освен това каза, че както личало, не съм действал от алчност, защото според собственото му признание от убитата не било откраднато нищо. Да, и той продължи нататък. Обясни на губернатора, че трябва да вземат под внимание живота на убитата, защото само така можело да се прецени дали казвам истината или не. С това той закри съда, за да потърси отговор, както сам каза, в документите на починалата, предоставени му от губернатора. Аз бях отведен отново в затвора, където изкарах един тъжен ден, като горещо копнеех да бъде разкрита връзката между мъртвата и Червената мантия. На другия ден силно обнадежден, влязох в съдебната зала. На масата бяха сложени няколко писма. Възрастният сенатор ме попита дали те са написани с моя почерк. Като ги видях, разбрах че са написани от същия човек, който ми беше изпратил двете бележки. Казах това на сенаторите. Но това, изглежда, не им направи впечатление и ми отвърнаха, че може, а и сигурно сам съм ги писал, защото инициалът в края на писмата без съмнение бил „Ц.“ — първата буква от името ми. Писмата съдържаха заплахи към починалата и предупреждения, отнасящи се до сватбата, на която тя се бе решила.

Изглежда, губернаторът бе дал специални тълкувания, отнасящи се до моята персона, защото този ден с мен се държаха по-недоверчиво

и строго. В моя защита аз пожелах да се позова на книгата си, които трябваше да са в стаята ми, но те отвърнаха, че са ги търсили, но не са ги открили. Така в края на съдебния процес бях загубил всяка надежда. На третия ден ме въведоха отново в залата, прочетоха ми присъдата — осъден на смърт за предумишлено убийство. Дотам значи я бях докарал. Изоставен от всички, които все още ми бяха скъпи на земята, далеч от родината си, в разцвета на младостта си трябваше да се простя с живота.

В този ужасен ден, фатален за съдбата ми, си седях самотен в килията, надеждата ме беше напуснала, мислите ми бяха сериозни, насочени само към смъртта. Тогавя вратата се отвори и влезе един мъж. Спря се и дълго ме гледа мълчаливо.

— Отново те срещам, Залейкос — рече той.

На слабата светлина в килията първо не можах да го позная, но гласът му разбуди у мен стари спомени, това беше Валети, един от малцината ми приятели, които познавах от времето на моето обучение в Париж. Разказа ми, че случайно е пристигнал във Флоренция и че баща му е много почитан човек тук. Чул какво ме е сполетяло и дошъл да ме види за последен път и сам да научи как съм могъл така тежко да се провиня. Разказах му цялата си история. Той силно се озадачи и ме закле да му разкажа всичко като на единствен приятел и да не го лъжа. Заклех му се с най-тежката си клетва, че съм му казал истината и че нямам друга вина, освен че заслепен от златото, не бях усетил колко невероятно звучеше разказът на непознатия.

— Значи не си познавал Бианка? — попита ме той.

Уверих го, че не бях я виждал преди това. Валети ми разказа, че около присъдата, която губернаторът набързо ми бе наложил, се криела някаква голяма тайна. Хората разправяли, че съм познавал Бианка отдавна и че съм я убил, за да си отмъстя, защото е решила да се омъжи за друг. Обърнах му внимание, че всичко това много добре подхожда на Червената мантия, но че в действителност с нищо не мога да докажа участието му. Валети ме прегърна през сълзи и ми обеща да стори всичко, което е по силите му, за да спаси поне живота ми. Аз слабо се надявах, но знаех, че Валети е мъдър човек, вещ по законите и че ще направи всичко, за да ме спаси. Следващите два дни прекарах в неизвестност, но ето че Валети най-сетне се появи.

— Нося ти утеха, макар и болезнена. Ще останеш жив и ще те пуснат на свобода, но ще загубиш ръката си. — Трогнат, благодарих на приятеля си, че ми е спасил живота. Той отвърна, че когато помолили губернатора да разгледа повторно моя въпрос, той бил непреклонен, но накрая, за да не отсъди погрешно, склонил при условие, че във флорентинската история се намери подобен случай. Тогава щели да ми наложат същото наказание. Той и баща му се ровили денем и нощем из старите книги и най-накрая намерили подобен случай. Наказанието гласяло: „Да му се отсече лявата ръка, да му се из земе стоката, а той самият да бъде прогонен завинаги.“ Такава била и моята присъда и аз трябвало да се подготвя за болезнения час, който ме очаквал. Не искам да ви представям този ужасен момент, когато на открития пазар положих ръката си върху дръвника и собствената ми кръв ме обля като фонтан!

Валети ме прие у дома си, докато раната заздравее, после великодушно ме снабди с пари за из път, защото всичко, което бях изкарал с толкова усилия, беше иззето от съда. От Флоренция заминах за Сицилия и оттам с първия кораб, който успях да хвана — за Константинопол. Единствено мисълта за парите, които бях поверил на приятеля си, ме крепеше, а като го видях, го помолих за позволение да остана да живея при него. Но каква беше почудата ми, когато той ме запита защо не се нанасям в собствения си дом! Разказа ми, че един непознат мъж е купил на мое име къща в гръцкия квартал. Той казал на съседите, че се очаква скоро да пристигна. Веднага се запътих с приятеля си натам и бях посрещнат с радост от всичките ми стари познати. Един възрастен търговец ми предаде писмо от мъжа, купил къщата.

Зачетох: „Залейкос! Две ръце са на разположение да се трудят непрестанно, така че да не усетиш липсата на своята ръка. Къщата, която виждаш, и всичко в нея е твое. И всяка година ще ти се дава толкова, че да си сред най-богатите хора в страната си. Дано простиш на оногова, който е по-нещастен от теб самия!“ Можех да се досетя кой го е написал, а на въпроса ми, дали мъжът е бил френец, търговецът отвърна, че е бил наметнат с червена мантия. Това, което бях научил за него, ми беше достатъчно, за да призная, че не ще да е лишен напълно от благородство. В новия си дом открих възможно най-добрата наредба, бях получил и дюкян с толкова красиви стоки, каквито никога

преди това не бях притежавал. Оттогава изтекоха десет години. Повече по навик, отколкото от нужда продължавам да пътувам със стоките си по чуждите земи, но не съм стъпвал в страната, която ми донесе толкова нещастия. Оттогава насам всяка година получавам по хиляда жълтици, но макар и да съм радостен от това, че онзи нещастник е благороден човек, това не може да изкупи душевните ми терзания, защото ужасяващият образ на убитата Бианка ще живее завинаги в съзнанието ми.

Залейкос, гръцкият търговец, беше привършил историята си. Всички го бяха слушали с голяма съпричастност, ала особено трогнат от разказа му изглеждаше чужденецът, който от време на време въздъхваше дълбоко. А Мулей дори се просълзи от чутото. След това още дълго време търговците обсъждаха историята.

— Не мразите ли непознатия, който ви е лишил от толкова важна част от тялото и е изложил живота ви на опасност? — попита чужденецът.

— Имаше и такива моменти по-рано — отвърна гъркът, когато сърцето ми го винеше пред Бога за това, че ми донесе ядове и че ми отрови живота. Но намерих утеха във вярата на дедите си, тя ми повелява да обичам враговете си, а и той е по-нещастен от мен.

— Какъв благороден човек сте! — възкликна чужденецът и трогнат му стисна ръката.

Водачът на стражата прекъсна разговора им, влезе в шатрата и събщи с угрижен вид, че не бивало да се осланят на спокойствието, защото на това място, където се намирили, били извършвани нападения над кервани, а и на стражите му им се струвало, че забелязват няколко ездачи в далечината.

Търговците се натъжили много от тази новина, Селим, чужденецът, обаче се изненадал на загрижеността им и казал, че според него стражата била толкова добре въоръжена, че те нямало защо да се боят от хайка арабски разбойници.

— Прав сте, господарю! — съгласи се водачът на стражата. — Ако ставаше дума за някоя сбирщина, можехме да си гледаме рахата, но от известно време отново вилнее ужасният Орбасан — значи трябва да сме нащрек.

Чужденецът запитал кой е този Орбасан и Ахмет, възрастният търговец, му отвърнал:

— Какви ли не предания се носят за този чудат мъж. Едни го смятат за свръхчовешко същество, защото може да победи в бой пет-шест души, други го смятат за смел френец, прокуден от неволята насам, но поне едно е сигурно — че е прочут разбойник и крадец!

— Не можете да твърдите това — възрази му Лезах, един от търговците. — Макар и да е разбойник, той е благороден човек и като такъв се е доказал пред брат ми, както вече можах да ви разкажа. Научил е на ред цялото си племе и докато пресича пустинята, не дава човек от друго племе да излезе пред очите му. Кражбите му също не са като на другите, защото събира от керваните пари само за преминаване през пустинята и които му ги дадат доброволно, преминават нататък без косъм да падне от главите им, защото Орбасан е господар на пустинята.

Така си говореха пътниците в шатрата, но стражите около стана ставаха все по-неспокойни. Едно внушително множество от въоръжени ездаци се показа на разстояние от половин час. Както се виждаше, бяха се насочили точно към стана. Затова един от стражите влезе в шатрата да съобщи на търговците, че вероятно ще бъдат нападнати и те започнаха да се съветват какво да сторят — дали да тръгнат срещу похитителите или да изчакат нападението. Ахмет и двамата по-възрастни търговци бяха за второто; темпераментният Мулей и Залейкос искаха първото и призоваваха чужденецът да ги подкрепи. Той обаче спокойно извади от пояса си синя кърпичка на червени звезди, завърза я на едно копие и заповяда на един от робите да закрепят копие на върха на шатрата. Каза им, че се обзалага с цената на живота си, че щом ездачите видят този знак, спокойно ще подминат. Мулей не вярваше, че това ще има успех, но робът направи каквото му бе наредено. Междувременно всички, които бяха в стана, бяха грабнали оръжията си и следяха ездачите в напрегнато очакване. Но изглежда, те бяха забелязаха знака върху шатрата и ненадейно се отклониха от посоката към стана и описвайки голяма дъга, се оттеглиха.

Пътниците стояха няколко мига озадачени и гледаха ту към ездачите, ту към чужденеца. А той стоеше съвсем спокойно пред

шатрата и гледаше към равнината така, сякаш нищо не се беше случило. Най-накрая Мърли прекъсна мълчанието.

— Кой си ти, властни чужденецо — подвикна му той, — който укротяваш дивите орди на пустинята само с един жест?

— Давате по-високо мнение за уменията ми, отколкото заслужавам — отвърна Селим Барух. — Сдобих се с този нишан, когато бягах от пленничество, какво означава той, самият аз не знам. Знаем само, че който пътува с този знак, е напълно защитен.

Търговците благодариха на чужденеца и го обявиха за свой спасител. В действителност броят на ездачите беше толкова голям, че керванът нямаше да може дълго да се съпротивлява.

Щом се поотпуснаха, пътниците се оттеглиха да починат, а когато слънцето започна да клони към залез и вечерният вятър започна да гали пясъчната равнина, напуснаха мястото и продължиха нататък.

На другия ден търговците стануваха на един ден път от края на пустинята. Когато отново се събраха, Лезах, търговецът, взе думата:

— Вчера ви казах, че страшният Орбасан е благороден човек, позволете ми днес да ви го докажа чрез разказа за преживелиците на моя брат.

Баща ми беше кадия на Анкара. Имаше три деца, от които аз бях най-голям, а брат ми и сестра ми бяха много по-малки от мен. Когато бях на двайсет години, един от братята на баща ми ме взе да живея при него. Той ме направи наследник на богатството си, при условие че стоя при него до смъртта му. Но той доживя до дълбока старост, така че аз се върнах в родината едва преди две години и не знаех нищо за ужасната участ, застигнала междувременно дома ми, и за добрината на Аллах, който я е предотвратил. Но чуйте историята ми, историята за спасението на Фатме...

[1] Преводач. ↑

[2] Дворът на турския султан. ↑

[3] Истор. — наименование на златния дукат, сечен във венецианския монетен двор през XVIII в. ↑

СПАСЕНИЕТО НА ФАТМЕ

Брат ми Мустафа и сестра ми Фатме бяха съвсем близки по възраст. Той беше най-много с две години по-голям. Двамата се обичаха много и заедно полагаха всички усилия, за да облекчат страданията на болнавия ни стар баща.

На шестнайсетия рождения ден на Фатме брат ми устроил голямо празненство в нейна чест. Наредил да бъдат поканени всичките ѝ дружки в игрите и да им бъдат поднесени отбрани ястия в бащината градина, а когато станало вечер, ги поканил на кратка разходка с ладия, която бил наел и украсил тържествено за случая. Фатме и приятелките ѝ склонили с радост, защото вечерта била хубава, още повече че откъм морето по това време се открива чудна гледка към града. На момичетата обаче така им харесало в ладията, че карали брат ми да ги вози все по-навътре и навътре в морето. Мустафа се съгласил неохотно, защото преди няколко дни по тези места се мяркал пиратски кораб. Недалеч от града има нос, който се връзва в морето, и момичетата искали да отидат там, за да наблюдават как слънцето залязва над морето, но когато стигнали до носа, видели недалеч ладия с въоръжени мъже. Предусещайки неприятности, брат ми заповядал на гребците да обърнат корабчето и да гребат към сушата. И наистина опасенията му се потвърдили, защото тази ладия бързо настигнала братовата ми и тъй като била с повече гребци, я изпреварила и се изпречила между нея и сушата. А момичетата, като разбрали за надвисналата над тях опасност, наскачали, завайкали се и се разкрещели. Напразно се опитвал Мустафа да ги успокои, напразно им обяснявал, че трябва да се владеят, защото, като сновели напред-назад из корабчето, можели да го прекатурят. Нищо не помогнало и накрая, като ги приближила другата лодка, всички девойки се втурнали към задната страна на ладията и действително я обърнали. В това време хората откъм брега ги наблюдавали и тъй като били разтревожени от пиратския кораб, чуждата ладия събудила подозрението им и няколко

ладии се стрелнали от сушата в подкрепа на нашата. Но стигнали навреме само колкото да качат потъващите. В суматохата вражеската лодка се измъкнала, а на нашите две ладии не били сигурни дали всички са спасени. Доближили ги една до друга и — ах! Видели, че сестра ми и една от дружките ѝ липсвали! В същото време обаче забелязали в една от ладии непознат човек. Под заплахите на Мустафа той признал, че е от вражеския кораб, който бил закотвен на две мили източно и че помагал при залавянето на момичетата, но щом другарите му побягнали, го изоставили. Разказал също, че видял как те завлекли двете момичета към кораба си.

Болката на баща ми била безкрайна. Мустафа също бил покрусен до смърт. Причината била не само че любимата му сестра била изчезнала и той винял себе си за сполетялата я беда, а и че участта ѝ споделила и приятелката на Фатме, защото родителите ѝ били дали благословията си тя да му стане годеница. Мустафа още не се бил осмелил да довери това на баща ни, защото девойката била с беден и скромнен произход.

Но баща ми беше строг човек. Щом болката му малко се поуталожила, извикал Мустафа при себе си и му рекъл:

— Твоята глупост отне утехата на старините ми и радостта на очите ми. Върви и не ми се мяркай вече, проклинам теб и твоето потомство и помни, че само ако ми върнеш обратно Фатме, ще бъдеш свободен от бащината клетва!

Не очаквал да чуе подобни слова клетият ми брат. Той и преди това си бил наумил да тръгне да търси сестра ни и приятелката ѝ и искал да измоли бащината благословия, а сега баща ни го изпращал да се скита по света, натоварен с проклетие. Но ако преди се чувствал сломен от сполетялата го беда, преголямото нещастие, което сега незаслужено му се стоварило, само укрепило духа му.

Отишъл при пленения пират, разпитал го накъде пътува разбойническият кораб и научил, че той бил собственост на търговци на роби, които обикновено продавали на големия пазар в Балсора.

Щом Мустафа се прибрал у дома да се приготви за път, гневът на баща ни, изглежда, се бил уталожил малко, защото изпратил да му предадат кесия с жълтици, която да му е подкрепа за из път. Мустафа просълзен се сбогувал с родителите на Зорайде — така се наричала отвлечената му годеница — и се отправил към Балсора.

Тръгнал по суша, защото от малкия ни град нямало кораб до Балсора и за да се придвижва по-бързо, денем му се налагало да изминава много път. Тъй като конят му бил добър и не носел багаж, можел да се надява към края на шестия ден да е в града. Но вечерта на четвъртия ден, както си яздел съвсем сам, ненадейно бил нападат от трима мъже. Тъй като забелязал, че те били добре въоръжени и силни и се интересуват не от парите и от коня му, а по-скоро от живота му, им извикал, че желае да се предаде. Те слезли от конете и завързали нозете на Мустафа под корема на добичето, поставили коня му помежду си, единият от тях хванал юздите му и препуснали напред, без да му обелят и дума.

Тягостно отчаяние обзело Мустафа. Нещастникът си мислел, че бащината клетва вече се е изпълнила, а и как можел да се надява, че ще успее да спаси сестра си и Зорайде, след като бил лишен от всякакви средства и за освобождението им можел да разчита само на нищожния си живот. Мустафа и безмълвните му спътници сигурно били яздили към час, когато отбили от пътя и слезли в една долчинка. Тя била заобиколена от високи дървета, а меката ѝ тучна ливада, през която течел бърз поток, приканвала за почивка. И наистина Мустафа забелязал петнайсетина-двайсетина шатри, за чиито колчета били завързани камили и хубави коне, а от една от шатрите долитала весела цитра и два хубави мъжки гласа. Брат ми си помислил, че хора, които са избрали такова приятно местенце за стан, не могат да му мислят злото и без да се безпокои, изпълнил нареждането на водачите си, които, след като го отвързали, му махнали да слезе от коня. Завели го в шатра, по-голяма от останалите, а и отвътре наредена красиво, дори изискано. Разкошните, златовезани миндери, тъканите килими, позлатените кадилници, които на друго място биха говорили за богатство, тук издавали само смел грабеж. На един от миндерите седяло дребно старче. Лицето му било грозно, кожата черно-кафява и лъскава, а бръчките около очите и устата му, издаващи хитрост и коварство, отвращавали. Макар че този човек се опитвал да си придаде важност, Мустафа бързо разбрал, че не за него била наредена така богато шатрата, а отношението на водачите му потвърдило наблюдението му.

— Къде е Силния? — запитали те старчето.

— На лов за дребен дивеч — отвърнало то. — Но ми поръча аз да го замествам.

— Не е постъпил умно — отвърнал единият от разбойниците. — Защото скоро трябва да се реши дали това куче да умре или да плати, а това Силния знае по-добре от теб.

Дребния се надигнал да защити честта си, изпълнал се, за да може с крайчеца на ръката си да стигне ухото на противника, защото, изглежда, му се щяло да си отмъсти, като го цапардоса, но като видял, че усилията му са напразни, започнал да ругае и представете си другите не му останали дължни, така че шатрата закънтяла от свадата. Тогава изведнъж завесата се разтворила и вътре влязъл едър, напет мъж, млад и красив като персийски принц. Дрехите и оръжията му, като изключим богато обкования кинжал и лъскавата сабя, били скромни и прости. Но сериозният му поглед и добрите му маниери, без да плашат, успявали да внушат респект.

— Кой си позволява да вдига крамола в моята шатра? — викнал той на другите, които го гледали стреснато. Известно време царяла тишина, най-накрая единият от тези, които довели Мустафа, разправил какво се е случило. Тогава лицето на Силния — както го наричали — почервенияло от яд.

— Кога съм ти казвал да ме заместваш, Хасане? — викнал му той със страшен глас. Дребния се свил от уплаха, така че изглеждал много по-дребен отпреди и се заизмъквал към изхода, но един ритник на Силния бил достатъчен, за да изхвърчи със странен скок навън.

Щом Дребния се махнал, двамата мъже завели Мустафа пред стопанина на шатрата, който междуременно се бил излегнал на миндера.

— Ето, водим ти този, когото заповяда да хванем.

Онзи разглеждал дълго време пленника и после рекъл:

— Паша на Зюлиейка! Твоята съвест ще ти каже защо си изправен пред Орбасан.

Като чул това, брат ми се хвърлил в нозете му и отвърнал:

— О, господарю! Изглежда си в заблуда. Аз съм един беден нещастник, а не пашата, когото търсиш.

Всички в палатката били изненадани от това, което чули, а стопанинът на шатрата рекъл:

— Не ще ти помогне много, като се преструваш на друг, защото ще ти доведе хора, които добре те познават.

Заповядал да дойде Зюлейма. В шатрата довели една старица, която на въпроса дали брат ми е пашата на Зюлиейка отговорила:

— Да, той е! — и се заклела в гроба на Пророка, че той е пашата и никой друг.

— Видя ли, нещастнико, как се разкри измамата ти? — подхванал го гневно Силния. — Ти за мен си твърде жалък, за да си цапам хубавия кинжал с твоята кръв, но ще те завържа за опашката на коня си и утре, като изгрее слънцето, ще го пришпоря през гората и ще те влача чак докато залезе зад хълмовете на Зюлиейка!

Това сломило брат ми:

— Проклятието на баща ми ме тласка към тази позорна смърт! — извикал плачейки той. — И ти си загубена, сестричке Фатме!

— Нищо няма да ти помогнат преструвките — заговорил му един от разбойниците, докато връзвал ръцете му на гърба. — Трябва да се омиташ от шатрата, защото Силния си хапе устните и се озърта за кинжала си. Ела, ако искаш да живееш поне още една нощ!

Тъкмо разбойниците да изведат брат ми от шатрата, насреща им се задали други трима, които водили пред себе си един пленник. Влезли с него вътре.

— Ето, докарахме ти пашата, както ни заповяда — рекли те и завели пленника пред миндера на Силния. Тогава брат ми успял да го разгледа и сам се поразил от приликата, която този мъж имал с него; само дето бил с по-мургаво лице и по-черни мустаци. Силния изглеждал изумен от появата на втория пленник.

— Кой от вас е истинският? — попитал той, като поглеждал ту брат ми, ту другия мъж.

— Ако питаш за пашата на Зюлиейка — отвърнал гордо пленникът — аз съм!

Силния го изгледал със сериозния си, смразяващ поглед и без да каже нищо, махнал да го изведат. Като сторили това, той отишъл при брат ми, разсякъл въжето с кинжала си и го повикал при себе си на миндера.

— Съжалявам, чужденецо — рекъл той, — че те взех за онова чудовище, но приеми, че такава е била странната прищявка на съдбата,

която те вкара в ръцете на братята ми точно в гибелния час на онзи нечестивец.

Брат ми го помолил единствено за благоволението да го пусне незабавно да продължи пътя си, защото всяко забавяне можело да се окаже пагубно. Силния разпитал за неотложните му работи и когато Мустафа му разправил всичко, го уговорил да пренощува в шатрата му, защото на него и коня му щяла да им е нужна почивка и обещал на другия ден да му покаже един път, който да го отведе за ден и половина до Балсора. Брат ми приел, после бил нагостен чудесно и спал сладко до заранта в шатрата на разбойника.

Когато се събудил, бил съвсем сам, но зад завесите чул разговор. Сторило му се, че познал гласовете на стопанина на шатрата и на дребния, черно-кафяв мъж. Подслушал ги малко и за свой ужас научил, че Дребния бързал да убеди другия да убият чужденеца, защото ако го пуснели, щял да предаде всички.

Мустафа разбрал веднага, че Дребния му е сърдит, задето станал причина за лошото отношение към него предния ден. Изглежда, Силния се замислил малко.

— Не — рекъл, — той ми е гостенин, а гостоприемството за мен е свято нещо. А и не ми прилича на човек, който ще тръгне да ни издава.

Като казал това, той отметнал завесата и влязъл вътре.

— Мир с теб, Мустафа! — заговорил той. — Дай да пийнем нещо на ведрина, че е време вече да се стягаш за път!

Подал на брат ми стакан с шербет и когато го изпили, двамата оседлали конете. Колко по-леко му било на сърцето на Мустафа сега, като се качвал на коня си, отколкото като идвал! Скоро оставили шатрите зад гърба си и поели по един широк път, който водел през гората. Силния разказал на брат ми, че оня паша, когото някога били заловили по време на лов, им обещал, че ще могат свободно да се движат в неговия вилает. Преди няколко седмици обаче пашата заловил един от най-храбрите им мъже и след като го подложил на най-ужасни мъчения, заповядал да го обесят. От дълго време хората на Силния го дебнели и затова той трябвало да умре още същия ден. Мустафа не се осмелил да възрази нищо, защото бил щастлив, че е отървал кожата си.

Като навлезли в гората, Силния спрял коня си, описал на брат ми по кой път да върви, подал му ръка за сбогом и рекъл:

— Мустафа, по странен начин ти стана гостенин на разбойника Орбасан, няма да те карам да не издаваш това, което видя и чу. Незаслужено изтърпя смъртен страх и аз съм ти задължен. Вземи този кинжал за спомен и когато имаш нужда от помощ, изпрати ми го, аз ще побързам, за да ти се притека на помощ. А тази кесия сигурно ще ти е нужна, докато си на път.

Брат ми му благодарил за благородството, взел кинжала, но кесията не приел. Обаче Орбасан му стиснал още веднъж ръката, пуснал кесията на земята, пришпорил коня си и се понесъл като хала към гората. Когато Мустафа видял, че няма да може да го настигне, слязъл от коня си за кесията и се стреснал от великодушието на стопанина, на когото бил гостувал, защото тя била пълна до горе със злато. Благодарил на Аллах за избавлението си, приканил го да закриля благородния разбойник и бодро продължил пътя си към Балсора.

На това място Лезах замълчал и погледнал въпросително към Ахмет, стария търговец.

— Е, щом е така — рекъл той, — с удоволствие ще променя мнението си за Орбасан, защото той наистина се е отнесъл добре с брат ти.

— Постъпил е като добър мюсюлманин — рекъл Мулей, — но се надявам, че историята ти не свършва дотук, защото, както ми се струва, всички сме любопитни да научим какво се е случило по-нататък с брат ти и дали той е освободил сестра ти, Фатме, и хубавата Зорайде.

— Ако не ви отегчавам, с удоволствие ще продължа разказа си — отвърнал Лезах, — защото между другото историята на брат ми е приключение, изпълнено с чудеса.

По обед на седмия ден след тръгването си Мустафа прекрачил портите на Балсора. Още като влязъл в хана, попитал кога започва пазарът на роби, който ставал там всяка година. Но получил ужасяващия отговор, че е закъснял с два дена. Съжалили го, че идва едва сега, и добавили, че е изпуснал много, защото в последния ден от пазара докарали две робини с невиджана хубост, които привлекли

погледите на всички купувачи. Около тях се разразила истинска битка, докато накрая били продадени за толкова много пари, колкото само сегашният им господар можел да прежали. След като поразпитал по-подробно за двете девойки, у Мустафа не останало никакво съмнение, че са нещастниците, които търсел. Научил също, че мъжът, който купил двете момичета, живеел на четиридесет часа от Балсора и се наричал Тиули-Кос — знатен, богат, но вече позастарял мъж, който в миналото бил капудан-паша при великия султан, а сега се бил оттеглил да се наслаждава на спокойствие на натрупаните си богатства.

На Мустафа му се искало незабавно да се метне на коня и да догони Тиули-Кос, който надали имал повече от ден преднина. Но като се замислил, решил, че както пътува сам, не е в състояние да стори нищо на властния пътник, а още по-малко да му отмъкне плячката. Затова се замислил за друг план, какъвто скоро и подготвил. Объркването с пашата на Зулиейка, което за малко не му отнело живота, го навело на мисълта, че може да влезе в къщата на Тиули-Кос под същото име и да се опита да спаси двете нещастни момичета. За тази цел наел няколко слуги и коне, за което Орбасановите пари му дошли много добре. Набавил за себе си и слугите хубави дрехи и се отправил към палата на Тиули-Кос. След пет дни го приближил. Палатът бил разположен в красива равнина и бил обграден от толкова високи зидове, че едва се забелязвал. Щом Мустафа пристигнал, боядисал косите и мустаците си черни, а лицето си намазал със сока на едно растение, от който то добило кафеникав цвят, точно като на онзи паша. След това пратил един от слугите си в палата и му поръчал да помоли за подслон от името на пашата на Зулиейка. Слугата бързо се върнал заедно с четирима добре облечени роби, които хванали поводите на коня на Мустафа и го въвели в двора на палата. Там му помогнали да слезе, а четирима други го съпроводили, докато се качвал по мраморната стълба към Тиули-Кос.

Стар, но забавен човек Тиули-Кос посрещнал брат ми с почести и наредил да поднесат най-вкусните гозби. След като се нахранили, Мустафа повел разговора към новите робини и Тиули започнал да хвали красотата им. Оплакал се само, че все били тъжни, но се надявал това да не продължи дълго. Брат ми останал много доволен от приема и обнадежден, се оттеглил да си почива.

Сигурно бил спал около час, когато ярката светлина на лампа, насочена право в очите му, нарушила съня му. Като се изправил, мислел, че сънува, защото пред него стоял онзи дребосък с черно-кафявото лице от шатрата на Орбасан, държал лампа в ръцете си, а широката му уста била разтегната в противна усмивка. За да се увери, че е буден, Мустафа се оципал по ръката и си подръпнал носа. Но видението не изчезнало.

— Какво правиш до леглото ми? — креснал му Мустафа, когато се съвзел от почудата си.

— Не се напрягайте толкоз, господарю! — заговорил Дребния. — Май съм отгатнал защо сте дошли тук. А и не съм забравил още вашия скъп лик, макар че кълна се, ако със собствените си ръце не бях помогнал за това пашата да увисне на бесилото, и аз щях да се заблудя от вида ви. Но сега съм тук, за да задам един въпрос.

— Първо, кажи откъде се взе в палата — отвърнал му Мустафа, вбесен, че бил разкрит.

— Ще ви кажа — със Силния вече никак не се погаждахме и аз избягах. Но ти, Мустафа, беше истинската причина за кавгата ни, затова трябва да ми дадеш сестра си за жена, а аз ще ви помогна да избягате. Ако не я дадеш, ще ида при новия си господар и ще му разкажа това-онова за новия паша.

Мустафа не бил на себе си от ужас и яд. Точно сега ли, когато си мислел, че е достигнал лелеяната цел, трябвало да се появи този жалък негодник и да осуети всичко. Имало само едно средство, с което можел да спаси плана си: трябвало да убие дребното чудовище. Затова с един скок се нахвърлил върху му, но Дребния, вероятно предугаждайки това, изпуснал лампата. Тя угаснала, а той, като крещял с всички сили за помощ, изчезнал в тъмнината.

Сега Мустафа имал нужда от добър съвет. За малко трябвало да забрави за девойките и да мисли за собственото си спасение и затова отишъл до прозореца да види дали не може да скочи. Долу се простирала истинска бездна, а на отсрещната стена имало висок зид, който трябвало да прескочи. Така стоял замислен до прозореца, когато чул множество гласове да приближават стаята му. Тези отвън били вече до вратата, когато Мустафа отчаяно грабнал кинжала и дрехите си и скочил през прозореца. Паднал тежко, но усетил, че не си е счупил нищо, затова скочил на крака и се затичал към зида, който обграждал

двора; за почуда на преследвачите си се покатерил по него и скоро бил на свобода. Не спирал да бяга, докато не стигнал до една горичка и там, изтощен, се проснал на земята. Замислил се какво да прави. В бедата си бил принуден да изостави конете и слугите си, но успял да вземе поне парите, които държал в пояса си.

Изобретателният му ум скоро му посочил друг път за избавление. Продължил да върви навътре в гората, докато не стигнал едно село, където срещу скромна сума си купил кон, който бързо го откарал в града. Там попитал за лечител и го насочили към един стар, опитен мъж. С няколко жълтици Мустафа склонил лечителя да му каже лекарство, от което човек да заспива и да има вид на мъртвец, но чието действие мигом да спира от друго средство. Като се сдобил с такова средство, си купил дълга, фалшива брада, черна роба и всякакви кутийки и колби, така че абсолютно заприличал на пътуващ лечител. Натоварил нещата си на магаре и се завърнал в палата на Тиули-Кос. Можел да бъде сигурен, че този път няма да се досетят кой е, защото брадата го преобразявала дотолкова, че той самият не можел да се познае. Като пристигнал при Тиули-Кос, казал да съобщят за лечителя Хикиминкабудибаба и станало точно както си мислел. Великолепното име му послужило за това старият глупак да го приеме в палата, не подозирайки нищо, и още с пристигането да го покани на трапезата си.

Като се явил Хикиминкабудибаба при Тиули-Кос, не минало и час в разговори и ето че старецът решил да подложи всичките си робини на лечение при мъдрия доктор.

Мустафа едва сдържал радостта си, че отново ще види любимата си сестра и с разтуптяно сърце последвал Тиули-Кос, който го повел към сарая. Влезли в красиво подредена, ала празна стая.

— Химбаба или както и да се казваш, скъпи докторе — заговорил Тиули-Кос, — погледни онази дупка в стената! Оттам всяка от робините ми ще провира ръката си и ти ще можеш да премериш пулса ѝ и да казваш дали е здрава или болна.

Както и да го увещавал Мустафа, не успял да придума Тиули-Кос да му даде да вижда робините, но поне го склонил да казва по някоя дума за състоянието на всяка от тях.

Тиули-Кос извадил от пояса си дълъг списък и извиквал на висок глас една по една робините си, при което всеки път от зида се подавала ръка и лечителят мерел пулса им. Така минали шест девойки и за

всички тях той казал, че са здрави. Когато Тиули-Кос прочел името „Фатме“, една малка бяла ръка се провряла през дупката. Разтреперан от радост, Мустафа поел ръката и с важна физиономия обявил, че девойката е сериозно болна. Тиули-Кос много се разтревожил и наредил на мъдрия си Хикиминкабудибаба бързо да приготви някакво лекарство. Лечителят излязъл навън, написал на една бележка: „Фатме, ще те спася, ако можеш да се решиш да вземеш лекарство, което привидно ще те умъртви за два дни. Но аз притежавам средство, което отново ще те върне към живот. Ако желаш, кажи само: «Тази отвара не ми помогна» и за мен това ще е знак, че си съгласна.“ Той бързо се върнал обратно в стаята, където го очаквал Тиули-Кос. Донесъл едно безвредно питие и се заел отново да ѝ проверява пулса. В същото време ѝ мушнал бележката под гривната, а питието подал през отвора в зида. Виждало се, че Тиули-Кос бил много угрижен заради Фатме. Заради това отложил прегледа на останалите за по-удобно време. Когато двамата с Мустафа напуснали стаята, той му заговорил с тъжен глас:

— Хадибаба, кажи ми право какво мислиш за болестта на Фатме?

Хикиминкабудибаба въздъхнал дълбоко и отвърнал:

— Ах, господарю, дано пророкът ти прати утеха! Тя има коварна треска, която може да я покоси!

Тогава Тиули-Кос се ядосал и избухнал:

— Какви ми ги говориш, проклето куче! Да не съм броил за нея две хиляди жълтици, за да пукне като крава! Да знаеш, че ако не я спасиш, ще ти отрежа главата!

Тогава брат ми разбрал, че е оплел конците и започнал да го обнадеждава.

Както си разговаряли, от сарая дошъл един черен роб, за да каже на лечителя, че отварата му не е помогнала.

— Приложи целия си майсторлък, Хакамдабабелба или както се изписваш там, ще ти дам колкото поискаш! — крещял Тиули-Кос, почти ревейки от страх, че със смъртта на робинята ще загуби толкова много пари.

— Ще ѝ дам едно сиропче, което ще я изцери — отвърнал лечителят.

— Добре, добре, дай ѝ сиропчето — хълцал старият Тиули-Кос.

Окуражен, Мустафа отишъл да вземе приспивателното питие и като го подал на черния роб и указал по колко да се дава на един път, се отправил към Тиули-Кос и му рекъл, че трябва да отиде и да събере още лековити билки от морския бряг. После се завтекъл към портата. Свалил маскировъчните си одежди край морето, което било недалече от палата, хвърлил ги във водата и се забавлявал да ги гледа как се разпръсват по водата. Самият той се скрил в хресталака, изчакал настъпването на нощта и се промъкнал към гробищата, които били близо до палата.

Нямало и час, откакто Мустафа бил напуснал палата, когато съобщили на Тиули-Кос ужасната вест, че робинята му Фатме лежи на смъртно легло. Тиули-Кос изпратил хората си да доведат бързо лечителя от морския бряг, но те скоро се върнали и му казали, че бедният е паднал във водата и се е удавил. Били видели черната роба да плува навътре в морето, а тук-там изпод вълните се подавала гъстата му брада. Като не виждал никакво спасение повече, Тиули-Кос проклет себе си и целия свят, оскубал си брадата и почнал да си блъска главата в стената. Но всичко това не му помогнало, защото Фатме скоро издъхнала в ръцете на другите жени. Като му известили за смъртта ѝ, Тиули-Кос заповядал бързо да ѝ се скове ковчег, защото не можел да търпи мъртвец в дома си, и наредил да отнесат трупа на гробищата. Носачите изпълнили заповедта, положили ковчега на земята и бързо се отстранили, защото чули откъм другите гробове да се носят въздишки и стенания.

Мустафа, който се бил скрил между гробовете и успял оттам да прогони носачите, излязъл и извадил една лампа, която предвидливо си носел. После извадил и шишенцето, в което се съдържало разбуждащото лекарство, и повдигнал капака на ковчега на Фатме. Но какъв ужас го обзел, когато на светлината на лампата се открили чужди черти! Не сестра ми, не и Зорайде, а съвсем друга девойка лежала в ковчега. Трябвало му много време, за да се опомни от новия удар на съдбата. Най-сетне съжалението надвило над яда му. Отворил шишенцето си и изсипал лекарството в устата ѝ. Тя почнала да диша и отворила очи, но дълго не можела да се освести. Най-накрая си спомнила за случилото се, излязла от ковчега и се хвърлила в нозете на Мустафа.

— Как да ти се отблагодаря, благородни човече — викнала тя, — че ме спасяваш от ужасното пленничество!

Мустафа прекъснал излиянията ѝ на благодарност и я попитал:

— Как се случи така, че бяхте спасена вие, а не сестра ми Фатме?

Девојката го изгледала учудено:

— Едва сега си обяснявам избавлението си, което преди ми бе непонятно. Чуй: в палата ме наричаха Фатме и ти даде на мен бележката и целебното питие.

Брат ми помолил спасената девојка да му разкаже за сестра ни и Зорайде и научил, че и двете са в палата, но според обичая на Тиули-Кос се били сдобили с други имена. Наричали ги Мирза и Нурмахал.

Когато Фатме, спасената робиня, видяла, че брат ми е много сломен от грешката, която се получила, му вдъхнала кураж и обещала да му каже средство, с което все пак да успее да спаси двете девојки. Ободрен от тези мисли, Мустафа отново започнал да се надява. Помолил я да му назове начина за избавление и тя заговорила:

— Макар че едва от пет месеца съм робиня на Тиули-Кос, от самото начало копнеех за избавление. Но много трудно можех да избягам сама. Във вътрешния двор на палата сигурно си забелязал един шадраван, който пръска вода от десет тръби. Този шадраван ми направи впечатление. Припомних си, че в бащиния си дом съм виждала подобен, в който водата идва от широк водопровод. За да разбера дали и този е построен по същия начин, един ден пред Тиули-Кос взех да хваля шадравана за разкоша му и попитах кой е майсторът му. „Сам аз съм го градил — отвърна той, — но това, което виждаш тук, е най-дребното. Водата иде от поток, отдалечен на най-малко хиляда стъпки, и минава през сводест водопровод, висок поне един човешки бой. И всичко това го измислих сам.“ Откакто чух това, често си пожелавах само за миг да се сдобия с мъжка сила, за да мога да повдигна един камък от зида на шадравана — после можех да избягам накъдето пожелаея. Сега ще ти покажа водопровода. През нощта можеш да проникнеш в палата и да освободиш онези девојки. Но трябва да имаш най-малко двама мъже с теб, за да надвиеш робите, които пазят сарая нощем.

Това му разказала тя. И макар че брат ми Мустафа два пъти се бил лъгал в надеждите си, още веднъж събрал кураж и се молел с

помощта на Аллах да изпълни плана на робинята. Обещал ѝ, че ако се съгласи да му помогне да проникне в палата, ще се погрижи за връщането в родината ѝ. Но още една мисъл го безпокояла — откъде да намери двама верни помощници? Тогава се сетил за кинжала на Орбасан и неговото обещание да му се притече на помощ, когато стане нужда, и се отправил заедно с Фатме да го потърси.

В същия град, в който се бил престорил на лечител, купил кон за последните си пари и настанил Фатме при една бедна жена в покрайнините. А той побързал към планината, където за първи път се бил срещнал с Орбасан, и след три часа път пристигнал. Скоро намерил познатите шатри и се явил пред Орбасан, който съвсем не го очаквал, но го посрещнал любезно. Разказал за несполучливите си опити и сериозният Орбасан не могъл да се сдържи тук-там да не се засмее, особено като си представил как е изглеждал лечителят Хикиминкабудибаба. Предателството на Дребния обаче го разярило и той се заканил, че където го свари, ще го обеси със собствените си ръце, а на брат ми щял да помогне още щом той си отдъхне от пътя. Затова брат ми останал да ношува отново в шатрата на Орбасан. Потеглили, щом се зазорило, а Орбасан взел трима от най-смелите си мъже — добри ездачи и бойци. Яздили здравата и след два дни пристигнали в малкия град, където Мустафа бил оставил спасената Фатме. Оттам отишли с нея до горичката, недалеч от която се виждал палатът. Там се настанили, за да изчакат идването на нощта. Още щом се стъмнило, Фатме ги повела и се запромъквали към потока, където започвал водопроводът, и скоро го открили. Там мъжете оставили Фатме с един слуга и конете и се приготвили да слязат надолу, но преди да тръгнат, Фатме им повторила всичко подробно: че през шадравана щели да стигнат до двора на палата, където се издигали две кули — в десния и в левия ъгъл. Зад шестата врата, броена от дясната кула нататък, трябвало да бъдат Фатме и Зорайде, охранявани от двама черни роби. Добре снабдени с оръжия и ломове, Мустафа, Орбасан и другите двама мъже се спуснали във водопровода. Нагазили до поясите във вода, но това не им попречило да продължат бодро напред. След половин час пристигнали до шадравана и се заели веднага да ломят. Зидът бил дебел и здрав, но не могъл дълго да устои на обединените усилия на четиримата мъже: скоро избили достатъчно голям отвор, през който човек можел спокойно да се промуши. Пръв се

проврял Орбасан и помогнал на другите за излязат, а когато всички били в двора, започнали да оглеждат отсрещната страна на палата и да търсят описаната врата. Но възникнало разногласие, защото при броенето от дясната към лявата кула стигали до една зазидана врата и не знаели Фатме била ли я е включила или я прескачала. Но Орбасан не умувал дълго:

— Моята сабя ще отвори всяка врата! — отсякъл той и се запътил към шестата врата, а другите го последвали. Отворили я и заварили вътре шестима черни роби, които спели на земята. И тъкмо щели да се оттеглят тихомълком, защото видели, че са сбъркали вратата, когато в ъгъла се изправил един човек и се развикал за помощ с много добре познат глас. Бил Дребния от Орбасановия стан. Но още преди черните да се опомнят, Орбасан се нахвърлил на Дребния, разсякъл пояса му на две, затъкнал му парче в устата и му завързал ръцете на гърба. После се обърнал към робите, с някои от които Мустафа и другите двамина почти се били справили вече и им помогнал да ги преборят. Притиснали ги, опрели в гърдите им кинжали и ги разпитали къде са Нурмахал и Мирза. Робите признали, че са в съседната стая, Мустафа се втурнал в нея и открил Фатме и Зорайде, които се били разбудили от шума. Девоичките набързо събрали накитите и дрехите си и последвали Мустафа. В това време двамата разбойници предложили на Орбасан да плячкосат каквото могат, но той им забранил и рекъл:

— Не искам да се говори за Орбасан, че влиза нощем по домовете, за да краде злато!

Мустафа и спасените девойки се вмъкнали бързо във водопровода, а Орбасан обещал, че съвсем скоро ще ги последва. Когато те слезли долу, Орбасан и един от разбойниците взели Дребния и го извели на двора. Там около врата му завързали копринено въже, което носели нарочно, и го обесили на най-високия връх на шадравана. След като наказали така предателството на жалкия негодник, се спуснали във водопровода след Мустафа.

Двете девойки през сълзи благодарили на благородния си спасител Орбасан, а той ги подканил да побързат с бягството, защото било много възможно Тиули-Кос да тръгне да ги търси на всички посоки. При раздялата си на другия ден Мустафа и спасените девойки

били дълбоко трогнати. И наистина те никога не ще го забравят. Другата Фатме се предрешила и поела към Балсора, за да вземе оттам кораб за родината си.

След кратко и приятно пътуване моите хора се завърнали у дома. Радостта при срещата едва не погубила стария ми баща. На другия ден след пристигането им той вдигнал голямо тържество, на което се стекъл целият град. Пред струпаното множество от роднини и познати брат ми трябвало да разкаже патилата си и всички единодушно възхвалили него и благородния разбойник.

Но когато моят брат привършил разказа си, баща ми се изправил, хванал Зорайде за ръка и я завел при него.

— С това отменям — заговорил той с тържествен глас — надвисналото над теб проклятие. Приеми тази девойка като награда, която ти си извоюва с неуморното си усърдие. Приеми и моята бащина благословия и нека в града ни никога да не свършват мъжете, равни на теб по братска обич, ум и упоритост!

Керванът стигнал до края на пустинята и пътниците с радост се взирали в зелените килими и гъстите дървеса, от чийто изглед били откъснати много дни. В една красива долина се намирал хан, в който решили да пренощуват и макар че той бил беден на удобства и освежаващи напитки, цялата дружина била по-весела и сговорна откогато и да било. Мисълта, че са избягнали опасностите, които крие със себе си пътуването през пустинята, отпуснала сърцата на всички. Мулей, младият, весел търговец заскачал и запял такива песни, така че всички, даже сериозният грък Залейкос, се размели. И не само че развеселил другарите си с танци и игри, но и ги дарил с историята, която им бил обещал:

МАЛКИЯТ МУК

В Никея, любимия ми роден град, живееше един човек, който се наричаше Малкия Мук. И макар че тогава бях още дете, образът му е останал много жив в паметта ми, особено защото веднъж заради него баща ми едва не ми смъкна кожата от пердах. Самият Малък Мук от времето, когато го познавах, беше вече стар човек, обаче ръстът му не надвишаваше три-четири стъпки и видът му беше много чудноват, защото тялото му — малко и нежно — трябваше да крепи глава, много по-голяма от обикновено. Живееше сам в една голяма къща и дори сам си готвеше. Ако по обедно време от къщата му не се издигаше гъст пушек, хората в града нямаше откъде да научат дали е още жив, защото излизаше само веднъж на четири недели. Но вечер често го виждаха да се разхожда напред-назад по равния покрив и от улицата изглеждаше така сякаш голямата му глава сама се движи отгоре.

Аз и моите другари бяхме пакостливи момчета и обичахме да се закачаме и надсмиваме над всеки. Затова всеки път, когато Малкия Мук излезеше из града, за нас беше празник. На този ден се сбирахме пред неговата къща и изчакахме, докато се покаже. Когато се отвореше вратата и навън първо се подадеше голямата глава с още поголемия тюрбан, последвана от телцето, стъкнато в износено наметало, широки шалвари и голям пояс, на който висеше дълъг ятаган — толкова дълъг, че човек се чудеше дали Мук беше закачен на него или той на Мук, въздухът прокънтяваше от радостната ни глъчка, хвърляхме фесчетата си нагоре и скачахме като луди наоколо. А Малкия Мук ни поздравяваше със сериозно кимване на глава и с бавни крачки тръгваше надолу по улицата. Като вървеше, си влачеше нозете, защото имаше такива големи и широки чехли, каквито не бях виждал дотогава. Ние, момчетиите, подтичвахме след него и все крещяхме: „Малък Мук, Малък Мук!“ Бяхме съчинили и весело стихче, което понякога пеехме в негова чест. То бе следното:

*Малък Мук, Малък Мук,
в голям дом живееш тук,
излизаш на четири недели веднъж,
добро малко джудже,
с глава — планина,
озърни се и ни виж,
затичай се, хвани ни, Малък Мук!*

Така често прогонвахме скуката си и за мой срам трябва да призная, че аз бях най-дръзкият. Често го подръпвах за наметалото, а веднъж така го настъпих по големите чехли, че той падна. Това ми се стори безкрайно смешно, но смехът ми секна, като видях как Малкия Мук се запътва към бащиния ми дом. Той влезе право вътре и се застоя там. Бях се скрил зад пътната врата и го видях, когато излезе, изпроводен от баща ми, който почитателно го беше хванал за ръката и като му се поклони няколко пъти, се сбогува с него на вратата. Прилоша ми и останах дълго в скривалището си. Но най-накрая гладът, който ми се струваше по-суров и от боя, ме накара да изляза и да се явя пред баща си, смирено навел глава.

— Както чух, си се подигравал с Малкия Мук? — заговори той със сериозен глас.

— Искам да ти разкажа историята на същия този Мук и ти със сигурност повече няма да му се присмиваш, но преди и след това ще си получиш обичайното.

А „обичайното“ бяха двацет и пет удара, които той имаше навика да отброява твърде точно. За тази цел взе дългия си чибук, отвъртя кехлибарения мундщук и ме наложи по-сурово от всеки друг път.

Когато отброи двацет и пет удара, ми нареди да слушам и да запомня историята за Малкия Мук и започна:

Бащата на Малкия Мук, който се наричал Микра, бил тачен, но беден човек от Никея. Живеел почти толкова саможиво, както сега неговият син. Него май не можел да търпи, защото се срамувал, че бил джудже. Затова го оставил да расте без надзор. Малкия Мук бил навършил шестнайсетата си година, а си оставал весел хлапак и

бащата, който бил сериозен човек, все го корял, че вече бил мъж за женене, а акълът му още не стигал.

Но не щеш ли старецът паднал лошо и от това се поминал, като оставил Малкия Мук беден и неук. Коровосърдечните роднини, на които покойникът дължал повече пари, отколкото можел да върне, прогонили бедния дребосък от къщата и го посъветвали да подири късмета си по широкия свят. Малкия Мук нямал нищо против да постранства, измолил да му дадат само бащините одежди и те склонили. Но тъй като баща му бил едър, снажен човек, дрехите му не ставали на дребното момче. Мук обаче знаел какво да направи. Отрязал, каквото висяло отгук-оттам и навлякъл дрехите. Но, изглежда, бил забравил, че трябва да реже и на ширина, затова облеклото му и до днес си остава с такъв причудлив вид: огромният тюрбан, големият пояс, широките шалвари, синьото наметало — всичко това е наследил от баща си и не го е свалял никога. И така, той пъхнал в пояса дългия дамаскински ятаган на баща си, грабнал една тояжка и прекрачил градската порта.

Весело скитал през целия ден, защото — нали бил тръгнал да си търси щастието? Зърнел ли някое стъкълце да блещука на слънцето, го прибирал, като вярвал, че ще се превърне в най-красивия диамант. Видел ли в далечината купола на някоя джамия да грее като огън или морето да искри като огледало, забързвал се натам, изпълнен с радост, защото си мислел, че е попаднал в страна на чудесата. Но уви! Измамните видения изчезвали веднага като се приближел, и много скоро умората и къркорещият от глад стомах му напомняли, че се намира в съвсем обикновена страна. Пътувал така два дни гладен и угрижен и се отчаял, че няма да намери щастието си. Полските плодове били единствената му храна, твърдата земя му била постеля.

На зазоряване на третия ден от едно хълмче съзрял голям град. Полумесецът огрявал силно върховете на кулите му, цветни знаменца се веели по покривите и сякаш приканвали Малкия Мук. Той се спрял учуден и се загледал към града и околностите му.

„Да, там Малкия Мук ще намери щастието си — рекъл си той и въпреки умората направил голям скок във въздуха — там и никъде другаде.“

Събрал всичките си сили и закрачил към града. Но макар че градът изглеждал близо, пристигнал чак по обяд, защото малките му

крачка почти отказвали да му служат и често трябвало да сяда под сянката на някоя палма, за да си почине. Най-сетне стигнал до портата на града. Пооправил си наметалцето, завързал по-добре тюрбана си, натъкмил по-хубаво пояса си и кривнал ятагана си в него. После избърсал праха от чехлите си, грабнал тояжката си и бодро прекрачил градската порта.

Бил пребродил вече няколко улици, но никъде не се откряла врата, отникъде не му подвикнали така, както той си представял: „Малък Мук, ела, влез, яж и пий и си отмори нозете!“

И както за пореден път поглеждал с надежда нагоре, към една голяма, хубава къща, един прозорец се отворил и една жена погледнала навън и запяла:

*Насам, насам!
Приготвила съм сладка каша,
застлала съм и масата,
елате и да ви е сладко!
Съседчета, насам, насам!
Към кашата ми — ам, ам, ам!*

Вратата се отворила и Мук видял цяла сюррия кучета и котки да влизат вътре. Няколко мига се чудил дали да последва поканата и най-накрая се решил и прекрачил прага. Пред него вървели няколко котенца и той решил да ги последва, защото със сигурност знаели пътя към кухнята по-добре от него.

Когато Мук изкачил стълбите, се озовал срещу старицата, която по-рано се била показала от прозореца. Тя го изгледала мрачно и го попитала какво желае.

— Та нали покани всички да си хапнат от кашата ти? — отвърнал Малкия Мук. — И понеже наистина съм гладен, дойдох.

Старицата се засмяла високо и рекла:

— Откъде идеш ти, странни момко? Целият град знае, че аз не готвя за никого друго, освен за милите си котета и че от време на време, както виждаш, им каня компания от съседските дворове.

Малкия Мук разправил на старицата за тежкия си живот след смъртта на баща си и я помолил да го пусне този ден да се гости заедно с котките ѝ. Чистосърдечният разказ на дребосъка допаднал на жената, приела го и му дала да се нагости и напие до насита. След като се бил нахранил и подкрепил, жената го разглеждала дълго време и най-подире рекла:

— Малък Мук, остани на служба при мен! Не си за тежка работа и тук ще ти е добре.

Малкия Мук, на когото се усладила котешката каша, се съгласил и станал прислужник на госпожа Ахавзи. Службата му била лека, но странна. Тъй като госпожа Ахавзи имала два котарака и четири котки, Малкия Мук трябвало всяка сутрин да ги сресва и да ги маже с благоуханни мазила, а когато тя излезела, трябвало да ги наглежда. Когато се хранели, трябвало да им поднася съдинките, вечер да ги слага да спят на свилени възглавнички и да ги покрива с кадифени завивчици. Имало и няколко малки кученца в къщата, които трябвало да обслужва, но те не искали толкова грижи както котките, които госпожа Ахавзи отглеждала като свои деца. Обаче животът на Малкия Мук и тук бил самотен като в бащиния дом, защото освен господарката по цял ден виждал само котки и кучета. Известно време бил добре: имал винаги ядене, работата му била малко, а и старата жена изглеждала доволна. Но котките започнали да се държат все по-лошо. Излезела ли старицата, започвали да скачат из цялата стая като обладани от зли духове, да разхвърлят всичко и да чупят хубавите съдове, които им попаднали на пътя. Но като чуели господарката да изкачва стъпалата, допълзвали до възглавничките си и започвали да ѝ махат с опашките, сякаш нищо не се било случвало. Тогава госпожа Ахавзи се ядосвала и виняла за всичко Мук. Както и да я уверявал в невинността си, тя вярвала повече на котките си, които изглеждали по-невинни от слугата.

Малкия Мук бил много тъжен, че и тук не намерил щастието си, и решил да напусне службата при госпожа Ахавзи. Но тъй като от първото си странстване научил колко трудно се живее без пари, решил по какъв да е начин да се сдобие с възнаграждението, което господарката все му обещавала, но не давала.

В дома на госпожа Ахавзи имало една стая, която стояла все заключена и в която Малкия Мук не знаел какво има. Но тъй като

често чувал господарката да трополи отвътре, копнеел с цената на живота си да научи какво се крие там. Като мислел как да си набави пари за из път, му минало през ум, че точно там може да са скрити съкровищата на господарката. Но вратата стояла все залостена и той не можел да припари до тях.

Една сутрин, когато господарката излязла, едно от кученцата, към което тя се държала като мащеха и чието благоразположение Малкия Мук бил спечелил с непрестанно угаждане, го задърпало за широките шалвари, сякаш искало да каже на Мук да го последва. Мук, който обичал да си играе с кучетата, му се подчинил. И каква била изненадата му, когато кучето го завело в спалнята на господарката пред една малка врата, която дотогава не бил забелязал. Тя била полуотворена. Кученцето влязло вътре, а Мук след него. Колко приятно се изненадал той, като разбрал, че се намират в стаята, за която отдавна мечтаел. Преровил навсякъде за пари, но не открил нищо. Само стари дрипи и чудновати по форма съдове се търкаляли навсякъде. Един от тези съдове привлякъл погледа му — бил кристален с красиви фигури по ръба. Той го вдигнал и го завъртял на всички страни, но, о, ужас! Не бил забелязал, че съдът има капаче, капачето паднало и се разбило на хиляди парченца.

Мук се вцепенил и стоял дълго така, без да мърда, уплашен до смърт. Сега съдбата му била решена — трябвало веднага за избяга, иначе старицата щяла да го пребие до смърт. Огледал се да види дали нещо от вещите на госпожа Ахавзи няма да му послужи за из път. Тогава забелязал чифт невероятно големи чехли. Не били красиви, но неговите нямало да могат да издържат пътешествието. А чехлите го привличали и заради големината си, защото се надявал, като е с тях, хората да забелязват, че вече не е дете. Затова набързо свалил дървените си налъми и нахлузил новите чехли. После забелязал една тояжка за разходка с красива лъвска глава на върха да стои забутана в ъгъла. Грабнал набързо и нея от стаята. Завтекъл се към стаичката си, сложил си наметалото, бащиния тюрбан, пъхнал ятагана в пояса и се втурнал бързо, колкото му държели силите въвн от града. Докато го напуснал, тичал непрестанно, защото се страхувал от старицата, но накрая се изморил дотолкова, че не можел повече. Толкова бързо не бил тичал никога през живота си, дори му се струвало, че не може да

спре, защото някаква невидима сила сякаш го тласкала напред. Най-накрая забелязал, че работата, изглежда, е в самите чехли, защото те летели сами напред и го носели със себе си. Той се опитвал по всякакъв начин да спре, но не можел. Тогава, безпомощен, подвикнал на себе си, както се подвиква на кон:

„Стоой!“

Чехлите спрели, а Мук се хвърлил изтощен на земята.

Зарадвал се невероятно на чехлите си. Значи все пак спечелил от работата си нещо, което можело да му е от помощ, докато се скитал по света в търсене на щастието. Въпреки радостта си заспал от изтощение, защото телцето на Малкия Мук, което трябвало да крепи толкова тежка глава, не можело да издържа дълго. В съня му се появило кученцето, което му било помогнало да намери чехлите в дома на госпожа Ахавзи, и му рекло:

— Скъпи Мук, ти все още не умееш както трябва да ползваш чехлите. Знай, че ако се завъртиш три пъти на токовете, ще можеш да полетиш накъдето пожелаеш, а с тояжката можеш да откриваш съкровища, защото където има заровено злато, тя ще удря три пъти, а сребро — два пъти. Това сънувал Малкия Мук. Като се събудил и се замислил за чудния сън, решил веднага да опита. Обул пантофите, повдигнал крак и се завъртял на ток. Но който е пробвал да направи това сложно упражнение три пъти един след друг с невероятно широк чехъл, няма да се изненада, че на Малкия Мук не му се удало веднага, особено като се има пред вид, че тежката му глава го теглила ту на едната, ту на другата страна.

Бедният дребосък три пъти забивал нос в земята, но не се обезсърчавал да опитва, докато най-сетне успял. Завъртял се като колело около тока си, пожелал си да отиде в най-близкия по-голям град и чехлите взели да порят въздуха, понесли се със скоростта на вятъра из облаците и преди още Малкия Мук да се опомни как е станало, се озовал на голям пазар с много сергии и безброй хора, които забързано сновели нагоре-надолу. Мук започнал да се разхожда между хората, но скоро му се сторило по-разумно да потърси по-тихи улици, защото на пазара ту го настъпвали по чехлите, така че едва не падал, ту бодял тоз или онзи със стърчащия си ятаган, така че едва успял да избегне хорските удари.

Малкия Мук сериозно се замислил каква работа може да започне, за да изкара малко пари. Имал тояжка, която да му посочва къде има заровени съкровища, но как да намери подходящо място?

Хрумнало му, че ако не друго, можел поне да позволява хората да го разглеждат срещу заплащане, но за подобно нещо бил твърде горд. Най-накрая се сетил за бързите си крачка. „Може би — мислел си той — чехлите ми могат да ме изхранват.“ И решил да се цани като бързоходец. Но тъй като си мислил, че царят плаща най-добре за такава служба, се поинтересувал къде се намира палатът.

Пред вратите на палата стояли стражари и го попитали, какво търси там. Като отговорил, че е дошъл да дири служба, го отправили към надзирателя на робите. На него предал Мук молбата си и го помолил да му намери служба сред царските вестноосци. Надзирателят го изгледал от главата до петите и рекъл:

— Какво, с тези крачета, дето са колкото една педя, си наумил да ставаш царски вестноосец? Омитай се! Не са ме сложили тук да се разсейвам с всеки срещнат глупак.

Малкия Мук обаче го уверил, че предложението му е напълно сериозно и че иска да изпробва силите си с най-бързия. На надзирателя цялата работа му се сторила смешна. Наредил на Малкия Мук до вечерта да се подготви за състезание, завел го в кухнята и се погрижил да му бъде осигурено достатъчно ядене и пиене. А той самият се отправил към царя и му разказал за Малкия Мук и неговата молба. Царят бил шегобиец, затова му харесало, че главният стражар на робите е задържал Мук за забавление. Наредил му да подготви състезанието на голямата поляна зад двореца така, че целият царски двор да може да го наблюдава с всички удобства и му поръчал отново да се погрижи добре за джуджето. Царят разправил на принцовете и принцесите що за представление се гласяло за вечерта, те от своя страна разказали на прислугата и когато настъпила вечерта, вече всичко живо напрегнато очаквало състезанието. Куцо и сакато се изсипало на поляната с наредените скамейки, от които можело да се наблюдава как тича надутото джудже.

Когато царят, синовете и дъщерите му заели местата си, Малкия Мук излязъл на поляната и направил изящен поклон пред високопоставените господари. Щом тълпата го зърнала, надала радостни викове, защото никой не бил виждал дотогава толкова дребен

човек. Телцето с голямата глава, наметалцето и широките шалвари, дългият ятаган, мушнат в големия пояс, малките нозе в огромните чехли — не, всичко по него било толкова забавно, че не можело да не се разсмее човек. Но това не подвело Малкия Мук. Той стоял гордо изправен, подпрян на тояжката си, и очаквал противника. Надзирателят на робите бил избрал най-добрия бегач да се състезава с Мук. И ето че той излязъл, застанал до дребосъка и двамата зачакали знака. Принцеса Амарза махнала с воал, както било уречено, и двамата състезатели излетели като две стрели, изпратени в една цел.

В началото царският вестоносец имал значителна преднина, но Малкия Мук се засилил подире му с летящите си чехли, настигнал го и го задминал и бил при целта много преди другият да дотича, едва поемайки си дъх от умора. Зрителите стояли като вцепенени от възхита и почуда. Но това траело няколко мига и когато царят запляскал с ръце, тълпата също заликувала и всички взели да викат:

— Да живее Малкия Мук, победителят в състезанието!

Междувременно Малкия Мук бил отведен при царя, хвърлил се в нозете му и рекъл:

— Велики царю, тук пред теб аз показах само част от уменията си, позволи да ми бъде отредено място сред вестоносците ти!

А кралят му отвърнал:

— Не, ти ще бъдеш моят личен вестоносец и винаги ще си близо до мен, скъпи Мук! На година ще получаваш по сто жълтици възнаграждение и ще се храниш на трапезата наред с първите ми царедворци.

Мук си помислил, че най-после е намерил щастието, което търсел толкова дълго, станало му весело и леко на сърцето. Радвал се и на особената милост на царя, защото той му възлагал най-бързите и тайни поръчки, които Мук изпълнявал с най-голяма точност и необяснима бързина.

Но останалите царедворци съвсем не били благоразположени към него, защото не им било приятно едно джудже, което умее само да тича бързо, да заеме мястото им в сърцето на царя. Затова устройвали какви ли не заговори, но всички се проваляли заради голямото доверие, което царят имал в тайния си главен личен

вестоносец (тъй като за толкова кратко време бил издигнат на този почетен пост).

Мук, който забелязвал тези настроения срещу него, не копнеел за мъст — сърцето му било твърде добро, затова се чудел по какъв начин може да стане полезен и обичан за неприятелите си. Тогава се сетил за тояжката си, която бил забравил, след като го сполетяло голямото щастие. Помислил си, че ако открие съкровища, те щели да изпитат по-голяма симпатия към него. Неведнъж бил слушал, че по-рано, когато врагове нападнали страната, бащата на сегашния цар заровил голяма част от съкровищата си и също, че си отишъл от този свят, преди да успее да разкрие тайната на сина си. Мук започнал да носи тояжката винаги със себе си, надявайки се да мине през мястото, където е заровено съкровището на предишния цар. Така една вечер случайността го отвела в отдалечена част от градината на палата, която той рядко бил посещавал. Ето че тояжката взела да се тресе в ръцете му и Мук видял как тя чукнала три пъти по земята. Той изтеглил ятагана си, белязал с него околните дървета и се промъкнал обратно в палата. Там си набавил лопата и изчакал да настъпи нощта, за да може да се заеме с начинанието си.

Самото изравяне на съкровището струвало повече труд на Малкия Мук, отколкото предполагал. Ръцете на дребосъка били слаби, а лопатата — голяма и тежка, затова навярно му били потребни два часа, докато успее да направи изкоп, дълбок няколко стъпки. Но ето че най-сетне попаднал на нещо твърдо, което иззвъняло като желязо. Взел да копае още по-усърдно и отдолу скоро се открил голям железен похлупак. Малкия Мук слязъл в рова, за да огледа какво покривал похлупакът, и открил голямо гърне, пълно с жълтици. Ала крехките му сили не достигнали да вдигне гърнето сам. Затова натъпкал шалварите и пояса си с толкова жълтици, колкото можел да носи, напълнил и наметалцето си, покрил старателно останалото злато и нарамил товара си. Но ако не бил с чехлите, нямало да може да мръдне от мястото си, така силно го теглела надолу тежестта на златото. Но с чехлите успял да се добере незабелязано в стаята и да прибере златото под възглавничките на дивана.

Щом Малкия Мук се видял с толкова много злато, си помислил, че страницата ще се обърне и оттам на сетне ще спечели сред враговете си в двора много обожатели и привърженици. Но само по

това можело да се разбере, че добрият Мук не бил възпитаван грижливо, инак нямало да си въобразява, че със злато могат да се спечелят истински приятели. Ех, де да си бил плюл още тогава на петите и да изчезне с наметалцето, пълно със злато!

Златото, което Малкия Мук започнал да раздава с пълни шепа, събудило завистта на останалите царедворци. Майстор-готвачът Ахули рекъл: „Той прави фалшиви пари.“ Надзирателят на робите казал: „Получил ги е от царя, като го е омаял със сладки приказки.“ Архаз, ковчежникът, най-върлият враг на Мук, който от време на време бръквал в кралската хазна, отсякъл: „Откраднал ги е.“ За да научат със сигурност откъде се взели жълтиците, всички те се наговорили и един ден главният виночерпец Корхуз се направил на много тъжен и сломен пред царя. Толкова се престарал с жестовете и мимиките, кълченето и физиономиите, че кралят го запитал, какво му има.

— Ах, тъжен съм, че загубих благоразположението на господаря си.

— Какви ги приказваш, приятелю Корхуз? — отвърнал царят. — Откога лъчите на моята благосклонност не греят над теб?

Главният виночерпец му отговорил, че бил натъжен задето царят отрупвал със злато главния си вестносец, а на верните си служители не давал нищо.

Царят бил много озадачен от чутото, поискал да му разкажат за жълтиците, които Мук раздавал, и заговорниците лесно успели да го накарат да заподозре Мук в кражба на злато от съкровищницата. Този обрат бил особено благоприятен за ковчежника, защото той и без друго не обичал да дава сметка за работите си.

Царят издал заповед да следят тайно Малкия Мук, така че да могат да го спипат на местопрестъплението. През нощта на този злополучен ден, когато Малкия Мук видял, че от щедрото раздаване парите му са се посвършили, грабнал лопатата и се промъкнал в градината на палата, за да се запаси наново от тайното си съкровище. Стражарите, водени от майстор-готвача Ахули и Архаз, ковчежника, го следели отдалече и в мига, в който той понечил да загребе жълтици от гърнето и да ги сложи в наметалцето си, го нападнали и веднага го отвели при царя. Царят, който и без друго бил сърдит, задето му прекъснали съня, приел враждебно клетия таен главен вестносец и незабавно започнал да го разпитва. Царедворците били изровили

цялото гърне и сега го положили в нозете на царя заедно с лопатата и пълното с жълтици наметало. Ковчезникът обяснил на царя, че стражарите спипали Мук точно когато заравял гърнето с жълтиците в земята. След това кралят разпитал обвиняемия дали казаното е истина и откъде имал златото, което заравял.

Малкия Мук, убеден в невинността си, признал, че е открил гърнето в градината и че не искал да го заравя, а да го изрови.

Всички присъстващи се изсмели високо на това обяснение, а царят — разярен до крайност от нахалството на дребосъка, изкрещял:

— Какво чуват ушите ми, нещастнико?! Опитваш се да измамиш така глупаво и позорно твоя цар, когото преди това си ограбил? Ковчезнико Архаз! Призовавам те да кажеш дали тази сума жълтици е същата, която липсва от моята съкровищница?

А ковчезникът отвърнал, че е напълно сигурен в сметките си и че от известно време от царската съкровищница липсвало толкова, даже повече злато и че можел да се закълне, че това е от откраднатото.

Тогава царят наредил да оковат здраво във вериги Малкия Мук и да го заведат в кулата, а на ковчезника дал златото, за да го върне отново в съкровищницата. Доволен от щастливия изход на нещата, лошият ковчезник се оттеглил у дома, седнал да брои лъскавите жълтици и никога не признал, че на дъното на гърнето имало бележка, в която се казвало:

„Врагът превзе страната ми, затова скривам тук част от съкровищата си. Който и да открие златото, да го застигне проклятието ми, ако не го предаде незабавно на сина ми!“

Цар Сади

Тъжни мисли налегнали Малкия Мук в тъмницата. Знаел, че наказанието за кражба на царски вещи е смърт. И все пак не му се щяло да издаде тайната за тояжката пред краля, защото с право се опасявал, че ще му я отнемат заедно с чехлите.

Чехлите за съжаление също не му били от полза, защото бил здраво окован във вериги за стената и както и да се мъчел, не можел да

се завърти на тока си. Но когато на другия ден му известили, че е осъден на смърт, си помислил, че е по-добре да живее без вълшебната тояжка, отколкото да умре с нея, помолил да му бъде позволено да се види насаме с царя и му разкрил тайната си. Царят изобщо не повярвал на признанието му, но Малкия Мук обещал да покаже вълшебството на тояжката, ако царят му обещае, че няма да го убие. Царят му дал дума и заповядал да заровят малко жълтици, без Мук да види къде, а след това му наредил да ги потърси с тояжката си. Мук ги открил за няколко мига, защото тояжката видимо чукнала три пъти по земята. Тогава царят разбрал, че ковчезникът му го е измамил и му изпратил, както си му е редът, копринено въже да се обеси сам. А на малкия Мук рекъл:

— Обещах ти живота, но ми се струва, че имаш и друга тайна, затова ще останеш в тъмницата до живот, ако не признаеш какво се крие зад тази работа с бързоходството.

Малкия Мук, на когото тази едничка нощ в тъмницата била напълно достатъчна, за да я намрази завинаги, признал, че невероятната му способност е свързана с чехлите, но не издал на царя тайната за трикратното завъртане на ток. Царят нахлузил чехлите, за да опита, и се понесъл като луд из градината. Няколко пъти се опитвал да спре, но не знаел как и Малкия Мук, който не желал да се лиши от това дребно отмъщение, го оставил да тича, докато не паднал омаломощен на земята.

Когато царят отново дошъл на себе си, бил страшно ядосан на Малкия Мук, който го оставил толкова дълго да тича, че да не може дъх да си поеме.

— Дадох ти думата си, че ще ти даря свободата и живота, но ти трябва до дванайсет часа да напуснеш страната ми, инак ще наредя да те обесят!

Чехлите и тояжката обаче прибрал в съкровищницата.

Беден както преди Малкия Мук тръгнал да излиза от страната, проклинайки глупостта си, която го подмамила, че може да играе някаква важна роля в двореца.

Страната, от която бил изгонен, за щастие не била голяма, затова още след осем часа стигнал до границата, макар че му било много криво да върви пеш, защото бил навикнал с любимите си чехли.

Когато бил извън границата, се отклонил от пътя и се запътил към най-големия пущинак, защото бил сърдит на всички хора и искал да живее далеч от тях. И ето че сред една гъста гора попаднал на място, което му се сторило много подходящо за решението, което бил взел. Привлякъл го бистрият поток, заобиколен от сенчести смокинови дървета, и меката морава. Проснал се на земята с решението да не поема храна и да дочака края си. Така заспал, потънал в тъжни мисли за смъртта, но когато се събудил и усетил, че го мъчи глад, си помислил, че гладуването е страховита работа и се огледал да види дали не може да намери нещо за ядене.

Дървото, под което бил заспал, било отрупано с чудни зрели смокини. Той се покатерил на него, за да си набере няколко, хапнал ги с голяма наслада и се запътил надолу към потока, за да утоли жаждата си. Но какъв ужас изпитал само, когато водата разкрила, че лицето му било украсено с две огромни уши и месест дълъг нос! Сломен от гледката, Малкия Мук заопипвал ушите си и се уверил, че надвишавали половин лакът.

— Така ми се пада! Заслужавам магарешки уши, защото потъпках щастието си като магаре.

Поразходил се под дърветата, а като усетил отново глад, повторно потърсил спасение в смокините, защото по другите дървета не намерил нищо за ядене. Но след като изял втората порция смокини, му хрумнало да опита дали не може да скрие ушите си под големия тюрбан, така че да не изглежда чак толкова смешен, и усетил, че те се били смалили. Веднага изтичал обратно до потока да се увери, че не се лъже и наистина — ушите му си били предишните, дългият му безформен нос също бил изчезнал. Досетил се как било станало това — от първото смокиново дръвче се бил сдобил с дългия нос и ушите, а от второто се избавил от тях. С радост осъзнал колко благосклонна била съдбата към него, защото му давала още една възможност да намери щастието си.

Затова набрал плодове от двете дървета колкото можел да носи и се отправил обратно към страната, която неотдавна бил напуснал. Още с влизането си в първото градче се предрешил, така че никой да не може да го познае, и продължил пътя си към града, в който живеел онзи цар.

Не след дълго пристигнал. Било точно по онова време от годината, когато зрелите плодове са изключителна рядкост. Малкия Мук се настанил под портата на палата, защото му било известно, че майстор-готвачът набавял оттам по-редките продукти за царската трапеза. Не бил седял дълго и ето че го зърнал да пресича двора. Той разгледал стоките на сбралите се край портата търговци и най-сетне погледът му паднал на кошничката на Мук.

— Ах, колко рядък деликатес! — рекъл готвачът. — Сигурно негово величество ще се зарадва. Колко искаш за цялата кошница?

Малкия Мук назовал приемлива цена и двамата бързо се споразумели. Майстор-готвачът предал кошницата на един роб и продължил нататък. А Малкия Мук офейкал, защото се боял, че когато бедата сполети царския двор, продавачът ще бъде издирен и наказан.

На трапезата царят бил в много весело настроение и сипел хвалба след хвалба за добрата кухня на майстор-готвача и за неуморното му старание да му подбира все най-редките блюда. А майстор-готвачът, като знаел какъв деликатес предстои да бъде поднесен, се подсмиввал любезно и проронвал от време на време по някоя дума: „Не бързайте, не бързайте, още не е дошъл ред на най-голямата изненада“, така че принцесите вече нямали търпение да видят какво ли друго ще им сервира. И когато наредил да сложат на масата хубавите, примамливи смокини, всички присъстващи възторжено възкликнали.

— Колко са зрели, колко са апетитни! — не можел да се нарадва и царят. — Майсторе, ти си голяма работа и заслужаваш особеното ни благоразположение!

Както говорел, царят сам разпределил изключително пестеливо лакомството, както между впрочем постъпвал обикновено. На принцовете и принцесите дал по две смокини, на придворните дами, везирите и агите — по една, а останалите наредил пред себе си и с огромна наслада започнал да ги лапа.

— Мили Боже, как странно изглеждаш, татко! — изведнъж извикала принцеса Амарза. Всички погледнали изненадано царя и видели, че са му израснали невероятно големи провиснали уши, а кривият му нос се проточвал чак до брадата. С почуда и ужас всички взели да се споглеждат и открили, че всеки имал по малко или по повечко от чудноватата украса.

Можете да си представите какъв ужас обзел царския двор! Веднага били привикани всички лечители от града. Те взели да пристигат на тълпи, на тълпи и да предписват хапове и микстури, но ушите и носовете си оставали все така дълги. Дори оперирали един от принцовете, но ушите му израснали наново.

В скривалището, където се бил оттеглил, Мук научил цялата история и разбрал, че е дошло време да действа. Още преди, като взел пари за смокините, си бил набавил дрехи, с които да може да се маскира като учен. Дълга брада от кози косми довършвала измамата. Нарамил торбичка, пълна със смокини, и се отправил към царския палат, където предложил помощта си на чуждоземен лечител.

В началото нямали вяра на чуждоземния лечител, но като дал на един от принцовете да изяде една смокиня, която възвърнала нормалния вид на ушите и носа му, всички пожелали да се лекуват при него. Но царят мълчаливо го повел към своите покои. Там отворил една врата, която водела към съкровищницата, и му махнал да го последва.

— Тук са скъпоценностите ми — рекъл царят. — Избери си, каквото и да е, ще бъде твое, ако ме избавиш от това срамно зло!

Словата му били музика за ушите на Мук — още при влизането бил забелязал на пода чехлите си, а до тях лежала тояжката му. Взел да се разхожда из залата и уж да се възхищава на царските съкровища. Но веднага щом доближил до чехлите си, се мушнал в тях бързешката, грабнал тояжката си, смъкнал изкуствената си брада и открил пред озадачения цар добре познатото лице на отблъснатия Мук.

— Неверни царю — заговорил той, — който се отплащаш за вярната служба с неблагодарност, приеми изродения си образ като заслужено наказание! Нека ушите ти да ти напомнят всеки ден за Малкия Мук!

Като казал това, той се завъртял на токовете си, пожелал да отиде колкото се може по-далече и избягал, преди кралят да успее да повика за помощ.

Оттогава Малкия Мук живее при нас много богато, но самотно, защото презира хората. Животът му го е направил мъдър човек, който, макар да има странна външност, заслужава по-скоро възхищение, отколкото присмех.

Това ми разказа баща ми. Аз го уверих, че съжалявам за присмехулното си отношение към дребното човече и получих от него останалата част от наказанието, което ми беше замислил. Разказах на другарчетата си чудните патила на дребосъка и той ни стана така мил, че никой вече не го хулеше. Обратното, тачехме го и до края на дните му срещнехме ли го, му се покланяхме ниско като на ходжа или на мюфтия.

Пътниците решили да починат в хана, за да се подкрепят животните за пътя, който ги очаквал. Веселието от предишния ден се предало и на този и пътниците се забавлявали с какви ли не игри. След гощавката те помолили петия търговец, Али Сизах, също да се издължи като останалите и да разкаже една история. Той отвърнал, че животът му е твърде беден откъм впечатляващи случки, за да има какво да сподели. Затуй желаел да им разкаже нещо друго, а именно приказката за мнимия принц...

МНИМИЯТ ПРИНЦ

Живеел едно време почтен шивашки калфа на име Лабакан, който се учел на занаят при един сръчен майстор в Александрия. Не можело да се каже, че Лабакан бил непохватен в шева, напротив, умеел много хубаво да изпипва работата си. Би било несправедливо човек да го нарече мързеливец, но не бил съвсем като другите, защото, като се захванел, можел да шие часове наред, без да спре, така че иглата да се нажежи в ръцете му и конецът да започне да пуши, но друг път, а това се случвало за съжаление по-често, седял умислен, вперил поглед пред себе си, а лицето и целият му вид ставали толкова особени, че другите калфи си казвали:

— Лабакан отново стана господар.

А в петъчен ден^[1], когато другите хора след служба кротко се разотивали по домовете си да се захванат за работа, Лабакан излизал от джамията, облечен в красивата си, спечелена с много труд дреха, минавал яваш-яваш с горда походка през мегданите и улиците на града и когато някой от другарите му пожелаел „Мир с теб!“ или го запитвал „Как си, приятелю Лабакан?“, махвал снизходително с ръка или кимвал с глава, ако се налагало. Когато майсторът му казал на шега: „Ти си роден за принц, Лабакан“, той се чувствал много щастлив и му отвръщал:

— И вие ли сте забелязали? — Или — Отдавна си го мисля.

Така я карал шивашкият калфа Лабакан от дълго време. Майсторът търпял глупостта му, защото иначе бил добър човек и имал сръчни ръце. Но един ден Селим, братът на султана, който минавал през Александрия, изпратил на Лабакановия майстор една празнична дреха, на която трябвало да се направят някакви поправки. Майсторът възложил работата на Лабакан, защото него най го бивало във фината изработка.

Вечерта, щом майсторът и работниците си тръгнали да си починат след тежкия ден, неустоим копнеж притеглил Лабакан обратно към работилницата при дрехата на султанския брат.

Дълго стоял той унесен пред нея и се възхищавал ту на лъскавата бродерия, ту на преливащите багри на кадифето и коприната. Не можал да се стърпи да не я облече и каква била изненадата му, когато дрехата му прилепнала точно, сякаш му била ушита по мярка.

— Не съм ли като онзи принц? — питал се той, като крачел напред-назад из стаята. — Не каза ли дори майсторът, че съм роден за принц?

С обличането на дрехата калфата сякаш влязъл в кожата на царска особа. Той започнал да се мисли за неизвестен царски син и като истински царски син решил да поеме по широкия свят и да напусне това място, където хората били толкова глупави да не забележат, че под обвивката на низшето съсловие се криело вроденото му достойнство. Струвало му се, че разкошната дреха била изпратена от добра фея. Няма сил да откаже толкова скъп подарък, взел със себе си малкото пари, които имал, и напуснал Александрия, закрилян от тъмнината на нощта.

Откъдето и да минел новият принц, смайвал хората, защото разкошната дреха и сериозният му, горд вид не подхождали на пешеходец. Когато го питали защо ходи пеш, той отвърщал загадъчно, че си имал причини. Но като забелязал, че с това будел единствено насмешки, срещу скромна сума си набавил една кранта, която била точно за него, защото имала бавен, спокоен вървеж и не го поставяла в неудобното положение да се изявява като умел ездач — нещо, за което не го бивало.

Един ден, когато едвам кретал по пътя, възседнал своята Мавра — така бил нарекъл коня си — към него се присъединил един друг ездач и го помолил за позволение да язди заедно с него, че да му минел по-бързо пътят в приказки. Ездачът бил весел млад човек, красив и приятен за компания. Скоро завързал разговор с Лабакан, заговорили се кой откъде е и се оказало, че той също като шивашкия калфа е тръгнал да странства. Казал, че името му е Омар и е племенник на Елфи бей, нещастния паша на Кайро, и е тръгнал на път, за да изпълни повелята, която опекунът му отправил от смъртното си легло. Лабакан не се разпрострял толкова надълго и нашироко за себе си, дал само на спътника си да разбере, че е от знатен произход и че пътува за удоволствие.

Двамата младежи си допаднали и продължили заедно пътя си. На втория ден от общото им пътешествие Лабакан попитал другаря си Омар за поръчението, което трябвало да изпълни, и за своя почуда научил следната история:

Елфи бей, пашата на Кайро, бил поел възпитанието на Омар от най-ранното му детство, а родителите си той не познавал. Но когато, нападнат от врагове и смъртно ранен в три неуспешни битки, бейт бил принуден да бяга, разкрил на питомника си, че не му е племенник, а е син на могъщ владетел, който от страх пред предсказанията на гадателя си бил отпратил младия принц далеч от палата си и се бил заклеймил да го види едва на двайсет и втория му рожден ден. Елфи бей не назовал името на бащата на Омар, а само най-строго му заръчал на петия ден от настъпващия месец рамадан, когато той щял да навърши двайсет и две години, да отиде при известната четвърта колона Ел-Серуя, която се намирала на четири дни път източно от Александрия. Предал му един кинжал и казал, че трябва да го даде на мъжете при колоната с думите: „Аз съм този, когото търсите“, а ако те му речели „Слава на Пророка, който те опази“, трябвало да ги последва — те щели да го отведат при баща му.

Шивачът много се учудил на казаното. Оттам насетне започнал да гледа на принц Омар със завист. Ядосал се, че другият не само че минавал за племенник на пашата, но съдбата му отреждала и честта да бъде царски син, а на него, когото била надарила с всичко подобаващо на един принц, за подигравка му подхвърлила тъмен произход и прост житейски път. Започнал да сравнява себе си с принца. Трябвало да признае, че онзи момък имал много приятни черти на лицето: красиви, живи очи, дръзко извит нос, внимателно, любезно държане, накратко — притежавал твърде много от качествата, които човек можел да си пожелае.

Но колкото и предимства да откривал у другаря си, като го гледал, си казал, че той, Лабакан, ще се понарави повече на царя от истинския принц.

Тези мисли го преследвали през целия ден, с тях си легнал и вечерта, но когато се събудил на сутринта и погледът му паднал на лежащия наблизо Омар, който си спял спокойно и навярно сънувал щастието си, вързано му в кърпа, у него се зародила мисълта с хитрост и сила да си вземе това, от което неблагоприятната съдба го била

лишила. Кинжалът — отличителният знак на завръщащия се у дома принц, стърчал от пояса на заспалия момък. Лабакан бавно го изтеглил, за да го забие в гърдите на притежателя му. Но при мисълта за убийство миролюбивата душа на калфата възнегодувала. Лабакан се задоволил само да прибере кинжала, да се метне на коня на принца и преди още той да се събуди и види, че всичките му надежди са ограбени, неверният му другар бил набрал преднина от няколко мили.

Лабакан ограбил принца точно в първия ден на свещения месец рамадан, така че разполагал с още четири дни, за да стигне до добре познатата му колона Ел-Серуя. Макар че местността, където се намирала колоната, била на не повече от два дена път, той бързал, защото все се боял да не го настигне истинският принц.

На края на втория ден Лабакан зърнал колоната Ел-Серуя. Тя била разположена на едно малко възвишение сред голяма равнина и се виждала на два-три часа път оттам. При вида ѝ сърцето на Лабакан забило по-силно, макар че през последните два дни той имал достатъчно време да помисли за ролята, която възнамерявал да играе, гузната му съвест го карала малко да се страхува, но мисълта, че е роден за принц, го изпълвала с нови сили, така че успокоен, той се насочил към целта си.

Местността около Ел-Серуя била гола и безлюдна и новият принц за малко щял да изпадне в затруднение с прехраната си, ако не се бил запасил за няколко дни напред. Настанил се с коня си под едни палми и зачакал да види какво ще му поднесе съдбата по-нататък.

Към обяд на другия ден забелязал сред обширната равнина голямо шествие от коне и камили да се придвижва по посока на колоната Ел-Серуя. То се спряло в подножието на хълма, на който била колоната, и пътниците разпънали разкошни шатри; по всичко личало, че това е пищно шествие на богат паша или шейх. Лабакан се досещал, че множеството хора, което виждал, са дошли там заради него и изгарял от желание още същия ден да им се представи като бъдещия им повелител, но овладял копнежа си, защото знаел, че едва на другата сутрин щели да се изпълнят и най-смелите му желания.

Утринното слънце разбудило неземно щастливия шивач за най-важния миг в живота му, мига, в който нищожният, неизвестен простосмъртен щял да се изправи до баща си, царя. Докато слагал юздите на коня си, за да се отправи към колоната, Лабакан си

помислил, че не постъпва редно, и си представил каква болка щял да изпита излъганият в надеждите си царски син. Но зарът бил хвърлен, той не можел вече да върне нещата обратно, а и себелюбието му нашепвало, че външността му била достатъчно представителна, за да отиде и се представи за син и пред най-властния цар на света.

Ободрен от тези мисли, Лабакан се метнал на коня, събрал всичката си смелост, за да може да докара приличен галоп, и за по-малко от четвърт час стигнал в подножието на хълма. Слязъл от коня, завързал го за един от многото храсталаци, дето растели наоколо, извадил кинжала на принц Омар и поел нагоре по хълма. До основата на колоната стояли шестима мъже, а между тях имало един старец със знатна, царска осанка. Разкошният му златотъкан кафтан, белият кашмирен шал, който бил препасал, и белият, нагизден с искрящи камъни тюрбан говорели за богатство и висок сан.

Към него се отправил Лабакан, поклонил се ниско и като му подал кинжала, рекъл:

— Аз съм този, когото търсите.

— Слава на Пророка, който те опази! — възкликнал старецът, просълзен от радост. — Прегърни стария си баща, любими сине мой, Омар!

Добродушният шивач бил много развълнуван от тържествените слова и със смесени чувства на радост и срам се хвърлил в обятията на стария цар.

Но му било писано щастието от новото му положение да остане непомрачено само за миг — когато се отдръпнал от прегръдките на стария цар, зърнал как един ездач препуска през равнината право към хълма. Ездачът и конят му представлявали чудновата гледка: като че ли конят от инат или умора не искал повече да върви напред и се препъвал ни в раван, ни в тръс, а ездачът с ръце и крака го принуждавал да бърза напред.

Много скоро Лабакан разпознал коня си Марва и истинския принц Омар. Но лошият дух на лъжата вече се бил вселил в него и той решил независимо от изхода на нещата да брани присвоените си права с железни юмруци.

Всички забелязали още отдалече ездачът да маха с ръце. Ето че въпреки калпавия тръс на Марва той успял да стигне до подножието на колоната, скочил от коня и хукнал нагоре по хълма.

— Спрете! — крещял той. — Които и да сте, спрете и не позволявайте на безсрамния измамник да ви излъже! Името ми е Омар и никой простосмъртен да не се осмелява да злоупотребява с него!

От този обрат по лицата на околните се изписало дълбоко учудване. Най-слисан изглеждал старецът, който поглеждал ту единия, ту другия. А Лабакан, който с усилие си предал спокоен вид, рекъл:

— Премилостиви господарю и бащице, не се подвеждайте по този човек! Доколкото знам, това е един побъркан шивашки калфа от Александрия на име Лабакан, който заслужава повече съжалението ни, отколкото гнева ни.

При тези думи принцът обезумял. Извън себе си от ярост той се нахвърлил върху Лабакан, но околните наскочили помежду им и хванали здраво принца, а владетелят рекъл:

— Наистина, скъпи синко, бедният човек е побъркан! Завържете го и го качете на някоя от камилите ни! Може пък да успеем да помогнем на нещастника!

Гневът на принца се бил поуталожил и той плачейки, извикал на владетеля:

— Сърцето ми подсказва, че сте моят баща. В името на майка ми ви заклевам, изслушайте ме!

— Ай, Бог да ни е на помощ! — отвърнал владетелят. — Отново захваща да говори врели-некипели, как ли са му дошли в главата такива мисли?!

Като казал това, той хванал Лабакан под ръка и му позволил да го води надолу по склона. Двамата се качили на хубави коне, оседлани с пищни покривала, и като оглавили шествието, потеглили през равнината. А на горкия принц завързали ръцете, закрепили го на една камила, а двама ездачи го приклезили от двете страни и не изпускали от поглед нито едно негово движение.

Знатният старец бил Саауд, султан на вехабитите. Бил живял дълго без деца, докато най-накрая се сдобил със сина, за който толкова време бил копнял. Но като запитал гадателите какво е предназначено на момчето, те предсказали: „До двайсет и втората му година ще го грози опасност да бъде изтласкан от враг.“ Затова, за да е сигурен, султанът поверил отглеждането на принца на стария си верен приятел Елфи бей и чакал двайсет и пет тежки години да го види.

Това разказал султанът на мнимия си син по време на пътуването и признал, че е останал много доволен от вида и достойното му държане.

Когато пристигнали в страната на султана, навсякъде били посрещнати с радостни викове, защото мълвата за пристигането на принца се била разпространила мълниеносно във всички градове и села. Хората били вдигнали арки от цветя и клонки над улиците, през които минавало шествието; грейнали пъстроцветни килими красели къщите, а народът славел Бог и Пророка му за красивия принц, който му е изпратил. Всичко това изпълвало с блаженство славолюбивото сърце на шивача. Дваж по-нещастен се чувствал истинският Омар, който бил все още с вързани ръце и следвал шествието в мълчаливо отчаяние. Сред всеобщото въодушевление никой не се интересувал от него, макар всъщност то да било предназначено за него. Хиляди гласове викали „Омар“, но на този, който с право носел това име, никой не обръщал внимание. Най-много някой да попита кой е този, когото карат така здраво завързан, и тогава в ушите на принца прокънтявал ужасният отговор, че това бил един побъркан шивач.

Най-накрая шествието пристигнало в престолния град на султана, където било подготвено още по-блестящо посрещане, отколкото в другите градове.

Султанката — възрастна, достолепна жена — ги очаквала с всичките си придворни в най-хубавата зала на двореца. Подът на залата бил застлан с невероятно голям килим, стените били украсени със светлосиньо платно със златни ресни, закачено на големи сребърни куки.

Вече се било стъмнило, когато шествието пристигнало, затова в залата били запалени множество кръгли цветни лампи, които греели в нощта като слънце. Но най-ярка и пъстроцветна била светлината в дъното на залата, където на трона си седяла султанката. До него водели четири стъпала, бил изработен от чисто злато и отрупан с едри аметисти. Четиримата най-знатни емири държали балдахин от алена коприна над главата на султанката, а шейхът на Медина ѝ веел с ветрило от паунови пера.

Така очаквала султанката съпруга си и сина си. И тя не го била виждала от рождението му, но пророчески сънища ѝ били разкрили как изглежда възделеното ѝ чедо, така че била в състояние да го разпознае

сред хиляди други. Вече се чувало, че шествието приближава: звуците на литаврите и тимпаните се смесвали с радостната глъчка на тълпата, копитата на конете кънтели в двора на палата, чувал се тропотът от стъпките на новодошлите и ето че вратите на залата се разтворили и между редиците от коленичили слуги преминал султанът, повел за ръка сина си към трона на майка му.

— Ето — рекъл той. — Водя ти сина, за когото толкова дълго си копняла.

Султанката обаче го прекъснала:

— Това не е синът ми! — извикала тя. — Не такива бяха чертите, които Пророкът ми разкри насън!

И тъкмо когато султанът понечил да я обвини в суеверие, вратата на залата се отворила, принц Омар връхлетял, следван от стражите си, от които бил успял да се откъсне, напругайки всичките си сили и останал вече без дъх, се хвърлил пред трона.

— Нека тук да умра, наредете да ме убият, жестоки татко, защото повече не мога да търпя това унижение!

Всички били поразени от думите му, тълпата се струпала около него и дотичалите стражи се заели да го завързват, когато султанката, която безмълвно наблюдавала всичко, скочила от трона.

— Спрете! — извикала тя. — Този и никой друг е истинският! Това е този, когото очите ми не са зървали, но сърцето ми разпозна!

Стражите неволно се отдръпнали от Омар. Но султанът, разгневен от случилото се, им викнал с повелителен глас:

— Аз решавам тук! Тук не съдим по женски сънища, а по сигурни, неподвеждащи знаци. Този тук (и посочил Лабакан) е синът ми, защото той ми донесе уговорения с моя приятел Елфи знак — кинжала.

— Той го открадна — извикал Омар, — злоупотреби със сляпото ми доверие!

Но султанът не слушал какво казва синът му, защото имал обичай във всички дела своенравно да се ръководи само от собствените преценки, затуй и сега наредил да извлекат насила нещастния Омар от залата. А той самият се отправил с Лабакан към покоите си, разярен от султанката, с която бил преживял двацет и пет години в мир и сговор.

А тя самата много се разтревожила от случилото се и била напълно убедена, че измамник е спечелил сърцето на султана, защото сънищата ѝ сочели онзи нещастник за неин син.

Когато мъката ѝ малко се поутоложила, тя се замислила за средство, с което да убеди съпруга си, че не е прав. Този път задачата ѝ не била лека, защото този, който се представял за неин син, бил предал отличителния знак, кинжала, а и доколкото тя се досещала, за да може той да изиграе ролята си, без да се издаде, бил узнал доста за предишния живот на Омар.

Тя свикала при себе си мъжете, които съпровождали султана до колоната Ел-Серуя, и поискала да ѝ разкажат как точно се е случило всичко, а подир това събрала най-верните си робини на съвет. Умували, що умували и най-накрая Мелехсала, една стара, умна черкезка, заговорила:

— Ако съм чула вярно, почитаема повелителко, този, който е предал кинжала, назовал другия момък, когото ти смяташ за твой син, Лабакан, побъркания шивач.

— Да, така е — отвърнала султанката. — Но какво от това?

— Как мислите — продължила черкезката, — дали този човек не прехвърля собственото си име на сина ви? И ако е тъй, то има чудно средство, с което да хванем измамника натясно.

Султанката приближила глава към робинята си и тя ѝ прошепнала съвет, който изглежда ѝ допаднал, защото се подготвила веднага да отиде при султана.

Султанката била умна жена, тя познавала слабите страни на султана и умеела да се възползва от тях. Пред него си дала вид, че е съгласна да признае сина им, но го помолила само за едно. Султанът, който съжалявал задето избухнал пред жена си, приел условието и тя заговорила:

— Би ми се искало да изпитам сръчността на двамата. Някой друг сигурно би ги накарал да яздят, да се фехтуват или да хвърлят копие. Но това са неща, които всеки може. Ще ми се да им дам да правят нещо, което изисква съобразителност. Нека всеки от тях да ушие по един кафтан и чифт шалвари и тогава ще видим, кой ще ги направи по-хубаво.

Султанът се засмял и рекъл:

— Ай, ама че умно нещо си измъдрила! Синът ми да се състезава с този побъркан шивач кой ще ушие по-хубавия кафтан! Не, не става.

Но султанката му напомнила, че предварително ѝ бил обещал да изпълни едно условие и султанът, който си държал на думата, най-накрая се съгласил, макар да се зарекъл, че дори лудият шивач да направи чудно хубав кафтан, той не ще го приеме за свой син.

Султанът сам отишъл при сина си и го помолил да изпълни прищявката на майка си, която искала от него само един кафтан, ушит от неговата ръка.

Зарадвало се сърцето на добродушния Лабакан. „Ако е само това — мислел си той, — скоро ще мога да зарадвам султанката.“

Наредили две стаи — едната за принца, другата за шивача; там те трябвало да изпробват уменията си. На всеки от двамата дали по парче копринен плат, ножица, игла и конци.

Султанът бил много любопитен, що за кафтан ще измайстори синът му, а сърцето на султанката било свито дали хитрината ѝ ще ѝ донесе успех или не. Двамата момци имали по два дни, за да се справят с работата си. На третия султанът повикал жена си и когато тя се появила, пратил слуги да донесат двата кафтана и да повикат майсторите им. Лабакан влязъл триумфиращ и проснал кафтана си пред смаяния поглед на султана.

— Погледни, татко — рекъл, — погледни, уважаема майко, не е ли това майсторски ушит кафтан? С най-сръчния дворцов шивач мога да се меря, да видим може ли той да направи такъв.

Султанката се засмяла и се обърнала към Омар:

— А ти какво измайстори, сине мой?

Момъкът захвърлил копринения плат и ножиците на пода с негодувание:

— Учили са ме да обуздавам кон, да въртя сабя, а копието ми стига от шейсет крачки целта си, но шивашкото изкуство ми е чуждо! То е недостойно за възпитаник на Елфи бей, владетеля на Кайро!

— О, ти си истинският син на господаря ми! — възкликнала султанката. — Ех, да можех да те прегърна, да се обърна към теб със „сине мой“! Простете, съпруже и повелителю мой — продължила тя, като се обърнала към султана, — че използвах тази хитрост срещу вас. Още ли не виждате кой е принц и кой шивач? Наистина кафтанът,

който вашият син е направил, е чудесен и аз бих го попитала при кой майстор е учил?!

Султанът седял, потънал в мисли, поглеждал недоверчиво ту към жена си, ту към Лабакан, който напразно се опитвал да прикрие червенината и обезсърчението си от това, че така глупаво се бил издал.

— И това доказателство не стига — рекъл султанът. — Но аз знам — слава на Аллах — начин, чрез което да науча дали са ме измамили или не.

Заповядал да му доведат най-бързия кон, метнал се отгоре му и препуснал към една гора, която почвала недалеч от града. Според една стара легенда там живеела една добра фея, която се наричала Адолзайде, която неведнъж била подкрепяла владетелите от рода му, изпаднали в беда; към нея бързал султанът.

В средата на гората имало голо място, а около него растели високи кедрови дървета. Там, където според легендата живеела феята, рядко стъпвал крак на простосмъртен заради някакъв свян, който се предавал от баща на син от незапомнени времена.

Щом като пристигнал, султанът слязъл от коня си и го завързал за едно дърво, застанал в средата на полянката и казал на висок глас:

— Ако е истина, че в часове на беда си давала добри съвети на дедите ми, не отхвърляй молбата на техния внук и ме посъветвай за нещо, за което човешкият ум не стига!

Едва изрекъл последните слова, когато клоните на един кедър се разтворили и оттам се появила забулена жена в дълги бели одежди.

— Знам защо си дошъл при мен, султан Сауд, волята ти е справедлива, затуй ще ти помогна. Вземи тези две ковчезета! Кажи на двамата младежи, които искат да бъдат твои синове, да си изберат по едно! Знам, че който е истинският, няма да сгреша. — Това му рекла забулената фея и му подаде две ковчезета от слонова кост, богато украсени със злато и перли. На капачетата, които султанът напразно се опитвал да отвори, имало надписи от инкрустирани диаманти.

По пътя към вкъщи султанът размишлявал какво ли може да има в ковчезетата, които не бил в състояние да отвори с всичката си сила. Надписите също не му помагали да се досети, защото на единия капак пишело „Чест и слава“, на другия — „Щастие и богатство“. Султанът си помислил, че на него самия щяло до му е трудно да избере между

тези две неща, които били еднакво привлекателни, еднакво примамливи.

Когато се завърнал в палата си, наредил да повикат султанката и ѝ казал, какво е рекла феята. Надежда изпълнила султанката, че онзи, към който я теглело сърцето, може да избере ковчежето, което да докаже царския му произход.

Пред султанския трон били поставени две маси и върху тях султанът лично поставил ковчежетата, качил се на трона и махнал на един роб да отвори вратите на залата. Вътре се втурнал блестящият рояк от паши и емири, които султанът бил свикал. Всички те насядали на разкошните възглавници, наредени покрай стените на залата.

Когато всички били настанени, султанът махнал повторно с ръка и робът въвел Лабакан. С горда стъпка пресякъл той залата, поклонил се пред трона и рекъл:

— Какво ще заповяда моят господар и повелител?

Султанът се изправил на трона си и заговорил:

— Сине мой! Съмняват се в правото ти да носиш това име. Едно от тези ковчезета съдържа потвърждение за истинското ти потекло! Не се съмнявам, че ще направиш правилния избор!

Лабакан се изправил и пристъпил към ковчезетата. Дълго се колебаел кое да избере, накрая рекъл:

— Почитаеми татко! Съществува ли нещо по-възвишено от щастието да съм твой син, по-благородно от богатството на твоята милост! Избирам ковчезето с надпис „Щастие и богатство“.

— По-сетне ще научим дали си избрал правилно. Сега седни до пашата на Медина! — рекъл султанът и махнал на робите.

Те въвели Омар. Погледът му бил мрачен, изразът на лицето — тъжен. Целият му вид будел съчувствие у присъстващите. Той се хвърлил на колене пред трона и попитал за волята на султана.

Султанът му обяснил, че трябва да избере едно от ковчезетата. Момъкът се изправил и пристъпил към масите.

Прочел внимателно двата надписа и рекъл:

— Последните дни ме научиха колко несигурно може да е щастието и колко преходно богатството; те също ме научиха обаче, че в гърдите на смелия човек има неразрушима добродетел — честта, и че греещата звезда на славата не угасва заедно с щастието. И дори с това

да се отдалеча завинаги от короната — зарът ми е „Чест и слава“ — вас избирам аз!

Сложил ръката на избраното ковчеже, но султанът му заповядал да изчака. Той махнал на Лабакан, също да застане пред масата и да сложи ръката на своето ковчеже.

Султанът наредил да бъде донесено легенче с вода от свещения извор Земзем в Мека, измил ръцете си за молитва, обърнал лицето си на изток, коленичил и се помолил:

— Боже на дедите ми! Ти, който от векове пазиш рода ни чист и непримесен, не допускай нечестивец да опозори името на абасидите, бъди със закрилата си близо до истинския ми син в този час на изпитание!

Султанът се изправил и отново се изкачил на трона. Присъстващите били така приковани в очакване, че никой не смеел да шавне. Мишле да минело през залата, щяло да се чуе — толкова тихи и напрегнати били всички. Тези, които били по-отзад, проточвали шии, за да могат да виждат ковчежетата над главите на по-предните. Тогава султанът рекъл:

— Отворете ковчежетата!

И капците им, които до този момент никоя сила не била в състояние да отвори, скочили сами.

В ковчежето, което Омар бил избрал, на кадефена възглавничка имало златна коронка и жезъл; в ковчежето на Лабакан — голяма игла и малко конци. Султанът наредил на двамата да му покажат ковчежетата си. Взел коронката в ръцете си и о, чудо! Само като я поел, тя почнала да расте и не спряла да расте, докато не достигнала големината на истинска корона. Султанът поставил короната на главата на сина си Омар, който бил коленичил пред него, целунал го по челото и му рекъл да седне от дясната му страна. Обърнал се към Лабакан и му казал:

— Има стара поговорка: всяка жаба да си знае гъола. Изглежда, трябва да си останеш шивач. Не заслужаваш моята милост, но някой, на когото днес не мога да откажа нищо, се е помолил за теб, затова ти харизвам жалкия животец! Ала ако искаш от мен добър съвет — не се помайвай, а бързо бягай от страната ми!

Засрамен, погубен, клетият шивашки калфа не могъл да отвърне каквото и да било на султана. Хвърлил се на колене пред принца и от

очите му бликнали сълзи.

— Можете ли да ми простите, принце? — питал го той.

— Вярност към приятеля, великодушие към врага — с това се гордеят абасидите — отвърнал принцът, като се изправил. — Върви си в мир.

— О, ти си истинският ми син — възкликнал старият султан и се хвърлил в обятията на сина си.

Емирите, пашите и всички големци на царството се изправили на местата си и извикали:

— Да живее новият царски син!

Сред всеобщия възторг Лабакан се измъкнал от залата, понесъл ковчежето си под ръка.

Слязъл долу в конюшните на султана, оседлал коня си Марва и го подкарал към портите на града, по пътя към Александрия. Целият му живот на принц му се струвал сън и само разкошното ковчеже, богато украсено с перли и диаманти, му напомняло, че всичко се било случило наяве.

Когато най-сетне се завърнал в Александрия, отишъл до къщата на стария майстор, слязъл от коня, завързал го на входа и влязъл в работилницата. Майсторът, който не могъл веднага да го познае, му се поклонил дълбоко и го попитал с какво може да му услужи. Но когато погледнал по-отблизо госта си и разпознал в него стария си познайник Лабакан, извикал калфите и чираците си и те всички се нахвърлили яростно върху клетия Лабакан, който не очаквал подобен прием. Блъскали го и го удряли с ютии и аршини, бодели го с игли и го щипели с остри ножици, докато накрая изтощен се смъкнал на една купчина вехти дрехи.

Докато лежал, майсторът го нахокал здравата заради откраднатата дреха. Напразно го уверявал Лабакан, че е дошъл само за да му възстанови загубата, напразно му предлагал трикратно обезщетение.

Майсторът и калфите му повторно се нахвърлили върху него, прибили го от бой и го изхвърлили през вратата. Смазан и раздърпан, Лабакан се качил на коня си Марва и се запътил към един хан. Там положил изморената си, наранена глава на една постеля и се замислил за земните теглила, за често непризнатата заслуга и за нищожността и

преходността на всички блага. Заспал с решението да се откаже от ламтежа си за величие и да стане уважаван гражданин.

На другия ден Лабакан не се разкажал за решението си, защото, изглежда, тежките удари на майстора и калфите били избили всичкото му високомерие. Успял да продаде на добра цена ковчежето си на един търговец на скъпоценности, купил си къща и наредил в нея работилница, в която да упражнява занаята си. Щом приготвил всичко и окачил отвън табела с надпис „Лабакан шивача“, седнал, извадил иглата и конците от ковчежето и се захванал да кърпи жестоко съдраната от майстора роба. Но го повикали да излезе за нещо навън и когато се върнал отново при работата си, що да види?! Иглата шиела ли, шиела съвсем сама, нижели фини, ситни бодове, каквито Лабакан не бил майсторил дори в най-ярките си мигове на дарование.

Ето че и най-дребният подарък от добрата фея се оказал изключително полезен и ценен! А той притежавал и друго качество: кълбенцето с конеца никога не свършвало, а иглата шиела непрестанно.

Лабакан си спечелил много клиенти и скоро се прочул навред. Той само скроявал дрехите, правел първия бод и иглата трескаво продължавала работата му нататък и не спирала, докато не завършела дрехата. Скоро целият град започнал да си шие при майстор Лабакан, защото той работел хубаво и изключително евтино. Само за едно се чудели хората: как работел без калфи и все при затворени врати.

Така се изпълнило пророчеството на ковчежето за щастие и богатство. Макар и не в изобилие, те станали спътник на добродушния майстор. А когато научил за славата на младия султан Омар, за когото хората непрестанно говорели, като разбрал, че този смелчага се е превърнал в гордостта и любовта на народа си и в страшилище за неприятеля си, бившият принц си рекъл:

— По-добре, че си останах шивач, защото честта и славата са опасни неща.

Така си живеел Лабакан, доволен от себе се, тачен от съгражданите си и ако междуременно иглата не е загубила силата си, тя още шие с конеца на добрата фея Адолзайде, който никога не свършвал.

С изгрева на слънцето керванът потеглил и скоро пристигнал в Биркет-ел-Хад или Чешмата на пилигримите, откъдето оставали още само три часа път до Кайро. Очаквало се пътниците да пристигнат по това време и ето че скоро търговците имали радостта да зърнат приятелите си от Кайро, задали се насреща им. На влизане в града те минали през вратата Бебел фах, защото се смята за добро знамение пътниците от Мека да влизат в града по пътя на Пророка.

На пазара четиримата турски търговци се сбогували с чужденеца и с гръцкия търговец Залейкос и се отправили с приятелите си към домовете си. А Залейкос завел чужденеца в един добър хан и го поканил на обяд. Той приел поканата, но преди това пожелал да се преоблече.

Гъркът се приготвил добре да посрещне чужденеца, защото по време на пътуването той бил спечелил симпатиите му и когато всички ястия и напитки били наредени на масата както си му е редът, седнал да го чака.

Ето че го чул да се задава с бавна и тежка стъпка откъм коридора, който водел към стаята му. Изправил се, за да го посрещне приятелски още на прага, но когато отворил вратата, се дръпнал стреснат назад, защото срещу него стоял мъжът с ужасната червена мантия. Залейкос погледнал още веднъж, но уви, очите му не го мамели: същата висока, властна осанка, маската, през която го стрелкали тъмните очи и червената мантия със златната везба, която така добре знаел от най-ужасните мигове в живота си.

Противоречиви чувства обхванали Залейкос. С този образ от миналото той отдавна се бил примирил и бил простил на онзи мъж, но появата му отворила старите рани: в миг пред погледа му се завъртели всички онези мъчителни часове на смъртен страх, цялата болка, която почернила младините му.

— Какво желаеш, проклетнико? — викнал гъркът на видението, което стояло все още на прага. — Изчезни веднага, за да не те прокълна!

— Залейкос — чул се познат глас изпод маската. — Залейкос! Така ли посрещаш госта си?

Като казал тези думи, мъжът свалил маската и отметнал мантията — това бил Селим Барух, чужденецът.

Но Залейкос не изглеждаше успокоен, а по-скоро потресен при вида на чужденеца, защото твърде ясно разпознал в него непознатия мъж от „Понте Векио“. Но традицията на гостоприемството надделяла у него и той поканил с ръка чужденеца да седне на трапезата му.

— Мога да отгатна мислите ти — подел чужденецът, щом седнали. — Очите ти ме гледат питащо. Можех да си мълча и да не се мяркам пред погледа ти. Но аз съм ти задължен и затова се осмелих да се покажа в стария си образ, даже с риск да ме прокълнеш. Веднъж ти ми каза: „вратата на дедите ми повелява да го обичам, а и той е по-нещастен от мен“. Вярвай в това, приятелю, и чуй обяснението ми!

Трябва да започна отдалеч, за да можеш да ме разбереш. Роден съм в Александрия от родители християни. Баща ми, най-малкият син от стар, известен френски род беше консул на страната си в Александрия. След десетата ми година възпитанието ми бе поето от брата на майка ми във Франция. Напуснах родината си едва няколко години след избухването на революцията заедно с настойника ми, който не се чувстваше вече спокоен в страната на дедите си. С него потърсихме убежище при родителите ми отвъд морето. Като стъпихме на сушата, бяхме изпълнени с надежда, че в бащиния ми дом отново ще намерим спокойствието и мира, отнети ни от разбунтувания френски народ. Но, какво ти! В дома на баща ми не всичко беше наред. Бурите на размирното време не бяха застигнали дома ни, но нещастieto бе сполетяло семейството ми отвътре. Брат ми, млад, обещаващ мъж, първи секретар на баща ми, бе женен отскоро за едно младо момиче — дъщеря на флорентински благородник, който живееше в съседство. Два дни преди ние да пристигнем, жена му беше изчезнала ненадейно и нито семейството ни, нито баща ѝ можеха да открият и следа от нея. Накрая вече бяхме склонни да вярваме, че докато се е разхождала, е дръзнала да се отдалечи твърде много и е станала жертва на разбойници. Тази мисъл сигурно щеше да бъде потешителна за бедния ми брат от истината, която скоро научихме. Невярната младоженка бе отплавала с един млад неаполитанец, с когото се запознала в дома на баща си. Брат ми, крайно възмутен от тази нейна постъпка, направи всичко възможно, за да накаже виновницата. Но напразно. Опитите му, които привлякоха вниманието на хората, само увеличиха неговото и нашето нещастие. Флорентинският благородник се върнал в родината си уж за да се

застъпи за правата на брат ми, на практика обаче, за да му навреди. Във Флоренция той прекратил всички предприети от брат ми разследвания и съумял така добре да се възползва от цялото си влияние, изградено по какви ли не пътища, за да изкара баща ми и брат ми виновни пред правителството им, така че те бяха заловени по най-унизителен начин и отведени във Франция, където намериха смъртта си под секирата на палача. Бедната ми майка изпадна в умопомрачение и след десет дълги месеца смъртта я избави от ужасното ѝ състояние, като в последните дни разсъдъкът ѝ се бе прояснил. И така, аз останах съвсем сам на света. Но само една мисъл занимаваше мозъка ми, само тя ме караше да забравя мъката си — това беше силният пламък, който майка ми запали у мен в сетния си час.

В последните мигове преди смъртта си, както ти казах, бе дошла в съзнание. Накара да ме повикат и съвсем спокойно ми заразправя за съдбата ни и за нещастията, което ни бе сполетяло. После се разпореди всички да излязат от стаята, с тържествен вид се надигна от бедняшката си постеля и каза, че ще мога да получа благословията ѝ единствено ако ѝ обещаю да изпълня заръката ѝ. Впечатлен от словата на умиращата си майка, дадох клетва да сторя каквото повелява. И тя започна да кълне флорентинеца и дъщеря му и ме застави, заплашвайки ме страшно с клетвите си, да отмъстя за злощастното си семейство. После издъхна в ръцете ми.

Мисълта за отмъщение беше тляла отдавна в душата ми. Сега тя се разгоря с нова сила. Събрах каквото бе останало от бащиното имане и се заклях да заложа всичко на тази карта или самият аз да загина.

Не след дълго бях във Флоренция, където се стремях, доколкото можех, да не издавам пребиваването си. Планът ми беше обаче много утежнен от положението, в което се намираха неприятелите ми. Старият флорентинец бе станал губернатор и следователно разполагаше с всички средства да ме погуби само да научеше за плана ми. Ала случайността ми дойде на помощ.

Една вечер видях един човек в позната ливрея да върви по улиците. Неуверената му походка, мрачният му поглед и мърморенето му „Santo sacramento“ и „Maledetto diavolo“ ми помогнаха да разпозная у него стария Пиетро, един слуга на флорентинеца, когото знаех още от Александрия. И за миг не се усъмних, че беше сърдит на господаря си и реших да се възползвам от настроението му. Изглежда, той много

се изненада, че ме среща там, изплака мъката си, че откакто господарят му станал губернатор, не можело с нищо да му се угоди и скоро жълтиците ми, подкрепени от яда му, го привлякоха на моя страна. Най-трудното препятствие беше преодоляно. Разполагах с човек, който по всяко време беше готов да отвори вратата на неприятеля ми. Така планът ми за отмъщение узряваше все повече. Струваше ми се, че животът на стария флорентинец е много по-незначителен в сравнение със залеза на семейството ми. Той трябваше да види най-любимото си същество мъртво, а това беше Бианка — неговата дъщеря. Освен че се беше провинила така позорно пред брат ми, беше и главната причина за нашето нещастие. Новината, че точно по това време Бианка възнамеряваше да се омъжва за втори път, беше даже добре дошла за жадното ми за мъст сърце. Решението, че трябва да умре, бе взето. Но аз самият се ужасявах от подобно деяние, а и Пиетро, както ми се струваше, също нямаше сила да го извърши. Затова се оглеждахме за някой, който може да се заеме с тази работа. Не смеех да наема никой от флорентинците, защото никой от тях не би предприел подобно нещо срещу губернатора. Тогава на Пиетро му хрумна плана, който аз покъсно изпълних. Сред тези, които подхождаха за нашия план той веднага избра теб — чужденец и лецител едновременно. Как се развиха нещата, знаеш сам. Единствено преголямата ти предпазливост и честност излагаха плана на опасност, те бяха и причина за историята с мантията.

Пиетро ни отвори вратичката в замъка на губернатора. Той щеше и да ни изведе тайно, ако не бяхме побягнали, уплашени от ужасната гледка, която ни си разкри през откренатата врата. Подгонен от ужас и разкаяние, изминах повече от двеста стъпки в бяг, докато накрая не се строполих на стълбите на една църква. Едва тогава събрах мислите си и първо се сетих за теб и съдбата ти, ако те откриеха в къщата. Промъкнах се в замъка, но нито от теб, нито от Пиетро успях да намеря и следа. Само вратичката зееше отворена. Това ми даде поне надеждата, че си могъл да се възползваш от възможността да избягаш.

Като се разсъмна обаче, не ме свърташе вече във Флоренция. Страхът, че ще бъда разкрит, и чувството за разкаяние не ме напускаха. Бързо заминах за Рим. Но представи си изумлението ми, като чувах навсякъде да се разправя същата история, само че с притурката за залавянето на убиеца, някакъв гръцки лецител. Уплашен и угрижен се

завърнах във Флоренция. Въпреки че и преди това отмъщението беше започнало да ми изглежда твърде страшно, ето че вече се проклинах за него, защото намирах живота ти за твърде скъпо изкупление. Пристигнах на същия ден, в който ти отнеха ръката. Ще премълча за това какво изпитах, като те видях да се качваш на ешафода, понасяйки болката като истински герой. Но в мига, когато видях как шурна кръвта ти, взех твърдото решение да те направя щастлив през остатъка от живота ти. Какво се случи по-нататък, ти знаеш. Само едно нещо ми остава да кажа: защо пътувам заедно с теб.

Мисълта, че още не си ми простил, бе за мен тежко бреме. Затова се реших да изкарам много дни заедно с теб и най-сетне да ти дам обяснение за това, което ти сторих.

Гъркът изслушал госта си мълчаливо и когато той свършил, му подал дясната си ръка, като го погледнал топло:

— Знаех си, че сигурно си по-нещастен от мен, защото онова ужасно деяние ще помрачава до край дните ти като тъмен облак. Прощавам ти от сърце. Но позволи ми още един въпрос: как така се появи в този вид в пустинята? Какво захвана, след като ми купи къщата в Константинопол?

— Върнах се в Александрия — отвърнал запитаният. — Омраза към всички гореше в гърдите ми. Изгаряща омраза, особено към онези нации, които се зоват „образовани“. Повярвай ми, сред моите сподвижници, мюсюлманите, ми бе по-добре! Бях изкарал само няколко месеца в Александрия, когато моите сънародници нахлуха там.

В тях виждах единствено палачите на баща ми и брат ми. Затова събрах някои свои съмишленици от близкото си обкръжение и се присъединих към смелите мамелюци, от които френската войска тръпнеше в ужас. Когато нашествието отмина, не можах да се реша да се върна към радостите на мирния живот. Заживях с единомишлениците си непостоянен, скитнически живот, посветен на битките и лова.

Живея доволно сред тези люде, които ме почитат като цар, защото, макар че азиатците не са образовани като европейците, на сърцето им са чужди завистта и клеветничество, егоизмът и амбицията.

Залейкос благодарил на чужденеца за казаното, но не скрил от него, че намира за по-подходящо за съсловието и образованието му да живее и твори в някоя християнска, европейска страна. Хванал го за ръка и го помолил да тръгне заедно с него, да живее и да умре при него.

Гостенинът го изгледал трогнато:

— По това разбирам, че си ми простил напълно, че ме обичаш. Приеми най-искрената ми благодарност за това!

Скочил на крака и застанал в целия си ръст пред гърка, който за малко не се уплашил от войнствената стойка, тъмните искрящи очи, niskия, тайнствен глас на госта си.

— Предложението ти е чудесно — продължил той, — може за някого друго то да е примамливо, но аз не мога да се възползвам от него. Конят ми вече е оседлан, слугите ми вече ме очакват. Жив и здрав да си, Залейкос!

Приятелите, които съдбата събрала по такъв необикновен начин, се прегърнали на прощаване.

— И как да те наричам? Как се казва моят гост, когото никога не ще забравя? — попитал гъркът.

Чужденецът го гледал дълго, после повторно му стиснал ръката и рекъл:

— Наричат ме господаря на пустинята — името ми е Орбасан.

[1] За мохамеданите петък е свещен ден за почивка. ↑

АЛЕКСАНДРИЙСКИЯТ ШЕЙХ И НЕГОВИТЕ РОБИ

Странен човек бил Али Бану, александрийският шейх. Излезел ли сутрин из града, издокаран с тюрбан от най-фин кашмир, облечен с празнична дреха и препасан с богат пояс, скъп колкото петдесет камили, и тръгнал ли тежко, тежко, сбърчил чело, сключил вежди и навел очи, замислено погалвайки дългата си черна брада на всеки пет крачки, поемел ли така към джамията, за да тълкува Корана на правоверните, както повелявал санът му, хората по улицата се спирали, изпровождали го с поглед и все се намирал някой да каже:

— Ама че хубав, снажен мъж!

— И богат, и знатен — добавял друг, — твърде богат. Палат ли няма на стамбулското пристанище, стоки и ниви ли няма, многобройни стада с добитък ли, сюррия с роби ли?

— Да — обаждал се трети, — даже и татаринът, изпратен от самия повелител на правоверните от Стамбул, да го благослови Пророкът, неотдавна ми каза, че нашият шейх е на почит пред Рейс ефенди, Капидши паша, пред всички, пред самия султан.

— Да — добавял четвърти, — всяка негова стъпка е благословена. Богат, знатен господар е той, но..., но вие знаете какво искам да кажа!

— Да, да! — мълвели другите — Вярно е, и неговото тегло не е малко, не искам да съм на неговото място, богат, знатен господар, но...

Имал Али Бану на най-хубавия мегдан в Александрия разкошна къща с широка тераса отпред, обградена с мраморни зидове, засенчена от палмови дръвчета. Привечер често седял там и пушел наргилето си, а на почтително разстояние от него дванайсет богато облечени роби, готови да му служат, очаквали само да им махне с ръка. Един държал сакъза му, друг — слънчевия му чадър, трети — съдове от чисто злато, пълни с вкусен шербет, четвърти — ветрило от паунови пера, с които да му прогонва мухите; имало певци с лютни и духови инструменти, готови да го забавляват с музика, само ако пожелаел, а най-ученият

измежду робите го чакал с няколко свитъка в ръка, готов да му чете от тях.

Но напразно очаквали слугите му да ги подкани. Не му трябвали ни музика и танци, ни мъдрости и стихове от древни поети; не щял ни да пие шербет, ни да дъвчи сакъз, дори старанието на роба с ветрилото от паунови пера отивало на вятъра, защото господарят му не забелязвал, когато някоя муха се завъртала с бръмчене наоколо му.

Минувачите често се спирали, чудели се на великолепната къща, на богато облечените роби и на удобствата, които били навсякъде, но само като погледнели шейха, който седял сериозен и мрачен под палмите, зареял поглед в синкавите облачета на наргилето си, поклащали глави и си казвали:

— Вярна била приказката, че богатият е беден. Който има всичко, е най-беден, защото Пророкът не го е дарил с умението да се наслаждава на богатството си — така си говорели хората, надсмивали му се и отминавали.

Една вечер, когато шейхът си седял така под палмите пред дома си, заобиколен от всичко, което човек може да си пожелае на света, и тъжно и самотно пушел наргилето си, недалеч от него спрели няколко младежи, гледали го и му се присмивали.

— Не е ли глупав човек шейхът Али Бану — рекъл единият. — Ако имах неговите богатства, щях да ги използвам по друг начин. Щях да прекарвам дните си в радост и безгрижие. Приятелите ми щяха да се хранят при мен в огромните покои и тези тъжни зали щяха да се изпълнят със смях и веселие.

— Да — отвърнал друг. Не би било зле, но многото приятели разпиляват богатството, пък дори ако ще то да е и султанско, да го благослови Пророкът. Но е друго, ако вечер си седя под палмите на хубавия плочник, робите пеят и свирят, пък дойдат и танцьорите да ми потанцуват, да поскачат и изнасят най-чудните представления. Тогава щях да си пуша важно наргилето, да ми поднасят от разкошния шербет и да се наслаждавам на всичко това като владетел на Багдад.

— Шейхът — заговорил третият от младежите, който бил писар, — трябва да е учен и мъдър човек и наистина тълкуванията му за Корана показват, че познава всички поети, че знае съчиненията на мъдреците. Но води ли живот, какъвто подобава на разсъдлив човек? Ето, пред него стои роб, а ръцете му пълни със свитъци. Бих дал

празничната си дреха само да можех да прочета дори един от тях, защото сигурно са редки неща. А той?! Седи, пуши и дори не поглежда към тях. Ако бях шейх Али Бану, момчето щеше да чете, докато остане без дъх или докато се стъмни, пък и тогава щеше да продължи, чак докато задрема.

— Ха! Значи си мислите, че разбирате от хубав живот?! — засмял се четвъртият. — Ядене и пиене, песни и танци, четене на мъдрости, слушане на стихове от бедни поети! Не, аз бих постъпил по друг начин. Той има най-хубавите коне и камили, има и купища пари. На негово място щях да пътешествам, да пътешествам до края на света, щях да отида даже при московците, при франките. Нямах да ми омръзне да разглеждам красотите на света. Така щях да постъпя, ако бях на мястото на човека отсреща.

— Младостта е хубаво време, възрастта на радостта — обадил се един старец с невзрачен вид, който стоял наблизо и бил чул какво си приказват. — Но позволете ми да ви кажа: младостта е глупава и не знае какво говори.

— Какво искате да кажете с това, дядо? — попитали учудено младежите. — Нас ли имате в предвид? Какво ви засяга, че корим живота на шейха?

— „Ако някой знае повече от другия, нека го поправи“ — така е повелил Пророкът — отвърнал старецът. Вярно е, шейхът е благословен с богатство и има всичко, за което може да копнее човешкото сърце, но има причина, за да е сериозен и тъжен. Да не мислите, че винаги е бил такъв? Помня го отпреди петнайсет години. Тогава беше бодър и жив като газела, веселеше се и се наслаждаваше на живота. Тогава имаше син — радостта на дните му. Хубав и образован беше той и който го видеше или се разговореше с него, не можеше да не завиди на шейха за това съкровище, защото нямаше и десет години, а бе начетен като за осемнайсет.

— И е умрял? Бедният шейх! — извика младият писар.

— За него щеше да е утеха да знае, че синът му се е прибрал у дома, при Пророка, където се живее по-добре отколкото тук, в Александрия. Но това, което разбра, се оказа много по-лошо. По онова време франките се нахвърлиха като гладни вълци връз страната ни и поведоха война с нас. Превзеха Александрия и напредваха все по-навътре и по-навътре, докато не подпалиха чергата и на мамелюците^[1].

Шейхът бе умен мъж и знаеше как да се погажда с тях. Но дали защото бяха алчни за богатствата му или защото помагаше на братята си по вяра, не мога да ви кажа, но един ден дойдоха в дома му и го обвиниха, че тайно подкрепял мамелюците с оръжие, коне и храна. Как ли не опитва да докаже невинността си, но не му вярваха, защото, когато опре до това да се изстискват пари, франките стават суров, коравосърдечен народ. Та те отведоха малкия му син, който се казваше Кайрим, като заложник в стана си. Шейхът им предложи много пари, но те не освободиха момчето, а настояваха за още. Но не щеш ли техният паша (или както и да се зовеше там) неочаквано издал заповед за отплаване. Франките били вече в открито море, а в Александрия още никой не знаеше нищо за това. Трябва да са отвели със себе си и малкия Кайрам, сина на Али Бану, защото оттогава никой не е чувал нищо за него.

— О, бедният човек, как го е наказал Аллах! — викнали в един глас тримата младежи и отправили състрадателни погледи към шейха, който, макар и потънал в разкош, седял под палмите тъжен и самотен.

— Жената на Али Бану, която той много обичаше, умря от мъка по сина си. Той самият си купи кораб, оборудва го с оръжие и успя да склони франкския доктор, който живее долу при чешмата, да го придружи до Франкистан, за да издирят изчезналия му син. Двамата отплавали с кораба и дълго време пътували по море, докато най-сетне пристигнали в страната на онези гяури, на неверниците, които по-рано бяха в Александрия. Но точно по това време там било страшно. Франките били убили султана и пашите си, богати и бедни обезглавявали и нямало никакъв ред в страната. Напразно търсели във всеки град малкия Кайрам — всеки вдигал рамене и накрая франкският доктор посъветвал шейха да се връщат обратно, защото можело да загубят главите си. Прибраха се у дома и оттогава насам шейхът живее така, защото тъжи по сина си. И с право. Като яде и пие, как да не мисли: „Може би сега моя беден Кайрам го мъчи глад и жажда?“. А когато се натъкми с богати шалове и празнични дрехи, както повеляват службата и санът му, как да не си казва: „Може би няма какво да надене на гърба си?“. Когато пък го наобиколят певци, танцьори и рецитатори, как да не се безпокои: „Може би горкият ми син трябва да подскача и да свири пред франкския си господар, както той пожелае?“. И което го тревожи най-много — той се опасява, че

като е далеч от отечеството си и е обграден от неверници, които му се подиграват, малкият Кайрам ще се откаже от вярата на дедите си, така че един ден баща му няма да може да го прегърне в райската градина!

Затова е и толкова добър с робите си и раздава много пари на бедните, защото мисли, че Аллах ще му се отблагодари, ще трогне сърцата на франкските му господари, така че те да се отнасят благосклонно към сина му. И всяка година в деня, в който откъснаха сина му от него, освобождава по дванайсет роби.

— И аз чух за това — обадил се писарят. — Невероятни слухове се носят за него. Само за сина му нищо не се споменава. Говори се, че шейхът е странен човек, силно пристрастен към приказките. Всяка година се организирано състезание между робите му и той освобождавал този, който разказвал най-добре.

— Не слушайте какво разказват хората — казал старецът. — Така е, както ви казвам, знам съвсем точно. Възможно е в деня, когато му е най-тежко, да иска да се поразсее и да послуша разни истории, обаче освобождава робите заради сина си. Но вечерта става хладна и аз трябва да продължавам. Салем алейкум, мир вам, млади хора, и за в бъдеще мислете по-хубави неща за добрия шейх!

Младежите благодарили на стареца за новините, погледнали още веднъж към тъгуващия баща и тръгнали надолу по улицата.

— Не искам да съм на мястото на шейх Али Бану — рекли си те.

Скоро след като младежите разговаряли със стареца, се случило да минат по същата улица по време на утринната молитва. Това ги подсетило за стария мъж и за разказа му. Всички заоплаквали шейха наново и обърнали погледи към дома му. Но как се изненадали само като видели, че там всичко било украсено по най-чудесен начин. От плочата на покрива, където се разхождали гиздави робини, се веели знаменца, гостната на дома била покрита с изящни килими, коприна се стелела по стълбищата и даже отпред на улицата било постлано хубаво фино платно, което човек можел да си пожелае за празнична дреха или за завивка за нозете.

— Ай, как само се е променил шейхът за тези дни! — заговорил младият писар. — Дали ще вдига тържество? Дали ще вика певците и танцьорите? Само погледнете килимите! Няма по-хубави в цяла Александрия! А това платно, дето е на голата земя — направо да ти стане жал!

— Знаеш ли, какво си мисля? — казал другият. — Сигурно ще посреща важен гост, защото такива приготовления се правят, когато владетел на някоя велика страна или ефенди на великия повелител благослови някой дом с посещението си. Кой ли пристига днес?

— Я вижте, там долу не минава ли нашият старец? Ай, той е запознат с всичко, сигурно ще може да ни отговори и сега. Хей, дядо! Ще пожелаеш ли да дойдеш за малко при нас?

Като му подвиквали и му помахали, той ги забелязал и отишъл при тях, защото познал младежите, с които бил разговарял преди няколко дни. Те отворили дума за празничните приготовления в дома на шейха и го запитали дали знае кой височайши гост се очаква да пристигне същия ден.

— Сигурно си мислите — отвърнал старецът, — че Али Бану има голям повод за празнуване или че някой важен човек е уважил дома му? Това не е така, днес е дванайсетият ден от месец рамадан и както знаете, на същия ден е бил отведен синът му във вражеския стан.

— Но кълна се в брадата на Пророка! — извикал учудено един от младежите. — Всичко подхожда за сватба или за голям празник, а нали това е най-тъжният му ден? Как си го обясняваш? Признай, че шейхът все пак не е съвсем с разсъдъка си.

— Все така ли бързаш да отсъдиш, млади друже? — засмял се старецът. И този път стрелата ти бе наострена, а тетивата на лъка ти — здраво обтегната, но стреля далеч от целта. Знай, че днес шейхът очаква сина си!

— Значи са го открили? — възкликнали зарадвани младежите.

— Не, и сигурно скоро няма да бъде открит. Но чуйте: преди осем или десет години, веднъж когато шейхът отбелязваше с траур този ден, освободи роби, нахрани и напои много бедни хора, се случи, че нареди да нагостят и напоят и един дервиш, който изморен и отпаднал бе легнал да си почине на сянка край дома му. Дервишът обаче бе свят човек, опитен в предсказания и тълкувания по звездите. Щом се подкрепи благодарение на щедрата ръка на шейха, пристъпи към него и рече: „Знам причината на мъката ти. Днес е дванайсетият ден от рамадан и ти загуби сина си на този ден, нали? Но нека те утеша — от ден на скръб за теб той ще се превърне в ден на радост, защото знай, че точно на същата дата синът ти ще се върне!“. Това бяха думите на дервиша. За един мюсюлманин би било грях да се съмнява в думите

на този свят мъж. Те не намалиха тревогата на Али, но на този ден той винаги очаква сина си да се върне, украсява дома си, салона за гости и стълбищата, като че го очаква всеки момент да се появи.

— Чудесно! — отвърнал писарят. Но как ми се иска да погледам богатата подредба и самия шейх, който скърби сред всичкия разкош, и най-главното — да послушам какви истории разказват робите му.

— Няма нищо по-лесно от това — отвърнал старецът. — Надзирателят на робите в този дом ми е стар приятел и ме удостоява с местенце в гостната, където сред тълпата от слуги и приятели на шейха отделният човек не се забелязва. Ще поговоря с него да ви пусне — вие сте само четирима, така че може и да склони. Елате в девет часа на същото място и ще ви дам отговор.

Като казал това старецът, младежите му благодарили, отдалечили се и нямали търпение да разберат какво ще се случи по-нататък.

Появили се в уговорения час на мегдана пред дома на шейха и срещнали там възрастния човек, който им съобщил, че надзирателят на робите е позволил да влязат. Той тръгнал напред, но не минал през богато украсените стълбища и порти, а през една странична вратичка, която старателно затворил след себе си. После ги повел през много тунели и накрая стигнали до голямата зала за гости. Там се била струпала голяма навалица; имало богато облечени мъже, важни хора от града и приятели на шейха, дошли да го утешат в мъката му; имало и много роби от най-различни националности. Но всички изглеждали угрижени, защото обичали своя господар и тъжели заедно с него. В дъното на гостната на един пищен диван седели най-близките приятели на Али, а около тях сновели роби. До тях на земята седял шейхът, защото скръбта по сина му не му позволявала да седи на пъстрия празничен килим. Бил подпрял главата си с ръце и се виждало, че не слушал много приятелите си, които му мълвели разни утешения. Срецу него седели няколко възрастни и няколко млади мъже в робски дрехи. Старецът обяснил на младежите, че това са робите, които Али Бану щял да пусне на свобода същия ден. Измежду тях имало и няколко франки и старецът обърнал вниманието на младежите върху един от тях, който бил изключително красив и все още много млад. Шейхът го бил купил едва преди няколко дни от търговец на роби в Тунис и вече го освобождавал, защото си мислел, че колкото повече

франки пусне да си вървят в родината, толкова по-рано Пророкът ще помилва сина му.

След като навсякъде в залата били поднесени освежителни напитки, шейхът дал знак на надзирателя на робите. Той се изправил и в залата настъпила тишина. Обърнал се към робите, които трябвало да бъдат освободени, и заговорил с ясен глас:

— Вие, които днес ще бъдете свободни благодарение на милостта на господаря ми Али Бану, последвайте традицията на дома в този ден и започнете да разказвате историите си!

Сред тях се чул шепот. Но после един стар роб взел думата и започнал да разказва приказката за джуджето Дългоноско...

[1] Конници, лична гвардия на египетските султани, набирани от началото на VIII в. измежду робите с тюркски и кавказки произход, които завзели властта и управлявали от 1250 до 1570 г. (тюркски). ↑

ДЖУДЖЕТО ДЪЛГОНОСКО

Господарю! Съвсем не са прави онези, които смятат, че само по времето на Харун ал Рашид, владетеля на Багдад, е имало феи и вълшебници или които твърдят дори, че историите, които знаем от разказвачите по градските пазарищата за делата на зли магьосници и техните слуги, са измислица. И днес има феи, а не е далеч времето, когато аз самият станах свидетел на случка, в която злите вълшебници очевидно имаха намеса и която ще ви разкажа.

В един известен град в моето отечество Германия преди много години скромно и почтено живеел един обуцар с жена си. Денем той седял на един ъгъл и кърпел обуца и пантофи; правел и нови по поръчка, но тогава първо си набавял кожа, защото бил беден и нямал запаси.

Жена му продавала зеленчуци и плодове, които отглеждала в малка градинка пред градската порта, и много хора пазарували при нея на драго сърце, защото ходела чисто и спретнато облечена и знаела как да подреди и изложи стоката си.

Двамата имали хубаво момче с приятно лице, добре сложено и доста едро за дванайсетте си години. То обикновено прекарвало времето си при майка си на зеленчуковия пазар. Случело ли се жените или готвачите да закупят много стока от жената на обуцаря, то им помагало да я отнесат у дома си и се връщало я с хубава китка, я със златна паричка, я с парче сладкиш, защото, щом господарите на готвачите видели хубавото момче, му се радвали и го възнаграждавали богато.

Един ден жената на обуцаря продавала на пазара както обикновено. Пред себе си била наредила няколко коша със зеле и други зеленчуци, какви ли не билки и подправки, а в една кошничка имала дори ранни круши, ябълки и кайсии. Малкият Якоб, така се наричало момчето, седял до нея и с ясното си гласче хвалило стоката:

— Насам, господа, вижте какво хубаво зеле, какви уханни билки! Жени, вижте, ранни круши, ябълки петровки и кайсии! Кой ще си купи? Майка ми ще ви ги даде евтино!

Така момчето приканвало купувачите.

По това време на пазара дошла една старица, цялата окъсана и опърпана, с дребно, сбръчкано лице. Очите ѝ били зачервени, а носът ѝ остър и извит почти достигал щръкналата брадичка. Като вървяла, се подпирала на дълга сопа и се придвижвала някак особено; накуцвала, тътрела нозете си и се поклащала така, сякаш на ходилата си имала колелца и можела всеки момент да се прекатури и да забие дългия си нос в паважа.

Жената на обущаря следяла внимателно старицата. Вече шестнайсет години, откак всеки ден излизала на пазара, но дотогава не била виждала тази странна особа. И като забелязала, че старицата закуцукала към нея и се спряла пред кошове ѝ, неволно я обзел страх.

— Вие ли сте Хане, продавачката на зеленчук? — попитала я старицата с неприятен, креслив глас, а главата ѝ непрестанно се тресяла.

— Да, аз съм — отвърнала жената на обущаря. — Желаете ли нещо?

— Ще видим, ще видим! Да поразгледаме билчиците, билчиците и да видим дали ще ти се намери туй, дето ми е нужно — отвърнала старицата, надвесила се над кошове и започнала да рови из тях с черните си грозни ръце. Сграбчвала красиво и кокетно подредените билки с дългите си, подобни на паяжина пръсти и после доближавала една или друга от тях до дългия си нос, въртяла ги и ги душела.

На жената на обущаря сърцето я заболявало, като гледала как старата жена подмята редките ѝ билки, но не смеела да се обади, защото било право на купувача да огледа стоката. Въпреки това изпитвала особено отвращение към старицата.

Щом преровила целия кош, тя започнала да си мърмори:

— Стоката не струва, билката не струва, няма нищо от това, което диря. Къде, къде по-добре беше преди петдесет години! Не я бива, не я бива!

Тези приказки подразнили малкия Якоб.

— Чуй ме, безсрамна бабке! — викнал сърдито той. — Първо бъркаш с ужасните си кафяви пръсти из хубавите билки и ги мачкаш, после ги завираш в дългия си нос, така че никой от тези, дето гледат, да не ги купи повече, а сега обиждаш стоката ни, че не струва, при все че готвачът на самия херцог пазарува всичко при нас!

Старицата извърнала кривогледите си очи към смелото момче, изсмяла се противно и заговорила ядосано:

— Синче, синче, значи ти харесва носът ми, дългият ми хубав нос? Нека и на теб да ти израсне наред с лицето и да стига чак до брадичката! — Докато говорела така, се доближила до другия кош, в който било изложено зеле. Взела в ръцете си най-хубавите бели глави, притиснала ги една о друга, така че те изскърцали, после пак ги захвърлила небрежно в коша и продължила:

— Стоката за нищо не става, зелето за нищо не става!

— Я престани да клатиш главата си така противно! — плахо се обадило момчето. — Шията ти е тънка като дръжка на зелка, лесно може да се пречупи и главата ти да се търколи в коша. Кой ще купува тогава?

— Не харесваш ли тънките шии? — през смях избръщолевила старицата. — Без шия ще бъдеш, главата ти ще излиза направо от раменете, за да не падне от малкото тяло!

— Стига сте говорили врели-некипели на малкия — не издържала накрая жената на обуцаря и викнала, ядосана от дългото оглеждане, опипване и душене на стоката. — Ако ще купувате нещо, побързайте, така ми гоните другите купувачи!

— Добре, нека бъде, както казваш! — креснала старицата и я изгледала навъсено. — Ще взема от теб шестте зелки. Но виж, аз трябва да се подпирам на сопата, като вървя, и не мога да нося нищо. Пусни синчето си да ми ги донесе до вкъщи, а аз ще го възнаградя.

Малкият не искал да тръгне със старицата и се разревал, защото при вида на грозната жена направо му се повдигало. Но майката строго му наредила да се подчини, защото смятала за грях така да се натоварва старата, немощна женица. Почти разплакано, момчето сторило, каквото му било заповядано, вързало зелките в една кърпа и последвало старицата през пазара.

Тя не можела да върви много бързо и й било нужен почти час, докато стигне до края на града, където се спряла пред една малка

схлупена къща. Там тя извадила от джоба си една стара ръждива кука, пъхнала я умело в една дупчица във вратата и тя в миг се отворила с трясък. Но каква била почудата на малкия Якоб, щом прекрачил прага! Отвътре домът имал великолепна наредба, таванът и стените били от мрамор, а мебелите от най-хубавото абаносово дърво, украсени със злато и обработени скъпоценни камъни. Подът бил стъклен и толкова гладък, че малкият се подхлъзнал и паднал. Старицата извадила малка сребърна свирка от джоба си и свирнала така, че звукът пронизал цялата къща. Веднага по стълбите заслизали морски свинчета и Якоб много се почудил, като видял, че те ходели изправени и на лапичките си имали орехови черупки вместо обувки, че били облечени в човешки дрехи и с шапчици по последна мода на главичките.

— Къде са ми пантофите, гадини такава? — креснала старицата и ги измерила със сопата си така, че те изквичали и скокнали нависоко. — Колко още трябва да стоя тук?

Животинките хукнали бързо нагоре по стълбите и се върнали с черупки от кокосов орех, подплатени с кожа, които умело нахлузили на нозете на старицата.

В миг тя спряла да куцука и да се тътри. Захвърлила сопата и много бързо се плъзнала по стъкления под, като влачела за ръка малкия Якоб. Така стигнали до една стая, която била наредена с всякаква покъщнина и приличала на кухня, макар масите от махагоново дърво и диваните с пищни покривки повече да подхождали на салон за приеми.

— Седни синчето ми — рекла старицата съвсем дружелюбно, като го побутнала към ъгъла на един диван и поставила пред него една маса, така че да не може да се измъкне. — Седни, толкова тежък товар пренесе, човешките глави не са много леки, не са много леки.

— Но госпожо, какви са тези странни неща, дето говорите? — викнало момчето. — Че съм изморен, изморен съм, но знам, че носех зелки, които купихте от майка ми.

— А, бъркаш — засмяла се старата жена, отворила вързопа и извадила една човешка глава, като я държала за косите.

Малкият онемял от уплаха. Не можел да проумее как е станало това, но се притеснил за майка си, защото си помислил, че ако се разчуело за човешките глави, със сигурност щели да обвинят именно нея.

— Трябва да те възнаградя с нещо заедно си толкова възпитано момче — мърморела старицата, почакай малко да ти забъркам една супичка, за която ще си спомняш цял живот. — Като рекла това, свирнала отново. Първо се появили четири морски свинчета, които носели човешки дрехи, готварски престилки, а в поясетата си били затъкнали дървени лъжици и ножове за транжиране. След тях на подскоци пристигнали множество катерички, натъкмени в шалвари; те ходели изправени и носели зелени кадифени фесчета. Изглежда, това били помощниците, защото с голяма бързина се покачили по стените, свалили от полиците тигани и съдинки, яйца и масло, билки и брашно и ги сложили на печката. А старицата сновяла непрекъснато напред-назад с пантофите си от кокосови черупки и малкият забелязал, че много се стараела да му приготви нещо вкусно. Ето че огънят забумтял, в гърнето нещо зацвъртяло и приятна миризма се разнесла из стаята. Бабичката притичвала непрестанно насам-натам, следвана от катеричките и морските свинчета, и щом минела покрай огъня, завирала дългия си нос в гърнето. Най-сетне нещо заклокочило и засъскало, надигнала се пара и се разляла пяна. Тогава тя свалила гърнето от огъня, сипала от супата в сребърна съдинка и я сложила пред малкия Якоб.

— Ето, синче, ето, като изядеш тази супичка, ще се сдобиеш с всичко, което така ти хареса у мен! И за да те бива все пак за нещо, ще станеш умел готвач. Но билката, ах, билката никога не ще откриеш! Майка ти защо нямаше от нея в кошовете си?

Малкият не разбирал добре какво му говорела тя; бил се съсредоточил изключително върху супата, която му се усладила невероятно.

Майка му приготвяла вкусни гозби, но никоя от тях не била толкова хубава.

От супата се надигал аромат на чудни билки и подправки, била едновременно сладка и кисела и изключително хранителна.

Докато поглъщал последните лъжици от супата, морските свинчета закадили с арабски тамян, чиито синкави облачета се понесли из стаята. Облачетата взели да се сгъстяват и да слизат все пониско. Ароматът им въздействал упойващо на малкия и колкото и да си казвал, че трябва да се прибира при майка си, само като се надигнел,

изпадал отново в унес, докато накрая сънят не го повалил окончателно и той заспал дълбоко на канапето на старицата.

Присънили му се странни неща. Струвало му се, че старата съблича дрехите му и го увива в катерича кожа. Сега той можел вече да скача и да се катери като катерица и започнал да общува с останалите катерички и морски свинчета, отличаващи се с добро възпитание и маниери, и да служи като тях на старицата. Първоначално го карали само да чисти обувки; трябвало да маже и да лъска кокосовите орехи, които господарката носела наместо пантофи. И тъй като в бащиния му дом често вършел това, работата му идела отръпки. В просъница му се сторило, че след около година получил по-престижна задача — заедно с още няколко катерички трябвало да събират слънчев пращец и като натрупат достатъчно, да го пресяват през най-финото сито. Това се налагало понеже госпожата, която нямала нито един зъб в устата си и не можела да захапва добре, намирала пращеца за чудесен и ги карала да ѝ месят хляб от него.

Като изминало отново към година време, бил преместен на служба при слугите, които доставяли вода за пиене на магьосницата. Да не си помислите, че за целта трябвало да поставят в някоя яма варел или бъчва на двора, където да се събира дъждовната вода? Катеричките и Якоб трябвало да изгребват с лешникови черупчици росата от цветовете на розите. Само такава вода пиела магьосницата и тъй като тя поглъщала значителни количества, работата на водоносците не била лека.

След една година старата го поставила да върши къщна работа; трябвало да чисти подовете и тъй като те били навсякъде само от стъкло, по което се отпечатвало и най-лекото дихание, работата му коствала доста усилия. Слугите трябвало първо да изчеткват подовете, а след това с парцали, завързани на краката, умело да се пързаят по тях. На четвъртата година Якоб най-сетне бил преместен в кухнята. Това била почетна длъжност, до която можело да се стигне само след дълго изпитание. Там се издигнал от помощник до майстор на пастета и придобил такава невероятна сръчност и опит във всички готварски работи, че сам се чудел на себе си. Научил се да разбира и приготвя всичко бързо и богато.

Така, в служба на старицата, изминали около седем години.

Един ден на излизане магьосницата събула кокосовите си пантофи, поела в ръка кошницата и бастуна си и наредила на Якоб да хване и оскубе едно пиле, да го подправи богато с всякакви мерудии и когато тя се прибере, пилето да е изпечено така хубавичко, че да е хванало златна коричка.

Якоб приготвил пилето по всички правила на готварското изкуство: извил му врата, попарил го с вряла вода, оскубал го умело, опърлил го така, че кожата му станала гладка и фина, и извадил вътрешностите му. Тогава отишъл да потърси подправки, с които да го напълни. В килера, където старицата съхранявала билките и мерудиите, Якоб забелязал едно долапче с полуотворена вратичка, на което дотогава не бил обръщал внимание. Приближил се с любопитство, за да види какво има в него, и с почуда открил множество кошнички, от които се носел силен, приятен аромат. Отворил една от тях и намерил билка с много особен вид и цвят. Стъбълцето и листата ѝ били зелено-сини, а цветът ѝ — ситен и огненочервен, осеян с жълти точки. Якоб разгледал внимателно цветето, помирисал го и усетил, че то ухаело със същия силен аромат, който се носел от супата, която старата му била стотвила. Но мирисът бил толкова натрапчив, че започнал да киха все по-силно и по-силно, докато накрая от кихавицата се разбудил.

Намерил се на канапето на старицата и се огледал учудено.

— Не мога да повярвам! Колко истински може да изглежда сънят! — рекъл си той.

— Бих могъл да се закълна, че станах красива катеричка, приятелче на морските свинчета и другите животинки, а при това и голям готвач! Как ще се смее мама, като ѝ разкажа за всичко! Но няма ли да се сърди, че заспах в чужда къща, вместо да ѝ помагам на пазара?

С тези мисли той скокнал от канапето и тръгнал да си ходи. Усетил тялото си вдървено от съня, особено врата, заради който не можел хубаво да си върти главата. Станало му смешно на самия себе си, защото бил като замаян от съня: при най-малкото невнимание удрял носа си в стената или в някой шкаф или пък щом се извърнел — в някоя греда на вратата. Катеричките и морските свинчетата се въртели наоколо му скимтейки, сякаш искали да го последват. На тръгване Якоб им предложил да ги вземе със себе си, защото били симпатични

животинки, но те бързо се втурнали обратно вътре. След като се отдалечил, чувал само скимтенето им.

Магьосницата го била отвела в най-отдалечената част на града и той едва се оправял из тесните улички, а и ако съдел по голямото стълпотворение, съвсем скоро оттам било минало джудже. Отвсякъде чувал да се вика:

— Ау, я вижте какво грозно джудже! Откъде се взе? Леле, какъв му е дълъг носът и как му е забита главата направо в раменете, а пък ръцете, у-у-у какви са черни и грозни!

По друго време самият той сигурно също щял да тръгне подир него, защото давал мило и драго да погледа великани, джуджета или чуждестранни носии, но сега се бил запътил към майка си и трябвало да побърза.

Като наближил пазара, го обзел страх. Майка му била още там и имала доста плодове в кошовите си, значи не бил спал дълго. Но отдалече му се сторило, че е много тъжна, защото не приканвала минувачите да пазаруват от нея, а била подпряла лицето си с ръце и когато той наближил, му се видяла по-бледа отпреди. Поколебал се какво да стори, но накрая се престрашил, промъкнал се зад нея, сложил свойски ръката си на раменете ѝ и рекъл:

— Какво ти тежи майчице? Да не ми се сърдиш?

Жената се извърнала, но изпищяла ужасена и се отдръпнала от него.

— Какво искаш от мен, грозно джудже? — викнала тя. — Марш, марш отук! Не понасям подобни шегите!

— Но, майко, какво ти става? — попитал Якоб съвсем изплашен. — Ти наистина не си добре. Защо искаш да прогониш собствения си син?

— Вече ти казах! Върви си по пътя! — отвърнала сърдито госпожа Хане. — Със преструвки от мен няма да изчоплиш пари, урод такъв!

— Господ наистина ѝ е помрачил разсъдъка! — рекъл притеснено малкият. — Как да направя, че да си я прибера вкъщи? Мила майчице, вразуми се! Погледни ме по-добре, та аз съм твоят син, Якоб.

— Не, този става вече безсрамен с шегите си — обърнала се Хане към съседката си. — Погледнете това грозно джудже. Застана

тука и със сигурност ще прогони всичките ми купувачи, а на всичкото отгоре си позволява да се подиграва с нещастieto ми. Вика ми: „Аз съм твоят син, твоят Якоб! Безсрамник!“

Тогавя се надигнали съседките ѝ и започнали да ругаят грубо колкото можели — а както добре ви е известно, продавачките от пазара ги бива за такива неща. И го наредили хубавичко за това, че взема на подбив нещастieto на бедната Хане, на която преди седем години били откраднали чудно красивото момче. Заплашили го всички да се нахвърлят отгоре му и жив да го издерат, ако не си тръгне незабавно.

Горкият Якоб не знаел какво да мисли след всичко това. Та нали той, както сам мислел, същата заран бил отишъл както обикновено с майка си на пазара, помогнал ѝ да нареди плодовете, после отишъл със старицата в къщата ѝ, хапнал една супичка, подремнал малко и се върнал, а ето че майка му и съседките разправяли за някакви седем години! И го наричали противно джудже! Какво ли се е случило с него?

Като видял, че майка му не ще и да чуе за него, от очите му бликнали сълзи и тръгнал бавно надолу по улицата към работилницата на баща си, където той по цял ден седял и кърпел обуца.

„Искам да видя — мислело си момчето — дали и той ще се прави, че не ме познава. Ще застана зад вратата и ще поговоря с него.“

Като пристигнал до работилницата на обуцаря, Якоб се спотаил зад вратата и огледал вътре. Майсторът бил така погълнат в работата си, че изобщо не го забелязал. Но когато ненадейно хвърлил един поглед към вратата, изпуснал обувките, телта и конците и извикал ужасен:

— За Бога, какво е това там?

— Добър вечер, майсторе! — заговорил го дребосъкът на влизане в дюкяна му. — Как върви?

— Зле, зле господинчо! — за огромна почуда на Якоб отвърнал баща му, който също, изглежда, не го познал.

— Работата в дюкяна не ми иде вече така отръки. Съвсем сам съм, а и започнах да остарявам, но не мога да си позволя чирак.

— Но нямате ли синче, което от време на време да може да ви отменя? — продължил да разпитва дребосъкът.

— Имах момче, казваше се Якоб и трябваше сега да е строен, пъргав момък на двайсет години, който да ме подкрепя здравата в

работата. Ха, какъв живот щеше да е това! Още като беше на дванайсет години, си личеше, че е похватно и сръчно момче и че отбира не малко от занаята. А беше и хубаво, приятно на вид. Как щеше само да ми привлича купувачите и нямаше да кърпя обуца, а само да шия нова стока! Но какво ли няма по земята!

— Но къде се е загубил вашият син? — попитал Якоб с треперещ глас баща си.

— Господ знае — отвърнал му той. — Минаха седем години откак ни го отвлякоха от пазара.

— Преди седем години! — възкликнал ужасен Якоб.

— Да, господинчо, преди седем години. Още помня като ден днешен как жена ми си дойде вкъщи с рев и писъци и каза, че детето не се върнало целия ден. Разпитвала за него и го търсила навсякъде, но не могла да го намери. Винаги съм си мислел и съм казвал, че може да стане така. Якоб беше красиво дете — това трябва да се отбележи. Жена ми се гордееше с него и й беше много драго хората да го хвалят; често го пращаше да разнося зеленчука и други покупки по богаташките домове. И имаше защо, всеки път момчето се връщаше с пълни ръце. Но й казвах да внимава, че градът е голям и в него живеят немалко лоши хора! „Пази Якоб!“ — й повтарях. И стана така, както казвах. Веднъж на пазара дошла една противна старица, взела да се припира за цената на плодовете и зеленчуците и накупила накрая толкова, че не можела сама да ги носи. Жена ми, състрадателната душа, изпратила момчето да й помага — и от този час насетне не го видяла повече.

— И оттогава са минали седем години, казвате?

— През пролетта ще станат седем години. Помолихме да го издирят, обикаляхме от къща на къща и разпитвахме. Някои познаваха момчето и го обичаха и търсеха заедно с нас, но напразно. Никой не познавал старата жена, която купила зеленчуците. Само една престара бабичка над деветдесет години каза, че може да е била злата фея Кройтервайс, която идва в града на всеки петдесет години, за да напазарува всичко, което й е необходимо.

Така говорел бащата на Якоб и в същото време здравата чукал обувките и разтягал телта с две ръце. На малкия постепенно му се изяснило какво го било сполетяло. Разбрал, че не бил сънувал, а наистина е бил катеричка и е служил при лошата фея. Сърцето му се

изпълнило с толкова яд и болка, че малко му оставало да се пръсне. Старата му била отнела седем години от младостта и какво получил в замяна? В замяна на това, че можел да лъска пантофи от кокосови черупки, че можел да почисти стая със стъклен под, че научил всички тайни на готварското изкуство от морските свинчета! Стоял така дълго и размишлявал за съдбата си, докато баща му го попитал:

— Нещо искате ли от това, което изработвам, млади господине? Нови пантофи или — продължил със смях той — калъф за носа ви?

— Какво намекувате за носа ми? — попитал Якоб. — За какво ще ми е калъф?

— Е — отвърнал обущарят, — всеки с вкуса си! Но вижте какво ще ви кажа — ако аз имах такъв ужасен нос, щях да си поръчам калъф от лъскава розова кожа. Вижте, имам едно парченце под ръка. Вярно, че ще е нужен най-малко половин метър от нея, но колко добре ще ви пази, господинчо! Убеден съм, че се блъскате в рамката на всяка врата и във всяка кола!

Дребосъкът онемял от ужас. Опипал носа си — той бил дебел и дълъг май около две педи! Значи старата била променила външния му вид, затова майка му не можела да го познае и за всички бил грозно джудже!

— Майсторе — обърнал се той почти разплакан към обущаря, — имате ли под ръка огледало, в което мога да се огледам?

— Млади господине — отвърнал сериозно баща му, — образът, който ви е отреден, не може да бъде причина за суетност и не ви е нужно през час да се гледате в огледало. Отвикнете от това, за вас особено това е смешна привичка.

— И въпреки това нека да се погледна в огледалото — настоял дребосъкът. — Уверявам ви, че не е от суетност.

— Не ме занимавайте с това, нямам огледалце. Жена ми има, но не знам къде го крие. Но ако наистина се налага да се погледнете в някое огледало, от другата страна на улицата живее Урбан, бръснарят, той има огледало, два пъти по-голямо от главата ви. Огледайте се в него! Желая ви приятен ден!

С тези думи баща му леко го избутал от работилницата, затворил вратата след него и отново се заел с работата си. А малкият, напълно съкрушен, пресякъл улицата и се отправил към Урбан, бръснаря, когото знаел отпреди.

— Добро утро, Урбан — рекъл му той. — Идвам при вас с една молба. Бъдете така добър и ми позволете да се погледна в огледалото!

— С удоволствие, ето го там! — възкликнал бръснарят през смях и клиентите му, които чакали да бъдат обръснати, също прихнали заедно с него.

— Хубав момък сте, строен и личен; с лебедова шия, ръце като на кралица и такова чипо носленце, че по-хубаво човек не може да желае. Малко сте суетен, вярно, но нищо. Огледайте се, да не разправят хората, че от завист не съм ви позволил да се видите в моето огледало.

Така говорел бръснарят и звучен кикот изпълвал дюкяна му. В това време дребосъкът отишъл пред огледалото и се огледал. От очите му бликнали сълзи.

— Да, в този вид наистина не можеш да познаеш твоя Якоб, мило мамо — казал си той. — Не изглеждаше той така в доброто време, когато ти обичаше да се хвалиш с него пред хората!

Очите му били станали малки и приличали на свински, носът му бил огромен и висял над устата и брадата, шията, изглежда, му била отнета напълно, защото главата му била забита навътре в раменете и той можел да я върти наляво или надясно само с големи мъки. На големина тялото му било същото като преди седем години, когато бил на дванайсет. И докато другите момчета от дванайстата до двайстата си година израствали на бой, той бил пораснал на ширина. Гърбът и гърдите се били надули и изглеждали като малък, но здраво напълнен чувал. Това дебело туловище се крепяло на тънки крачета, които изглеждали недорасли за тази тежест. За сметка на това ръцете, които висели до тялото, били дълги колкото на зрял мъж; дланите били груби и черни, пръстите — дълги и паякообразни и ако ги разперел хубаво, можел да стигне с тях пода, без да се навежда. Така изглеждал малкият Якоб — бил се превърнал в уродливо джудже.

Сега си припомнил онази сутрин, в която старицата дошла да види кошовете на майка му. Всичко, което тогава порицал у нея — дългия нос, грозните пръсти, всичко му била лепнала, само дългата трепереща шия отсъствала напълно.

— Е, хубаво ли се огледахте, уважаеми принце? — рекъл бръснарят, като се приближил към него, и смеейки се, го заоглеждал. — Честно казано, човек даже и насън не може да види нещо толкова

смешно. Но аз ще ви направя едно предложение, господинчо. Бръснарницата ми е много посещавана, но от известно време не толкова, колкото бих искал. Причината за това е, че съседът ми, бръснарят Шаум, е изнамерил отнякъде един великан, който му привлича клиентелата. Да се превърне човек във великан, не се иска голямо изкуство, но в човече като вас — това вече е нещо. Постъпете при мен на служба, дребосъко. Ще имате жилище, храна, пиене, дрехи, всичко. От вас ще се иска само да стоите пред вратата ми и да каните хората да влязат. Ще разбивате пяната за бръснене, ще подавате на клиентите кърпа и трябва да сте сигурен, че ще се разбираме добре. Аз ще се сдобия с повече клиенти от оня с великана, а на вас всеки на драго сърце ще дава по нещо.

Джуджето се възмутило от цялата си душа на това предложение да служи като примамка при бръснаря. Но не било ли по-добре търпеливо да посрещне тази подигравка? Затова съвсем спокойно казало на бръснаря, че няма време за подобна служба и си тръгнало.

Ако злата стара вещица успяла да направи образа му неузнаваем, то на духа му не могла да посегне. Той усещал това. Защото не мислел и не чувствал както преди седем години. Забелязал, че за това време е станал по-мъдър, по-разбран. Не тъгувал за загубената си хубост, за грозния си вид, а за това, че бил прогонен като куче от бащиния си дюкян. Затова се решил още веднъж да опита да поговори с майка си.

Отишъл при нея на пазара и я помолил да го изслуша спокойно. Напомнил ѝ за деня, в който тръгнал със старата жена, за отделни случки от детските си години, после ѝ разказал как бил слугувал седем години като катеричка при злата фея и как тя го преобразила заради това, че я обидил навремето. Жената на обуцаря не знаела какво да мисли. Всичко, което разказал за детството си, било вярно. Ала когато споменал, че е служил седем години като катеричка, рекла: „Не е възможно. Феи не съществуват.“ Погледнала го още веднъж; видът му на уродливо джудже я отвратил и ѝ се сторило невъзможно това да е синът ѝ. Накрая сметнала, че е най-добре да разговаря по този въпрос с мъжа си, събрала кошовите си, казала му да я последва и двамата отишли в работилницата на обуцаря.

— Погледни този човек. Твърди, че е нашият изгубен син. Разказа ми всичко: как са го отвлекли преди седем години и как е бил омагьосан от една фея.

— Така ли? — прекъснал я ядосано обущарят. — Това ли ти разказа? Чакай да те пипна, негоднико! Аз му разправих за всичко едва преди час и сега е тръгнал да те залъгва! Казваш омагьосан си бил, синко?! Почакай, ей сега ще разтуря магията!

Като рекъл това, обущарят грабнал една връзка ремъци, които бил нарязал току-що, връхлетял върху дребосъка и го наложил по гърбицата и дългите ръце така, че той завикал от болка и побягнал с рев.

В този град, както и навсякъде другаде, има малко състрадателни души, готови да подкрепят един несретник, който същевременно изглежда като шут. Затова злощастното джудже останало целия ден без ядене и пиене, а вечерта му се наложило да нощува на стъпалата на една църква.

На другата утрин, когато слънчевите лъчи го разбудили, Якоб се замислил сериозно как да устрои живота си, след като бил прокуден от майка си и баща си. Гордостта не му позволявала да служи за реклама на бръснаря, не му се искало да се превърне в шут, за да печели пари. Какво трябвало да стори? Тогава изведнъж му дошло наум, че като катеричка бил усвоил изключително добре готварското изкуство. Не без основание си мислел, че може да започне работа при някой готвач. Затова решил да използва уменията си.

Щом улиците се оживили и се разсъмнало напълно, първата му работа била да влезе в църквата и да се помоли. Чак тогава поел по пътя си.

Херцогът, господарят на страната, бил прочут с чревоугодничеството и лакомията си, обожавал богатите трапези и събирал готвачите си от всички краища на света. Към неговия замък се отправил дребосъкът. Като стигнал до външната порта, пазачите го запитали какво желае и започнали да му се подиграват. Но той настоявал да се срещне с майстор-готвача. Желанието му предизвикало смях, но не му отказали, а го придружили през вътрешните дворове. Откъдето и да минел, слугите се спирали, извъръщали се да го гледат и му се присмивали високо. Към тях се присъединявали нови и нови, докато накрая се образувало огромно шествие от най-различни слуги, което запълзяло нагоре по стълбите. Конярите захвърлили чесалата, вестоносците се втурнали подир джуджето колкото можели, слугите, които се грижели за килимите, спрели да ги тупат. Всички се скупчили

и бутали, настанала такава олелия, сякаш пред портите имало враг и отвсякъде се разнасяли викове:

— Джудже! Джудже! Видяхте ли джуджето?

Тогава на вратата се появил главният стражар. Лицето му било мрачно, в ръцете си държал огромен камшик.

— За Бога, псета такива, какъв е този шум, който вдигате! Не знаете ли, че господарят спи? — рекъл и изплющял с камшика по гърбовете на близките коняри и стражи.

— О, господарю! — викнали те. — Не виждате ли? Водим джудже, такова джудже, каквото не сте виждали досега!

Когато надзирателят съзрял дребосъка, с мъка се сдържал да не се разсмее високо, защото се боял да не навреди на честта си. Затова разпъдил с камшика другите, въвел джуджето в замъка и го попитал какво желае. Като разбрал, че желае да отиде при майстор-готвача, му рекъл:

— В грешка си, синко. Трябва да си се запътил при мен, надзирателя на стражата. Сигурно искаш да станеш шут на херцога. Не е ли така?

— Не, господине! — отвърнало джуджето. — Аз съм умел готвач, опитен съм в приготвянето на всякакви редки гозби. Заведете ме при главния готвач. Може да има полза от моите способности.

— Всеки да прави каквото намери за необходимо, господинчо. Между другото ти си едно неблагоприятно момче. Да искаш да работиш в кухнята! Като шут нямаше да вършиш никаква работа, а щеше да получаваш ядене и пиене до насита, а също и хубави дрехи. Но да видим какво ще излезе. Едва ли ще си толкова добър, че да станеш дворцов готвач, но за чирак си много добър.

При тези думи главният стражар на замъка го хванал под ръка и го отвел при главния готвач.

— Уважаеми господине — обърнало се към него джуджето и направило толкова голям поклон, че с носа си докоснало килима, — не се ли нуждаете от умел готвач?

Главният готвач го огледал от главата до петите, избухнал в силен смях и възкликнал:

— Какво? Ти готвач? Да не мислиш, че нашите печки са толкова ниски, че да можеш да виждаш отгоре им, пък макар и като се изправиш на пръсти и протегнеш хубаво глава? О, мило дребосъче!

Който те е изпратил при мен да си търсиш работа като готвач, те е взел за глупак.

При тези думи главният готвач се разсмял силно, а с него и главният стражар на замъка и всички слуги, които били в стаята.

Но джуджето не се смутило.

— Какво са едно или две яйца, малко сироп или вино, брашно и подправки за домакинство като това, в което има в изобилие от тях? — рекъл той. — Поръчайте ми да приготвя някое вкусно ястие, набавете каквото ми е нужно и то ще бъде приготвено бързо пред очите ви, така че ще си кажете: „Той е истински готвач“.

Такива и подобни речи дръпнал дребосъкът и било чудно да гледа човек как в това време очичките му искрели, дългият му нос се клател насам-натам, а жестовете на тънките като паяжина пръстчета подкрепяли словата му.

— Добре! — рекъл главният готвач, хванал главния стражар под ръка и му прошепнал: — Добре! Нека да се позабавляваме, пуснете ни да отидем в кухнята!

Минали през много салони и коридори и накрая стигнали до кухнята. Тя била голямо просторно помещение с чудесна наредба. В двайсет готварски печки огънят никога не спирал да гори. Бистра вода, която служела едновременно и за рибарник, течела наред кухнята. Най-нужните продукти били подредени в шкафове от мрамор и изкусно обработено дърво, а отляво и отдясно имало десет стаи, заредени с най-големите изкушения за стомаха, които можели да се срещнат из цял Франкистан и дори в Ориента. Разни кухненски помощници сновели наоколо, хлопали и разносяли котли и тигани, вилици и лъжци за отпенване. Ала щом главният готвач влязъл в кухнята, всички замръзнали на място и се чувало само пращенето на огъня и клокоченето на поточето.

— Какво заповяда господарят да се приготви днес за закуска? — попитал майстор-готвачът първия отговорник за закуската, един възрастен готвач.

— Господарю, той благоволи да нареди датска супа и червени хамбургски кнедли.

— Добре — подел майстор-готвачът наново, — чу ли какво желае да похапне господарят? Осмеляваш ли се да приготвиш тези

трудни ястия? Кнедлите няма да успееш да ги докараш в никакъв случай. Те се правят по тайна рецепта.

— Няма нищо по-лесно от това — за всеобщо учудване отвърнало джуджето, защото като катеричка често било приготвяло тези ястия. — Трябва да ми дадете само тези и тези билки и подправки, мас от дива свиня, корени и яйца — казал тихо той, за да могат да го чуят само главният готвач и отговорникът за закуската, — а за кнедлите са ми нужни най-различни меса, малко вино, патешка мас, джинджифил и една билка, която се нарича „утеха за стомаха“.

— Ха! В името на свети Бенедикт, при кой вълшебник си се учил? — възкликнал учуден готвачът. — Изреди всичко до най-малката подробност, а че се слага и билката „утеха за стомаха“, дори и ние не знаехме. Да, сигурно ще придаде още по-приятен вкус. О, ти си истинско чудо сред готвачите!

— Не съм очаквал подобно нещо! — изненадал се и майсторът. — Нека го допуснем да пробва! Дайте му нещата, които поиска, съдове и всичко друго и го оставете да приготви закуската!

Чираците направили, каквото им било наредено, подредили всичко на печката, но се оказало, че джуджето едва я стига с носа си. Затова струпали няколко стола, поставили отгоре една мраморна плоча и поканили малкия вълшебник да покаже способностите си. В голям кръг около него се наредили готвачите, помощниците, слугите и всички други. Гледали го и се чудели как се справял с всичко така бързо и точно, как приготвял гозбите толкова чисто и хубаво. Когато всички продукти вече били в тенджерите, наредил да ги сложат на огъня и да ги оставят да врат, докато извика. После започнал да брои „едно, две, три и т.н.“ и като стигнал до петстотин, извикал „Стоп!“. Тенджерите били свалени от огъня и дребосъкът поканил майстор-готвача да опита от ястията.

Дворцовият готвач наредил на един помощник да му подаде една златна лъжица, изплакнал я в поточето и я подал на майстор-готвача. Той пристъпил с тържествена физиономия към печката, гребнал с лъжицата от ястията, опитал, замижал, мляснал от наслада и рекъл:

— Чудесно, кълна се в името на херцога, чудесно е! Не искате ли и вие да опитате една лъжица, стражарю?

Той се понавел, взел една лъжица, опитал и се смаял от удоволствие и наслада.

— Моите почитания към вашето изкуство, скъпи отговорнико за закуската, вие сте опитен готвач, ала така чудесно нямаше да можете да направите нито супата, нито хамбургските кнедли!

А когато и готвачът опитал, стиснал почтително ръката на джуджето и рекъл:

— Дребосъко, ти си цял майстор в готварското изкуство! Да, подправката „утеха за стомаха“ придава невероятен вкус на цялото ястие.

В този момент в кухнята влязъл камериерът на херцога и съобщил, че господарят очаква закуската си.

Подредили ястията на сребърни подноси и ги занесли на херцога, а главният готвач завел дребосъка в стаята си и започнал да разговаря с него. Но не били приказвали по-дълго, отколкото е нужно човек да си каже патерностер^[1] и ето че се задал вестоносец и съобщил на главния готвач, че господарят го вика. Той набързо облякъл официалните си дрехи и последвал вестоносеца.

Видът на херцога издавал голямо задоволство. Току-що бил омел всичко от сребърните подноси и си избърсвал мустаците, когато главният готвач влязъл при него.

— Слушай, готвачо! — заговорил той. — Досега съм бил винаги много доволен от това как приготвяш храната, но я ми кажи кой сготви днес закуската ми? Откакто седя на бащиния трон, не ми се е услаждало така. Кажи как се казва този готвач, за да му пратя няколко дуката за отплата.

— Господарю, историята е странна — отвърнал главният готвач и разказал как сутринта довели при него едно джудже, което много искало да стане готвач, и какво последвало. Херцогът се учудил изключително много, наредил да му доведат джуджето и го разпитвал кой е и откъде иде. Горкият Якоб не можел да отвърне, че е омагьосан и по-рано е служил като катеричка, но все пак казал истината, като рекъл, че бил без майка и баща и се бил научил да готви при една старица. Херцогът не го разпитвал повече, защото необичайният му вид го забавлявал достатъчно.

— Ако решиш да останеш при мен — рекъл той, — всяка година ще ти давам по петдесет дуката, официално облекло и два чифта шалвари отгоре. Но ще трябва всеки ден лично да ми приготвяш закуската, да се разпореждаш как да се приготви обядът и изобщо да

отговаряш за кухнята. И тъй като на всеки в двореца давам някакво прозвище, ти ще се наричаш Дългоноско и ще имаш честта да бъдеш помощник на главния готвач.

Дългоноско коленичил пред великия господар на Франкистан, целунал му нозете и обещал да му служи вярно.

Така за начало дребосъчето си осигурило прехрана и работа, при която да не става за посмешище. Можело да се каже, че херцогът се променил напълно, откакто джуджето Дългоноско заживяло в двореца. Преди това обичал да замеря готвачите с подносите и съдовете, в които му сервирали ястията. Дори веднъж в яда си така силно запратил един не добре изпечен телешки джолан по челото на главния готвач, че той се строполил на земята и трябвало три дни да лежи в леглото. Херцогът пооправил допуснатата грешка, която направил заради лошото си настроение, с няколко шепи, пълни с дукати, но въпреки това всеки път, когато готвачите се явявали с гозбите си пред него, треперели целите от главата до петите. Откакто джуджето се появило в двореца, всичко се променило като по чудо. Господарят се хранел вече вместо по три, по пет пъти на ден, за да се наслади подобаващо на уменията на малкия си готвач, и никога не правел недоволна гримаса.

Често посред обета нареждал да извикат главния готвач и Дългоноско и ги канел до себе си — единия отляво, другия отдясно, и сам им давал в устата хапчици от вкусните ястия — чест, която двамата знаели да ценят.

Джуджето се превърнало в чудото на града. За да го наблюдава човек как готви, било нужно специално разрешение от майстор-готвача, а някои от най-знатните господа успели да издействат от херцога слугите им да могат да вземат уроци по готварство при джуджето, което носело немалко пари, защото всеки плащал на ден по десет дуката. За да не се чувстват оцетени останалите готвачи и да не му завиждат, Якоб им оставял парите, които знатните господа давали за уроците.

Така Дългоноско изкарал две години в изключително благоденствие и почести и единствено мисълта за родителите помрачавала щастieto му. Живеел си така съвсем обикновено, докато един ден не се случило нещо особено.

Джуджето Дългоноско умеело да пазарува и изборът му всякога бил сполучлив. Затова, когато времето му позволявало, винаги отивало

лично на пазара за птици и плодове.

Една сутрин пак се запътил към птичия пазар и търсел да избере тежки, тлъсти гъски, каквито се харесвали на господаря му. Няколко пъти минал нагоре-надолу по сергиите, за да огледа стоката. Отдавна било минало времето, когато видът му будел присмех и подигравки, сега той внушавал респект, защото всеки разпознавал в негово лице дворцовия готвач на херцога, така че всяка гъсарка била щастлива, само да извърнел носа си към нея.

Тогава не щеш ли, съвсем в края на една редица с гъски той забелязал една жена, която също продавала гъски, но не хвалела като останалите стоката си и не приканвала купувачите. Той се приближил към нея и почнал да оглежда и мери гъските ѝ. Те били точно такива, каквито желяел, купил три заедно с кафеза, качил ги на широките си рамене и поел по обратния път. Докато вървял му се сторило много странно, че само две от тях крякали и вдигали шум като истински гъски, а третата седял тиха и замислена, въздишала и охкала като човек.

— Тръгнала е да се разболява — рекъл си той, — трябва да побързам да я заколя и сготвя.

*Само да речеш да ме прободеш,
ще те ухапя.
Врата да ми извиеш —
рано, рано в гроба ще те пратя.*

Съвсем изплашено, джуджето Дългоноско свалило кафеза на земята. А гъската го изгледала с хубавите си, умни очи и въздъхнала.

— Не може да бъде! — възкликнало джуджето. — Тя, госпожица гъската, можела да говори! Не бих си го и помислил! Не се плашете, моля ви. Аз не съм вчерашен и няма да отнема живота на толкова рядка птица, която, мога да се хвана на бас, не винаги е била перната твар! Та нали и аз някога бях най-обикновена катерица!

— Прав си, че не съм родена в това срамно оперение. Ох, мигар някой е орисвал мен, Мими, дъщерята на великия властелин на времето, да бъда убита в кухнята на херцога?!

— Бъдете спокойна, госпожице Мими! — утешило я джуджето. — Така както е вярно това, че съм честен момък и помощник на главния готвач на негова светлост, е истина и че никоой няма да ви посегне. Ще ви устроя курник в стаята си, ще имате достатъчно храна и ще посветя свободното си време на това да ви забавлявам. На останалите работници в кухнята ще кажа, че угоявам с всевъзможни треви една гъска за херцога и само да се удаде възможност, ще ви пусна на свобода.

Гъската благодарила просълзена. А джуджето изпълнило обещанието си, заклало другите две гъски, а за Мими построило отделен курник под предлог, че ще я приготвя за херцога по много специален начин. Не ѝ давал обикновена храна за птици, а ѝ носел сладки, соленки и десерти и като имал свободно време, веднага отивал да си поприказва с нея и да я утешава. Двамата си разказали един на друг патилата си и така Дългоноско научил, че гъската била дъщеря на Властелина на времето, вълшебникът от остров Готланд. Той бил влязъл в пререкание с една стара фея, която успяла да го победи с хитрост и коварство. За да си отмъсти, тя превърнала дъщеря му в гъска и я отвела надалеч. Когато джуджето Дългоноско на свой ред ѝ разказало историята си, тя рекла:

— Имам някакво понятие от тези работи. Баща ми ни въведе донякъде в магиите със сестра ми, доколкото можеше, разбира се. Историята с кавгата край коша с подправки, твоето внезапно превъплъщение при помирисването на онази билка, както и някои думи на старицата, които ми предаваш, доказват, че си бил омагьосан от билка. Това ще рече, че ако откриеш билката, за която си е мислила феята, когато те е омагьосвала, ще можеш да се избавиш.

Това било слабо утешение за дребосъка, защото откъде можел да намери той тази билка? Но въпреки това той благодарил на Мими и заживял с известна надежда.

По това време на гости при херцога трябвало да пристигне негов приятел, граф, който живеел в съседство. Затова той наредил да повикат джуджето Дългоноско и му рекъл:

— Дойде времето да докажеш дали ми служиш вярно и дали си майстор в готварското изкуство. Като изключим моя милост, благородникът, който ще ми дойде на посещение, се слави като най-големия чревоугодник и познавач на изисканата кухня, а в същото

време и като много мъдър мъж. Погрижи се за това всеки ден да поднасяш на трапезата такива блюда, че да го смайваш все повече и повече. При това знай, че ако по време на престоя му предложиш някое ястие повече от един път, ще си навлечеш гнева ми. За целта ти е позволено да вземаш от ковчежника ми толкова пари, колкото са ти потребни. Ако трябва, ще разтопиш златото и диамантите ми в тигана! Предпочитам да се разоря, отколкото да се червя от срам пред графа.

Това били думите на херцога. А джуджето се поклонило благопристойно и рекло:

— Нека бъде, както повелявате, господарю! С Божията помощ ще сторя всичко, за да угодя на този изкусен познавач на добрата кухня, графа!

Малкият готвач проявил сега целия си кулинарен талант. Не щадял богатствата на господаря си, още по-малко самия себе си. През целия ден около него се виели кълба дим и се стрелкали огнени езици, а гласът му непрестанно отеквал в кухненския свод, защото се разпореждал като господар с готварските калфи и помощници.

О, господарю! Бих могъл да постъпя подобно на камиларите от Алепо, които предлагат на пътниците разкази за богато пируващи хора. Цял час изреждат всички поднасяни ястия и по този начин събуждат у слушателите такъв невероятен копнеж и още по-силен апетит, че те несъзнателно посягат към провизиите си и започват да се гощават, като споделят щедро трапезата си с камиларите. Но не ще го сторя.

Чуждоземният граф гостувал четиринайсет дни на херцога и времето му минавало чудесно в какви ли не удоволствия. Хранели се най-малко по пет пъти на ден и херцогът бил доволен от готварското изкуство, което демонстрирало джуджето, защото виждал, че по лицето на госта е изписано задоволство. Но на петнайсетия ден се случило така, че херцогът наредил джуджето да се яви при тях на трапезата, представил го на приятеля си, графа, като го попитал дали е доволен от джуджето.

— Ти си прекрасен готвач — обърнал се чуждоземният граф към Якоб — и разбираш какво значи човек да се нахрани порядъчно. През цялото време, докато бях тук, не повтори ни едно ястие и пригответи всичко превъзходно. Но я ми кажи защо толкова време не поднесе „короната на гозбите“ — пастет сюзерен?

Джуджето много се стреснало, защото до този момент не било чувало за това ястие, но се окопитило и отвърнало:

— О, господарю! Надявах се височайшият ви лик още дълго да озарява двореца, затова изчаквах с този специалитет, защото какво друго може да послужи по-добре за прощален поздрав на готвача от „короната на гозбите“?!

— Нима? — засмял се херцогът. — А мен? Може би си очаквал да умра, че да ме изпратиш с него? Защото и на мен не си поднасял този пастет. Но приеми го като друг вид прощален поздрав, защото ти заповядвам още утре да поднесеш пастета на трапезата ни!

— Да бъде както заповядате, господарю! — отвърнало джуджето и напуснало салона.

Но съвсем не му било весело, защото разбрало, че е настъпил денят на позора и нещастията му. Не знаело как да приготви този пастет, затова се оттеглило в стаята си и заплакало. Тогава към него се приближила гъската Мими, която се разхождала свободно там, и го попитала каква е причината за мъката му.

— Спри да плачеш — рекла му тя, когато чула за пастет „сюзерен“, — това ястие често присъстваше на бащината трапеза и знам приблизително какво е нужно за приготвянето му. Ще вземеш това и това, в такива и такива количества и дори да не е всичко, което в действителност е нужно, господата надали имат толкова фин вкус, че да го забележат.

Така каза Мими, а джуджето скокнало радостно, благословило деня, в който купило гъската, и се заело да приготвя „короната на гозбите“. Първо направило малък опит и изненадано открило, че пастетът бил превъзходен на вкус, а главният готвач, на който дал да пробва, го похвалил отново за невероятната му дарба.

На другия ден приготвил пастета в по-голям съд и след като го украсил с цветни клонки, изпратил да го сервират на господарската трапеза още топъл, току-що изваден от фурната. Той самият отишъл да се облече празнично и се отправил към салона за хранене. Когато влязъл, главният отговорник по разрязването тъкмо се бил заел с пастета и поднасял парченца със сребърна лопатка на херцога и неговия гост. Херцогът опитал една голяма хапка, вдигнал очи към тавана и след като преглътнал, рекъл:

— Ах, ах, ах! С право това ястие се нарича „короната на гозбите“! Но и моето джудже също е крал сред готвачите! Не е ли така, скъпи приятелю?!

Гостът си отрязал няколко хапчици, опитал ги внимателно и се усмихнал ехидно и загадъчно.

— Това тук е приготвено доста добре — отвърнал той, докато избутвал чинията си настрана, — но не съответства точно на „сюзерен“. Така и очаквах.

Херцогът сбръчкал чело от неудоволствие и почервенял от срам.

— Джудже-куче! — викнал той. — Как си позволяваш да причиняваш това на господаря си! Да наредя ли да ти отсекаат голямата глава за наказание, че готвиш така зле?!

— Ах, господарю! Смилете се за Бога! Аз приготвих ястието по всички правила на готварското изкуство, със сигурност не му липсва нищо! — отвърнало джуджето, цялото разтреперано.

— Това е лъжа, момче! — викнал херцогът и го ритнал. — Инак гостът нямаше да каже, че му липсва нещо. Ще наредя самия теб да накълцат и да те направят на пастет!

— Имайте милост! — викал дребосъкът, допълзял на колене до госта и обгърнал нозете му.

— Кажете какво липсва на ястието, че не ви е по вкуса? Не допускайте да умра заради шепа месо и брашно!

— Това малко ще ти помогне, скъпи Дългоноско! — отвърнал чужденецът през смях. — Още вчера си помислих, че не ще можеш да приготвиш това ястие като моя готвач. Знай, че му липсва подправка, която тук е непозната, билката нисмитлуст^[2]. Без нея пастетът стои неподправен, така че господарят ти никога не ще го яде в същия вид като мен!

Това наистина разярило господаря на Франкистан.

— Напротив, ще го ям същия! — викнал той, а от очите му хвърчали искри. — Защото залагам на княжеската си чест, че утре ще ви покажа или пастета, приготвен по ваше изискване, или главата на това момче, забита на портата на двореца ми. Върви, куче, давам ти още двацет и четири часа на разположение!

След тези думи на херцога джуджето се запътило отново просълзено към стаичката си и оплакало пред гъската злата си участ, която го водела към явна смърт, защото не било чувало за тази билка.

— Ако е само това — казала гъската, — ще мога да ти помогна, защото баща ми ме научи да познавам всички билки. По друго време щеше да се простиш с живота си, но за късмет сега е точно новолуние и тази билка цъфти по това време. Но я кажи, растат ли около двореца стари кестени?

— О, да! — отвърнал Дългоноско с облекчение. — До езерото, на двеста стъпки от двореца има цяла група от кестени. Но защо са ни нужни те?

— Тази билка цъфти само около дънерите на старите кестени — казала Мими. — Затова нека не губим време и да търсим, каквото ти е нужно. Вземи ме на ръце и ме изнеси навън, аз ще я потърся.

Той послушал гъската и се отправил с нея към портата на двореца. Но там пазачът му препречил пътя с оръжието си и казал:

— Скъпи Дългоноско, с теб е свършено, не ти е позволено да напускаш двореца. Имам най-строга заповед от херцога.

— Но мога да се разхождам в градината? — попитало джуджето. — Бъди така добър и изпрати един от твоите приятели при главния стражар да го попиташ дали мога да се разходя из градината и да потърся билки.

Пазачът на портата изпълнил молбата му и предал, че главният стражар е дал разрешението си, защото градината била обградена с високи зидове и не можело и дума да става за бягство.

Като излязъл навън с гъската, Дългоноско внимателно я сложил на земята и тя забързала пред него към езерото, където растели кестените. Той я последвал с разтуптяно сърце, защото това бил последният му, единствен шанс. Бил решен, ако не намери билката, по-скоро да се хвърли в езерото, отколкото да се остави да го обезглавят.

Но търсенето на гъската оставало напразно. Тя бродила между кестените, обръщала с човката си всяка тревичка, но нищо не откривала и накрая заплакала от съчувствие и страх, защото мракът ставал все по-гъст и трудно можело да се разпознае какво има наоколо.

Тогаваш погледът на джуджето попаднал отвъд езерото и то викнало изненадано:

— Виж, виж, там, отвъд езерото има още един голям кестен. Хайде да идем там и да потърсим. Може пък за мой късмет билката да цъфти точно там.

Гъската подскочила и хвъркнала натам, а той хукнал след нея толкова бързо, колкото можели да го носят малките му крачка.

Кестенът хвърлял голяма сянка и наоколо му било тъмно, така че почти нищо не можело да се различи. Но внезапно гъската се спряла, запляскала радостно с криле, гмурнала се напред с главата във високата трева и откъснала нещо, което поднесла с изиящно движение на учудения Дългоносско:

— Ето я билчицата и тук расте цяла туфа, така че винаги ще имаш от нея!

Джуджето гледало билката и не можело да повярва на очите си. Тя пръскала към него сладкото си ухание, което неволно извикало в паметта му сцената от преобразяването му. Стъбълцето и листата били синкавозелени и крепели яркочервен цвят, обрамчен с жълти ивици.

— Слава на Господа! — извикал дребосъкът, като се опомнил. — Какво чудо! Това май е същата билка, която ме преобрази от катеричка в този срамен вид. Дали да опитам?

— Още не — помолила го гъската. — Откъсни повече от билката и да отидем в стаята ти, да съберем парите ти и каквото друго имаш и чак тогава да пробваме силата на билката!

Така и сторили; прибрали се в стаята му, а сърцето на джуджето шумно биело нетърпеливо. То събрало в един вързоп петдесет-шестдесет дуката, които било спестило, малко дрехи и обувки и рекло:

— Ако е рекъл Господ, ще се освободя от това бreme.

Пъхнало си носа в цветчето на билката и вдъхнало уханието ѝ.

Тогава кокалите му запращели и започнали да се разтягат, почувствал как главата му изскочила от раменете, погледнал крадешком към носа си и го видял да се смалява, гърбът и гърдите му започнали да се изправят, а краката му да се удължават.

Гъската проследила смаяна всичко това и възкликнала:

— Ха! Леле, какъв голям, какъв хубав стана! Слава Богу, вече нищо не остана от предишния ти вид!

Якоб се зарадвал много, склучил ръце и започнал да се моли. Но въпреки радостта си не забравил каква благодарност дължи на гъската Мими. Сърцето му го теглело да се прибере при родителите си, но той се преборил с желанието си заради дължимата благодарност.

— На кого другиго да благодаря, че възвърнах образа си? Без теб никога нямаше да намеря билката, щях да остана завинаги в онзи образ

или дори да умра под секирата на палача. Сега искам да те възнаградя. Ще те отведа при баща ти. Той, който е така опитен във всички магьосничества, ще може лесно да развали магията.

Гъската се разплакала от радост и приела предложението му. Якоб излязъл благополучно от двореца, без никой да го разпознае, и се отправил към морския бряг, накъдето била родината ѝ.

Какво да разкажа още, освен че пътуването им приключило успешно, че магьосникът на времето възвърнал истинския образ на дъщеря си и пуснал Якоб да си върви у дома, натоварен с куп подаръци; че той се върнал в родния си град и че родителите му с радост разпознали в красивия младеж изгубения си син и че с подаръците, които донесъл от магьосника, отворил дюкян и станал богат и щастлив.

Искам да добавя още само, че след като джуджето изчезнало от двореца на херцога, настъпил истински смут. Защото на другия ден, когато херцогът решил да изпълни заканата си да отсече главата му, защото не успяло да намери подправката, не могли да го открият никъде. Графът твърдял, че херцогът тайно го е пуснал да избяга, за да не се лиши от най-добрия си готвач, и го обвинил, че не си държи на думата. Заради това започнала голяма война между владетелите, много добре позната в историята под името „Билкова война“. Били се що се били, накрая сключили мир и този мир е известен като „пастетен мир“, защото на тържеството по случай примирието готвачът на графа бил приготвил „сюзерен“, „короната на гозбите“, така че господин херцогът похапнал с голяма наслада от него.

Така често малките причини водят до големи последици.

Е, това, господарю, беше историята за джуджето Дългоноско.

Това разказал робът от Франкистан. След като приключил, шейх Али Бану разпоредил на него, както и на другите роби да бъдат поднесени плодове и докато те се хранели, се разговорил с приятелите си. Младежите обаче, които били доведени от стареца, не можели да намерят думи, за да изразят възхищението си от шейха, дома му и цялата му наредба.

— Наистина — рекъл младият писар — няма начин, по който човек по-приятно да може да си запълни времето от това да слуша разни истории. Аз съм в състояние да седя така дни наред — кръстосал

крака, облегнат на възглавничка и облакът на глава, по възможност и с наргилето на шейха в уста — и да слушам разни истории. Приблизително така си представям живота в градините на Мохамед.

— Докато сте млади и можете да работите — рекъл старецът, — не може на сериозно да копнеете за подобна леност. Но признавам, че в това да слушаш разкази се крие особено очарование. Колкото и да съм стар, а аз влизам вече в седемдесет и седмата си година, колкото и неща да съм чул в живота си, като видя разказвач, седнал на някой ъгъл и наобиколен от голям кръг слушатели, също не се отказвам от възможността да се настая и да го послушам. Човек се размечтава, заживява с непознати хора, с чудновати духове и феи и с образи, които не се срещат всеки ден, а след това, когато остане сам, има материал, към който може да се върне, подобно на пътник, тръгнал добре снабден през пустинята.

— Никога не съм се замислял за това — казал друг от младежите, — в какво се крие същинското очарование на тези разкази. Но и аз се чувствам като вас. Като дете, когато ставах нетърпим, ме укротяваха с приказки. В началото ми бе безразлично за какво ми разказваха, стига само да ми разправяха нещо, стига само нещо да ставаше. Колко пъти неуморно съм слушал онези басни, сътворени от умни мъже, в които те са оставяли частица от мъдростта си — за лисицата и за глупавия гарван, за лисицата и вълка, истории за лъва и останалите животни. Когато поотраснах и почнах да общувам с хората, една кратка историйка вече не ми бе достатъчна, трябваше да е по-дълга и да разказва за хората и техните патила.

— Да, добре си спомням това време — прекъснал го един от неговите приятели. — Ти ни запали по приказките, независимо какви биваха те. Един от вашите роби знаеше толкова много, също като камилар, който пътува между Мека и Медина. Като свършеше работата си, го карахме да седне при нас на тревата пред къщата и го молехме да разказва, докато може, и той разказваше ли разказваше, докато настъпеше нощта.

— И пред нас се разкриваше — отвърнал му писарят — ново, непознато царство, царството на духовете и феите, изпълнено с всякакви невиждани цветя и дървеса, с богати смарагдови и рубинени палати, населено с огромни като великани слуги, които се явяваха само човек да завърти пръстена си, да потърка вълшебна лампа, да изрече

думата „Саломос“ и поднасяха чудни ястия в златни блюда. Неволно се озовавахме в онази страна, преживявахме заедно със Синбад чудните му пътешествия, разхождахме се вечер с Харун ал Рашид, мъдрият владетел на правоверните, а везира му Яфар познавахме добре като самите себе си. Накратко, живеехме в онези истории, както човек живее нощем в сънищата си, и за нас нямаше по-хубаво време през денонощието от вечерта, когато се намирахме на поляната и слушахме стария роб да ни разказва. Но я ни кажи, старче, на какво се дължи това, че така обичахме да слушаме приказки, че и сега за нас няма по-приятно развлечение?

Раздвижването, което настанало в стаята, и това, че надзирателят на робите приканил за внимание, попречили на стария човек да отговори. Младите не знаели дали да се радват, че ще чуят нова история или да се сърдят, че е прекъснат увлекателният им разговор със стареца. Но ето че вече се изправял втори роб и подхванал историята си: Историята за Абнер, евреина, който не бил видял нищо...

[1] Молитва на франките, която трае два пъти по-кратко от молитвата на правоверните мюсюлмани. ↑

[2] Кихни с кеф! (нем.) ↑

АБНЕР, ЕВРЕИНЪТ, КОЙТО НИЩО НЕ ВИДЯЛ

Господарю! Аз съм от Могадор, който се намира на брега на океана.

Историята, която вероятно ще ти е приятно да чуеш, се е случила, когато могъщият крал Мулей Исмаел владееше Фетс и Мароко. Тя е за Абнер, евреина, който нищо не видял.

Евреи, както знаеш, има навсякъде и те навсякъде са евреи: хитри, надарени с орлов поглед, от който не може да убегне нищо, което би могло да им донесе келепир. Освен това са много прикрити — особено когато някой ги притиска; към това те се стремят съзнателно, а на всичкото отгоре малко се и надуват.

А че понякога евреите могат да пострадат от хитруването си, доказва съдбата на Абнер, който тръгнал една вечер да се разхожда извън портите на Мароко. Крачел с островърхата си шапчица на главата, загърнат в скромното си, не извънредно чисто манто, и като поглаждал сплъстената си брада, от време на време си смръквал тайничко от златната табакера, която не обичал да излага на показ. Погледът му не спирал да шари от непрестанен страх, притеснение и стремеж да не изпусне нещо, което би могло да му влезе в работа, ала въпреки това живото му лице излъчвало задоволство. Изглежда, през този ден бил сключил добри сделки — и действително било така. Абнер бил лечител, търговец и всичко останало, което носи пари. Същия ден бил продал роб със скрит недъг, бил закупил изгодно камилски товар с гума и на един богат мъж бил забъркал последното питие, от което не се очаквало да се почувства по-добре, а по-скоро да го отведе в отвъдното.

Тъкмо бил излязъл от една горичка с палми и фурми, когато зад гърба си чул силни викове. Те идели от цяла тълпа кралски коняри, предвождани от главния коняр, които тичали към него и се озъртали неспокойно на всички страни подобно на хора, които са изгубили нещо.

— Филистимлянино — викнал към евреина запъхтяно главният коняр, — да си видял отгук да минава кралският кон, оседлан, с поводите си и всички такъми?

Абнер отвърнал:

— Най-добрият бегач на галоп с малки и фини копита, с подкови от сребро четиринайсет карата, със златиста грива, която грее като училищен светилник в сабат^[1]; висок петнайсет юмука, с опашка, дълга три и половина стъпки, и лостчета на мундщука от злато двайсет и четири карата?

— Той е! — извикал главният коняр. — Той е! — потвърдили в хор останалите коняри. — Това е само Емир — викнал един стар обездвач, — десет пъти повторих на принц Абдаллах да язди Емир с трензел! Познавам Емир и очаквах, че ще го метне! Ако ще да изкара яда си от това, че го боли гърбът, върху мен, аз го предупредих! Но да побързаме! Накъде избяга?

— Та аз не съм виждал никакъв кон — отвърнал усмихнат Абнер. — Как да кажа накъде е избягал кралският кон?

Озадачени от обрата в думите му, конярите щели да продължат да разпитват Абнер, ако междуременно не се случило нещо друго.

По странно съвпадение, както често се случва, точно по това време избягало и ловджийското куче на кралицата. Цяла тълпа черни роби тичали към тях и отдалече викали:

— Не сте ли виждали ловджийското куче на кралицата?

— Вие не търсите куче, господа, а кучка — рекъл Абнер.

— Именно! — възкликнал възраждан първият евнух. — Алин, къде е?

— Малък пѣдпѣдачар — продължил Абнер, — който наскоро се е сдобил с малки; има увиснали уши, пухкава опашка и накуцва с предното дясно краче.

— Тя е! Самата тя! — чул се хорът на негрите. — Това е само Алин. След като изчезна, кралицата получи припадъци. Къде си, Алин? Какво ще се случи с нас, ако се върнем без теб в харема? Казвай бързо, накъде видя, че избяга?

— Не съм виждал никакво куче, дори не знаех, че моята кралица, Бог да я опази, имала пѣдпѣдачар.

Тогава хората от конюшната и харема се вбесили от безсрамието на Абнер, който по техни думи взел на подбив кралската собственост,

и не се и съмнявали, че именно той е откраднал кучето и коня, колкото и невероятно да било това. Другите продължили издирването, а главният коняр и първият евнух хванали евреина, който се хилел шмекерски, но и леко боязливо, и го отвели пред краля.

Щом научил за случилото се, Мулей Исмаел свикал дворцовия съвет и предвид важността на въпроса, който предстояло да се обсъжда, го оглавил лично.

Като начало на обвиняемия били наложени половината от полагаемите му се сто удара по нозете. Колкото и да викал и да стенел Абнер, колкото и да уверявал присъстващите в невинността си и да обещава, че ще разкаже всичко, както се било случило, колкото и да цитирал стихове от священото писмо и талмуда и да крещял „Немилостта на краля е като рева на млад лъв, а милостта му — като росата в тревата“ или „Не позволявай на ръката ти да удря, когато очите и ушите ти са затворени“, Мулей Исмаел дал знак с ръка да се започне с ударите и се закле в брадата на Пророка и в своята собствена, че ако изчезналите любимци не бъдат върнати, евреинът трябва да плати мъката на принц Абдалах и припадъците на кралицата с главата си.

В двореца на мароканския крал все още отеквали писъците на потърпевшия, когато дошла новината, че кучето и конят били открити. Алин била изненадана в компанията на няколко мопса, съвсем неподходяща за дворцова дама като нея. Подобно на изморен кралски ловец, заблудил се по време на хайка за дивеч, на когото черният хляб и маслото в колибата на първия срещнат селянин се услаждат много повече от лакомствата на обичайната трапеза, след като се изморил да тича, Емир намерил уханната трева на зелената поляна край потока Тара за по-вкусна от кралския овес.

Мулей Исмаел поискал от Абнер да даде някакво обяснение за поведението си и той, макар и малко със закъснение, сметнал, че има с какво да се оправдае, което и сторил, след като няколко пъти се поклонил доземи пред трона на негово височество:

— Най-велики владетелю, кралю на кралете, господарю на Запада, звезда на справедливостта, огледало на истината, море на мъдростта — ти, който блестиш като злато, сияеш като диамант, твърд си като желязо, щом си се смилил над роба си и си му дал да говори пред сияйния ти лик, чуй ме! Кълна се в Бога на дедите си, в Мойсей и

Пророка, че не съм виждал с очите си свещения ти кон и достойното за обичта на милостивата кралица куче. Ала послушай какво се случи. Разхождах се в горичката, за да се възстановя от уморителния работен ден, и не разсъждавах за нищо. Там имах честта да срещна негова милост, главния коняр, и негова бдителност, тъмнокожия надзирател на благословения ви харем.

Та както се разхождах, във финия пясък между палмите забелязах следите на някакво животно. И аз, който познавам много добре следите на животните, разпознах веднага, че са стъпки на дребно куче. Между тях по малките пясъчни бабунки се проточваха фини браздички. „Женска е — рекох си, — цицките ѝ са провиснали, сигурно се е сдобила с малки преди толкова и толкова време.“ Други едни следи отстрани на предните лапи, от които пясъкът изглеждаше като пометен, ми подсказаха, че животното е надарено с хубави, дълги уши. После забелязах, че на редки разстояния пясъкът е по-силно разровен, рекох си, че малката има красива опашка с дълги косми, наподобяваща навярно на качулката на някоя птица, и че както изглежда, ѝ харесва от време на време да изплющява с нея по пясъка. Не ми убягна също, че едната лапа навсякъде бе оставила по-слаби отпечатъци в пясъка, отколкото другата. За съжаление не остана тайна за мен, че женското куче на моята милостива кралица, ако ми позволите така да се изразя, понакуцва.

Що се отнася до коня на ваше височество, трябва да знаете, че открих следите му, докато бродех из един заслонен шубрак в горичката. Едва бях зърнал отпечатъците от благородните малки копита, фината, но силна линия, която ги пресичаше, и си казах: „Тук е бил кон от породата ченер, която е най-благородната от всички.“ Та преди по-малко от четири месеца милостивият ни крал продаде цяла сюррия коне от тази порода на един княз във Франкия, брат ми Рубен присъстваше, докато траеха преговорите, и от него знам, че милостивият ни господар спечели толкова и толкова от тази работа. Когато видях колко равномерно и далеч една от друга са разпределени следите, нямаше как да не си помисля, че този кон галопира изключително хубаво, аристократично и че само моят крал е достоен да го притежава. Тогава си спомних за бойния кон, за който на Хиоб е написано: „От стъпките му земята кънти; бодро с вихъра се носи право

към бронираните воители; на страха се сякаш подиграва, не бои се и не бяга ни от колчан звънтящ, ни от пика, ни от сабя.“

И тъй като забелязах нещо да блести на земята, се наведох и що да видя — мраморен камък, по който подковата на забързания кон бе оставила резка. Разбрах, че подковите му трябва да са от сребро четиринайсет карата — та нали трябва да умея да разпознавам резка от всякакъв метал, било то благороден или не. Заслонът от дървета, през който минавах, бе широк седем стъпки. Видях, че прахът, нападал от палмите, тук там е изметен. „Жребецът трябва да е размахвал опашка — рекох си — и тя ще да е три и половина стъпки дълга.“

Под дърветата, чиито корони започваха на пет стъпки от земята, видях наскоро обрулени листа. Гърбът на вихрогона на негово величество сигурно ги бе свалил, значи имах работа с кон, висок петнайсет юмука. Но я виж ти! Под същите дървета открих кичур от блестяща златиста грива. Значи е червен! И тъкмо бях излязъл от храсталака, на погледа ми се наби една златна резка на отсрещната скала. „Трябва да можеш да го разгадаеш“ — казах си и какво се оказа? На скалата забелязах тънка като косъм златна ивичка; по-фино, по-точно дори човечето от седемте обединени холандски провинции не би могло да улучи лисицата с целия си сноп стрели. Ивицата сигурно бе дошла от мундщука на бягащия кон, който се бе отъркал в нея, когато животното е препускало покрай скалата.

Ако човек познава възвишената ти любов към разкоша, кралю на кралете, ще се сети, че най-простият измежду конете ти би се срамувал, ако мундщукът, който захапва, не е златен. Значи той се бе отправил и...

— Кълна се в Мека и Медина — възкликнал Мулей Исмаел, — на това викам аз очи! Такива очи нямаше да са ти излишни, ловецо, те биха направили излишна цяла хайка ловджийски хрътки. А ти, разсилни, с тях би могъл да виждаш по-надалеч, отколкото твоите заптиета и надзиратели. Е, филистимлянино, предвид на невероятния ти, остър като бръснач ум, който ни достави голяма наслада, ще се отнесем към теб благосклонно. Петдесетте камшика, които получи с право, се равняват на петдесет цехини, които спестяваш, така че ще наброиш още само петдесет. Вади си кесията и за в бъдеще се въздържа да се подиграваш с кралската собственост! Между другото си запазваш нашето благоразположение.

Негово височество се заклел в даровитостта на момъка и така Абнер успял да спечели възхитата на целия кралски двор. Но това не му изплатило болките, не му било утеха за скъпоценните цехини. Докато пъшкайки и охкайки ги вадел една по една от кесията си и претеглял всяка една от тях за сбогом на върха на пръстите си, Шнури, кралският шут му се присмивал и го питал дали си заслужавало да загуби всичките тези цехини, взети заедно, за камъка, на който Рижавия на принц Абдалах си е изпробвал мундщука.

— Мъдростта ти днес пожъна слава — рекъл той. — Но бих заложил още петдесет цехини, че щеше да ти е по-добре, ако си бе затраял. Ала какво казва Пророкът: „Една изпуснатата дума не може да бъде върната от кола, дори ако тя е запрегната с четири вихрогона.“ И вихрушка не може да я върне, господин Абнер, дори и без да понакуцва.

Не дълго след това болезнено преживяване за Абнер веднъж той отново се отправил на разходка в една зелена долина, скътана в полите на Атлас. И отново го догонила тълпа бягащи въоръжени мъже, чийто предводител му викнал:

— Ей, приятелю, да си виждал оттук да притичва Горо, черният телохранител на краля? Избягал е и трябва да е поел по тази пътека нагоре към планината.

— Не мога да ви услужа, господин генерал — отвърнал му Абнер.

— Ей, ти не си ли хитрият евреин, който не видял Рижавия и кучето. Я не се преструвай! Оттук трябва да е минал робът — не надушваш ли още миризмата от потта му? Не виждаш ли следите му във високата трева? Говори, робът трябва да бъде върнат! Той е ненадминат в стрелбата по врабчета с цев, а това е заниманието, с което негово височество най-много обича да си убива времето. Говори или ще заповядам веднага да задрънчат около теб оковите!

— Не мога да кажа, че съм видял нещо, което не съм видял.

— Евреино, за последен път — накъде избяга робът? Помисли си за нозете, помисли за цехините си!

— О, само като си помисля, изпитвам болка! Щом наистина настоявате, че съм видял стрелеца на врабчета, тичайте натам. Ако не е там, значи е някъде другаде.

— Значи си го видял? — изревал към него военният.

— Да, господин офицер, защото вие искате да е така.

Военните бързо поели в указаната посока, а Абнер си тръгнал със задоволство към къщи. Но не изминали двацет и четири часа, когато тълпа от стражари се втурнала в дома му, омърсили го, защото било сабат, и отвели Абнер при мароканския крал.

— Еврейско куче — наругал го кралят, — осмеляваш се да пращаш по грешни следи към планината кралски служители, които преследват избягалия роб, в същото време, когато беглецът тича с все сили към морето и за малко не се измъкнал с един испански кораб? Хванете го стражи! Сто удара по ходилата! Сто цехини от кесията му! Колкото се надуют глезените му от ударите, с толкова трябва да олекне кесията му!

Знаеш, господарю, че във владенията Фетц и Мароко са привърженици на бързата справедливост и така клетникът бил пребит и глобен, преди изобщо да го разпитат. Той проклед съдбата си, която била орисала нозете и кесията му да страдат всеки път толкова силно, когато негово височество благоволял да изгуби нещо. И когато, накуцвайки, мърморейки и пъшкайки се изнизвал от салона пред погледите на присмехулните и безпощадни царедворци, Шнури, шутът, му рекъл: — Бъди доволен, Абнер, неблагодарни Абнер! Не ти ли стига честта, че всяка загуба, от която страда нашият милостив господар, Бог да го съхрани, създава и на теб сериозни притеснения? Но ако ми обещаеш да почерпиш, всеки път един час преди господарят на Запада да загуби нещо, ще идвам пред къщата ти на еврейската улица и ще ти викам: „Не излизай от къщурката си, Абнер, знаеш защо. Затваряй се и се заключвай в стаичката си и не мърдай до изгрев слънце.“

Това, господарю, е историята за Абнер, евреина, който нищо не видял.

Щом робът завършил разказа си и в салона отново настанала тишина, младият писар напомнил на стареца, че били прекъснали разговора си и помолил да им обясни в какво всъщност се състои пленителното очарование на приказките.

— Сега ще ви кажа — отговорил старецът. — Човешкият дух е по-лек и подвижен и от водата, може да приеме всякакви форми и постепенно, постепенно прониква и в най-плътните материи. Лек и

фин е като въздуха и подобно на него колкото по-високо се издига, толкова по-лек и чист става. Затова у всеки човек съществува стремеж да се издигне над обикновените неща и да се движи по-леко и по-свободно в по-високи равнища, пък и било то чрез мечтите си. Вие сам, млади приятелю, казахте: „Ние живяхме с тези истории, мислехме и чувствахме заедно с тези хора.“ И оттам иде очарованието, което те са имали за вас. Като слушахте разказите на роба, които са съчинения, измислени някога от някой друг, самите вие също съчинявахте заедно с него. Откъснахте се от заобикалящия ви материален свят, от обичайните ви мисли. Преживявахте всичко и сами бяхте тези, на които се случи това или онова чудо, до такава степен бяхте слети с мъжа, за когото ви разказваха. Така, уловен в приказката, духът ви се въздигна над настоящето, което ви се струваше не толкова хубаво, не толкова привлекателно. Така духът ви се понесе из непознати, повъзвишени пространства, стана по-свободен и необвързан. Приказката се превърна в действителност или ако предпочитате, действителността стана приказка, защото сте създавали и живели в приказката.

— Не ви разбирам напълно — отвърнал младият търговец. — Но сте прав, като казвате, че живеехме в приказката или че приказката живееше в нас. Още си спомням онова хубаво време, когато, посетени от музата, сънувахме наяве. Представяхме си, че сме пренесени на пуст, необитаем остров. Съветвахме се с какво да се захванем по-напред, че да устроим живота си; често си правехме колиби в гъстия върбалак, хранехме се скромно с оскъдните плодове, макар да бяхме само на стотина стъпки от дома си и можехме да се храним с най-доброто. Да, имаше и моменти, когато очаквахме да се появи някоя добра фея или чудновато джудже, да пристъпят към нас и да ни кажат: „Ей сега земята ще се разтвори, ако имате желание, моля заповядайте долу в двореца ми от планински кристал и се насладете на лакомствата, които слугите ми, лемуриите^[2], ще поднесат на масата!“

Младежите се засмели, но признали, че приятелят им е казал истината.

— И сега — продължил друг — от време на време ме издебва тази магия. Аз например бих се ядосвал на брат ми, ако влетеше през вратата и си направеше с мен глупава шега: „Знаеш ли какво нещастие сполетя съседа ни, дебелия пекар? Имал вземане даване с някакъв вълшебник и той за отмъщение го превърнал в мечок и сега се е

проснал в стаята си и реве ужасно.“ Бих се разсърдил и обидно бих го нарекъл „лъжец“. Но колко по-различно би било, ако чуя някой да разказва:

„Дебелият ни съсед се отправил на дълго пътешествие в далечна и непозната страна, попаднал там в ръцете на един вълшебник, който го превърнал в мечок.“ Постепенно щях да се пренеса в разказа, да пътувам заедно с дебелия съсед, да преживявам чудни неща и нямаше да съм така изненадан, че е покрит с козина и ходи на четири крака.

— И въпреки това — рекъл младият търговец — не мога да повярвам, че на този ден шейхът иска да слуша приказки, при това от роби. Ако бях на негово място и имах такъв кахър, бих излязъл с коня извън града, бих седнал в гората, където е доста здрачно и безлюдно. Но в никакъв случай не бих се обградил от познати и непознати и не бих търпял тази шумотевица.

— Мъдрият човек — отговорил старецът — никога не позволява на грижите да го притиснат до такава степен, че да им се предаде напълно. Те го правят сериозен, вгълбен, но от тях не се вайка на глас и не се отчайва. Защо когато на човек отвътре му е тъмно и тъжно, да търси допълнително и сенките на тъмните кедри? Сянката им прониква през очите в сърцето ти и прави здрача в него още по-плътен. Трябва да излезеш на слънце. Навън, в топлия, светъл ден от топлината на светлината у теб ще дойде увереността, че Аллах е над теб и те закриля с любовта си, огряваща и неизменна като слънцето.

— Право казвате — обадил се писарят. — Не прилича ли на мъдър човек, на когото се подчиняват толкова хора, в такъв ден да разсее колкото може повече тъгата си? Трябва ли бягството му да е напитка или опиатът — спасение от болката? И аз съм за това, че най-приличната разтуха за човека в болка и радост е да послуша истории. Шейхът постъпва напълно правилно.

— Добре — отвърнал младият търговец, — но той не разполага ли с достатъчно четци, приятели. Защо точно робите трябва да му разказват?

— Тези роби, скъпи младежо — казал старецът, — вероятно докато попаднат под робство, са преживели какво ли не, а и както сами видяхте не са необразовани хора, от които човек да няма какво да се научи. Освен всичко те произхождат от най-различни страни и народи и може да се предполага, че в родината си са чували и виждали

странни за нас неща. Ще ви посоча една още по-добра причина, която веднъж ми назова един приятел на шейха: тези хора досега са били роби при шейха. Дори и да не е трябвало да вършат тежка работа, все пак е била работа, към която са били принуждавани, а най-важно е разграничаването им от свободните хора. Според традицията всяко общуване с шейха е носело знака на подчинението. Не са имали право да разговарят с него, освен ако е трябвало да отговорят кратко на някой негов въпрос. Днес са свободни и първата им работа като свободни хора е пред обществеността и пред новия си господар дълго и открито да говорят. От това те са се почувствали немалко поласкани и то прави неочакваното им освобождаване още по-ценно. Но я вижте, там се надига един роб и ще почне да разказва.

Така и станало — робът подхванал историята за младия англичанин...

[1] У евреите — седмият ден на седмицата, когато трябва да се прекрати всякаква работа, тъй като той е посветен на Бог. ↑

[2] Бозайник, подобен на маймуните, разпространен главно на остров Мадагаскар, Югоизточна Азия и Африка.

Вилхелм Хауф по-скоро под лемури (Lemures) има предвид демонологични фигури от римската митология — вредоносни сенки, призрци на мъртъвци, които не са били погребани според ритуала, на престъпно умъртвени хора, за мъртви злодеи и т.н., които бродят по нощите и пращат на живите безумия. — Бел.NomaD ↑

МЛАДИЯТ АНГЛИЧАНИН

Господарю! Аз съм немец по рождение и твърде отскоро съм по вашите земи, за да мога да разкажа персийска или някаква друга прекрасна приказка за султани и везири. Затова ми позволете да споделя нещо от своето отечество, като се надявам, че то ще ви достави известно удоволствие. За съжаление нашите приказки не винаги са толкова изтънчени като вашите; те не разказват за султани или за крале, за везири и паши, на които при нас викат министри на правосъдието и финансите, а също тайни съветници и др., а когато в тях не се разправя за войници, героите им водят скромния живот на граждани.

В южната част на Германия се намира градчето Грюнвизел, където съм роден и отрасъл. То е градче като всички други. В центъра му има малък пазарен площад с чешма, отстрани е малката сграда на кметството, около пазара — домовете на мировия съдия и на най-личните търговци, а в няколко тесни улички живеят обикновените хора. Всички се познават, всеки знае какво се случва тук или там и когато главният пастор, кметът или лецителят имат на трапезата си едно ястие в повече, още по време на обяда целият град е узнал за това. Следобед жените си разменят визити, както го наричаме ние, и на чаша силно кафе и сладкиш обсъждат това голямо събитие. Като резултат се оказва, че пасторът май е играл на лотария и спечелил безбожно много, че кметът вземал „бакшиши“ или че докторът получил от аптекаря няколко жълтици, за да предписва много скъпи илачи.

Можете да се досетите, господарю, колко неприятности за един така добре уреден град като Грюнвизел се очакваше да доведе със себе си заселването на мъж, за когото никой не знаеше откъде иде, какво желае, от какво се издържа.

Кметът разбира се прегледа паспорта му — документ, който всеки у нас трябва да има.

— Толкова ли е несигурно при вас — прекъснал шейхът роба, — че, за да сплашвате разбойниците, трябва да носите у себе си ферман от султана?

— Не, господарю — отвърнал онзи, — тези документи не ни предпазват от крадците, а ги носим заради реда, за да може навсякъде човек да знае с кого си има работа. Та значи кметът бе прегледал паспорта му и на кафе при доктора се бе изказал, че визите на господина от Берлин до Грюнвизел са съвсем изрядни, но въпреки това надушва нещо гнило, защото мъжът му изглеждал малко подозрително.

Кметът бе най-почитаният човек в града, така че не бе никак чудно, че оттам насетне на непознатия започна да се гледа с недоверие. А поведението му с нищо не промени мнението на съгражданите ми. За няколко жълтици той нае цяла, дотогава пустееща къща, докара кола, пълна със странни уреди и съдове като печки и спиртници, големи тигани и други подобни, и заживя там съвсем сам. Да, дори си готвеше сам и в дома му не ходеше никой освен един местен старец, който имаше грижата да му пазарува хляб, месо и зеленчуци. Но и той бе допускан само до пруста на къщата, където непознатият поемаше покупките.

Когато мъжът дойде в родното ми място, бях десетгодишно момче и още си спомням така добре, сякаш бе вчера, как появата му наруши спокойствието на градчето ни. Следобед той не ходеше като другите мъже да играе кегелбан или в кръчмата привечер, за да обсъди вестника на лула тютюн. Напразно се изреждаха да го канят кметът, мировият съдия, докторът и пасторът на обяд или на кафе — той все се извиняваше и им отказваше. Затова някои го вземаха за луд, други за евреин, а трети твърдяха убедено, че бил вълшебник или зъл магьосник. Станах на осемнайсет, двайсет години, а мъжът си бе известен все още като „чужденец“.

Ала един ден в града пристигнаха хора с екзотични животни. Скитници, изникнали незнайно откъде, които водеха със себе си камила, която можеше да се покланя, мечка, която умееше да танцува, няколко кучета и маймуни, които бяха натъкмени в човешки дрехи, придаващи им достатъчно комичен вид, и умееха да изпълняват най-различни номера. Обикновено пътуващите артисти минават през градовете, спират се по кръстовищата и площадите и с барабанче и

свирка произвеждат изключително неприятна музика, под звуците на която менажерията им танцува и подскача. После обикалят по къщите и събират пари. Но трупата, която тогава се появи в Грюнвизел, бе забележителна с огромния си орангутан, който на ръст бе голям почти колкото човек, ходеше на два крака и умееше да изпълнява всевъзможни циркови номера.

Случи се така, че спектакълът, в който играеха кучетата и маймуните, се разигра пред къщата на чужденеца. Щом чу свирката и барабана, той първо неохотно се подаде през потъмнелите, захабени прозорци, скоро обаче се развесели, за почуда на всички се загледа с интерес в позиращия орангутан и започна да се смее от сърце на триковете му. Да, и за удоволствието даде толкова голяма сребърна пара, че целият град заприказва за това.

На другата сутрин цирковата банда продължи по пътя си. На камилата се падна задачата да носи многото кошове, в които удобно се разполагаха кучетата и маймуните. А дресьорите и голямата маймуна вървяха подире ѝ.

Едва се бяха отдалечили на няколко часа от града и чужденецът изпратил стареца до пощата и за голяма изненада на началника поискал кола с бързи коне, а после потеглил към същата порта, към която бяха поели животните. Цялото градче се ядосваше, задето никой не можа да узнае накъде бе отпътувал. Господинът се върнал с колата чак посред нощ и спрял пред градската порта. Ала сега при него седял още някой с ниско нахлупена шапка и копринена кърпа, завързана през устата и ушите. Пазачът на портата сметнал за свое задължение да заговори другото непознато лице и да го помоли за паспорта му, ала то му отвърнало твърде грубо, като изръмжало на съвсем неразбираем език.

— Това е племенникът ми — приветливо обяснил на пазача чужденецът, като му бутнал няколко сребърни монети в ръцете. — Племенникът ми, който все още малко разбира немски. Затова така изруга на родния си диалект, че дълго ни задържате.

— О, щом това е вашият племенник — отвърнал пазачът, — тогава може да влезе в града и без паспорт. Той сигурно ще се установи у вас?

— Да, разбира се — казал чужденецът, — и ще остане за по-дълго време.

Пазачът нямал други възражения и чужденецът и племенникът му влезли в града. Между другото кметът и целият град недоволстваха от пазача и го упрекваха, че е трябвало най-малкото да запомни няколко думи от езика, на който говорел племенникът. От тях можело лесно да се научи от коя страна идат новодошлият и господин чичото. Пазачът обаче уверяваше хората, че това не било нито френски, ни италиански, а май звучало разтегнато като на английски и освен това, ако не се лъжел, младият господин бил рекъл „Годдам!“ Така той се измъкна от затрудненото си положение и същевременно извади прозвище на младежа. Защото оттогава в градчето за него се заговори като за младия англичанин.

Ала и младият англичанин никакъв не се вясваше — не ходеше нито в игралната с кегелбана, нито в бирарията, но занимаваше хората по-друг начин. Често се случваше от инак тихата къща на чужденеца да долитат ужасни крясъци и шумове, така че хората се спираха на тълпи отпред и вперваха поглед нагоре. Тогава виждаха как младият англичанин, облечен в червен фрак и зелени шалвари, с чорлава коса и ужасено лице, шеметно притичва покрай прозорците на всички стаи. Старият господин го гонеше, облечен в червен халат и с камшик в ръка, и явно често не успяваше да го хване. Но насъбралите се хора забелязваха, че това все пак неведнъж му се удаваше. Тогава чуваха отгоре да долитат жално хленчене от уплаха и плющящи удари на камшик. Жените от градчето взеха толкова присърце ужасното третиране на младия англичанин, че успяха най-накрая да накарат кмета да предприеме нещо в тази насока. Той написа на непознатия господин писмо, в което чрез доста груби изрази го упрекваше за безпощадното отношение към племенника му и го заплашваше, че ако и за в бъдеще се наблюдават подобни сцени, щял да вземе младия човек под своя опека.

Но каква била огромната изненада на кмета, когато за първи път от десет години видял непознатият да прекрачва прага на кабинета му! Старият господин извинил поведението си с особената заръка на родителите, които му поверили възпитанието на младежа. По негови думи племенникът му инак бил умно, схватливо момче, което обаче усвоявало много трудно чуждите езици. Твърде ревнивото старание на чичото да го научи свободно да разговаря на немски идело от желанието, колкото се може по-скоро да го въведе в обществото на

Грюнвизел, но уви, този език така трудно се удавал на младежа, че често той не можел да измисли нищо по-добро, освен порядъчно да го нашари с камшика.

Това обяснение напълно задоволило кмета, той приканил възрастния господин към по-умерено отношение и вечерта разказал в бирарията, че рядко бил срещал толкова начетен и възпитан човек като непознатия.

— Жалко само — добавил, — че толкова рядко се появява в обществото. Но си мисля, че когато племенникът му научи поне малко немски, ще почне по-често да навестява сбирките ми.

Този прецедент промени напълно общественото мнение. Хората смятаха чужденеца за възпитан човек, стремяха се да завържат по-близко познанство с него и намираха, че е в реда на нещата от време на време в пустата къща да отекват ужасни викове.

— Дава на племенника си урок по немски — казваха грюнвизелчани и не се застояваха както преди пред къщата на чужденеца.

Изглежда, уроците по немски приключиха след около три месеца. Възрастният господин премина към следващия етап.

В града живееше стар, немощен старец, който даваше на младежите уроци по танци. Непознатият го повикал у дома си и му казал, че иска да дава на племенника му уроци по танци. Обяснил му, че младежът бил много учен, но що се отнася до танците, е малко своенравен. По-рано бил ходил при друг учител по танци и знаел по-особени фигури, които не можел да прилага в обществото. Ала това била причината да се смята за голям танцьор, макар играта му да нямала и най-малко сходство с валса или с галопа (танци, които се танцуват в отечеството ми, господарю), нито дори с *ecossaise* и *franzaise*. Обещал му между другото талер на час и учителят по танци поел на драго сърце обучението на своенравния питомник.

Французинът разправяше под сурдинка, че със сигурност не съществувало нищо толкова странно като тези уроци по танци. Племенникът, извънредно висок, слаб младеж с малко къси крака, се появявал в червен фрак, с хубава пострижка, с широки зелени шалвари и ръкавици гласе. Говорел малко, и то с чужд акцент, и всеки път в началото се държал много възпитано и благопристойно, после обаче изведнъж започвал да подскача, като се кривял на всички страни, и да

прави най-невероятни фигури, дори кръстосан скок, от които на танцмайстора му настръхвали косите. А когато той се опитвал да го вразуми, племенникът го замервал с фините си танцувални обувки по главата и започвал да се върти на четири крака из стаята. Щом чуел този шум, старият господин изскачал от кабинета си, облечен в широк червен халат и с шапка от златиста хартия на главата, и започвал доста жестоко да налага гърба на племенника си с камшик. Тогава той ревял от болка, скачал по маси и бюфети, дори по рамките на прозорците и говорел на непознат, странен език. Старецът обаче изобщо не се трогвал, хващал го за крака, смъквал го, напердашвал го и му пристягал вратовръзката с една катарاما, от което племенникът отново започвал да се държи възпитано и изискано, и часът по танци продължавал безупречно.

Но когато танцмайсторът обучил възпитаника си дотам, че вече можел да включи музика в уроците по танци, племенникът сякаш се преобразил. Нает бил градски музикант, който трябвало да акомпанира на цигулка. Майсторът по танци представлявал дамата. За целта старият господин го карал да облича дълга копринена пола и да си премята индийски шал. Племенникът го канел и започвал да танцува с него валс. Ала младежът бил неуморим и необуздан танцьор и щом хванел учителя в дългите си ръце, не го пускал. Въпреки охканията и виковете танцмайсторът бил принуден да танцува, докато съвсем изнемоощеел, не рухнел на пода или докато ръката на музиканта съвсем не изтръпнела да държи цигулката. Танцмайсторът твърдеше, че тези часове по танци едва не го довършили, но талерът, който получавал редовно, хубавото вино, което старецът му поднасял, го карали да продължава, макар всеки път предишния ден да се заричал повече да не стъпва в пустия дом.

Хората от Грюнвизел обаче гледаха на нещата с по-други очи. Те намираха, че младият човек притежава много добри данни за светски живот, а при недостига на мъже в градчето женската половина бе доволна, че ще се сдобие с толкова изкусен танцьор за следващия зимен сезон.

Една сутрин прислужничките, като се прибрали от пазар, известили на господарите си за едно чудно събитие. Били видели, че пред пустата къща чакала стъклена карета, впрегната с хубави коне и кочияш в богата ливрея. Не щеш ли вратата се отворила и навън

излезли двама хубаво облечени мъже, единият от които бил възрастният господин, а другият навярно младият англичанин, на който така трудно му се удавал немският и обичал толкоз буйно да танцува. Двамата се качили в каретата, кочияшът скочил на скамейката и представете си — колата потеглила право към къщата на кмета!

Щом дамите чули това от прислужничките си, свалили набързо престилките и позамърсените си бонета и тутакси се погрижили за добрия си външен вид.

— Няма нищо по-сигурно — уверяваха те, докато домочадията им се суетяха напред-назад в старанието си да приведат в ред гостната, ползвана междувременно за други нужди, — от това, че непознатият сега ще представи племенника си в обществото. Старият глупак за десет години не прояви благоприличие да пристъпи прага на дома ни, но нека му простим заради племенника, който сигурно е шармантен господин.

Така говореха те и предупреждаваха синовете и дъщерите си да демонстрират изтънчени маниери пред непознатите гости и да се постараят да се изказват колкото се може по-изискано.

И изглежда, умните дами в градчето бяха познали. Защото старецът започна да обикаля с племенника си всички знатни домове и да се стреми да получи добър прием в тях. Навсякъде оставаха възхитени от двамата чужденци и съжеляваха, че по-рано не бяха осъществили това приятно запознанство. Старият господин се проявяваше като достоен за уважение, изключително разумен мъж. Действително той се подсмиваше, докато говореше, така че хората не знаеха дали се шегува или го мисли на сериозно, но говореше така умно и премислено за времето, за околностите, за летните забавления в механата на хълма, че всички оставаха очаровани. А племенникът! Той омагьоса и плени сърцата на всички! Що се отнасяше до външността му, лицето му не можеше да се нарече красиво, долната му част, преди всичко челюстите, бяха твърде изскочили напред и тенът му бе доста мургав. Също така от време на време правеше много странни гримаси, примижаваше с очи или си оголваше зъбите, но въпреки това хората намираха чертите му за много интересни. Не можеше да има нещо по-подвижно, по-гъвкаво от тази особа. Облеклото му висеше някак особено около тялото, но му стоеше чудесно. Движеше се с поразителна жизненост из цялата стая, мятеше се ту на някое канапе,

ту на люлеещ се стол и си опъваше краката. Но това, което при друг младеж щеше да се възприеме като невероятно нахално или непристойно, при племенника минаваше за гениално.

— Той е англичанин — казваха си хората, — те всички са такива. Един англичанин може да се просне на някое канапе и да заспи, докато в същото време десет дами няма къде да седнат и трябва да стоят прави. На един англичанин човек не може да се сърди за подобно нещо.

Пред възрастния господин, опекуна му, племенникът бе много покорен. Щом почнеше да подскача напред-назад из стаята — нещо, което обичаше да прави, или да си качва краката на фотьойлите, само един строг поглед от чичото бе достатъчен, за да го укроти. А и как можеше човек да гледа на младежа с лошо око, когато чичото казваше на края на посещениято си на всяка дама:

— Племенникът ми е малко груб и невъзпитан, но аз разчитам много на обществеността; тя ще го оформи подобаващо и ще го образова. И ви препоръчвам вие лично да се заемете с него.

Така племенникът бе въведен в светското общество и на този, и на следващия ден цял Грюнвизел говореше единствено за това събитие. Но възрастният господин не се задоволи само с това. Изглежда, бе променил напълно начина си на мислене и на живот. Следобед ходеше с племенника си в избата в планината, където се събираха по-знатните господа на Грюнвизел да изпият по чаша бира и да се забавляват с игра на кегли. Племенникът се проявяваше като изключително сръчен играч, никога не уцелваше под пет или шест. От време на време обаче сякаш го прихващаше нещо; хрумваше му например светкавично бързо да хвърли топката извън кръга или под кеглите, като вдигне голяма тупурдия; да метне халката или краля^[1] и изведнъж да застане на глава върху хубавата си прическа и да вири крака или пък, преди човек да успее да се обърне, да се насади на гюрука на някоя преминаваща кола и да прави разни физиономии, а след като се повози малко, на подскоци да се върне обратно в компанията.

При подобни сцени възрастният господин много се извиняваше пред другите мъже за невъзпитаността на племенника си. Те се засмиваха, приписваха всичко на младостта му, твърдяха, че и те били

такива на неговата възраст и обичаха невероятно младия лудетина, както го наричаха. Но имаше моменти, когато не малко му се ядосваха, но не смееха да кажат нищо, защото младият англичанин минаваше навсякъде за еталон на образованост и разум.

Вечерно време възрастният господин обикновено посещаваше заедно с племенника си странноприемницата на градчето „Златния елен“. И макар племенникът да бе млад човек, се държеше съвсем като възрастен — сядаше пред чашата си, туряше огромните си очила, изваждаше една голяма лула, запалваше я и пушеше повече от всички. Ако разговорът вървеше за вестниците, войната или мира и докторът или кметът се изкажеха и останалите мъже останеха смаяни от дълбоките им познания в областта на политиката, на племенника изведнъж можеше да му хрумне да тръгне да защитава съвсем противоположната позиция. В такива моменти удряше по масата с ръка, от която никога не смъкваше ръкавицата си, и неприкрито показваше на кмета и доктора, че не знаят нищо с точност, че той бил чул да се представят нещата по съвсем друг начин и имал позадълбочен поглед от тях. После изказваше мнението си на развален немски, което всички, за голямо възмущение на кмета, намираха за съвсем точно. Защото, разбира се, като англичанин знаеше всичко по-добре от другите.

И когато кметът и докторът, за да прикрият гнева си, сядаха да изиграят по партия шах, племенникът се примъкваше при тях, надничаше през раменете на кмета с огромните си очила и критикуваше този или онзи ход; даваше акъл на доктора, че трябвало да постъпи не така, а иначе, и господата се пукаха от яд. И когато вбесеният доктор предложеше на племенника да изиграе с него една партия, за да го сложи на мястото му с един мат задето се мислеше за втори Фиридор, възрастният господин пристягаше вратовръзката му, от което онзи ставаше съвсем възпитан и изискан и матираше и побеждаваше кмета.

До този момент в Грюнвизел почти всяка вечер се играеха карти, като на партия се залагаше по половин кройцер. Племенникът сметна този залог за твърде жалък и предложи да се играе за талери и дукати, като твърдеше, че той бил най-добрият картоиграч. Обикновено обаче накрая се сдобряваше с обидените господа, като губеше от тях огромни суми. А на тях не им ставаше съвестно да го скубят колкото могат,

защото си казваха: „нали е англичанин, значи е богат“. И пъхаха дукатите му в джобовете си.

Така за кратко време племенникът на непознатия господин невероятно се прочу в градчето. Откакто се помнеха, хората не бяха виждали подобен младеж в Грюнвизел. Той бе най-странният тип, който се бе вясвал. Не можеше да се каже, че бе учил нещо друго освен танци. Латинският и гръцкият бяха за него, както се казва „тъмна Индия“. На една сбирка в дома на кмета по повод на някаква игра му се наложи да запише нещо и се разбра, че той дори не може да напише името си. По география правеше невероятни грешки — бе му все едно дали да разположи някой немски град във Франция или в Полша. Този млад човек не бе ни чел, ни следвал нещо и пасторът клатеше замислено глава относно неподправеното му невежество. И въпреки това хората намираха за чудесно всичко, което правеше или казваше. Защото имаше безсрамието вечно да твърди, че е прав, а всяко негово изказване завършваше с думите: „Аз разбирам това по-добре!“

Доиде зимата и с нея най-славното време за племенника. Компания, в която не участваше той, се смяташе за скучна. Ако някой разумен човек кажеше нещо, другите се прозяваха. Но когато племенникът изрече и най-величайшата глупост на развален немски, хората се превръщаха целите в слух. Сега се разбра, че младият човек е и поет и вече почти не минаваше вечер, без да извади от джоба си някой лист и да прочете на публиката няколко сонета. Намираха се хора, които твърдяха, че част от творенията му били лоши и безсмислени, други пък казваха, че са ги виждали някъде отпечатани, но племенникът не се притесняваше от това, рецитираше ли рецитираше, а после обръщаше внимание на красотата в поезията си и така всеки път жънеше успех.

Най-голяма слава обаче му донесоха баловете в Грюнвизел. Нямаше човек, който да танцува така необуздано, така шеметно като него. Никой не правеше толкова дръзки и невероятно изискани скокове като него.

Чичо му винаги го обличаше възможно най-красиво и по последната мода и макар че дрехите не му лягаха точно, хората намираха, че всичко му отива. Мъжете се чувстваха леко засегнати от начина му на държане. По-рано винаги кметът бе този, който откриваше баловете, а най-знатните младежи имаха правото да се

разпореждат със следващите танци. Но откакто се появи непознатият млад господин, всичко се промени. Без много-много да пита, той грабваше първата дама, която му бе под ръка, заставаше с нея начело на двойките и правеше всичко, което му харесва, държеше се като истински господар, танцмайстор и крал на бала. Ала тъй като тези маниери изключително се харесваха на дамите, мъжете нямаше как да възразят и племенникът запази самозваната си чест.

Ала най-голямо удоволствие, изглежда, доставяха баловете на възрастния господин. Той не сваляше поглед от младия си племенник, все се подхилкваше и когато цялото светско общество се стичаше да хвали благопристойното поведение на добре възпитания му племенник, не можеше да си намери място от радост, прихваше да се смее и се държеше като глупак. Местните приписваха тези странни изблици на радост на голямата му любов към племенника и смятаха, че всичко е в реда на нещата. Но от време на време се налагаше непознатият да прояви бащиния си авторитет, защото се случваше посред най-изисканите танци на младия човек да му щукне смело да скочи на трибуната при градските музиканти, да грабне контрабаса от ръцете на някой музикант и да почне ужасно да стърже по него. Или изведнъж да се преметне и да почне да танцува на ръцете си, вирнал крака във въздуха. В такива случаи чичото го дръпваше настрана, сгълчаваше го здравата и му пристягаше вратовръзката, от което поведението му ставаше отново съвсем порядъчно.

Така се държеше племенникът сред обществото и на баловете. И в Грюнвизел стана това, което обикновено се случва с нравите — лошите се разпространяват много по-лесно от добрите и всяка нова, фрапираща мода носи в себе си нещо привлекателно за младежите, които още не са успели да осъзнаят себе си и заобикалящия ги свят. Когато младежите видяха, че левашкото му държане, невъздържаният му смях и бърливостта му, непремерените му отговори пред по-възрастните бяха по-скоро ценени и възприемани като духовити, отколкото назидавани, си рекоха: „Какво ни пречи да станем същите духовити нехранимайковци.“ Дотогава бяха прилежни, способни млади хора, но сега си казаха: „Каква полза от учение, щом невежеството тържествува?“ Зарязаха книгите и започнаха да се шляят по улиците и площадите. Преди бяха възпитани и вежливи към всички и само когато някой ги запиташе за нещо, отговаряха почитателно и

скромно. А сега започнаха да се бутат навсякъде, дърдореха наравно с възрастните господа, изразяваха мнението си и когато кметът се изказваше, му се изсмиваха право в лицето, като твърдяха, че знаят всичко повече от него.

По-рано грубите и нахални маниери ги отвращаваха. Сега пееха най-лошите песни, пушеха тютюн с огромни лули и се мъкнеха по най-долните кръчми. Купуваха си очила с огромни стъкла, макар да виждаха без тях съвсем добре, туряха си ги на носа и се смятаха за важни, защото изглеждаха като прочутия племенник. Когато си бяха вкъщи или някъде на гости, се излягаха с ботуши или шпори по канапетата, люлееха се по столовете в изискано общество или се облакътяваха на масата, подпираха страните си с юмруци и смятаха, че така е много ефектно. Напразно майките и приятелите им казваха колко глупаво, колко неприлично е всичко това — те се позоваваха на блестящия пример на племенника. Напразно близките изтъкваха, че той е английски младеж, така че на леката му непохватност трябва да се гледа със снизхождение като на характерна национална черта, ала младите грюнвизелчани твърдяха, че и те като най-добрия англичанин имат същото право да демонстрират невъзпитание по духовит начин. Накратко, голяма беда сполетя Грюнвизел — лошият пример на племенника доведе до пълен упадък на нравите и добрите привички.

Ала радостта на младите хора от нецивилизования им, прекалено свободен начин на живот не трая дълго, защото следната случка промени напълно нещата.

Предвиждаше се сезонът на зимните забавления да приключи с голям концерт, който да бъде изнесен от неколцина градски музиканти и способни приятели на музиката от Грюнвизел. Кметът свиреше на виолончелото, докторът изпълняваше великолепно партията си на фагот, аптекарят, макар и с не съвсем вярно встъпление, свиреше на флейта, някои госпожици бяха научили арии и всичко бе идеално подготвено. Тогава чужденецът изрази мнението, че така предвиждан, концертът сигурно щял да стане чудесен, но липсата на дует щяла да се усеща, защото във всеки приличен концерт трябвало задължително да присъства дует. Това изказване посмути обществеността, вярно, дъщерята на кмета можеше да пее като славей, но откъде можеше да се изнамери господин, с когото да направи дует? Накрая се сетиха за възрастния органист, който на времето бе чудесен бас, ала чужденецът

каза, че съвсем не е нужно да го притесняват, защото племенникът му пеел отлично. Хората не малко се почудиха от новата забележителна способност на младежа, накараха го да изпее нещо пробно и като се изключат някои негови странни маниери, които се възприеха за английски, той пъ просто като ангел. Набързо се заеха с разучаването на дуета и вечерта, в която ушите на грюнвизелчани щяха да се насладят на концерта, вече им се струваше безкрайно далечна.

Старецът за съжаление нямаше възможност да присъства на триумфа на племенника си, защото се разболя, но даде наставления на кмета, който го посети час преди концерта, какви мерки да вземе по отношение на него в случай на нужда.

— Добродушен е моят племенник — рече, — но понякога го налягат странни мисли и започва да прави щуротии. Именно затова съжалявам, че няма да мога да бъда на концерта, защото в мое присъствие той много внимава как се държи, а и знае защо трябва да го прави! Между другото трябва да призная в негова полза, че пристъпите му не се дължат на умопомрачение, а имат физически характер — просто натурата му е такава. Господин кмете, ще имате ли нещо против, ако, когато му щукне примерно да се настани на нотния пулт, да свири на контрабаса или нещо подобно, само да поразхлабите вратовръзката на високата му яка, а ако това не помогне, изобщо да му я свалите? Ще видите колко възпитан и изискан ще стане тогава.

Кметът благодарил на болния за доверието и обещал в случай на нужда да постъпи според съвета му.

Концертната зала бе претъпкана, тъй като в нея се бе събрала цялата общественост на Грюнвизел и околията му. Всички ловци, духовници, чиновници, земеделски стопани и други известни хора, живеещи на три часа околоръст, се бяха стекли с многобройните си семейства, за да споделят наравно с грюнвизелчани това уникално удоволствие.

Градските музиканти се изяха чудесно. След тях излезе кметът и свири на виолончело, а аптекарят му съпровождаше на флейта. Подир тях органистът изпя една басова ария и обра всеобщите овации, а после дойде редът на доктора, който за изпълнението си на фагот събра не по-малко аплодисменти.

Първата част от концерта приключи и всички очакваха с нетърпение втората, в която младият чужденец трябваше да пее дует с

дъщерята на кмета. Племенникът се бе явил във великолепен костюм и отдавна привличаше погледите на всички присъстващи с това, че без много-много да пита се бе настанил в един разкошен стол с облегалка, поставен в залата за графинята от съседното графство. Той седеше, изпружил краката си, зяпаше всички наред с огромен бинокъл, който ползваше въпреки големите си очила, и си играеше с едно грамадно касапско куче^[2], което бе въвел в обществото въпреки съществуващата забрана. Когато пристигна графинята, за която бе предназначен столът, племенникът не си и помисли да стане и да ѝ отстъпи мястото. Напротив, нагласи се още по-удобно и никой не посмя да му каже нещо. Знатната дама се видя принудена да се настани сред останалите жени от градчето в един съвсем прост камъшен стол, което с положителност много я ядоса.

Докато траеше великолепното изпълнение на кмета, чудесната басова партия на органиста и дори по време на импровизацията на доктора, която всички слушаха, притаили дъх, племенникът се забавляваше с кучето, като го караше да му носи кърпичката или пък дърдореше на толкова висок глас, че всеки, който не го познаваше, се озадачаваше от странните маниери на този млад господин.

Затова не бе чудно, че всички очакваха с интерес изпълнението му в дуета. Втората част започна. Градските музиканти посвириха за встъпление и ето че кметът, придружен от дъщеря си, пристъпи към младия господин, подаде му един нотен лист и каза:

— Мосю! Готов ли сте да пеете в дует?

Младият господин се засмя, оголи зъби, скочи и другите двама го последваха към нотния пулт. Цялата публика тръпнеше в очакване. Органистът удари такта и махна на племенника да започва. А той, като се вираше през огромните си стъкла в нотите, нададе ужасни, отблъскващи викове. Органистът му каза:

— Два тона по-ниско, уважаеми, ла трябва да пеете, ла!

Ала вместо да запее ла, племенникът си събу едната обувка и замери с нея органиста по главата, така че пудрата му се разлетя наоколо. Като го видя какво прави, кметът си каза: „Аха! Пак го обзема буйството“, изтича при него, хвана го за врата и разхлаби вратовръзката му. Но от това положението с младия мъж само се усложни. Започна да си служи не с немски, а с някакъв съвсем странен език, който никой не разбираше, и с огромни подскоци се понесе из

салона. Кметът изпадна в отчаяние от неприятното прекъсване на концерта, затова реши напълно да свали вратовръзката на младия господин, който явно бе налегнат от по-сериозен пристъп. Но само като го стори, се вцепени на мястото си от ужас, защото видя, че вместо с човешка кожа с нормален цвят вратът на племенника бе покрит с тъмнокафява козина. А той заскача още по-силно и по-странно, зачеса се с ръкавиците си гласе по главата и както се чешеше, дръпна хубавите си коси и те се оказаха перука, която той запрати право в лицето на кмета. Главата му се оголи и се видя, че и тя е обрасла със същата кафява козина.

Племенникът скачаше по маси и скамейки, прекатурваше нотните пултове, тъпчеше цигулки и кларнети и бесът му нямаше край.

— Хванете го, хванете го! — викаше кметът, изпаднал в пълно отчаяние. — Той е луд, хванете го!

Но това си бе трудна работа, защото младият англичанин си бе свалил ръкавиците и отдолу се бяха открили нокти, с които замахваше към лицата на хората и ги дереше ужасно.

Най-накрая един смел ловец успя да хване племенника, завърза дългите му ръце, така че той можеше вече единствено да ритя, да крещи и да се смее на висок глас. Хората го наобиколиха и започнаха да разглеждат странния млад господин, който вече съвсем не изглеждаше като човек. А един учен от съседно селище, който притежаваше голям природонаучен кабинет с препарирани животни, пристъпи към него, разгледа го внимателно и възкликна учудено:

— Боже мой, дами и господа! Как може да въвеждате това животно в обществото! Та това е маймуна! *Homo Troglodytes Linnaei*. Ако ми го дадете, веднага ще ви наброя шест талера и ще го препарирам за кабинета си.

Как може да се опише смайването на грюнвизелчани, като чува това!

— Какво! Търпели сме сред нас маймуна, орангутан! Младият чужденец бил най-обикновена маймуна! — викаха те и се гледаха глупаво, поразени от истината. Не искаха да я проумеят, не вярваха на ушите си. Мъжете огледаха по-внимателно животно, но то беше и си оставаше истинска маймуна.

— Но как е възможно! — възкликна жената на кмета. — Нима не ми четеше често стихове? Нима у нас на обяд не се хранеше като всеки

друг човек?

— Как — възмущаваше се госпожа докторшата, — нима не пиеше толкова пъти кафе с мен и не разговаряше и пушеше с мъжа ми като учен мъж?

— Как?! Как е възможно?! — чудеха се господата. — Нима не играеше с нас на кегли в механата в скалата и не спореше ли с нас за политика?

— И как може! — жалваха се всички. — Нима не откриваше танците на баловете ни? Маймуна! Маймуна? Това е чудо! Това е магьосничество!

— Да, това е магьосничество и дело на дявола! — каза кметът и показва вратовръзката на племенника или на маймуната.

— Вижте! В тази вратовръзка е била цялата магия, която го е превръщала в лицеприятен пред нас. Тук е пъхнат широк лист еластичен пергамент, надписан с най-различни чудни знаци. Мисля, че е на латински. Някой може ли да ги разчете?

Главният пастор, който бе образован човек и често губеше на шах от маймуната, пристъпи, разгледа пергаментата и рече:

— Не мога да повярвам! Това си е чист латински и значението на написаното е: „Маймуната показва маймунджилъка си най-добре, ябълка щом ѝ се даде.“

— Да, да — продължи той, — адска измама, която трябва да бъде наказана публично.

Кметът бе на същото мнение и незабавно се отправи към чужденеца, когото сметнаха за магьосник, а шестима войници понесоха маймуната, защото чужденецът трябваше да бъде подложен незабавно на разпит.

Наобиколени от огромна тълпа хора, която искаше да види какъв развой ще вземе историята с маймуната, кметът и войниците стигнаха до пустата къща. Почукаха на вратата, дръпнаха звънеца, но напразно — никой не се показваше. Тогава ядосан, кметът заповяда да се разбие вратата и се отправи нагоре към стаята на чужденеца. Там обаче бяха останали само стари вещи. Чужденецът го нямаше. Но на писалището му намери голямо писмо, запечатано с восък и адресирано до кмета, който веднага го отвори и зачете на глас:

СКЪПИ ГРЮНВИЗЕЛЧАНИ!

Когато четете това писмо, вече няма да съм в градчето ви и отдавна ще сте научили от какво съсловие и родина е моят любим племенник. Нека шегата, която си позволих, ви бъде добър урок, принудително да не въвеждате сред вас непознати, които искат да живеят сами със себе си! На мен си ми беше много добре без компания, не изпитвах нужда да споделям вечното ви бръщолевене, лошите ви нрави и комичната ви същност. Затова взех и възпитах за свой заместник този орангутан, когото вие така обикнахте. Живейте в мир и според възможностите си си вземете поука!

Грюнвизелчани се изложиха не малко пред всичките си сънародници. Утехата им бе само, че се стигна до всичко това с неестествени средства. Най-много се срамуваха обаче младежите на Грюнвизел заради това, че бяха наподобявали лошите навици и нрави на маймуната. Престанаха да се облакътят вече на масата, да се люлеят в креслата. Не говореха, преди да ги запитат нещо, свалиха очилата и се държаха възпитано и благопристойно както преди. Щом някой проявеше лоши, смешни маниери, грюнвизелчани вече му казваха: „Същинска маймуна“.

А маймуната, която толкова дълго време играеше ролята на млад господин, бе поверена на учения с природонаучния музей. Той я пусна да ходи на свобода по двора, хранеше я и я показваше на чужденци като рядкост. Там тя може да се види и до днес.

Когато робът привършил разказа си, в салона се разразила буря от смях; смеели се и младежите.

— Трябва да има странни хора сред тези франки и честно ви казвам, че предпочитам да съм при шейха и мюфтията в Александрия, отколкото в обществото на главния пастор, кмета и глупавите им жени в Грюнвизел.

— Със сигурност имаш право — отвърнал младият търговец. — Дори и мъртъв не бих искал и да съм във Франкистан. Франките са груб, див, варварски народ и за един образован турчин или персиец ще трябва да е ужасно да живее там.

— Скоро ще чуете нещо подобно — отвърнал старецът. — Доколкото успях да науча от надзирателя, онзи млад човек ще ни разкаже много за Франкистан, защото е бил дълго време там, а по рождение е мюсюлманин.

— Как, оня, дето е наред сега? Не е ли грях, че господарят ни, шейхът, ще го пусне?! Та това е най-хубавият роб в цялата страна. Погледнете само смелото му лице, храбрия му поглед, хубавата му осанка! Може да му даде някоя по-лека работа — да му пропъжда мухите с ветрилото или да му носи наргилетата. Да изпълняваш такава служба е шега работа, а пък такъв роб ще краси целия му дом. Има го само от три дни и ще го пуска! Това е глупост, грях!

— Не го корете! Той е по-мъдър от цял Египет — рекъл натъртено старецът. — Не ви ли казах вече, че го пуска, защото по този начин иска да спечели благословията на Аллах. Казвате, че е хубав и добре образован и имате право. Ала синът на шейха, дано Пророкът го върне в родината, синът на шейха също бе хубаво момче и сега трябва да е точно толкова голямо и добре образовано. Какво е по-добро — да пести парите си, да продаде някой недъгав роб и да се надява в замяна да получи обратно сина си? Който иска да направи нещо на този свят, трябва да го прави или както трябва, или изобщо да не го захваща.

— Вижте! Очите на шейха са обърнати все към този роб. Наблюдавам това цялата вечер. По време на разказите погледът му все се плъзга натам и се спира на благородните черти на освобождения. Сигурно малко му е болно, че го пуска.

— Не мисли така за този мъж! Смяташ ли, че го боли за тези хиляда томана, като всеки ден получава три пъти повече — рекъл възрастният човек. — Но ако погледът му се спира на младежа с болка, това е сигурно защото мисли за своя син, който гине в някоя чужда земя. Мисли си навярно дали няма да се намери там някой милостив човек, който да го откупи и да го върне на баща му?

— Може да сте прав — отвърнал младият търговец. — И аз се срамувам, че винаги мисля само за подлите и неблагоприятните страни

на хората, докато вие сте склонен да гледате към по-хубавата им страна. Но вие не смятате ли също, дядо, че хората като цяло са лоши?

— Точно защото не съм се убедил в това, обичам да виждам доброто в човека. Преди мислех като вас. Живеех си безгрижно, без да мисля за утрешния ден, чувах да се разправят всякакви лоши неща за този или онзи, самият аз изпитах доста разочарования и започнах да си мисля, че хората са лоши създания. Но тогава ме осени мисълта, че Аллах, който е така справедлив и мъдър, не би могъл да търпи порочен род на тази хубава земя. Замислих се за всичко, което бях виждал и преживял и виж ти! Дотогава бях отбелязвал само лошите неща, а добрите бях забравял. Не бях обръщал внимание на милостиви жестове, бях приемал за естествено цели семейства да живеят добродетелно и праведно. А всеки път, когато чувах за някакво злодеяние, за някаква лоша постъпка, я записвах добре в паметта си. Оттогава започнах да гледам на света около себе си със съвсем други очи. Радвах се, като виждах, че кълновете на доброто не са така оскъдни, както си бях мислел първоначално. Обръщах по-малко внимание на лошите постъпки или те просто престанаха да ми правят впечатление. Така се научих да обичам хората, научих се да мисля с добро за тях и трябва да кажа, че от много години забелязвам, че като съм говорел за някого добро, съм се излъгвал по-рядко, отколкото като съм го приемал за скъперник, подлец или безбожник.

Тези думи на стария човек били прекъснати от надзирателя на робите, който пристъпил към него и му рекъл:

— Господарю! Александрийският шейх, Али Бану, с радост е забелязал, че присъствате в салона му и ви кани да заповядате и да заемете място до него.

Младите хора се смаяли немалко от честта, която била оказана на стария човек, когото те смятали за просяк и когато той се насочил да заеме мястото си до шейха, спрели надзирателя на робите и писарят го попитал:

— Заклевам те в брадата на Пророка, кажи ни кой е този възрастен човек, с когото разговаряхме и когото шейхът така почита?

— Как?! — възкликнал надзирателят и плеснал с ръце в почуда.
— Не знаете кой е този мъж?!

— Не, не знаем кой е.

— Та аз ви видях на няколко пъти да разговаряте с него във на улицата и господарят ми, шейхът също забеляза това и преди малко каза: „Щом този мъж удостоява тези младежи с разговор, трябва да са свестни момчета.“

— Но кажи ни кой е той? — викнал търговецът, изгубил вече търпение.

— Я не се занасяйте с мен! — отговорил надзирателят. — В този салон не стъпва никой, който не е изрично поканен, и днес старецът поръча да предадат на шейха, че ако не възразява, ще доведе в салона му едни младежи. Али Бану поръча да му се каже, че може да се разпорежда в дома му както пожелае.

— Не ни дръж повече в неизвестност! Да пукна, ако знам кой е този мъж. Случайно се запознахме с него и си поговорихме.

— Е, тогава трябва да се смятате за щастливци, защото сте разговаряли с толкова учен, известен човек, за което всички присъстващи ви почитат и ви се възхищават. Това е самият Мустафа, ученият дервиш.

— Мустафа! Мъдрецът Мустафа, който е възпитал сина на шейха, написал е толкова научни книги и е правил толкова пътешествия по всички краища на света? Разговаряли сме с Мустафа? И то така, сякаш ни е равен, без да проявим каквато и да е почителност?

Така разговаряли младежите помежду си и се чувствали много засрамени, защото дервишът Мустафа бил по това време прочут като най-мъдрия и учен мъж в целия Ориент.

— Успокойте се — рекъл им надзирателят. — Бъдете доволни, че не сте го познавали, защото той не може да търпи някой да го възхвалява и само ако веднъж го бяхте нарекли „слънце на учението“ или „съзвездие на мъдростта“, както обикновено се обръщат към хора от неговата величина, на мига щеше да си тръгне.

Те се почувствали немалко поласкани, че толкова възрастен и известен човек ги е удостоил с вниманието си и неколkokратно е говорил и спорил с тях. Тогава неочаквано надзирателят се върнал и казал да го последват, защото шейхът искал да говори с тях. Сърцата на младежите се разгуптели. Дотогава и насаме не им се било случвало да разговарят с толкова знатен човек, а камо ли в присъствието на

толкова хора. Но се окопитили, гледали да не се държат глупаво и последвали надзирателя на робите, който ги отвел при шейха.

Али Бану седял на богато извезана възглавница и пиел шербет. От дясната му страна се бил настанил старецът. На великолепните възглавници се търкаляла бедняшката му дреха, а окъсаните му сандали се мъдрели на пищния персийски килим, ала красивата му глава, изпълненият с достойнство и мъдрост поглед показвали, че е достоен да седи до мъж като шейха.

Шейхът бил много сериозен и, изглежда, възрастният човек се опитвал да го утеши и окуражи. Младите си помислили, че зад повикването им при шейха се крие някаква хитрина на стареца, който вероятно иска чрез разговор с тях да поразсее скърбящия баща.

— Добре сте дошли младежи! — обърнал се към тях шейхът. — Добре дошли в дома на Али Бану! Моят стар приятел заслужи благодарността ми с това, че ви доведе тук. Само дете малко съм му сърдит, че не ме е запознал с вас по-рано. Кой тук е младият писар?

— Аз, господарю! С какво мога да ви услужа? — обадил се писарят, като кръстосал ръце на гърдите си и дълбоко се поклонил.

— Обичате ли да слушате разни истории и да четете книги с хубави стихове и афоризми?

Младият човек се стреснал и се изчервил, защото се сетил как в присъствието на стареца укорявал шейха и говорел, че на негово място щял да иска да му се разказва и чете от книгите. В този момент наистина се разсърдил на стария дърдорко, който със сигурност бил издал всичко на шейха, изгледал го сърдито и казал:

— О, господарю! Аз лично не знам по-приятно занимание, с което да искам да прекарвам деня си. Книгите образват духа и запълват времето. Но всеки съди по себе си! Затова със сигурност не упреквам никого...

— Добре, добре — прекъснал го засмян шейхът и повикал втория. — Кой си ти? — обърнал се той към него.

— Господарю! По служба съм помощник на един лечител и сам вече изцерих няколко болни.

— Правилно! — казал шейхът. — Ти си също този, който обича да се весели, да пирува с приятели и да се радва на живота? Нали познах?

Младият човек се засрамил. Усетил се предаден и също помислил, че старецът е изпял пред шейха всичко за него. Но се стегнал и отговорил:

— О, господарю! Мисля, че е истинско блаженство от време на време човек да се радва на живота заедно с приятелите си. Ала кесията ми позволява да гощавам приятелите си само с дини и подобни вкусни плодове, но и за това — берекет версин! А ако имах повече пари, можете да се досетите, че щяхме да сме още по-щастливи.

На шейха се харесал този открит отговор и не могъл да се въздържа да не се засмее.

— А кой е младият търговец? — продължил да пита той.

Младият търговец направил свободен поклон, който в същото време изразявал благопристойното му отношение, защото бил добре възпитан младеж. А шейхът казал:

— А ти? Изпитваш ли радост от музиката и танците? Обичаш ли да слушаш като засвирят и запеят добри музиканти, да наблюдаваш изкусните изпълнения на танцьорите?

Младият търговец отвърнал:

— Виждам господарю, че за да ви развесели, онзи възрастен човек е издал пред вас колко глупаво се държахме всички ние. Ако по този начин е успял да ви разведри, се радвам, че съм ви послужил. А що се отнася до музиката и танца, признавам, че не съществува нищо друго, което да е в състояние така лесно да зарадва душата ми. Но не мислете, че ви укорявам за това, господарю, че вие не...

— Достатъчно! Не е нужно да продължаваш! — възкликнал шейхът и като се смеел, му махнал с ръка да спре. — Всеки е различен — искаш да кажеш. А там е застанал някой, който обича да пътува? Кой си ти, млади човече?

— Аз съм художник, господарю! — отговорил младежът. Рисувам пейзажи по стените на салоните, а също и на платна. Но желанието ми е да обиколя непознати страни, защото там могат да се видят какви ли не красиви местности, които после могат да се пресъздадат. А това, което човек види и нарисува по правило, е по-хубаво от измисленото.

Шейхът огледал младите хора и погледът му станал сериозен и мрачен.

— По-рано и аз имах един обичан от мен син — рекъл той, — който трябва да е станал голям колкото вас. С него трябваше да дружите и да ходите и всяко от желанията ви от само себе си щеше да се изпълни. С единия от вас той щеше да чете, с другия да слуша музика, с третия да кани добри приятели и да се весели с тях, а с художника щях да го пускам да пътува и посещава хубави места и щях да съм сигурен, че ще се върне обратно при мен. Ала друга била волята на Аллах и аз ѝ се подчинявам безропотно. Но имам власт въпреки това да изпълня желанията ви, така че да си тръгнете доволни от Али Бану. Ти, учени мой друже — обърнал се той към писаря, — отсега нататък ще живееш в дома ми и ще отговаряш за книгите ми. Можеш да набавяш нови, каквито пожелаеш и намираш за добри. Единствената ти работа ще бъде, като прочетеш нещо наистина хубаво, да ми го разкажеш. Ти, който обичаш хубавите софри и събиранията с приятелите, ще отговаряш за удоволствията ми. Аз самият живея самотно и без приятели, но длъжността ми и задълженията ми изискват понякога да каня много гости. В такива случаи ще се грижиш вместо мен да има всичко и ще можеш, стига да искаш, да поканиш колкото пожелаеш от своите приятели на нещо по-добро от дини, както се разбира от само себе си. Младия търговец не бива да откъсвам от работата му, която му носи пари и чест. Но всяка вечер, млади приятелю, танцьори, певци и музиканти ще бъдат на твое разположение! Слушай музика и танцувай колкото ти сърце иска! А ти — обърнал се той към художника — трябва да видиш чужди страни, така че окото ти да стане по-опитно и точно. Моят ковчезник ще ти даде хиляда жълтици за първото пътешествие, на което можеш да потеглиш още утре, заедно с два коня и един роб. Пътувай накъдето те тегли сърцето и като видиш нещо хубаво — нарисуй го за мен!

Младите хора не можели да повярват на ушите си, нито да намерят думи да изкажат радостта и благодарността си. Поискали да целунат земята пред нозете на благородния човек, но той не позволил.

— Ако искате да благодарите на някого, то това е този мъдър човек тук, който ми разказа за вас. Така той достави и на мен удоволствие да се запозная с четирима оперени младежи като вас.

Но дервишът Мустафа отказал да приеме благодарностите на младите.

— Видяхте ли — рекъл им, — че човек не бива да бърза да съди. Прекалих ли в изказванията си за този благороден човек?

— Нека да изслушаме последния от робите ми, които днес станаха свободни — прекъснал го Али Бану и младежите се запътили към местата си. Онзи млад роб, който през цялото време привличал до такава степен вниманието на всички с ръста, красотата и смелия си поглед, сега се изправил, поклонил се на шейха и с хубавия си звучен глас започнал да разказва историята на Алмансор...

[1] Средната кегла (нем.). ↑

[2] Немски дог. ↑

ИСТОРИЯТА НА АЛМАНСОР

Господарю, мъжете, които говориха преди мен, разказаха чудни приказки, които са чували в чужди страни, и аз трябва със срам да призная, че не зная нито една история, която би била достойна за вашето внимание, но ако не ви отегчавам, искам да ви разкажа чудните патила на един от моите приятели.

На онзи алжирски пиратски кораб, от който се спасих благодарение на вашето милосърдие, имаше младеж на моята възраст, който според мен не бе роден да носи робската роба. Останалите нещастници на кораба бяха или сурови хора, с които не ми се живееше, или хора, чийто език не разбирах. Затова аз с радост прекарвах всеки свободен час с този млад човек. Представяше се като Алмансор, а произношението му показваше, че е египтянин. Разговорите ни протичаха много приятно и един ден стигнахме дотам, че започнахме да си споделяме житейските истории. Историята на приятеля ми без съмнение бе далеч по-невероятна от моята.

Бащата на Алмансор бил знатен човек от един египетски град, чието име той не назова. Детските си години изживял доволно и радостно, бил заобиколен от целия блясък и всички удобства, които има на земята. Но не станал глезено момче, а отрано усъвършенствал духа си, защото баща му бил мъдър човек, който го учел на благонравие, а освен това учителят му бил известен учен, който го напътствал във всичко, което можело да му е полезно за неговите десет години.

Но не щеш ли франките нападнали страната му и повели война с народа му.

Бащата на момчето явно не бил много удобен за нашествениците, защото един ден, тъкмо когато се отправял към джамията за сутрешната си молитва, те дошли и поискали първо да вземат жена му като заложница за верността му към франкския народ и когато той не я дал, насила завлекли сина му в стана си.

Докато младият роб разказвал тази история, шейхът закрил лицето си, а в салона се понесъл ропот.

„Как — викнали приятелите на шейха, — как смее този млад човек да постъпва така глупаво и с подобни истории да чопли в раната на Али Бану, вместо да я заздравява? Как може той да изостря болката му, вместо да я разсейва?“

Самият надзирател на робите също се вбесил от безсрамието на младежа и му заповядал да замълчи. А младият роб бил много озадачен от всичко това и попитал шейха дали има нещо в разказа му, което е събудило неодобрението му. На този негов въпрос шейхът се изправил и рекъл:

— Не се безпокойте, приятели. Откъде може този младок да знае за моята тъжна съдба, при положение че е едва от три дни в този дом? Та мигар при страхотиите, които причиниха франките, не е възможно да съществува подобна съдба като моята? Та нима не е възможно същият този Алмансор... но продължи разказа си нататък, млади приятелю!

Младият роб се поклонил и подел отново:

— Та значи младият Алмансор бил отведен в стана на франките. Там, общо взето, се чувствал добре, защото един от пълководците го викал в шатрата си и се развличал от отговорите му, които един драгоманин трябвало да превежда. Грижел се и затова да не му липсват нито храна, нито дрехи, но въпреки всичко копнежът на момчето по майка и баща го правел твърде нещастно. То не спирало да плаче дни наред, но сълзите му не трогнали онези мъже.

Един ден те вдигнали стана и Алмансор си мислел, че ще му разрешат да се прибере, но не станало така. Войската се движела ту в една, ту в друга посока, франките водели боеве с мамелюците и влачели непрестанно момчето със себе си. Когато умолявало от все сърце командирите и полковниците да го пуснат да се върне у дома си, те не разрешавали и обяснявали, че трябва да го държат като заложник за верността на баща му. Така Алмансор прекарал много дни в поход.

Ала ненадейно започнало вълнение сред войската, което не убягнало от вниманието на момчето. Заговорило се за стягане на багаж, за оттегляне и отплаване. Като чувал това, Алмансор не можел да си намери място от радост. Защото си мислел, че сега, когато

франките се завръщали в страната си, моментът бил сгоден да го освободят.

Войската се изтегляла с коне и коли назад към крайбрежието и ето че накрая се показали и закотвените кораби. Войниците започнали да се качват в тях, но дошла нощта и много малка част успяла да се настани. Колкото и да желяел да остане буден Алмансор, защото очаквал всеки момент да го освободят, сънят все пак го оборил и той заспал дълбоко. Сякаш франките били прибавили нещо във водата му, за да го преспят, защото когато се събудил, се намирал в огряна от слънцето стая, в която не бил влизал преди. Скочил от постелята си, но като стъпил, паднал, защото подът се люлеел насам-натам и около него сякаш всичко се движело и въртяло. Отново се изправил, като се крепял добре за стените, и се помъчил да се измъкне от стаята.

Отвсякъде се чувало особено бучене и съскане. Сам не знаел буден ли бил или сънувал, защото дотогава не бил нито виждал, нито чувал подобно нещо. Най-после стигнал до една стълбичка. Вкопчил се за нея и с мъка издрапал нагоре, но само какъв ужас се разкрил там пред очите му! Наоколо имало само небе и море — намирал се на кораб. Заплакал горчиво. Искал да го върнат обратно или да скочи в морето и да доплува до родния си бряг. Но франките го държели здраво. Един от командирите наредил да му го доведат и му обещал, че ако слуша, скоро ще се прибере в родината си. Обяснил още, че било станало невъзможно да го върнат у дома по суша и че ако го били оставили на брега, щял да срещне единствено мъчителната си смърт.

Но франките не удържали на думата си. Корабът пътувал дни наред и когато най-сетне акостирал, пасажерите не се намирали вече на египетското крайбрежие, а във Франкистан! По време на дългото си пътуване, а и още в стана Алмансор се бил понаучил да разбира и говори на езика на франките, което се оказало добре дошло, тъй като в тази страна никой не знаел неговия език. Дни наред го водели към вътрешността на страната и навсякъде народът се тълпял, за да го види, защото придружителите му го представяли като син на египетски крал, който го бил пратил да се учи във Франкистан. Ала войниците разправяли така само за да накарат народа да повярва, че са победили Египет и са в траен мир с тази страна.

Придвижвали се по суша дни наред, докато най-накрая пристигнали в един град, който бил целта на пътуването им. Там го

предали на един лечител, който го приел в дома си и го научил на франкските привички и мурафети.

Преди всичко Алмансор бил длъжен да носи франкски дрехи, които били много тесни и къси и съвсем не така красиви като египетските. Освен това не бивало повече да се покланя със скръстени ръце, а когато желае да покаже почитта си пред някого, трябвало с едната си ръка да свали огромната си шапка от черен филц, каквато носели всички мъже и били сложили и на неговата глава, като едновременно с това изнесе напред десния си крак. Не му било позволено повече да седи по турски, както е според приятния обичай в Ориента, а трябвало да сяде на столове с високи крака и да провесва нозете си до пода. Храненето също му създавало немалко затруднения, защото всичко, което искал да сложи в устата си, трябвало първоначално да забодее на желязна вилица.

Докторът бил строг, лош човек, който тормозел момчето. Когато например то се изпуснело и кажело пред гости: „Салем алейкум!“, го биел с бастуна си, защото трябвало да поздрави с „Вотр сервитюр!“ . Не му било позволено също да мисли, да говори или пише на своя език; единственото, което не било забранено, било да сънува. И вероятно щял да забрави напълно езика си, ако в този град не живеел мъж, който се оказал много полезен за него.

Това бил възрастен, много учен мъж, който разбирал много източни езици — арабски, персийски, коптски, дори китайски — от всеки знаел по нещичко. Във всички страни го смятали за истинско чудо и му давали много пари, за да учи и другите хора на тези езици. Този мъж поканил младия Алмансор да го посещава по няколко пъти в седмицата, гощавал го с редки плодове и други ориенталски лакомства и младежът се чувствал като у дома си, защото старият господин съвсем не бил обикновен човек. Той поръчал да ушият на Алмансор дрехи, каквито носели големците на Египет, и ги пазел в специална стая в дома си. Щом дойдел Алмансор, той го изпращал с един слуга в онази стая и го карал да се облече напълно според традициите на страната си. После момчето се отправяло към Малката Арабия — така наричали една зала в дома на учения.

Тази зала била украсена с най-различни изкуствено отглеждани палми, бамбукови дръвчета, млади кедри и цветя, които растат единствено в Ориента. Персийски килими застинали пода, а покрай

стените били наредени миндери; нямало ни един франкски стол или маса. На една от възглавниците седял старият професор, но той изглеждал съвсем различно от обикновено — около главата му бил омотан на тюрбан фин турски шал и имал прикачена дълга, бяла брада, която му стигала до пояса и изглеждала като естествена достолепна брада на издигнат човек. Носел мантия, изработена по негово нареждане от брокат, широки турски шалвари и жълти чехли. Колкото инак да бил кротък човек, в такива дни си препасвал турска сабя, а в пояса си затъквал кинжал, украсен с изкуствени камъни. Като капак на всичко старецът пушел с чибук, дълъг два лакътя, а наоколо му сновели облечени също в персийски дрехи слуги, някои от които си били боядисали лицата и ръцете в черно.

В началото всичко това се струвало много странно на младия Алмансор, но по-късно разбрал, че когато успеел да превключи на същата вълна като стареца, имал голяма полза от тези часове. Ако при доктора не можел да каже и дума на египетски, тук франкският бил забранен. При влизането си Алмансор бил длъжен да изрече поздрава на правоверните, на който старият персиец отвърщал с голяма тържественост. После той махвал на младежа да седне при него и започвали да разговарят на персийски, арабски, коптски и всички останали езици. Старецът наричал това „събеседване на образовани ориенталци“. До него стоял един прислужник или както го представяли в такива дни — роб и държал в ръцете си голяма книга. Книгата била обаче речник и когато старецът не се досещал за някоя дума, махвал на роба да му подаде речника, набързо го прелиствал, намирал каквото искал, и продължавал разговора.

Робите им поднасяли шербет и подобни напитки в турски сервизи и ако Алмансор искал да достави удоволствие на стареца, трябвало да каже, че всичко у него е наредено като в Ориента. Алмансор четял много хубаво на персийски и именно от това старецът имал най-голяма полза от него. Той имал много персийски ръкописи, карал младежа да чете от тях, повтарял след това старателно и по този начин усвоявал правилното произношение.

Тези дни били единствените, които носели радост на клетия Алмансор, защото старият професор никога не го пускал да си върви с празни ръце, така че често си тръгвал с ценни дарове — пари, ленено платно и други необходими вещи, които докторът отказвал да му даде.

Така преживял Алмансор няколко години в столицата на франкската държава, но копнежът му по родината не намалявал. Но когато навършил петнайсет години, станало нещо, което повлияло силно на съдбата му.

Случило се така, че франките избрали за свой император и владетел първия си пълководец — същия, с когото Алмансор често водел разговори в Египет. По големите тържества, устройвани в града, Алмансор разбрал, че става нещо важно. Ала той не можел да си представи, че новият император е същият мъж, когото познавал от Египет, защото пълководецът бил много млад човек.

Един ден Алмансор вървял по един от онези мостове, които превеждат оттатък широката река, която тече през града. Тогава забелязал мъж, облечен в проста войнишка униформа, който стоял облегнат на перилата и гледал към вълните. Чертите на този човек му направили впечатление и си спомнил, че го бил виждал по-рано. Прехвърлил в паметта си местата, с които вероятно го свързвал, и когато стигнал до Египет, изведнъж се досетил, че този мъж е онзи франкски пълководец, с когото често водел разговори в стана и който винаги се отнасял грижовно и благосклонно към него. Не знаел точно името му, но събрал кураж, пристъпил към него със скръстени ръце на гърдите според обичая на страната си и го назовал с прозвището, с което бил известен сред войниците:

— Салем алейкум, Petit-Caporal!^[1]

Мъжът се озърнал смаян, вгледал се в младия човек проникателно, позамислил се малко и възкликнал:

— За Бога! Нима е възможно! Ти си тук, Алмансор?! Какво прави баща ти? Как е в Египет? Какво те води отново при нас, в страната ни?

Тогава Алмансор не могъл да се сдържи, заплакал горчиво и отвърнал:

— Значи не знаеш какво ми причиниха онези кучета, сънародниците ти, ефрейторче? Не знаеш, че не съм виждал страната на дедите си вече толкова години?

— Не искам да си представям — рекъл мъжът и навъсил чело, — не искам да си представям, че са те завлекли с нас насам.

— И още как — отговорил Алмансор. — В онзи ден, когато войниците ви се качваха на корабите, видях за последен път

отечеството си. Те ме отведоха със себе си и един командир, който се трогна от злочестината ми, наброи тежки жълтици на един проклет доктор да ме гледа, а той ме бие и ме държи полугладен. Но е хубаво, че те срещам тук, ефрейторче — продължил открито той. — Трябва да ми помогнеш.

Мъжът се засмял и го попитал каква помощ очаква от него.

— Виж — рекъл Алмансор, — не е редно да искам нещо от теб. Ти бе винаги добър към мен. Знам че си беден човек и макар да бе пълководец, никога не се носеше добре като другите. И сега, ако съдя по куртката и шапката ти, положението ти не е много добро. Но франките наскоро си избраха султан и без съмнение ти познаваш хора, които са му приближени — някой ага на еничарите, ефенди на младите пленници или капудан-паша?

— И после какво? — попитал мъжът.

— Пред тях можеш да кажеш някоя добра дума за мен, ефрейторче, да помолят султана на франките да ме освободи. Освен това ще са ми нужни малко пари за пътуването по море. Но преди всичко трябва да ми обещаеш да не споменаваш нищо за това нито пред доктора, нито пред арабския професор.

— Кой е този арабски професор? — попитал онзи.

— Един странен човек, но за него ще ти разкажа някой друг път. Ако някой от тях двамата научи, никога няма да напусна Франкистан. Искаш ли да говориш за мен пред агите? Кажи честно!

— Ела с мен! — рекъл мъжът. — Може пък да ти помогна още сега.

— Сега? — възкликнал младежът уплашено. — Сега за нищо на света! Докторът ще ме пребие. Трябва да бързам да се прибирам вкъщи.

— Какво носиш в тази кошница? — запитал го мъжът, като го задържал.

Алмансор се изчервил и първоначално не искал да покаже, но накрая рекъл:

— Виж, ефрейторче, тук съм принуден да върша толкова долни услуги каквито изпълняват най-нископоставените слуги на баща ми. Докторът е стиснат човек и всеки ден ме праща на пазара за зеленчуци и риба, който се намира на един час път от нас. Там съм принуден да пазарувам сред мръсните женоря, защото е с няколко гроша по-

изгодно, отколкото в нашия квартал. Погледни само — заради тази вмирисана херинга, заради една салатка и парченцето масло трябва да изминавам по два часа път всеки ден. Ех, ако узнаеше баща ми!

Мъжът, с когото споделил това, се трогнал от участта му и му рекъл:

— Хайде, ела и не се безпокой. Докторът не ще ти стори нищо, дори ако днес не яде херинга и салатата! Успокой се и ела!

Като рекъл това, той хванал Алмансор за ръка и го повел със себе си. И макар че само при мисълта за доктора сърцето на момчето се разтуптявало, в думите и изражението на мъжа то усетило такава увереност, че решило да го последва.

Така, с кошницата под ръка, редом с войника извървяло много улици, но за своя изненада забелязало, че всеки, щом ги видел, се спирал, свалял почтително шапка и ги проследявал с поглед. Алмансор споделил впечатлението си с придружителя си, но той само се засмял и нищо не казал.

Най-сетне стигнали до един разкошен дворец и мъжът се насочил натам.

— Къде си тръгнал, ефрейторче? — попитал го Алмансор.

— Тук е моят дом — отвърнал той. — И искам да те заведа при съпругата ми.

— Ау, как добре си се наредил! — продължил Алмансор. — Сигурно султанът ти го е подарил.

— Да, кралят ми го даде, тук си прав — отвърнал придружителят му и го въвел в двореца. Там се заизкачвали по широко стълбище и стигнали до един красив салон. Ефрейторчето казало на момчето да остави кошницата си и двамата влезли в разкошен салон, където на един диван седяла жена. Мъжът я заговорил на някакъв непознат език, двамата се смели много на това, което й разправил и тя започнала да разпитва Алмансор на франкски надълго и нашироко за Египет. Най-сетне ефрейторчето рекло на младежа:

— Знаеш ли кое е най-доброто? Аз ще те отведа още сега при императора и ще разговарям с него за теб.

Алмансор много се стреснал, но се сетил за тежкото си положение и за мъката, която изпитвал по родината си.

— На нещастните — обърнал се той към двамата — Аллах вдъхва голяма смелост в трудни моменти. И мен, бедното момче, не ще

изостави. Искам да го сторя, искам да ида при него. Но кажи, ефрейторче, трябва ли да коленича пред него? Да падна на очи дори? Какво трябва да сторя?

Двамата се засмели отново и го уверили, че нямало нужда да прави всичко това.

— Страшен и горд ли е султанът? — не спирал да пита Алмансор. — Има ли дълга брада? Има ли страшен поглед? Кажи как изглежда?

Придружителят му отново се засмял, а после рекъл:

— Предпочитам да не ти го описвам, Алмансор, ти трябва сам да отгатнеш кой е. Ще ти спомена само един отличителен знак: когато се появи, всички в салона ще свалят шапките си в знак на почит. Този, който остане с шапка на глава, е императорът.

При тези думи той уловил Алмансор за ръка и двамата се отправили към приемния салон на императора. Колкото повече приближавали, толкова по-силно чувствало момчето сърцето си да бие, а щом стигнали до вратата, коленете му се разтреперили от страх. Един прислужник отворил вратата и вътре видели над трийсет мъже, застанали в полукръг, и всички до един в разкошно облекло, със златни нашивки и звезди, както си бил обичаят за най-личните аги и бейове на султана в страната на франките. Алмансор си помислил, че придружителят му, който имал най-невзрачен вид, навярно бил сред най-нископоставените измежду тях. Всички си били оголили главите и Алмансор започнал да търси с поглед кой е с шапка, защото именно той следвало да е императорът. Но търсенето му било напразно. Всички държали шапките си в ръце, следователно императорът не бил сред тях. Тогава погледът му попаднал случайно на придружителя му и — я виж ти! Неговата шапка си стояла на главата!

Младежът бил озадачен, покъртен. Изгледал продължително придружителя си и като свалил сам шапката си, рекъл:

— Салем алейкум, ефрейторче! Доколкото знам, аз не съм султанът на франките, значи не ми прилича да стоя с покрита глава. Ала ти си този, който носи шапка. Ефрейторче, да не би ти да си императорът?

— Позна — отвърнал онзи. — А освен това съм твой приятел. Моля те, не приписвай теглилата си на мен, а на нещастно стечение на обстоятелствата и бъди убеден, че още с първия кораб ще отплаваш

обратно към родината си. Върни се обратно при жена ми и ѝ разкажи за арабския професор и всичко, което знаеш. Херингите и салатата смятам да пратя на доктора. А ти ще останеш да гостуваш в двореца ми, докато дойде време да отпътуваш.

При тези негови думи Алмансор паднал на колене, целунал ръката му и помолил за прошка, задето не могъл да познае по-рано, че това бил императорът.

— Прав си — отвърнал той, — когато човек е едва от няколко дни кайзер, не може да му е изписано на челото.

Като рекъл това, му дал знак да се оттегли.

От този ден нататък Алмансор заживял щастливо и доволно. Разрешено му било да посети още няколко пъти арабския професор, за когото разказал на императора, но доктора не видял никога повече.

След няколко дни императорът го извикал при себе си и му съобщил, че корабът, с който възнамерява да го изпрати в Египет, скоро вдига котва. Алмансор бил извън себе си от радост. Няколко дни му били достатъчни, за да се снабди с всичко нужно за из път и натоварен с богати подаръци и скъпоценности и преизпълнен с благодарност, да се сбогува с императора и потегли към кораба, с който отплавал.

Ала Аллах бил пожелал, преди да види родното крайбрежие, да го подложи на още изпитания и в неволя да закали смелостта му още по-силно.

По това време друг франкски народ, англичаните, водел с императора война по море. Те плякосвали корабите, които успеели да победят. Случило се така, че през седмия ден от пътуването, корабът, на който се намирал Алмансор, бил обграден и попаднал под обстрела на един английски кораб. Наложило се да се предаде и целият екипаж да се прехвърли в по-малък кораб, който продължил да пътува заедно с английския. Но в морето е не по-малко несигурно, отколкото в пустинята, където разбойниците изневиделица нападат кервани, убиват и плякосват. Един пиратски тунизийски кораб нападнал английското корабче, което бурята била откъснала от по-големите съдове, пленила го и всичките му пътници били откарани в Алжир и продадени като роби.

Алмансор карал робията си не така тежко като християните, защото бил правоверен мюсюлманин, но въпреки това не му било никак леко, защото трябвало отново да се прости с всяка надежда да

види отново родината и баща си. В Алжир той живял при един богат човек пет години и задължението му било да полива цветята и да обработва градината. Но после господарят му се поминал, не оставил близки наследници, имотът му бил разпокъсан, робите му разделени и Алмансор попаднал в ръцете на един търговец, който в това време стягал кораб, за да откара и продаде на друго място по-скъпо робите си.

Съдбата бе пожелала аз също да съм роб на търговеца и да попадна на същия кораб като Алмансор. Там ние се запознахме и той ми разказа за невероятните си приключения.

А щом пристигнахме, аз станах свидетел на чудната воля на Аллах! Крайбрежието, на което слязохме от лодката, бе това на неговата родина, а пазара, на който ни предлагаха за продан, беше този на родния му град и о, Боже! Нека бъда кратък — човекът, който го купи, бе родният му баща!

Тази история накарала Али Бану дълбоко да се размисли. Тя неволно го била завладяла, той дишал учестено, погледът му горял и малко му оставало да прекъсне младия си роб, защото бил недоволен от края.

— Може сега да има двацет и една години, казваш? — заразпитвал го той.

— Господарю, той е на моята възраст — двацет и една, двацет и две.

— И кой град назоваваш за роден? Това ти не каза.

— Ако не се лъжа — отвърнал младежът — май бе Александрия!

— Александрия! — възкликнал шейхът. — Това е моят син! Той къде е? Къде остана? Не спомена ли, че се казва Кайрам? Очите му тъмни ли са и косата кестенява?

— Да, и в съкровени мигове се зовеше Кайрам, а не Алмансор.

— Но Аллах! Аллах! Я ми кажи — баща му го бил купил пред твоите очи, рече ти. Той ли каза, че това бил баща му? Значи все пак не е моят син!

Робът отвърнал:

— Той ми рече: „Благословен да е Аллах! След толкова мъки виждам пазара на родния си град.“ След малко обаче иззад ъгъла се

зададе един личен мъж. Тогава той възкликна: „О! Какъв скъп небесен дар са очите! Ето че виждам отново своя почитаем баща!“

А мъжът дойде при нас, загледа ни и накрая купи този, на когото се бе случило всичко това. Тогава той отново се обърна към Аллах, отправи гореща благодарствена молитва и ми прошепна: „Сега отново съм на седмото небе от щастие, този, който ме купи, е моят собствен баща.“

— Значи все пак не е моят син, моят Кайрам! — рекъл шейхът, разтърсен от мъка.

Тогава младежът не могъл да се сдържи повече. Сълзи на радост бликнали от очите му, той се хвърлил в нозете на шейха и извикал:

— И въпреки това той е вашият син, защото вие сте този, който го купи!

— Аллах, Аллах! Чудо, това е истинско чудо! — викнали присъстващите и се скупчили около тях. А шейхът се изправил безмълвно и се загледал смаяно в младежа, който вдигнал към него красивото си лице.

— Приятелю мой, Мустафа — обърнал се той към стария дервиш. — Пред очите ми се спуска пелена от сълзи и не мога да видя дали това са чертите на майката на Кайрам, които той наследил. Доближи се и го разгледай!

Старецът пристъпил по-близо, дълго гледал момъка, сложил ръката си на челото му и рекъл:

— Кайрам! Какво гласеше мъдростта, която ти казах в деня, в който те сполетя нещастие и бе отведен във франкския стан?

— Скъпи мой учителю! — отвърнал младежът, като издърпал ръката на стареца върху устните си. — Тя гласеше: „Когато някой обича Аллах и има чиста съвест, не ще бъде сам дори в пустинята и не ще страда и в най-голямата беда. Защото има двама другари, които го подкрепят и утешават.“

Тогава старецът вдигнал към небето поглед, изпълнен с благодарност, притеглил младежа към себе си, побутнал го към шейха и казал:

— Приеми го! Колкото е сигурно, че десет години жали по него, така е въвн от съмнение, че това е твоят роден син, Кайрам.

Шейхът не бил на себе си от радост и възторг и не можел да се нагледа на своя завърнал се син. Да, без съмнение това било неговото

момче, както си го спомнял от времето, когато го загубил. И всички присъстващи споделяли радостта му, защото го обичали и всеки от тях се чувствал така, сякаш бил дарен със син.

Песни и веселие изпълнили отново салоните, както в прежните дни на щастие и радост. Младежът трябвало още веднъж да разкаже историята си и всички възхвалили арабския професор и императора, както и другия човек, който се грижил за Кайрам. Гостите останали до късно през нощта и когато тръгнали да се разотиват, шейхът дарил богато всеки от приятелите си, за да не забравят този радостен ден.

А четиримата младежи представил на сина си и ги поканил да го навестяват. С писаря се уговорили да четат, с художника да правят пътешествия, с търговеца да се наслаждават на песни и танци, а с последния да подготвят всички останали удоволствия. После ги дарили богато и те напуснали щастливи дома на шейха.

— На кого дължим всичко това? — говорели си те помежду си. — На кого другико освен на стареца? Кой можеше да си представи подобно нещо тогава, когато стояхме пред дома на шейха и го одумвахме?

— И как лесно можехме да се подведем и да не си вземем поука от мъдрите слова на стареца — обадил се друг. — Или дори да му се подиграем? Защото той изглеждаше така опърпан и окаян, та кой можеше да се досети, че е мъдрият Мустафа?

— И колко чудно! Не изказахме ли точно на това място желанията си? — рекъл писарят. — Единият от нас искаше да пътува, вторият да пее и танцува, третият да има добра компания, а аз — да чета и слушам истории. Не се ли изпълниха всичките ни мечти? Мога ли сега да чета и купувам книгите на шейха?

— А аз да подреждам масата му, да се грижа за най-хубавите забавления и сам да присъствам на тях?

— А аз не мога ли, щом ми се прииска да слушам песни и музика и да се любувам на танци, да ида при шейха и да го помоля за робите му?

— А пък аз до ден днешен бях беден и не можех да мръдна никъде извън града. А сега не мога ли да пътувам, накъдето пожелаая?

— Да — казали си всички, — стана добре, че послушахме стареца. Кой знае какво щеше да излезе от нас, ако не се бе случило така.

Като си казали това, те се разотишли радостни и щастливи по домовете си.

[1] Дребен ефрейтор, ефрейторче (фр.) — прякор на Наполеон Бонапарт. ↑

ГОСТИЛНИЦАТА В ШПЕСАРТ

Преди много години, когато пътищата в гората Шпесарт били лоши и не така оживени, през нея вървели двама младежи. Единият имал вид на осемнайсетгодишен и бил ковач, а другият — златар на не повече от шестнайсет, тръгнал, както изглеждало, на първото си странстване.

Било вечер и тъмните сенки на огромните борове и дъбове закривали тесния път, по който вървели двамата пътници. Ковачът крачел бодро напред и си подсвирквал някаква песен. От време на време подхвърлял по някоя дума на кучето си Мунтер, без да го е грижа, че до настъпването на нощта оставало малко, а до най-близката хижа имало още много път. За разлика от него Феликс, златарят, току се озъртал страхливо наоколо си. Засвистял ли вятърът в дърветата, на него му се струвало, че чува зад себе си стъпки; заклатели ли се храсталаците край пътя, си въобразявал, че вижда лица, които го дебнат.

Инак младият златар не бил нито суеверен, нито страхлив. Във Вюрцбург, където изучил занаята, се славел като безстрашен момък, чието сърце не трепвало пред нищо.

Но в този ден се чувствал някак странно. За гората Шпесарт бил чувал какво ли не — че из нея върлувала голяма разбойническа банда, която нападнала и ограбила в последно време мнозина; говорело се също за няколко жестоки убийства, случили се пак там неотдавна. Затова малко се страхувал за живота си, пък и със спътника му били двамина и не можели да сторят кой знае какво на въоръжените разбойници. Дори взел да съжалява, че е тръгнал по акъла на златаря, който го придумал да повървят още до следващия бивак, вместо да изчакат настъпването на утрото пред гората.

— Ако тази нощ се простя с всичко, което нося със себе си, най-вече с живота си, вината ще е изцяло твоя, ковачо. Защото ти ме завлече в тази ужасна гора.

— Не бъди бълзливец — отвърнал другарят му. — Един занаятчия няма от какво да се бои. Как мислиш? Че господа разбойниците от Шпесарт ще си направят труда да ни нападнат и да ни убият? Че за какво им е? Заради неделния сюртук, дето ми е в раницата? Или заради дребните, които не правят и един пфениг? Разбирам да си с карета, да си облечен от горе до долу в злато и коприна, че да сметнат, че си струва да те нападнат.

— Чакай! Не чуваш ли нещо да свири? — извикал уплашено Феликс.

— Това е вятърът, той свири в дърветата. Хайде, върви по-бързо, не може да ни остава още много.

— Да, имаш право, че няма да те претрепят — подел отново златарят. — Ще те попитат какво носиш, ще те претърсят и при всички случаи ще ти вземат неделния сюртук, гулдена и трийсетте кройцера. Но мен, мен ще ме претрепят веднага, само защото имам злато и украшения.

— И защо мислиш, че заради това ще те убият? Ако излязат сега четирима или петима от храсталаците, насочат заредените си пушки към нас и попитат съвсем учтиво: „Господа, какво носите със себе си? Дайте да ви помогнем, че да не ви тежи“ — при подобни учтивости няма да ставаш глупак, я, ами ще разтвориш раницата си и ще извадиш жълтата жилетка, синия сюртук, двете ризи, всички колиета, гривни, гребени и всичко останало, каквото имаш, ще ги сложиш културно на земята и ще им благодариш, че са ти подарили живота.

— Значи така? Това ли предлагаш?! — викнал разпалено Феликс. — Да им дам бижутата, които нося за кръстницата си, благородната графиня? По-скоро бих дал живота си, бих предпочел да ме накълцат на парченца. Не замени ли тя майка ми, не се ли погрижи за възпитанието ми, като станах на десет, не ме ли изучи, като ме издържаше през цялото време? И сега, когато мога да я навестя и да ѝ занеса каквото поръча на майстора и аз го изработих собственоръчно с надеждата по красивия накит да си проличи какво съм научил, да харижа всичко, даже и жълтата си жилетка, която ми е подарък от нея? Не, по-добре да умра, отколкото да им дам бижутата на госпожа кръстницата!

— Не ставай глупак! — викнал му ковачът. — Ако те пребият, госпожа кръстницата пак няма да получи бижутата си. Затова е по-

добре да ги дадеш и да спасиш живота си.

Феликс нищо не отвърнал. Нощта се била спуснала напълно и на плахата светлина на новата луна пътниците виждали трудно дори на пет крачки пред себе си. Страхът му растял все повече, той се притискал към другаря си и сам не знаел дали да приеме изказването и доказателствата му или не.

След като повървели почти час, в далечината зърнали светлинка. Младият златар мислел да не се подлъгват по нея, боял се да не се окаже свърталище на разбойници, ала ковачът му обяснил, че разбойниците правят къщите си под земята или обитават пещери и предположил, че това е странноприемницата, за която им говорил един мъж, преди да влязат в гората.

Странноприемницата била дълга, но ниска постройка, пред която имало двуколка, а от съседния обор се чувало цвилене на коне.

Ковачът се приближил до един прозорец с отворени капаци и извикал приятеля си. Оттам, повдигнати на пръсти, двамата пътници виждали цялата гостна. На стол с облегалки до печката спял един мъж, който, ако се съдело по облеклото, подхождал да е коларят или дори собственикът на двуколката отвън. Жена и девойче седели и предели от другата страна на печката. На масата откъм стената пред чаша вино седял мъж, подпрял главата си с ръце така, че лицето му не се виждало. Но по дрехите му ковачът преценил, че навярно е знатен господин.

Още докато оглеждали стаята, отвътре залаяло куче. Мунтер, кучето на ковача, му отвърнало и една слугиня се показала на вратата, за да види кой е дошъл. Поканила пътниците вътре и им предложила вечеря и нощувка.

Те влезли, стоварили тежките вързопи, тоягите и шапките си в ъгъла на стаята и седнали при господина на масата. Поздравили го и когато той се понадигнал, видели, че е изискан млад човек, който мило отвърнал на поздрава им.

— Позакъснели сте — рекъл им. — Не ви ли беше страх да минавате през Шпесарт в такава тъмница? Ако бях аз, дори да ми оставаше и един час път, щях да предпочета да прибера конете си тук.

— Прав сте, господине! — отвърнал ковачът. Тропотът от копитата на хубав кон е музика в ушите на разбойническата сган и я привлича, макар и да е на един час път. Но ако бедни момчета като нас,

на които по-скоро самите разбойници биха подарили по нещичко, минават през гората, те дори не биха се мръднали от мястото си.

— Това наистина е така — обадил се коларят, който, събуден от новодошлите, дошъл при тях на масата. — За какво да посегнат на бедняк? Но има случаи, в които просто от кръвожадност нападат и убиват сиромаси или пък ги принуждават да се присъединят към бандата им и да станат разбойници.

— Щом тези хора върлуват така из гората — отбелязал златарят, — тази къща едва ли ще може да ни защити. Ние сме само четирима, със слугата петима. Ако решат да ни нападнат десетина, какво можем да направим? А освен това — продължил шептейки той, — кой ни гарантира, че стопаните на кръчмата са честни хора?

— Що се отнася до това, можете да сте спокойни — отвърнал му коларят. — Познавам стопаните повече от десет години и никога не съм забелязвал у тях нещо нередно. Мъжът рядко си е вкъщи. Казват, че върти търговия с вино. Но госпожата е тиха жена, която не би сторила никому зло. Не, вие сте несправедлив спрямо нея, господине!

— И все пак — взел думата младият благородник — не бих отхвърлил напълно това, което казва господинът. Спомнете си слуховете за онези хора, които от един път изчезнали безследно в гората. Мнозина от тях възнамерявали да нощуват в тази странноприемница. Две, три седмици по-късно от тях все още нямало никаква вест и хората тръгнали да ги търсят. Разпитали и тук, но стопаните казали, че не били виждали никого. Струва ми се все пак подозрително.

— Знае ли човек?! — възкликнал ковачът. — Май щеше да е по-разумно, ако бяхме избрали да нощуваме под първото срещнато дърво, вместо да седим тук, между четирите стени, откъдето, ако решат да завардят вратата отвън и както прозорецът е с решетки, е невъзможно да се измъкнем.

Тези разговори накарали всички да се замислят. Съвсем не изглеждало невероятно стопаните на горската кръчма, по принуда или доброволно, да работят в съглашателство с разбойниците.

Нощта им се сторила опасна, защото знаели за случаи на нападнати и убити по време на сън пътници. Дори и при условие че животът им бил вън от опасност, повечето от гостите на горската странноприемница не били особено състоятелни, така че и един

грабеж на част от имуществото им щял да ги засегне чувствително. Затова седели умърлушени край масата, вперили мрачни погледи в чашите си.

На младия господин му се щяло в този момент да препуска през открита долина, в която да се чувства сигурен; ковачът си мечтаел да го пазят дванайсетина от неговите яки другари, стиснали по една сопа в здравите си ръце; Феликс, златарят, се кахърял повече за бижутата на благодетелката си, отколкото за живота си. А коларят, като изпуснал замислено няколко кълба дим от лулата си, рекъл тихо:

— Господа! Нека не им позволяваме да ни нападнат поне докато спим. Що се отнася до мен, ако имам дружина, мога да остана буден през цялата нощ.

— Съгласен съм! — Аз също — възкликнали останалите. — Аз също не бих могъл да заспя — добавил младият господин.

— Е, тогава нека да правим нещо, което ще ни държи будни — рекъл коларят. — Мисля, че тъй като сме точно четирима, можем да поиграем на карти. Така няма да ни се приспи и и ще си запълним времето.

— Аз не играя на карти — отвърнал младият господин, затова няма да мога да остана задълго.

— А аз изобщо не познавам картите — рекъл Феликс.

— Какво да правим тогава, щом няма да играем — попитал ковачът. — Да пеем? Не става, а и бихме привлекли пасмината. Да си казваме гатанки и поговорки? И това няма да трае дълго. Знаете ли? Какво ще кажете, ако започнем да си разказваме истории? Забавни или сериозни, истински или измислени, те ще ни държат будни и ще запълнят времето ни както играта на карти.

— Ако започнете вие, нямам нищо против — отвърнал младият господин с усмивка. — Вие, занаятчиите, пътувате из всички провинции и имате какво да разкажете, защото всеки град си има своите легенди и приказки.

— Да, вярно е, човек научава какво ли не — отвърнал ковачът. — За сметка на това вие, господата, залягате над книгите, където пише за всякакви чудни неща. Вие сигурно знаете по-мъдри и по-хубави истории от нас, простите занаятчии. Както личи по всичко, вие сте или студент, или учен.

— Учен не съм — отвърнал господинът, като се засмял. — Но съм студент и се прибирам в родния си край за ваканцията. Но това, което е написано в книгите ни, не е така добро за разказване като това, което вие чувате оттук, оттам. Затова, ако на другите им се слуша, не се бавете, а започвайте да разказвате.

— Хубавите истории слагам по-горе дори от играта на карти — рекъл коларят. — Понякога карам съвсем бавно по най-лошите селски пътища само за да слушам някого, който върви редом с мен и ми разказва нещо интересно. И в лошо време съм качвал хора в двуколката си, при условие че ми разкажат нещо. А имам един приятел, който ми е много драг, заради това, че умее седем часа подред да разправя истории.

— И аз съм така — обадил се златарят. Душа давам за разкази, а майсторът ми във Вюрцбург се видя принуден да ми забрани книгите, защото премного четях и заради тях занемарях работата си. Затова занимай ни с нещо хубаво, ковачо, знам, че ако почнеш, до съмване няма да свършиш — толкова много истории знаеш.

Ковачът отпил от чашата си, за да се подкрепи за разказа, и подхванал сагата за еленовия гулден.

ЕЛЕНОВИЯТ ГУЛДЕН

В Горна Швабия и до ден днешен се издигат стените на най-величествената нявга крепост в околността — Хохенцолерн. Тя се извисява на заоблен, но стръмен планински връх, от чиито непристъпни висоти се открива просторна гледка надалеч в равнината.

Оттам, откъдето се виждала крепостта, а и още по-отдалеч храбрият Цолеров^[1] род будел страхопочитание у хората, а славата на името му се разнасяла по цялата немска земя.

Преди стотици години, мисля, дори още преди изнамирането на барута, в тази крепост живеел един Цолер, който бил особняк по природа. Не бил голям душманин за народа си, нито живеел в непрестанна свада със съседите си, ала въпреки това никой не дръзвал да се изпречи на пътя му, за да не се натъкне на мрачния му поглед, навъсеното му чело и неприветливия му нрав. Освен прислугата му малцина го били чували да разговаря нормално като другите хора, защото обикновено когато някой го срещнал да препуска в равнината, свалял бързо шапката си за поздрав, заставал чинно и му виквал: „Добър вечер, господин графе, какво хубаво време е днес, нали?“, той отвръщал: „Тъпа работа!“ или „Знам.“

Но ако не угодели на него или на конете му, ако някой селяк запречел в дефилето пътя му с двуколката си, така че да не може бързо да го заобиколи с арапа си, гневът на графа се изливал подобно мълниеносен облак в порой от ругатни. Но никой не бил чувал той да вдигне ръка на селяк. Въпреки това в цялата околия бил известен като „Тъмния облак на Цолерн“.

Тъмния облак на Цолерн имал жена, която представлявала пълната му противоположност — като майски ден умеела да очарова хората с благия си и приятен характер. Случвало се често с мили думи или с топлия си поглед да помири мъжа си с хора, засегнати от грубостта му.

На сиромасите помагала с каквото можела и нито летен зной, нито зимна виелица можели да ѝ попречат да слезе по стръмния склон,

за да навести бедни люде или болни дечица. Случело ли се тогава из пътя да я срещне графът, той само измърморвал сърдито: „Тъпа работа! Знам.“

Някоя друга жена би се постреснала или смутила от мрачния му нрав. Или би си казала, да речем: „Какво ме интересуват бедните хора, щом мъжът ми е безразличен към тях?“. Друга от гордост или обезсърчение би охладняла в чувствата си към студения съпруг, но не и госпожа Хедвиг фон Цолерн.

Тя все още милеела за него както в началото. Често прокарвала хубавата си бяла ръка по смуглото му чело, за да изглади бръчките му, обичала го и го почитала. И когато година и един ден след сватбата небето я дарило с младия граф, обичта ѝ не намаляла, независимо от всичките нежни майчини грижи, с които обгръщала синчето си. Изминали три години, а граф Цолерн виждал сина си само в неделя след обяд, когато бавачката му го довеждала. Тогава се втрещвал в детето, измърморвал нещо под носа си и после ѝ го връщал обратно.

Когато малкият се научил да казва „татко“, възнаградил бавачката с един гулден, а на сина си дори не се усмихнал.

На третия му рожден ден графът наредил за първи път да му облекат панталонки и да го издокарат с дрехи от кадифе и коприна. После заповядал да доведат врания му ат и още един хубав кон, взел детето на ръце и като подрънквал с шпорите си, заслизал надолу по извитата стълба.

Като видяла това, госпожа Хедвиг се смаяла. Обикновено нямала навика да пита графа къде отива и кога ще се върне, но този път загрижеността за детето ѝ я накарала да се обади.

— Ще излизате ли, господин графе? — попитала тя.

Но той не ѝ отвърнал.

— А защо вземате Куно с вас? Той ще ходи с мен на разходка.

— Знам — отвърнал Тъмния облак на Цолерн и продължил нататък.

Като стигнал до двора, качил детето на седлото и завързал крачето му здраво с една кърпа за единия кон, а той самият се метнал на врания и препуснал към крепостната порта, като държал юздата от коня на сина си.

Изглежда, в началото на детето му доставяло голямо удоволствие да язди заедно с баща си надолу по склона. То пляскало с ръце, смеело

се и подръпвало коня за гривата, защото му се искало да тича още по-бързо. Графът му се радвал и на няколко пъти му подвиквал:

— От теб може да излезе юнак!

Но когато пристигнали в равнината и вместо равен ход графът продължил нататък в тръст, малкият загубил ума и дума. Първо съвсем плахо замолил баща си да язди по-бавно, но когато графът, наместо да го послуша, пришпорил коня и от силния вятър горкият Куно едва не останал без дъх, той заплакал тихичко, а като не можел повече да изтрае, ревнол с все сили.

„Знам! Тъпа работа! — захванал пак своята бащата. — За първи път се качва на кон и вече наду гайдата! Млъквай или...!“

И тъкмо мислел да го окуражи с някоя по-дръзка дума, когато изведнъж конят му се изправил на задните си крака. Юздата на другия кон паднала от ръката му, той се помъчил да овладее своя и когато най-сетне можал да го успокои, страхливо се заозъртал за детето си, но видял конят му да препуска към крепостта без ездач.

И както инак бил и твърд, и мрачен човек, при тази гледка сърцето на графа се свило от болка. Бил сигурен, че детето му лежи стъпкано някъде по пътя. От мъка заскубал брадата си и заридал. Но колкото и назад да се връщал, никъде не могъл да намери и следа от момчето. И тъкмо си представял как подплашеният кон е метнал момченцето в някой ров с вода край пътя, когато чул зад себе си детско гласче да го вика по име. Обърнал се веднага и — що да види? Недалеч от пътя под едно дърво стояла една старица и люлеела малкия на ръце.

— Как попадна детето у теб, стара вещице? — креснал ѝ ядосано графът. — Веднага го доведи при мен!

— Не бързайте толкова, ваша милост! — засмяла се грозната старица. — Инак може и вие да пострадате с тоз напет жребец! Питате как съм се добрала до малкия юнкер. Конят му препускаше подплашен и той висеше от него, завързан за крачето, а косите му почти се опираха в земята. Тогава го улових в престилката си.

— Знам! — викнал сърдито господарят на Цолерн. — Дай ми го сега. Няма как да сляза от коня, защото е побеснял и може да го ритне.

— Дарете ме с един еленов гулден! — смирено помолила жената.

— Тъпа работа! — викнал графът и ѝ подхвърлил към дървото няколко пфенига.

— Не — настоявала старата жена, — един еленов гулден ще ми свърши добра работа.

— Какъв еленов гулден! Та ти не струваш толкова! — разпалил се графът — Дай бързо детето или ще насъскам кучетата срещу теб!

— Така ли? Значи не струвам колкото еленов гулден? — отвърнала старицата с подигравателен смях. — Е, ще се разбере кое от вашето наследство струва колкото еленов гулден, а пфенигите задръжте за себе си.

Като казала това, старата жена подхвърлила на графа трите медени монети така умело, че и трите попаднали точно в кожената кесия на графа, която още била в ръката му.

Няколко минути той стоял онемял, смаян от чудната ѝ сръчност, но накрая почудата му прераснала в гняв. Грабнал пушката си, освободил спусъка ѝ и я насочил към старицата. А в това време тя съвсем спокойно гушкала и целувала малкия, като го държала отпреде си така, че ако графът реши да стреля, куршумът да улучи първо него.

— Ама че добро, хрисимо момченце си ти — говорела тя на детето. — Остани такава и нищо няма да ти липсва.

После го пуснала и се заканила с пръст на графа:

— Цолерн, Цолерн, запомнете, че ми дължите един еленов гулден! — викнала му тя и без да обръща внимание на ругатните на графа, като се подпирала на бастунчето си, изчезнала в гората. А Конрад, оръженосецът, слязъл разтреперан от коня си, качил детето на седлото, метнал се зад него и препуснал след повелителя си нагоре към замъка.

Това бил първият и последният път, когато Тъмния облак на Цолерн взел синчето си на езда. Заради това, че то се разревало и разпищяло, когато конете преминали в тръст, графът сметнал, че е мекушаво момче, не хранил вече големи надежди за него и го срещал с нежелание. Всеки път, щом детето, което обичало баща си от все сърце, идвало при коленете му да му се порадва, той го отпъждал с ръка и казвал: „Знам! Тъпа работа!“

Дотогава Госпожа Хедвиг изтърпявала всички мрачни настроения на съпруга си, но това недружелюбно отношение към невинното дете я наранявало дълбоко. На няколко пъти се разболявала, потресена от суровите наказания, които побеснелият граф налагал на малкия заради някакво дребно провинение и най-накрая починала в

най-хубавите си години. Прислугата ѝ и хората от цялата околност плакали горко за нея, но най-силна била скръбта на сина ѝ.

Оттогава графът съвсем охладнял към момчето. Поверил възпитанието му изцяло на бавачката и свещеника си и не му обръщал особено внимание, още повече че не след дълго се оженил повторно за една богата госпожица, която след година го дарила с близнаци, двамина графове.

Куно най-много обичал да ходи на разходка при старата женица, която на времето му спасила живота. Тя всеки път му разказвала надълго и широко за починалата му майка и затова колко добрини била видяла от нея. Слугите и прислужниците често предупреждавали момчето да не ходи толкова често при госпожа Фелдхаймерин — така се наричала старицата, и го убеждавали, че тя била просто една вещица. Но малкият не се страхувал, защото свещеникът го учел, че не съществуват вещици и че приказките, че някои жени можели да омагьосват и да летят на ръжен към Брокен^[2], били измислица. Е, имало у нея разни неща, които той не можел да проумее — спомнял си много добре за трите пфенига, които хвърлила така умело в кесията на баща му; признавал също способността ѝ да приготвя какви ли не изкусни мехлеми и отвари, с които лекувала хора и добитък. Ала не вярвал на хората, че имала магьоснически тиган на времето, от който, щом го окачела над огъня, се извивала страшна гръмотевична буря. От госпожа Фелдхаймерин младият граф се научил да приготвя конски илачи, цяр срещу бяс, стръв за риба и разни други полезни неща.

Скоро тя се превърнала в единствената му дружинка, защото бавачката му умряла, а мащехата му нехаела за него.

Когато и братята му поотраснали, животът на Куно станал още по-тъжен. Те имали късмета да не паднат от коня при първата си езда и затова Тъмния облак на Цолерн ги сметнал за разумни и способни момчета. Обичал ги много силно, излизал с тях всеки ден на езда и ги учел на всичко, от което той самият разбирал. Ала те не усвоили много добри неща. Тъй като самият той не можел ни да чете, ни да пише, не намирал за нужно чудесните му момчета да си губят времето с учение. Затова пък едва десетгодишни близнаците умеели да ругаят ужасно като баща си, заяждали се с всекиго и се държали един с друг като куче и котка. Съюзявали се единствено когато трябвало да погодят някакъв номер на Куно.

Майка им не се безпокояла много за това, защото намирала боричкането на момчетата за признак на здраве и сила.

Веднъж, когато един слуга обърнал внимание на графа върху държането им, той отвърнал както обикновено „Знам! Тъпа работа!“

Но си рекъл, че трябва да измисли средство, което в бъдеще да попречи на синовете му да се избиват един друг, защото заплахата на госпожа Фелдхаймерин, за която искрено вярвал, че е вещица: „Е, ще се види кое от вашето наследство струва един еленов гулден“ още не му излизала от ума.

Един ден, докато ловувал из околността, забелязал две възвишения, които по форма изглеждали като създадени за замъци и веднага решил да строи там. На единия връх построил замък Шалксберг^[3], който нарекъл на единия от близнаците, известен заради неспирните си лудории като „Малкия Шалк“. Първо мислел да нарече втория замък Хиршгулденберг^[4], за да се подиграе с вещицата, задето оценила наследството му на непълен еленов гулден, но го оставил да бъде просто Хиршберг.

Така се именуват двата върха и до ден днешен и който пътува из Алпите, може да ги види.

Тъмния облак на Цолерн първо мислел да остави Цолерн на най-големия си син, на Малкия Шалк — Шалксберг и на другия — Хиршберг, но жена му не мирясала, докато той не променил завещанието си.

— Смотаният Куно — така наричала тя бедното момче, защото то не било диво и разюздано като нейните синове, — и без друго получи голямо наследство от майка си, сега да вземе и хубавия, богат Цолерн, а моите синове да получат само по една крепост с малко гора?!

Напразно графът изтъквал, че не бива да му отнемат правото на първороден син. Ала безкрайните й резове и крясъци принудили най-накрая Тъмният облак на Цолерн, който обикновено не се подчинявал на никого, този път, за да има мир, да отстъпи и да препише Шалксберг на Малкия Шалк, Цолерн — на Волф, по-големия близък, и на Куно — Хиршберг заедно с градчето Балинген. Скоро след като се разпоредил така, графът легнал тежко болен. На лекаря, който му казал, че ще умре, отвърнал „Знам!“, а на свещеника на замък, който го приканил да се подготви за богоугодна кончина, рекъл „Тъпа

работа!“, нахвърлил му се с гневни ругатни и издъхнал. Умрял така, както бил живял — като голям грешник.

Още не го били погребали и госпожа графинята се завтекла със завещанието в ръка при заварения си син, Куно. Иронично му предложила да докаже начетеността си, като сам прочете какво пише в него, а именно, че трябва да напусне Цолерн. Тя и синовете ѝ не можели да се нарадват на голямото богатство и на двата замъка, изкопчени от него, първородния син.

Куно приел волята на починалия без недоволство, но се сбогувал със сълзи на очи със замъка, където бил роден, където лежала погребана добрата му майчица и където живеели добрият свещеник и единствената му стара приятелка, госпожа Фелдхаймерин. Замъкът Хиршберг бил красив и величествен, но му се сторил така празен и пуст, че за малко не се поболял от носталгия по Хохенцолерн.

Една вечер графинята и близнаците, които били станали вече на осемнайсет години, стояли на балкона и гледали надолу към склона. Тогава забелязали един напет ездач, който се изкачвал нагоре, последван от няколко слуги и носилка, теглена от два катъра. Дълго умували кой ли може да е това и най-накрая Малкия Шалк се досетил:

— Ау, та това не е никой друг, а нашият брат от Хиршберг.

— Смотания Куно? — учудила се графинята. — О, навярно ще ни окаже честта да ни покани на гости. А хубавата носилка сигурно е докарал за мен, за да ме отнесе в Хиршберг. Не, такова благородство и такива маниери не съм очаквала от него. На този жест трябва да отвърнем подобаващо. Нека отидем долу при портата, за да го посрещнем. Усмехнете се, може би в Хиршберг той ще ни зарадва с подаръци — теб с кон, теб с рицарски доспехи, а мен с бижутата на майка си, за които отдавна си мечтая!

— Не искам никакви дарове от Смотания Куно — отвърнал Волф. — А и няма да му се хиля насреща. Но ако пита мен, нямам нищо против скоро да последва блажения ни баща — така ще наследим Хиршберг и всичко останало. А на вас, майко, ще отстъпим бижутата на ниска цена.

— Така ли, нехранимайко! — скочила майката. — Да ги откупувам!? Така ли ми се отблагодаряваш задето ви извоювах Цолерн? Нали така, Малък Шалк, кажи, че ще получа бижутата даром?

— Даром е само смъртта, майко! — възразил ѝ през смях синът. — И ако е истина, че бижутата струват колкото един замък, няма да оглупеем дотам, че да ти ги накичим по врата. Нека Куно само да хвърли топа, слизаме долу, делим каквото има и аз продавам дела си. Ако ми предложиш повече от евреина, бижутата ще са твои.

Докато разговаряли, стигнали до портата на замъка и графинята едва удържала гнева си, защото граф Куно вече минавал по подвижния мост.

Щом забелязал мащехата и братята си, той спрял коня, слязъл и ги поздравил учтиво. Защото, макар и да му били причинили много страдания, той си помислил, че са му братя, а майка им, макар и зла жена, била любима на баща му.

— Колко хубаво, че синът ми е дошъл да ни види — рекла графинята с умилкващ се глас и подкупваща усмивка.

— Как сте там, в Хиршберг? Посвикнахте ли? А сте се сдобили и с носилка? И то каква — царица не би се срамувала да пътува в нея. Сигурно няма дълго да липсва и господарка, която да обикаля с нея страната.

— Още не съм се замислил за това, уважаема госпожо — отвърнал Куно. — Но съм дошъл с носилката да си взема дружина.

— Само колко сте добър и загрижен за нас.

— Нали вече отец Йозеф, нашият свещеник, не може да се придвижва на кон — без да се притесни от думите ѝ, продължил Куно, — ще го взема с мен. Мисля да остане да живее при мен — та нали ми беше учител. А и така се разбрахме, когато си тръгнах от Цолерн. И старата госпожа Фелдхаймерин мисля да заведе долу, в замъка. Мили Боже! Тя стана на сто години, а на времето спаси живота ми, когато за първи път излязох да яздя с достопочтения си баща. Стаи при мен в Хиршберг — колкото искаш, нека там да издъхне.

Като изрекъл това, Куно пресякъл двора и отишъл да доведе кръстника си, дворцовия свещеник.

Юнкер^[5] Волф прехапал устни от яд, а Малкия Шалк високо се изсмял и рекъл:

— Какво ще ми дадете за коня, който получих като армаган? Братче Волф, дай да го разменим за рицарските ти доспехи. Ха-ха-ха! Щял да вземе кръстника и старата вещица при себе си? Ама че хубава двойка! До обяд ще учи гръцки при свещеника, а следобед ще взема

уроци по вещерско изкуство при госпожа Фелдхаймерин. Ама че щури работи прави този смотан Куно!

— Какъв нахалник! — отвърнала графинята. — Не е за смях, Малък Шалк. Той срами цялата фамилия и заради него ще се червим пред всички, като се разчуе, че е дошъл да отведе старата вещица Фелдхаймерин в разкошна носилка, теглена на всичко отгоре от мулета, и че ще я прибере да живее при себе си. По това се е метнал на майка си, тя бе така нахална да прикотква болни и какви ли не никакъвци. Ах, ако знаеше баща му, би се обърнал в гроба!

— Да, и би рекъл „Знам! Тъпа работа!“

— Но той наистина не се шегува! Ето че се задава със стареца и не се срамува да го води под ръка! — с ужас възкликнала графинята. — Елате, не искам да го срещам повече.

Те се отдалечили, а Куно придружил възрастния си учител до моста и му помогнал да се качи в носилката.

Като стигнал подножието на планината, той спрял пред къщурката на госпожа Фелдхаймерин, която го очаквала, наредила до чемширената си тояжка вързоп, пълен с разни шишенца и съдинки с отвари и какви ли не пособия.

Съвсем не станало както предвидила злонамерената графиня фон Цолерн. Хората от околията не се изненадали на постъпката на рицаря Куно, похвалили го дори, задето решил да внесе радост в последните дни от живота на госпожа Фелдхаймерин, а заради това, че прибрал в замъка си стария отец Йозеф, започнали да го прославят като Божи човек.

Единствените, които му се сърдели и злословели зад гърба му, били неговите братя и графинята. Но с лошото отношение към брат си те навредили само на себе си, защото си навлекли хорската неприязън. Като възмездие плъзнала мълвата, че близнаците никак не се разбират с майка си, съжителстват в непрестанни разпри и все гледат да си причинят един на друг някаква злина.

Граф Куно фон Цолерн-Хиршберг на няколко пъти опитвал да се помири с братята си, защото не можел да търпи да минават край крепостта му и да не го заговарят, да го срещат по гората и полетата и да го поздравяват по-хладно и от чужденци. Но усилията му в повечето случаи не само че отивали напразно, но дори предизвиквали подигравките им.

Един ден той намислил средство, с което се надявал да спечели сърцата на братята си, защото знаел, че са стиснати и алчни.

Някъде по средата между трите замъка се намирало езерце, което се падало в имота на Куно. В него се въдели най-хубавите щуки и най-хубавите шарани в цялата околност и разочарованието на братята, които били страстни рибари, от това, че баща им е забравил да им препише езерцето, било голямо. Близнаците били твърде горди, за да си позволят да ловят риба без знанието на Куно, а и не желали да го молят за позволение.

Куно познавал добре братята си, знаел какво им е на сърцето и заради това един ден ги поканил на среща край езерото.

Била красива пролетна утрин, когато почти по едно и също време тримата братя се задали откъм трите крепости.

— Я виж ти! — възкликнал Малкия Шалк. — Какво съвпадение! Точно в седем тръгнах от Шалксберг.

— Аз също, аз също! — отвърнали братята фон Хиршберг и фон Цолерн.

— Е, това ще рече, че езерцето е точно по средата — продължил Малкия Шалк. — Бива си го!

— Да, и тъкмо заради това ви поканих да дойдете тук. Знаем, че и двамата сте запалени рибари и макар и аз да обичам да хвърлям по някоя въдица, в езерото има достатъчно риба и за трите замъка, а на бреговете му има място и за трима ни, дори и да сме излезли на риболов по едно и също време. Затова ми се ще от днес нататък това езеро да бъде общо и вие двамата да имате същите права над него като мен.

— Ау, брат ни е невероятно милостив — рекъл Малкия Шалк, като се подхилквал иронично. — Ще ни отпусне шест моргена земя и неколкостотин рибета! А какво ще трябва да дадем в замяна, че пари не иска само смъртта?

— Не ви ща пари — засегнал се Куно. — Ах! Та аз искам само от време на време да ви виждам край езерото и да разговарям с вас. В края на краищата сме синове на един баща.

— Не! — отвърнал онзи от Шалксберг. — Така няма да стане, защото няма нищо по-глупаво от това да имаш дружина, докато ловиш. Винаги единият пропъжда рибата на другия. Но ако се разберем кой

кога ще лови, да кажем — понеделник и четвъртък ти, Куно, вторник и петък — Волф, а сряда и събота — аз, би ме устроило.

— Мен и това няма да ме устрои — рекъл намръщеният Волф. — Не ща да имам нищо даром, нито пък да дяля. Имаш право, Куно, да ни предлагаш езерото, защото е редно и тримата да имаме еднакъв дял от него, но хайде да хвърляме зар и да видим на кого да принадлежи то за в бъдеще. Ако аз изляза късметлията и на мен се падне, ще ми искате позволение и ще можете да ловите в него.

— Аз не си служа със зар — отвърнал Куно, натъжен от упорството на братята си.

— Ами да — засмял се Малкия Шалк, — за такъв смирен и богобоязлив човек като брат ни хвърлянето на зар е смъртен грях. Но аз ще ви предложа нещо друго, от което и най-големият светец няма да се срамува. Хайде да отидем да си вземем рибарски конец и кукички и да почнем да ловим риба. Който от нас до обяд, когато камбаната в Цолерн удари дванайсет часа, е наловил най-много, ще получи езерото и ще може да го нарича свое.

— Всъщност аз съм един глупак — рекъл Куно, — да се боря за това, което ми принадлежи по право, но за да видите, че не се шегувам за подялбата, ще донеса рибарските си такъми.

Пришпорили конете към замъците си. Близнаците заръчали на слугите си да потърсят под по-едрите камъни червеи за стръв и колкото се може по-скоро да им ги донесат, а Куно си взел такъмите, приготвил си сам стръв, както го била учила на времето госпожа Фелдхаймерин, и пристигнал на мястото пръв. Като дошли и другите двама, той ги оставил те първи да си изберат най-хубавите и най-удобните места и чак тогава хвърлил своята въдица.

А рибите сякаш познали, че той е господарят на езерото — цели пасажи от шарани и щуки се насочили към него и около въдицата му загъмжало от риба. По-старите и по-едрите изтиквали малките и не минавал и миг Куно да не улови някоя. Само като потопял въдицата си във водата — и двасет до трийсет рибки зяпвали насреща му, устремени към острата кука. Не били изминали и два часа и Куно се заринал с риба, и то от най-хубавата. Тогава спрял да лови и отишъл при братята си да види докъде са стигнали. Малкия Шалк бил хванал един дребен шаран и две нищо и никакви бели риби, а Волф — две мрени и две малки кротушки. И двамата седели, вперили посърнали

погледи във водата, защото дори от място виждали огромната купчина с риба, която успял да налови брат им.

Щом Куно се приближил до Волф, той скочил, като едва сдържал яда си, скъсал конеца на въдицата, счупил пръчката на парчета и я метнал в езерото.

— Как ми се иска да имах хиляда куки, които да хвърля вместо тази една и на всяка да се мята по една от тези твари — креснал той. — Но нищо не става по обикновения начин, а все се намесва някое магьосничество или вещерско дело. Как иначе, ти, Смотания Куно, ще хванеш за един час повече риба, отколкото аз хващам за една година?!

— Да, да, сега си спомних — обадил се и Малкия Шалк — научил се е на риболов от госпожа Фелдхаймерин, тази долна вещица. А ние сглупихме да се състезаваме с него, та на него още малко му остава да стане майстор по вещерските изкуства.

— Ама че сте зли! — отвърнал им Куно обезсърчено. — Тази сутрин, прекарана с вас, ми бе достатъчна, за да разбера колко сте стиснати, безсрамни и груби. Вървете си и не се връщайте повече! Повярвайте ми, че ако бяхте поне наполовина набожни и добри колкото е тази жена, която черните като вещица, щеше да е по-добре за спасението на душите ви.

— Не, тя не е същинска вещица! — присмял му се Малкия Шалк. — Обикновено такива бабички умеят да предсказват, а госпожа Фелдхаймерин е гадателка колкото гъската е лебед. Нали беше предрекла на баща ни, че голям дял от наследството му щял да се продава за един еленов гулден, значи той трябваше да стигне до просешка тояга, а до смъртта му всичко му принадлежеше, доколкото се вижда от непокътнатите зидове на Цолерн! Хайде, върви си, госпожа Фелдхаймерин не е нищо друго освен една изкуфяла старица, а ти си си Смотания Куно!

След тези думи Малкия бързо се отдалечил, защото се боял от здравата ръка на брат си, а Волф го последвал, като бълвал всички ругатни, научени от баща му.

Куно поел към дома си, разстроен до дъното на душата си, защото сега виждал ясно, че братята му не желаят да живеят в разбирателство с него. Толкова се засегнал от тежките им думи, че на другия ден легнал болен и прескочил гроба единствено благодарение

на утехата, която намирал при праведния пастор Йозеф, и на силните лековити отвари на госпожа Фелдхаймерин.

Когато братята му научили, че Куно лежи тежко болен, устроили пиршество и в приповдигнато от виното настроение се уговорили, ако Смотания Куно се помине, този от двамата, който пръв научи, да извести на брат си, като стреля по веднъж с всичките си топове. На този, който гръмнел пръв, се полагала бъчвата с най-хубавото вино от избата на Куно. След като се уговорили така, Волф изпратил един от слугите си да се навърта около стражата на Хиршберг, а Малкия Шалк дори дал голям подкуп на един от слугите на Куно, за да го извести незабавно, щом настъпи последният час на господаря му.

Този слуга обаче бил на страната на благия си и почтен господар, а не на лошия граф на Шалксберг. Една вечер попитал загрижено госпожа Фелдхаймерин за състоянието на господаря си и като научил, че то е съвсем добро, ѝ разкрил какво кроят братята му и че възнамеряват да дадат радостни залпове по случай смъртта на господаря му. Щом чула това, старицата се разгневила и веднага го предала на графа. Тъй като на него не му се вярвало братята му да го ненавиждат толкова силно, тя го посъветвала да ги подложи на изпитание и умишлено да разпространи слуха, че е мъртъв. Така много скоро щяло да се чуе дали гърмят с топовете си или не. Графът наредил пред него да се яви слугата, който бил подкупен от брат му. Разпитал го още веднъж и му заповядал да се качи на един кон и да препусне към Шалксберг, а щом стигне там, да извести за близкия край на господаря си.

Като видял слугата да препуска колкото сили има от Хиршберг надолу, стражът на граф Волф фон Цолерн го спрял и го запитал накъде се е разбързал толкова.

— Ах — отвърнал слугата, — бедният ми господар няма да може да изкара нощта. Никой вече не храни надежда за живота му.

— Така ли?! Значи стана време? — възкликнал другият, хукнал към коня си, метнал се отгоре му и препуснал с всички сили надолу към Цолерн. Само като стигнал до портите на крепостта, конят му се строполил мъртъв, а той само успял да извика: „Граф Куно умира!“ и също паднал безжизнен на земята. Тогава в дола прокълтели топовете на Хохенцолерн. Граф Волф и майка му не можели да се нарадват на бъчвата с хубаво вино, на наследството, бижутата и силния екот на

топовете. Но той идел от Шалксберг и Волф, като се засмял, казал на майка си:

— И Малкия е имал шпионин, значи трябва поравно да делим виното, както и останалото наследство.

После се метнал на коня, защото се безпокоял, че Малкия Шалк може да го изпревари и преди него да прибере някои от скъпоценностите на починалия.

Братята се срещнали при рибното езеро и се изчервили, защото всеки от тях бързал да стигне пръв в Хиршберг. Продължили заедно нататък, но не разменили и дума за Куно, а като братя обмисляли как ще я карат занапред и кой ще е собственикът на Хиршберг. Като минали през моста на крепостта обаче и навлезли в двора на замъка, брат им се показал жив и здрав на прозореца. От погледа му само хвърчели искри на ярост и болка.

Щом го съгледали, близнаците силно се стреснали, взели го първо за призрак и се прекръстили, но като видели, че е от плът и кръв, Волф изкрещял:

— Ей, дявол го взел, така се зарадвах! Тъпа работа! А си мислех, че си умрял!

— Рано или късно, все ще стане! — рекъл Малкия, като стрелкал отровни погледи нагоре към брат си.

А той им заговорил с гръмовит глас:

— От този час нататък всичките ни роднински връзки са прекъснати. Добре чух радостните ви залпове, но да знаете, че аз съм наредил в двора пет полски оръдия и съм ги напълнил догоре във ваша чест. Бягайте надалеч или ще усетите как се гърми в Хиршберг.

Двамата не изчакали да им се повтаря, защото видели, че Куно не се шегува. Запрепускали кой от кой по-бързо надолу по склона, а брат им изстрелял един снаряд, който профучал над главите им, така че в миг и двамата направили дълбок и почтителен поклон. Но той искал само да ги сплаши, а не да ги нарани.

— Ти изобщо защо стреля? — попитал сърдито Малкия Шалк брат си.

— Глупак, стрелях, защото чух теб. Не почнах аз, попитай майка! — отвърнал Волф. — Ти стреля пръв и ни докара тоя позор, дребен нахалнико!

Малкия не му останал дължник, върнал му обидата и щом стигнали рибното езеро, вече си разменяли от най-хубавите ругатни, останали им в наследство от Тъмния облак на Цолерн. Накрая се разделили смразени като врагове.

Един ден след това Куно написал завещанието си и госпожа Фелдхаймерин рекла на отчето:

— Мога да се хвана на бас, че това, което написа, не ще зарадва артилеристите.

Колкото и да била любопитна и да настоявала да научи от любимеца си повече за завещанието му, той не ѝ открил нищо. Добрата женица така и не го узнала, защото година по-късно се поминала. Нито мехлемите, нито лечебните отвари могли да ѝ помогнат, защото я повалили деветдесет и осемте ѝ години — старостта, която отвежда дори и най-здравия човек в гроба. Граф Куно наредил да ѝ устроят погребение, подобаващо по-скоро на майка, отколкото на бедна жена и след това се почувствал много по-самотен, още повече че не след дълго отец Йозеф последвал госпожа Фелдхаймерин.

Но това не траело дълго — благородният Куно се поминал едва на двайсет и осмата си година. Зли уста разправяли, че Малкия Шалк го отровил.

Както и да е, няколко часа след кончината му в Цолерн и Шалксберг се чул отново тътена на топовете заедно с двайсет и пет изстрела.

— Този път не му се размина — рекъл Шалк, когато двамата братя се срещнали по пътя.

— Да — отвърнал Волф, — но аз съм си приготвил пушката, в случай че отново възкръсне и ни наругае от прозореца както онзи път. Тя ще го укроти и ще го накара да се държи любезно.

Докато яздели към замъка, към тях се присъединил един непознат ездач със свитата си. Близнаците си помислили, че навярно е приятел на брат им и иде да помогне за погребението. Затова направили опечалени физиономии и пред него започнали да възхваляват починалия и да оплакват ранната му кончина, а Малкия Шалк успял дори да пусне няколко крокодилски сълзи. Но конникът не им отвръщал нищо, а яздел тихомълком редом с тях нагоре.

— Така, а сега нека се разположим удобно, донеси вино, винарю, но да е от най-доброто! — викнал Волф, щом слязъл от коня.

Заизкачвали се по извитите стълби към салона, но немият ездач ги следвал и там и когато близнаците се разположили нашироко около масата, той извадил от елека си един сребърник и го хвърлил на масата така, че той се претърколил и иззвънтял.

— Така, ето ви наследството. Точно колкото заслужавате — един еленов гулден — рекъл непознатият.

Двамата братя се спогледали учудено, засмели се и го попитали какво иска да каже с това.

А конникът извадил един подпечатан по всички правила пергамент, в който Смотания Куно бил описал всичките нападки, отправяни му от братята приживе и в края заявявал волята си, че след смъртта му цялото му наследство и имущество, с изключение на бижутата на блажената му майка, трябвало да се продаде на Вюртемберг, и то за един жалък еленов гулден! А с бижутата трябвало да се издигне приют за бедни в град Балинген.

Братята отново се смаяли, но този път не им било никак до смях, само стискали зъби, защото срещу Вюртемберг не можели нищо да предприемат. Така загубили хубав имот, гори, ниви, града Балинген и дори рибното езеро, а наследили само един нищо и никакъв еленов гулден.

Волф го мушнал сърдито в елека си, не казал нито „да“, нито „не“, нахлупил баретата си на главата, минал навъсен покрай вюртембергския комисар, без да се сбогува, после се метнал на коня си и препуснал към Цолерн.

Когато на другата сутрин майка му започнала да го измъчва с упреците си, че са проиграли имота и бижутата на брат си, Волф поел към отсрещната страна на хълма, при Шалк в Шалксбург.

— Да изпием или да проиграем наследството си? — попитал го той.

— По-добре да го изпием — рекъл Шалк, — защото така и двамата не ще загубим. Хайде да идем в Балинген и да излезем пред хората, ей така, напук, нищо че позорно загубихме градчето.

— В „Агнето“ имат такова червено вино, че по-хубаво не пие дори и кралят — добавил Волф.

И ето че двамата се запътили към „Агнето“. Попитали колко струва кана вино и пили дотогава, докато не изчерпали еленовия

гулден. Тогава Волф се изправил, извадил от елека си сребърника със скачащия елен, хвърлил го на масата и рекъл:

— Ето си ви вашия гулден, сигурно така е правилно.

Кръчмарят взел гулдена, погледнал го от едната, погледнал го от другата страна и като се засмял, рекъл:

— Да, ако не беше еленов гулден — добре, но вчера вечерта пристигна глашатаят от Щутгарт и днес сутринта извести от името на графа на Вюртемберг, на когото принадлежи вече градът, че тези гулдени са се обезценили. Дайте ми други пари!

Двамата братя се спогледали преbledнели.

— Плащай! — рекъл единият.

— Нямах ли никакви пари? — попитал другият.

Накратко, задлъжнели на кръчмаря на „Агнето“ в Балинген с гулден.

Тръгнали си умълчани и умислени, но като стигнали на кръстопътя, от който се тръгвало вдясно към Цолерн, а вляво към Шалксберг, Шалк рекъл:

— А сега какво? Оказва се, че наследихме по-малко от съвсем нищо. А освен това виното беше лошо.

— Така е — отвърнал брат му. — Каквото предрече госпожа Фелдхаймерин все пак се сбъдна — „Ще видите какво ще остане от наследството му, има, няма един еленов гулден!“. Ето че не ни стигна дори за кана вино.

— Знам! — рекъл оня от Шалксбург.

— Тъпа работа! — добавил другият от Цолерн и потеглил към замъка си, озлобен от себе си и от света.

— Това е сагата за еленовия гулден — завършил ковачът — и сигурно се опира на действителен случай. Стопанинът на Дюрванген, което не е далеч от трите замъка, я е разказал на най-добрия ми приятел, който като водач често кръстосва швабските плата и все се отбива в Дюрванген.

Гостите на странноприемницата заръкопляскали на ковача.

— Какво ли не научава човек, докато скита по широкия свят — възкликнал коларят. — Сега се радвам, че не си изгубихме времето в игра на карти. Това е много по-интересно. А историята запомних така

добре, че утре мога да я разкажа на другарите си съвсем точно, без да променя и дума.

— А аз — обадил се студентът, — докато разказвахте, се сетих за една история.

— О, разкажете я, разкажете я! — помолили го ковачът и Феликс.

— Добре — отвърнал студентът, — дали сега или по-късно ще ми дойде редът, е все едно. Просто искам да споделя какво чух веднъж. Това, което ще ви разкажа, се е случило наистина.

Той се настанил удобно и тъкмо щял да започне разказа си, когато стопанката на странноприемницата сложила хурката си настрана и се приближила към гостите.

— Господа, вече е време да си лягате — рекла тя. — Удари девет часа, утре също е ден.

— Ами тогава си лягай — възкликнал студентът, — дай ни още една бутилка вино и няма да те задържаме повече.

— Дума да не става — отвърнала ядосано кръчмарката. — Докато има хора в кръчмата, стопанката и прислужникът са длъжни да останат. С две думи, господа, разотивайте се по стаите си. Хайде, не ми досаждайте. Гуляйте при нас са до девет.

— Какво говорите, стопанке — учудено рекъл ковачът. — Какво ще ви пречим, ако седим тук, докато вие спите? Ние сме почтени хора и няма да изнесем нищо, нито пък ще си тръгнем, без да сме си уредили сметката. Но да се държат така с нас не бих позволил в нито една странноприемница.

Жената го стрелнала сърдито с поглед:

— Да не мислите, че заради някакъв си ненормален занаятчия или бродяга, от който ще изкарам дванайсет кройцера, ще наруша правилника? За последен път ви казвам, че не търпя подобни нередности.

Ковачът искал да ѝ възрази още нещо, но студентът го изгледал многозначително и смигнал на другите.

— Добре — казал. — Щом стопанката казва, нека да се прибираме по стаите си. Но е добре да имаме по някоя свещ, за да си светим в тъмното.

— С това не мога да ви услужа — троснато му отвърнала кръчмарката. — Другите ще успеят да намерят пътя, а на вас тази

угарка ще ви свърши работа.

Младежът взел угарката от свещта, без да каже нищо, и се изправил. Другите го последвали, а занаятчиите взели торбите си, за да ги занесат в стаята си, и тръгнали след студента, който им светил по стълбата.

Когато се качили горе, студентът ги помолил да стъпват по-леко, отключил вратата си и им махнал да влязат при него.

— Вече няма никакво съмнение — рекъл той — иска да ни предаде. Не забелязахте ли колко беше притеснена, като ни пращеше по леглата? Не искаше по никакъв начин да останем будни. Сигурно си мисли, че ще си легнем и така ще я улесним още повече.

— Но не мислите ли, че все още не е късно да избягаме? — попитал Феликс. По-възможно е да се спасим в гората, отколкото тук в стаята.

— И тези прозорци са с решетки — възкликнал студентът, след като напразно се опитал да извади една от железните пръчки. — Ако искаме да избягаме, имаме само един изход — през външната врата. Но не вярвам да ни пуснат.

— Може да опитаме — рекъл коларят. — Аз ще пробвам да стигна до двора. Ако няма пречки, ще се върна и ще ви изведем.

Останалите се съгласили с предложението му. Коларят си свалил обувките и се промъкнал на пръсти към стълбата, а другарите му останали да се ослушват страхливо горе в стаята.

Тъкмо когато безпрепятствено, незабелязан от никого, стигнал до половината от стълбата и заобиколил някакъв стълб, ненадейно насреща му изскочил един страшен дог, стоварил лапите си на раменете му и право в лицето му оголил два реда дълги остри зъби. Коларят не посмял да шавне, защото и при най-малкото движение ужасното куче щяло да го ухапе за гърлото. То започнало да вие и да лае и прислужникът и жената веднага излезли със свещи в ръце.

— Накъде сте се запътили? Какво желаете? — викнала жената.

— Трябва да си взема нещо от двуколката — отвърнал коларят, целият треперещ като лист, защото през отворената врата на стаята забелязал черните, подозрителни лица на мъже с пушки в ръцете.

— Можете да ни кажете за това по-рано — сърдито рекла жената.

— Фасан, дръпни се! Заклучи портите, Якоб, и светни на човека да отиде при колата си.

Кучето отдръпнало ужасната си муцуна и лапи от раменете на каруцаря и отново легнало на стълбите, а прислужникът изпълнил каквото му заръчали.

Не можело да става и дума за бягство. Но като се размислил какво да вземе от двуколката си, коларят се сетил за половинка восъчни свещи, които трябвало да закара до най-близкия град. „Угарката от свещ горе няма да изкара и четвърт час — помислил си той. — А ще ни е нужна светлина.“

Взел тогава той две свещи от двуколката, мушнал ги в ръкава на палтото си и нарочно го извадил пред прислужника, като казал, че ще се завива с него през нощта.

После стигнал до стаята си без произшествия. Разказал на другарите си за голямото куче, което лежало като страж до стълбите, за мъжете, които мярнал, за всички средства, с които стопаните вардели пътниците да не избягат, и приключил разказа си с въздишка:

— Няма да преживеем тази нощ.

— Не вярвам — възразил му студентът. — Не смятам тези хора за толкова глупави, че да отнемат живота на четирима души заради дребния кяр, който ще изкарат от нас. Но не бива да се отбраняваме. Моята загуба ще е най-голяма — конят ми вече е в техните ръце, а платих за него петдесет дуката едва преди четири седмици. Кесията и дрехите си ще дам доброволно, защото животът ми, в края на краищата, е по-скъп от всичко това.

— Лесно ви е да говорите — обадил се коларят. — Тези неща, които може да загубите, не се набавят трудно, но аз съм разсилният на Ашафенбург и карам в колата си какви ли не стоки. В конюшната пък са два хубави жребеца, които са единствената ми собственост.

— Не ми се вярва да ви посегнат — отбелязал златарят. — Ограбването на разсилен би предизвикало голяма шумотевица. Но заставам зад това, което казва господинът — предпочитам да харижа всичко, което имам, и да им дам дума, че никога не ще ги издам, нито ще се оплача от тях, отколкото заради нищожното си имуществото да се опълча на хора, въоръжени с пушки и пищови.

Докато той говорел, коларят извадил свещите. Закрепил ги на масата и ги запалил.

— За Бога, нека потърпим и да видим какво ще ни сполети — рекъл той. — Да седнем отново заедно и да прогоним съня, като си разказваме истории.

— Добре — отвърнал студентът. — И защото аз бях на ред, мисля сега да ви разкажа Легендата за студеното сърце...

[1] Zoller (нем.) — германска династия. Някои пруски крале и германски императори носят това име. ↑

[2] Брокен — най-високият връх на планината Харц, където според германските легенди се събирали вещици и дяволи в нощта срещу 1 май на св. Валпургия (Валпургиева нощ) и се опитвали да попречат на идването на пролетта. ↑

[3] Schalk (нем.) — лъжец, хитрец, дявол. ↑

[4] Hirschgulden (нем.) — еленов гулден, наречен така заради елена, който е изобразен от едната му страна. ↑

[5] Млад рицар благородник. (ист.) ↑

СТУДЕНОТО СЪРЦЕ. ПЪРВА ЧАСТ

Който пътува из Швабия, не бива да пропуска да се отбие в Шварцвалд — не заради дърветата, макар че не навсякъде може да се види такава необятна гора от красиви стройни ели, извисили връх чак до небето, а заради хората, които се различават значително от всички други наоколо.

Те са по-високи на ръст, с широки рамене и силни крайници и сякаш ободряващият аромат, който сутрин струи от елите, още от ранните им години ги прави по-разкрепостени, прозорливи и непоколебими, макар и малко по-сурови от обитателите на речните долини и равнините. Те се отличават рязко от хората, които не живеят сред гора, не само с поведението и ръста си, но и с обичаите и носиите си.

Най-красиво се обличат жителите на баденския Шварцвалд. Мъжете пускат брадите си да растат волно, както е повелила майката природа, а черните им сетрета, широките, силно набрани до коленете панталони, червените им чорапи и островърхите капели с широка периферия им придават нещо чуждоземно, което в същото време внушава респект. Повечето от хората в тази част на Шварцвалд се занимават с изработката на стъкло и на часовници, които разнасят из половината страни по света.

Другият край на гората се населява от потомци на същото племе, но различният поминък им е създал обичаи и навици, отличаващи ги от тези на стъкларите. Те търгуват с гората си — повалят и секат елите си, превозват ги по Наголд и Некар и от Горен Некар надолу по Рейн, чак до вътрешността на Холандия, където са познати на всеки крайморски жител с дългите си салове. Спират във всеки град по течението на реките и чакат някой да купи от гредите и дъските им, с които видимо се гордеят. Ала най-здравите и дългите от тях продават за тежки жълтици на Мийнхеерс, които строят от тях кораби. Тези хора са свикнали на суров начин на живот и на странстване. Испитват радост да се качат на дървените си трупи и да се понесат по течението

на реките и тъга, когато се провират между дърветата по брега нагоре към вкъщи.

Затуй и празничните им дрехи се различават толкова от тези на стъklarите от другата част на Шварцвалд. Носят сетрета от тъмен лен, а през мъжествените им гърди са праметнати тиранти, широки колкото човешка длан. Обути са в шалвари от черна кожа, а месинговият метър, който стърчи от джобовете им, е атрибут на честта. Най-голямата им гордост и радост обаче са ботушите — навярно модерни някъде по света, те са най-големите, които изобщо съществуват, защото могат да се издърпат две педи над коляното, така че салджиите да се разхождат във вода, дълбока три стъпки, без да се намокрят.

До неотдавна обитателите на тази гора вярвали в горски духове, но новото време успяло да ги освободи от подобни суеверия. Странно е обаче, че и горските духове, които според легендите обитават Шварцвалд, са се различавали също по облеклото. Твърди се например, че Стъкленото човече — добро духче, не по-високо от три стъпки и половина, се появявало единствено с островърха шапка с широка периферия, облечено в сетре, надиплени панталонки и червени чорапки.

Михел Холандеца пък, който казват, че кръстосвал другата страна на гората, ще да е огромен, широкоплещест юнак, облечен като салджия, и мнозина, които твърдят, че са го виждали, се кълнат, че не биха заплатили от собствената си кесия телешките кожи, нужни за направата на ботушите му.

— Толкова е висок — разправят и настояват, че не преувеличават, — че един нормално висок мъж му стига едва до врата.

Разправят, че един шварцвалдски момък изживял доста странна история със същите горски духове, нея мисля сега да ви разкажа.

В Шварцвалд живеела вдовица, на име Барбара Мункин, чийто съпруг бил въглищар. След смъртта му тя малко по малко склонила шестнайсетгодишното си момче да поеме занаята на баща си.

Младият Петер Мунк бил акъллия момче, но не възроптал срещу волята на майката. Бил видял от баща си единствено това: да клечи по цяла седмица край димящата жижница за въглища или опушен и очернен, да кара въглищата за продажба долу в градовете и с вида си да предизвиква само погнуса у хората.

Ала един въглищар прекарва много време край жижницата и има възможност да размишлява за себе си и за другите. Както си седял така Петер Мунк, черните дървета и дълбоката горска тишина пълнели сърцето му с тъга и неосъзнати копнежи. Нещо го потискало, ядосвало го, но той не можел да определи точно какво е то. След като дълго размишлявал, разбрал, че това, което го дразни, е съсловието му.

— Аз съм черен, самотен въглищар — казал си той. — Ама че жалък живот е моят. Колко по-уважавани са стъкларите, часовникарите, музикантите дори, които идват в неделя вечер, за да посвирят. А когато аз, Петер Мунк, изкъпан и излъскан, изляза, издокаран с бащиното си официално сетре със сребърни копчета и съвсем нови червени чорапи и някой се случи зад мен и се зачуди кой ли може да е този строен момък, удивлява се на чорапите и напетата ми походка и като се разминем, ме погледне, няма какво друго да каже, освен: „Я, та това бил простият въглищар Петер“.

Салджиите от другия край на гората също били предмет на завистта му.

Когато тези горски исполини се отбиели, облечени изискано и понесли по себе си половин центнер сребро само в копчета, токи и синджири, седнели с изпружени нозе и с важен вид следели танците, ругаели на холандски и пушили елегантни къолнски лули като най-знатните господа от Мийнхеерс, те олицетворявали напълно идеала му за щастие. А само да бръкнели в джобовете си тези късметлии, вадели оттам пълни шепи с едри талери, които залагали за шестащи. Като гледал как пилеят пет гулдена тук, десет там, Петер загубвал ума и дума и с натезало сърце поемал обратно към сиромашкия си дом. Защото в някои от тези вечери виждал как един или друг от същите „търговци на дърва“ проигравал повече, отколкото бедният му баща успявал да изкара за година.

Най-много се дивял обаче на трима мъже, само не знаел на кого по-напред да отдаде предпочитанията си.

Единият бил пълен, едър мъж с червендалесто лице и се славел като най-богатия. Наричали го дебелия Ецехиел. Всяка година той карал по два пъти строителен материал за Амстердам и всеки път изваждал късмет да го продаде многократно по-скъпо от другите, така че, когато другарите му се прибирали пеша обратно към дома, той важно се возел нагоре в кола.

Вторият бил най-високият и слаб човек в цялата околност, наричали го дългия Шлуркер, и Мунк завиждал на изключителната му смелост — той дръзвал да противоречи на най-личните хора; седнел ли пък на маса, заемал място за четирима шишковци, макар и в кръчмата да било претъпкано с народ, защото или се подпирал с двата лакътя на масата, или подгъвал дългия си крак на скамейката. Въпреки това никой не смеел да му направи забележка, защото разполагал с невероятно много пари.

Третият пък бил красив момък, който нямал равен на себе си в танците и затова бил наричан „Краля на танците“. По-рано той бил бедняк, работел при един търговец на дърва, но изведнъж станал нечувано богат. Едни разправяли, че намерил под една стара ела гърне, пълно догоре с жълтици; други твърдели, че недалеч от Бинген по течението на Рейн с копие, с каквото салджиите понякога хващат риба, бил уловил вързоп с жълтици от заровено там голямо нибелунгско съкровище. Казано накратко — забогатял изведнъж и млади и стари започнали да го почитат като принц.

За тези трима мъже си мислел Петер въглищарят, когато седял сам в елховата гора.

И тримата притежавали най-омразните на добродушните хорица на Шварцвалд недостатъци — били невероятно стиснати и безчувствени към длъжници и сиромаси. Но както става обикновено, ако скъперничеството им карало хората да ги ненавиждат, парите им предизвиквали почитта им, защото кой друг можел да си позволи като тях да пръска талери наляво и надясно, сякаш ги тръска от елите?

„Така не може да продължава — казал си един ден тъжно Петер, защото предишния ден било петък и мало, и голямо се било събрало в кръчмата. — Ако животът ми не се оправи, ще посегна на себе си. Ех, да бях почитан и богат като дебелия Ецехиел или толкова смел като дългия Шлуркер, към когото всички изпитват страхопочитание; или пък прочут както Краля на танците и като него да подхвърлям на музикантите талери вместо кройцери! Откъде ли има толкова пари?!“

Прекарвал през ума си какви ли не възможности за печелене на пари, но нито една не го привличала. Накрая си спомнил за преданията от стари времена, в които се разправяло за хора, забогатели с помощта на Стъкленото човече или на Михел Холандеца. Докато бил жив баща

му, у дома им често идвали гости и тогава надълго и нашироко се говорело за богатшите, за това как те са се замогнали. В разказите им често присъствало Стъкленото човече. Да, и сякаш като се замислил по-добре, можел да си припомни вълшебните слова, които трябвало да се изрекат на Елховия хълм посред гората, за да се появи човечето. Те започвали така:

*Пазителю на съкровищата в Елховата гора,
сто години остаря,
ала твоя е цялата земя,
елите, де стоят —*

Но колкото и да си напрягал паметта, не можел да се сети как продължават. Често си мислел дали да не попита този или онзи старец, но изпитвал неудобство да разкрие пред тях мислите си и това го възпирало. А и накрая заключил, че легендата за Стъкленото човече не ще да е много известна и че вълшебните слова навярно се знаят от малцина, защото в гората нямало много богати хора. Как инак можело да се обясни, че баща му и другите бедни хора като него не били опитали щастието си?

Веднъж Петер склонил майка си да му каже каквото знае за човечето и тя разказала същото, каквото смият той си спомнял. И тя също помнела само първата строфа, но най-накрая се сетила, че човечето се появявало само пред хора, родени в неделя между единайсет и два часа. Рекла му, че стига да знае вълшебните слова, може да опита късмета си, защото бил роден в неделя по обяд точно в дванайсет часа.

Като чул това Петер възглицарят, не го сдържало повече на едно място от радост и нетърпение да се впусне в приключение. Вярвал, че щом знае първата част от стиховете и е роден в неделя, Стъкленото човече ще му се яви.

Затова един ден, като продал възглицата си, не напалил наново жижницата, а облякъл празничното сетре на баща си, обул нови чорапи, сложил си официалната шапка, грабнал една трънкова тояга, дълга пет стъпки, и се сбогувал с майка си:

— Трябва да отида по служба в града, защото скоро ще се решава кого ще вземат войник. Ще отида още веднъж да обърна внимание на околийския, че вие сте вдовица, а аз — единственият ви син.

Майката го похвалила за намерението му и той се отправил към Елховия хълм.

Елховият хълм е в най-високата част на Шварцвалд и навремето бил откъснат на два часа път от най-близкото село. В околността му нямало дори колиби, защото суеверните хората мислили, че мястото е несигурно за живот. И колкото и високи и красиви да били там елите, хората избягвали да ги секат, защото на не един дървар се било случвало по време на работа да му отскочи секирата и да го улучи в крака или пък изневиделица да се повалят дървета, да затиснат хора, да ги наранят или премажат. Дори най-хубавите дървета отивали само за огрев, защото салджиите не вземали трупи от Елховия хълм заради поверието, че ако на сала има дърво оттам, зло ще сполети човека или стоката му. Ето защо дърветата на Елховия хълм израствали високи и така гъсто едно до друго, че посред бял ден в гората било мрачно като в нощ.

Тръпки побивали въглищаря Петер, докато вървял, защото наоколо не се чувало нищо — никакъв глас, никакви стъпки освен неговите собствени, никакви удари на брадва. Дори птиците, изглежда, избягвали тази гъста елхова гора.

Като стигнал до най-високото място на Елховия хълм, той се спрял пред една невероятно голяма ела, за която всеки холандски корабостроител на мига щял да наброи сто гулдена.

„Сигурно тук — помислил си той — живее пазителят на съкровищницата.“ Свалил голямата си празнична шапка, направил дълбок поклон пред дървото, изкашлял се и заговорил с треперещ глас:

— Дано вечерта ви бъде добра, господин Пазителю на съкровищницата!

Но не последвал никакъв отговор и всичко наоколо си останало тихо както преди.

„Може би все пак трябва да кажа вълшебните думи“ — помислил си той и започнал да мълви:

*Пазителю на съкровищата в Елховата гора,
сто години остаря,
ала твоя е цялата земя,
елите, де стоят —*

Щом изрекъл тези слова, за свой голям ужас забелязал малка странна фигурка да наднича иззад дебелата ела. Сторило му се, че вижда Стъкленото човече, точно както го описвали — с черното сетре, червените чорапки, шапчицата и всичко останало. Всичко било същото, дори бледото, но фино и умно лице, било такова, каквото го описвали хората. Но, о, не, както бързо надникнало Стъкленото човече, така бързо изчезнало отново.

— Господин Стъклено човече — повикал го след малко колебание Петер възгледят, — бъдете така добър и не се подигравайте с мен. Ако мислите, че не съм ви видял, заблуждавате се — видях ви да надничате иззад дървото.

Но отново не получил никакъв отговор. Само му се струвало, че дочува от време на време откъм дървото дрезгав кикот.

Най-накрая нетърпението му надделяло над възпиращия го до този момент страх.

— Почакай, малко джудженце — извикал той, — ей сега ще те пипна!

С един скок се озовал зад елата, но сред зелените клони нямало никакъв Пазител на съкровища, а само една малка красива катеричка заскачала нагоре по дървото.

Петер поклатил смаяно глава, разбрал че донякъде е улучил възшебните слова и че за да примами стъкленото човече, навярно не са му достигнали само един-два стиха, но както и да се мъчил да си ги припомни, не можал.

А катеричката се показвала от ниските клони на елата и го гледала така сякаш искала или да го окуражи, или да се подиграе с него. Чистела се с лапичките си, въртяла красивата си опашка и се взирала в него с умните си очи, но него накрая го налегнал страх да стои сам с животинчето, защото то ту му се явявало с човешка глава и тривърха шапка, ту приличало на съвсем обикновена катеричка, само

дето носела на задните си крачета чорапки и черни обувки. Накратко, животинчето било забавно, но въпреки това Петер въглищарят се изплашил, защото си рекъл, че работата, с която се е захванал, не е много чиста, и се отдалечил с доста по-чевръсти стъпки, отколкото бил дошъл.

Мракът в елховата гора изглеждал още по-плътен, върлинестите дървета се редели още по на често и него така го дострашало, че ударил на бяг. Чак когато чул нейде в далечината кучешки лай и не след дълго съзрял пушек от комина на някаква колиба, се успокоил отново. Но като я наближил и видял как са облечени хората в нея, разбрал, че от страх бил хванал съвсем обратната посока и вместо да стигне при стъklarите, бил отишъл при салджиите.

Хората, които живеели в къщурката, били дървари — един старец, синът му, стопанинът на къщата, и няколко поотрасли вече внуци.

Петер Мунк помолил да пренощува у тях и те го приели добре — не го разпитвали нито кой е, нито откъде иде, почерпили го с ябълково вино, а за вечеря му поднесли едър глухар — най-хубавата шварцвалдска гозба.

След като се нахранили, стопанката и дъщерите ѝ насядали с хурките около борината, която младите поддържали с най-фина елова смола, а дядото, гостът и стопанинът седнали да пушат и да гледат как работят жените. Момчетата пък се захванали да дялкат дървени лъжици и вилици.

Отвън в гората зафучала виелица, развилняла се страшно в клоните на елите и от време на време се чувал такъв трясък, сякаш цели дървета се пречупвали и поваляли на земята.

Момчетата били куражлии и им се щяло да излязат навън и да наблюдават страховития, но красив спектакъл, но дядо им ги смъмрил, погледнал ги строго изпод вежди и не ги пушал никъде да ходят.

— Не съветвам никого да излиза навън — викнал им той. — За Бога, който се покаже навън, повече не ще се върне, защото Михел Холандеца днес си сече дърва за нов сал.

Малките седели, вперили любопитни очи в дядо си. Те навярно били чували и друг път за Михел Холандеца, но го помолили този път да им разправи по-подробно за него. И Петер въглищарят, който бил

чувал от другата страна на гората да се подхвърля това-онова за Михел Холандеца, ги подкрепил и поискал да узнае повече за него.

— Той е господарят на гората и от това, че на вашите години още не го знаете, може да се заключи, че живеете отгатък Елховия хълм или дори още по-далеч. А за Михел Холандеца ще ви разкажа каквото знам и каквото се говори в преданието. Преди около сто години — поне така знам от дядо си — навред по цялата земя нямало по-честен народ от шварцвалдците.

Сега, откакто в страната ни навлязоха толкова много пари, хората станаха непочтени и лоши. В неделя младите го удрят само на гуляй — танцуват, лудеят, крещят и ругаят. Окото ти да се изплаши! Едно време беше друго. И макар че оня може ей сега да надникне през прозореца, ще го река, както много пъти съм го реквал — Михел Холандеца е виновен за цялата тази поквара!

Та както вече казах, преди сто и повече години живеел богат търговец на дърва, който имал много работници. Търгувал със стоката си чак по долното течение на Рейн и работата му била благословена, защото бил набожен човек.

Една вечер на вратата му почукал мъж, какъвто не бил виждал дотогава — облеклото му било като на шварцвалдските момци, но на ръст минавал всички с една глава. Никой не би повярвал, че може да съществува подобен великан.

Исполинът помолил търговеца на дърва да го вземе на работа, а той, като го видял, че е як и ще го бива в носенето, поговорил с него за заплащането и двамата се спогодили.

Такъв работник като Михел търговецът не помнел дотогава: сечел дърва за трима, а хванели ли шестима да влачат някое дърво за единия му край, той се оправял сам с другия.

Като изкарал половин година в сечене на дърва, един ден Михел се изправил пред господаря си и рекъл:

— Достатъчно сякох дърва, сега искам да видя къде отиват моите трупи. Какво ще кажете да ме пуснете на саловете?

Търговецът му отговорил:

— Не ща да ти заставам на пътя, Михел, щом искаш да видиш малко свят. И макар че имам нужда от силни хора като теб за сечене на дървата, ще те пусна на сал. Там се иска сръчност, но да видим.

Така и станало. Салът, на който трябвало да пътува, бил снабден от осем части, направени от възможно най-големите греди за строеж. Но какво се случило? Вечерта преди тръгването дългият Михел смъкнал до реката още осем греди, толкова дебели и дълги, че никой не бил виждал подобни дотогава, и пренесъл всяка от тях с такава лекота, сякаш били пръти за каране на сал. Всичко живо наоколо се встретило от ужас. Откъде ги бил отсякъл, до днес никой не знае. Като видял гредите търговецът, сърцето му се засмяло, защото пресметнал колко могат да струват.

Ала Михел рекъл:

— Те ми трябват за пътуването, на вашето салче от трески доникъде няма да стигна.

Господарят поискал в знак на благодарност да го дари с чифт салджийски ботуши, но Михел ги хвърлил настрана и извадил друг чифт, невиджани дотогава. Дядо ми ме уверяваше, че тежели сто фунта и били дълги пет стъпки.

Салът потеглил и ако дотогава Михел смайвал дърварите, сега той удивил салджиите. Защото вместо, както те очаквали, салът им да плава по-бавно заради тежките греди, още щом навлязъл в Некар, той полетял като стрела напред. Там, където Некар правела завой и салджиите с голяма мъка успявали да задържат сала в средата на течението да не налетят на камъни или пясък, за да избегне опасността, Михел скачал във водата и с едно движение направлявал сала наляво или надясно, а излезел ли на прав участък, изтичвал най-отпред, казвал всички да натиснат с прътите си, а той забивал исполинската си тояга в камъните и от тласъка му салът сякаш политал и светкавично бързо преминавал земи, дървета и села. Така пътуването до Кьолн на Рейн, където салджиите продавали стоката, им отнело половината от времето, което обикновено им било нужно.

Но като стигнали, Михел рекъл:

— Вие сте истински търговци и разбирате какво е кяр. Да не мислите, че на тукашните им трябват всичките дърва от Шварцвалд? Не, те ви ги плащат на половин цена и ги препродават по-скъпо в Холандия. Хайде да продадем по-малките греди тук и да продължим с по-големите за Холандия. Каквото избием над обикновената цена, си е печалба за нас.

Така им говорел коварният Михел и салджиите склонили — някои, защото им се щяло да видят Холандия, а други защото се поблазнили от парите. Имало само един свестен момък, който ги убеждавал да не излагат на опасност стоката на господаря и да не го мамят за цената, но другите не го послушали и бързо забравили предупрежденията му. Само Михел Холандеца не ги забравил.

Поели надолу по Рейн с дървените трупи, Михел управлявал сала и бързо ги закарал до Ротердам. Там салджиите получили четирикратно по-добра цена, а огромните греди на Михел били заплатени с тежко злато.

Шварцвалдци, като видели толкова пари на куп, не знаели къде да се даят от радост. Михел разпределил парите, като една част заделил за господаря, а останалите три дяла дал на мъжете. И те, като заседнали с моряци и с всякаква друга сбирщина по кръчмите, прогуляли и проиграли парите си, а Михел продал добрия човек, който по-рано разубеждавал другарите си, на търговец на души и никой повече не чул нищо за него.

Оттам насетне Холандия станала рай за шварцвалдските момци, а Михел Холандеца — техен цар. Търговците на дървесина дълго време не узнали нищо за изгодната търговия и така незабелязано от Холандия в Шварцвалд навлезли парите, ругатните, лошите нрави, пиянството и хазартът. А когато тая история излязла наяве, Михел Холандеца изчезнал и от него не останала и следа.

Но той не умрял. От сто години безчинства из гората и разправят, че бил помогнал на мнозина да забогатеят, но за сметка на бедните им души. Повече няма да ви говоря. Но едно е сигурно — през такива бурни нощи като тази, когато на Елховия хълм не бива да се излиза за дърва, той ходи и избира най-хубавите ели. Баща ми го е виждал да поваля ела, дебела четири стъпки, с такава лекота, сякаш отчупва тръстикова пръчка. С тях дарява онези, които са се отрекли от Праведния и са почнали да му служат. В полунощ ще пуснат саловете във водата и ще потеглят с трупите за Холандия.

Ако аз бях крал и господар на Холандия, щях да заповядам да го разстрелят с картеч, че да стане на пихтия, защото всички кораби, на които има дори една от неговите греди, са обречени на гибел. Затова стават толкова много корабокрушения. Как иначе ще е възможно хубав, здрав кораб, голям колкото църква, да отиде по дяволите? Но когато

Михел Холандеца отсича ела, някоя от предишните му греди изскача от корабните фуги, водата прониква вътре и корабът ведно с целия му екипаж е загубен. Това е легендата за Михел Холандеца и истината е, че всичко лошо в Шварцвалд иде от него. О, от него човек може да забогатее — добавил тайнствено старецът. — Но опазил ме Бог от подобно богатство. За нищо на света не бих желал да съм на мястото на дебелия Ецехиел или на дългия Шлуркер. Както се вижда, Царят на танците също му се е предал.

Докато траел разказът на стареца, бурята утихнала. Момичетата запалили боязливо лампите и се прибрали по стаите си. От един чувал, пълен с шума, мъжете приготвили възглавница за Петер Мунк, сложили я на нара върху печката и му пожелали лека нощ.

Никога Петер въглищарят не бил сънувал толкова тежки сънища както през тази нощ. Ту му се присънвало, че мрачният огромен Михел Холандеца отваря с трясък прозореца на стаята, протяга невероятно дългата си ръка, в която носи кесия, пълна с жълтици; после я изсипва в дланта си и от монетите се понася ясен и хубав звън. Ту пък му се явявало симпатичното Стъклено човече, възседнало огромна зелена бутилка. То препускало из стаята и Петер сякаш отново чувал дрезгавия му смях както преди на Елховия хълм. После някой глухо зашепнал в ухото му:

*Холандия, ви казвам, зарита е със злато!
Елате, ако щете,
сдобийте се с пари —
дългът неголям не ще ви натежи.*

После отново чул в дясното си ухо песента на Пазителя на съкровищата в зелената елхова гора и шепота на едно нежно гласче:

— Глупав въглищарю Петер, глупав Петер Мунк, не можеш да измислиш как се римува стихче, което завършва на „стоя“, а си роден в неделя, точно в дванайсет! Римувай, глупав Петер, римувай!

Охкал, пъшкал на сън, мъчел се да измисли рима, но тъй като дотогава не се бил занимавал с подобно нещо в живота си, усилията му останали напразни.

Като се събудил на зазоряване, сънят му се сторил много особен. Седнал на масата, кръстосал ръце и се замислил над нашепнатите думи, които още звучели в ушите му. „Римувай, глупав въглищарю Петер Мунк, римувай!“ — си казал той и почукал с пръст по челото си, но никаква рима не му идеала наум. Както си седял така, вперил тъжен поглед пред себе си и си мислел как може да се римува „стоя“, трима момци, запътили се към гората, минали точно пред къщата и той чул единият от тях пътъом да си пее:

*На върха стоях,
взрял поглед в долината,
нея там видях
за последно, ах.*

Като чул това, в главата му в миг просветнало, той скочил трескаво и изхвърчал навън, защото се изплашил, че може да е чул нещо погрешно. Настигнал тримата момци и малко грубо дръпнал певица за ръкава.

— Стой, приятелю! — викнал му Петер. — Каква рима имаше на „стоя“? Стори ми добрината и кажи какво пееше.

— Какво те прихваща, бе? — отвърнал му шварцвалдецът. — Мога да пея каквото си пожелаеш и ми пусни веднага ръкава, или...

— Не, ще ми кажеш какво пъ! — почти не на себе си изкрещял Петер и го стиснал още по-здраво.

Ала другите двама, които били свидетели на всичко, не се поколебали нито миг повече и здравата се нахвърлили с юмруци върху бедния Петер. Били го дотогава, докато болката го принудила да пусне дрехата на момъка и изтощен да се свлече на колене.

— Ето, получи си го — рекли му през смях те — и запомни, хубостнико, никога да не нападаш хора като нас на открит път.

— Ох, със сигурност ще го запомня — отвърнал им с въздишка Петер въглищарят. — Но сега, като си получих боя, бъдете така добри да ми кажете ясно какво пъ той одева.

Тримата отново избухнали в смях и го взели на подбив, но този, който пеел песента, му повторил думите и с весела глъчка и песни тримата продължили по пътя си.

— Значи „видях“ — рекъл горкият, като се изправял мъчително. „Видях“ се римува със „стоях“, сега, Стъклено човече, с теб отново имаме какво да си кажем.

Върнал се в къщата, взел шапката и дългата си тояга, сбогувал се с домакините и поел обратно към Елховия хълм.

Вървял бавно и замислено по пътя, защото трябвало да доизмисли стиховете. Щом стигнал Елховия хълм, където боровете се редели по-високи и по-начесто, му хрумнало какво да каже и рипнал високо от радост.

В този миг иззад елите се появил един страшно висок мъж, облечен в салджийски дрехи, стиснал в ръката си сопа, дълга колкото мачта. При вида на исполина, който бавно закрачил редом с него, коленете на Петер Мунк се подкосили и той едва не се строполил, защото се досетил, че това може да е само Михел Холандеца и никой друг. Ужасният великан продължавал да мълчи и Петер боязливо му хвърлял от време на време по някой поглед.

Той бил с цяла глава по-висок от най-високия човек, когото Петер познавал; лицето му не било вече младо, но не било и старо и било цялото набраздено и сбръчкано. Носел ленено сетре и огромни ботуши, опънати чак до широките му кожени три четвърти панталони, добре познати на Петер от легендата.

— Петер Мунк, какво правиш тук, на Елховия хълм? — с гърлен кънтящ глас го запитал най-подир горският цар.

— Добро утро, земляк — отвърнал Петер, като се стремял да покаже, че не се е уплашил, а в същото време треперел целият като лист. — Минавам през Елховия хълм на път към къщи.

— Петер Мунк — обадил се отново оня и го стрелнал с ужасния си пронизващ поглед, — пътят ти към къщи не минава през тази гора.

— Е, не съвсем, но — рекъл Петер, — но днес пече и си помислих, че ще е по-хладно...

— Не лъжи, ей, въглищарю Петер! — викнал му Михел Холандеца с гърмящия си глас — или като развъртя сопата си, ще те направя на сол. Мислиш, че не те видях да просиш при Дребния? — добавил с по-мек тон той. — Хайде, върви си, това беше глупава постъпка от твоя страна, но добре, че не знаеше думите. Дребния е стиснат и не пуска много, а който получи пари от него, не се радва на живота си. Ти, Петер, си бедно момче и чак душата ми страда за теб.

Такъв смел, хубав момък, който може да постигне нещо в живота, а да гори дървени въглища! Другите пилеят цели шепи едри талери и дукати, а ти едва можеш да си отпуснеш няколко шестачета. Това ако не е мизерен живот!

— Така е, прав сте — жалък живот.

— Е, мен няма да ме затрудни да направя нещо за теб — продължил ужасният Михел — и на други свестни момчета съм помагал в беда, ти няма да си първият. Само кажи от колко стотачки се нуждаеш като за начало?

При тези думи Михел Холандеца разтръскал жълтиците в огромния си джоб и те зазвънели досущ като в съня на Петер от изминалата нощ.

Като го чул да говори така, от страх сърцето на Петер изтръпнало и болезнено се присвило. Почувствал как го обливат ту топли, ту студени вълни, защото Михел Холандеца съвсем нямал вид на човек, който раздава пари от съжаление, без да иска нищо в замяна. Спомнил си тайнствените думи на стареца, когато говорел за забогателите мъже, и обхванат от необясним страх и безпокойство, възкликнал:

— Много благодаря, господине! Но с вас не искам да си имам вземане, даване, защото ви знам кой сте!

И побягнал, колкото сили имал. Но горският дух не изоставал, защото правел огромни крачки и само мърморел глухо и заканително:

— Ще съжаляваш, Петер, ще дойдеш да ме търсиш: на челото ти е написано, в очите ти се чете — няма да ми избягаш. Не тичай толкова бързо! Чуй какво ще ти кажа! Стой, че границата на владението ми минава ей там!

Ала Петер, щом чул това и зърнал недалеч от себе си един малък ров, се забързал още повече да го премине, така че най-подир, за да го догони, Михел трябвало да се затича, бълвайки куп клетви и заплахи.

В отчаянието си младият човек се засилил да прескочи рова, защото видял как горският дух замахва с тоягата си да го повали на земята. Благополучно успял да премине на отсрещната страна и тогава като в невидима стена тоягата на Михел се разбила във въздуха на хиляди късчета, а едно парче стигнало чак при Петер.

Той го вдигнал победоносно, понечил да замери с него грубия Михел Холандеца, но в този момент усетил, че то се раздвижило в

ръката му и с ужас видял, че държи огромна змия, която със съскащ език и искрящи очи вече се изправя нагоре. Пуснал я, но тя се била навила здраво около ръката му и поклащайки глава, бързо се насочила към лицето му.

Тогава изведнъж се чуло свистене на криле и един огромен глухар се спуснал върху змията, сграбчил я с клюна си и се вдигнал с нея във въздуха.

Когато огромната птица отнесла змията, Михел Холандеца, който видял всичко отгатак рова, изревал и се разкрещял извън себе си от гняв, задето излязъл безпомощен пред силата, отвлякла змията.

Изтощен и разтреперан, Петер продължил по пътя си. Пътеката станала по-стръмна, околността по-дива и скоро той се намерил до огромната ела.

Поклонил се на невидимото Стъклено човече, както бил сторил и предния ден, и подхванал:

*Пазителю на съкровищата в Елховата гора,
сто години остаря,
ала твоя е цялата земя,
елите, де стоят.
Теб роденият в неделя
само може те видя.*

— Не го улучи съвсем, но защото си ти, въглищарят Петер Мунк, и така може — близо до него се обадило нежно, фино гласче.

Петер се огледал учудено и под една хубава ела видял да седи дребно старче с черно сетре, червени чорапки и голяма шапка на главата. Лицето му било мило и симпатично, а брадата му — нежна като паяжина. То пушело, но странното било, че лулата му била от синьо стъкло. И когато Петер пристъпил по-наблизо, с учудване забелязал, че дрехите, обувките и шапката на дребосъка също били направени от цветно стъкло, но то било еластично, сякаш още горещо и се огъвало като плат при всяко движение на човечето.

— Срещна оня грубиянин, Михел Холандеца, а? — попитало дребното човече, като след всяка дума кашляло особено. — Беше

решил здраво да те сплаши, ала аз му отнех вълшебната тояга и той никога вече не ще я получи.

— Да, господин Пазителю на съкровищата — отвърнал му Петер с дълбок поклон — чувствах се много неприятно. Но значи вие сте бил господин Глухаря, който смъртоносно ухапа змията? Тогава ви благодаря най-сърдечно!

Аз съм дошъл при вас за съвет. Животът ми е лош и труден — един въглищар не може да постигне кой знае колко. И тъй като съм още млад, си помислих, че от мен може да излезе нещо по-добро. А като гледам и другите, колко успяха за кратко време, например Ецехиел или Краля на танца. Та те са тричави с пари!

— Петер — изключително сериозно се обърнало към него малкото човече и издухало дима от лулата далеч пред себе си, — не ми говори за тях. Какво печелят от това, че няколко години са привидно щастливи и затова пък по-късно многократно по-нещастни? Не бива да презираш занаята си. Това е занаятът на баща ти и дядо ти, а те бяха почтени хора, Петер Мунк. Надявам се не любовта към безделието да те е довела насам.

Петер се стреснал от сериозността, с която му говорело човечето, и се изчервил.

— Не — отвърнал той, — много добре знам, че безделието, господин Пазителю на съкровищата в Елховата гора, води след себе си всички грехове, но недейте приема с лошо, че повече ми харесват другите съсловия. Въглищарите са толкова ниско поставени. Къде по-уважавани от тях са стъкларите, салджиите, часовникарите и всички останали.

— Високомерието често предхожда падението — отвърнал с помек тон малкият господар на Елховата гора. — Странен вид сте вие, хората, рядко някой е доволен от съсловието, в което е роден и израснал. Как мислиш, та нали ако беше стъклар, щеше да искаш да си търговец на дърва, а пък ако беше такъв, щеше да ти се струва, че по ти приляга службата на горския или жилището на околийския съдия. Но нека така да бъде. Ако обещаеш, че ще работиш съвестно, ще ти помогна да постигнеш нещо повече, Петер. На децата, родени в неделя, които знаят как да ме открият, имам обичая да изпълнявам по три желания. Първите две са по твой избор, третото мога да отхвърля, ако е глупаво. Пожелай си сега нещо, Петер, но нещо добро и полезно!

— Чудно стъклено човече сте вие и с право ви наричат Пазителя на съкровищата, защото при вас съкровищата са на сигурно място. Е, та значи мога да си пожелаая това, за което копнее сърцето ми? Първо искам да танцувам по-добре от Краля на танците и всеки път, като ида в кръчмата, да имам толкова пари, колкото дебелият Ецехиел.

— Глупак! — ядосано му креснало човечето. — Що за жалки желаня — да можеш да танцуваш добре и да имаш пари за комар?! Не те ли е срам, глупави Петер, да живееш в такава заблуда и да проиграеш собственото си щастие? Каква полза ще имате ти и бедната ти майка, ако те бива по танците? За какво са ти пари, които, както пожела, ще пръскаш и оставяш в кръчмата като нещастника Ецехиел? През цялата седмица пак ще си без един грош и ще се трепеш както по-рано. Позволявам ти още едно желание по твоя воля, но гледай да е по-разумно!

Петер се почесал зад ухото и след кратко колебание рекъл:

— Пожелавам си най-хубавата и богата стъklarска работилница в цял Шварцвалд с всичките нужни съоръжения и с пари, за да мога да я ръководя.

— Нищо друго? — попитало угрижено човечето. — Нищо друго ли, Петер?

— Е, може да добавите и един кон и колица.

— Ама че си глупав, въглищарю Петер Мунк! — възкликнало човечето и в яда си метнало стъклената си лула към една дебела ела, така че тя се разбила на сто парченца.

— Конез?! Колица?! Разум, разум, ти казвам, здрав човешки разум и далновидност трябваше да си пожелаеш, а не конче и колица. Е, не се натъжавай толкова, ще гледам да не пострадаш много въпреки избора си, защото второто ти желание като цяло не беше глупаво. Една добре водена стъklarска работилница изхранва стопанина си, но ако беше пожелал към нея разум и далновидност, конят и колата щяха да дойдат от само себе си.

— Но господин Пазителю на съкровищата, нали ми остава още едно желание. Бих могъл да си пожелаая разум, щом мислите, че ми е изключително необходим.

— Не бива. Ще дойде ден, когато ще си щастлив, че имаш едно свободно желание. А сега си тръгвай към къщи. — Ето ти две хиляди гулдена — рекло му горското духче, като извадило една кесийка от

джобчето си, — те са ти достатъчни. Не ми идвай отново за пари, защото ти обещавам, че тогава ще те окача на най-високата ела — откакто обитавам тази гора, винаги съм удържал на думата си!

Преди три дни се помина старият Винкфриц, който държеше голямата стъкларска работилница в Долната гора. Иди там утре заран и предложи да я купиш, както му е редът. Пази се, бъди работлив, а аз ще идвам да те виждам от време на време и ще те подкрепям със съвет и с дела, защото ти не си измоли разум. Но — и това го казвам много сериозно — първото ти желание беше лошо! Стой настрани от кръчмата, Петер, никой не е прокопсал от нея.

Докато говорело, човечето извадило от дрешката си нова лула от най-хубавото млечно стъкло, напълнило я със сухи шишарки и я пъхнало в малката си беззъба уста. После извадило една огромна лупа, застанало под слънчевите лъчи и запалило лулата си. Щом свършило с това, то се сбогувало приятелски с Петер, като му дало още няколко мъдри съвета за из път. После започнало да дърпа все по-начесто от лулата си и да издухва дима и накрая изчезнало в облак, който миришел на чист холандски тютюн и като се виел бавно нагоре, чезнел из върховете на елите.

Като се прибрал у дома, Петер заварил майка си много притеснена, защото добрата женица била решила, че са го взели войник.

Както му било весело на душата, Петер й разправил, че бил срещнал в гората добър приятел, който му услужил с пари, за да захване някоя нова работа. И макар че майка му вече трийсет години живеела във въглищарска колиба и била привикнала да гледа около себе си хора, очернени със сажди, както всяка мелничарска жена свиква с брашненото лице на мъжа си. Ала, тя била достатъчно суетна и щом чула каква блестяща възможност се открива пред сина й, в миг се възгордяла и с презрение към предишното си съсловие рекла:

— Да, като майка на мъж, който притежава стъкларска работилница, аз съм по-различна от съседките Грете и Бете и за в бъдеще в църквата ще сядам на по-първите редове, където са личните хора.

Синът й бързо се споразумял с наследниците на стъкларската работилница. Оставил заварените работници и наредил изработването на стъклото да не спира ни денем, ни нощем.

В началото работата му харесвала. Имал навика да влиза тежко-тежко в работилницата и важно да се разхожда напред-назад, пъхнал ръце в джобовете, да хвърля поглед тук и там и да подхвърля по нещо, с което да размива не малко работниците си. Но най-голяма радост му доставяло да гледа как се духа стъклото и често сам се хващал да вае най-странни фигури от все още меката маса.

Скоро обаче тръпката му към работата преминала и той започнал да наминава в стъklarницата само за един час на ден, после веднъж на два дни, докато най-накрая се мяркал веднъж седмично и работниците му започнали да си правят каквото пожелаят.

Причината била в това, че се отбивал в кръчмата.

Още през първата неделя, след като се върнал от Елховия хълм, Петер се отправил натам. Като влязъл, Краля на танца подскачал вече на танцовата площадка, а дебелият Ецехиел седял с кана пред себе си, хвърлял заровете и залагал талери.

Петер бързо бръкнал в джоба си да види дали човечето си е удържало на думата и — я, виж ти, той се пръскал от сребърни и златни монети.

Краката му пък го сърбели и напирали да скачат и танцуват. Щом свършил първият танц, Петер се наредил с дамата си горе на площадката до Краля на танца и щом онзи рипнел три стъпки над земята, Петер скачал четири. Направел ли онзи чудни, изящни стъпки, Петер започвал да усуква и върти краката си така, че хората, които го гледали, се захласвали от удоволствие и възторг. А когато по танцовата площадка се разчуло, че Петер е купил стъklarска работилница, започнало да прави впечатление, че минел ли покрай музикантите, винаги подхвърлял по шестак, почудата на хората нямала край. Едни си мислили, че е намерил съкровище в гората, други, че е получил наследство, но всички започнали да го уважават и да го смятат за личен човек само защото имал пари.

И въпреки че вечерта проиграл двацет гулдена, като бръкнал след това в джоба си, видял, че вътре все така звънка и дрънка сякаш имал още сто талера.

Когато Петер разбрал колко го почитат, не можел да си намери място от радост и гордост. Пръскал пари с цели шепи, раздавал щедро

и на бедните, защото по себе си знаел какво е да те притиска сиромашията.

Необикновените умения на новия танцьор Петер засенчили майсторлъка на Краля на танците и му спечелили прозвището Кайзера на танците. Най-смелите комарджии пък, които се събирали в неделя, не дръзвали да залагат колкото него, но и не губели толкова много. Но колкото и да губел Петер, още повече печелел.

Станало точно каквото Петер поискал от Стъкленото човече: имал винаги толкова пари в джоба си, колкото дебелият Ецехиел. И точно с него ги проигравал. Загубел ли наведнъж двайсет, трийсет гулдена, ако ги прибирал Ецехиел, те се появявали отново в джоба му.

В гуляи и хазартни игри той постепенно надминал и момчетата с най-лоша слава в Шварцвалд и хората започнали го наричат по-често Петер Комарджията отколкото Кайзера на танците, защото играел комар през повечето делнични дни. Затова пък стъкларската му работилница все повече западала и вината за това се криела в безразсъдството му.

Изработването на стъкло продължавало, доколкото било възможно, но нали Петер не бил купил заедно с работилницата тайната къде да продава най-изгодно стъклото, се стигнало дотам, че вече не знаел какво да направи с купищата стока и започнал да я продава на половин цена на пътуващи търговци само и само да осигури заплатите на работниците си.

Една вечер, както си вървял отново от кръчмата към къщи, въпреки многото вино, което бил изпил, за да се развесели, си мислел с ужас и тъга за разпиляното богатство. Изведнъж забелязал, че някой върви редом с него. Огледал се и — какво да види? Това било Стъкленото човече. При вида му Петер кипнал от яд и без да си мери приказките, взел да се кълне, че човечето е виновно за цялото сполетяло го нещастие.

— Какво да правя сега с коня и с колата? — викнал той. — Какво ме грее стъкларската работилница и всичкото ми стъкло? Дори като клет въглищар живеех по-щастливо и безгрижно. А сега — не знам кога ще дойде съдията да оцени имота ми и да го разпродаде заради дълговете ми.

— Така ли? — отвърнало му Стъкленото човече. — Значи така? Аз нося цялата вина за твоето нещастие? Това ли е благодарността за

моето благодеяние? Кой те накара да си пожелаеш толкова глупаво нещо? Искаше да станеш стъklar, без да знаеш къде да продаваш стъклото. Не ти ли казах да внимаваш какво си пожелаваш? Разум, Петер, ум ти трябваше!

— Какъв ти ум и разум! — викнал онзи. — Аз съм по-умен от другите и ще ти го докажа, Стъклено човече!

При тези думи хванал човечето грубо за яката и му креснал:

— Пипнах ли те сега, Пазителю на съкровищата в Елховата гора? Сега си искам третото желание! Трябва да ми го изпълниш! Тук, на мига искам два пъти по сто хиляди твърди талера и къща и... ох, о-ле-ле! — извикал той и тръснал ужасен ръката си, защото горското човече се било превърнало в нажежено стъкло и изгаряло ръката му като главня. Но от самото човече нямало и следа.

Дни наред след случката надутата ръка му напомняла за неблагодарността и глупостта, която проявил към Стъкленото човече. Но Петер приспивал съвестта си, като си казвал: „Като продадат работилницата ми и всичко друго, нали ми остава дебелият Ецехиел? Докато той има пари в неделните дни, нищо няма да ми липсва.“

Прав си, Петер, но ако неговите пари свършат?

И ето че случаят му поднесъл чудна аритметична задача.

Един неделен ден Петер пристигнал в кръчмата и хората, щом го видели, се показали от прозорците. Един казал:

— Комарджията Петер иде.

Друг добавил:

— Да, Кайзера на танците, богатият стъklar.

А трети поклатил глава и рекъл:

— Богатство, казвате? Говорят се какви ли не неща за дълговете му, а в града един разправяше, че околийският няма да чака дълго, а ще наложи запор на имота му.

В това време богатият Петер поздравил изискано и важно хората край прозорците, слязъл от колата си и викнал:

— Добра ти вечер, кръчмарю! Тук ли е вече дебелият Ецехиел?

И един дълбок глас му отвърнал:

— Влизай, Петер! Мястото ти се пази, тук сме и вече сме извадили картите.

Петер влязъл в кръчмата, бръкнал в джоба си, видял, че е пълен догоре с пари и разбрал, че Ецехиел се е запасил добре.

Седнал на масата при другите и започнал да играе. Ту печелел, ту губел и така вървяла играта, докато не станало късно и няколко честни хора не си тръгнали. Останалите продължили да играят на свещ, но по едно време двама от играчите рекли:

— Стига толкова, ние трябва да се прибираме вкъщи при жените и децата.

Но Комарджията Петер започнал да убеждава дебелия Ецехиел да остане. Той дълго се дърпал, докато най-накрая приел:

— Добре, сега ще си преброя парите, после ще хвърляме зара, всяко мятане по пет гулдена, защото ако залагаме на по-малко, е все едно да си играем детски игрички.

Извадил си кесията, преброил парите си и ги изкарал сто гулдена чисто. Нямало нужда Петер да брои своите.

Но ако дотогава Ецехиел побеждавал, оттам насетне започнал да губи и ужасно да ругае. Хвърлил ли чифт, Петер Комарджията хвърлял също чифт, и то винаги водел с две точки. Така продължило, докато Ецехиел извадил последните си пет гулдена на масата и извикал:

— Още веднъж и ако и този път загубя, няма да спра, а ти, Петер, ще ми заемеш от печалбата си. Честните хора трябва да се подкрепят взаимно.

— Колкото пожелаеш, и сто ще ти дам, ако щеш! — рекъл Кайзера на танците, въодушевен от печалбата си.

Дебелият Ецехиел разбъркал заровете и хвърлил шестнайсет.

— Чифт — викнал доволен той. — Я да те видим сега.

Но Петер хвърлил осемнайсет и чул един познат дрезгав глас да казва зад гърба му:

— Е, дотук беше.

Като се огледал Петер, видял, че зад него е застанал огромният Михел Холандеца. Стреснал се и разсипал парите, които току-що бил спечелил. Но дебелият Ецехиел не виждал горянина, а настоявал Комарджията Петер да му обслужи с десет гулдена за играта.

Петер бръкнал като замаян в джоба си, но там нямало никакви пари, потърсил и в другия джоб, но и там не намерил нищо. Изтръскал сетрето си, но от него не паднал пукнат грош. И чак сега си спомнил за първото си желание да има толкова пари колкото дебелия Ецехиел. Всичко било изчезнало яко дим.

Кръчмарят и Ецехиел го зяпали смаяни и като продължил да се рови за пари, те не искали да му повярват, че няма. Но когато сами преровили джобовете му, се разгневили и почнали да се кълнат, че Комарджията Петер е лош магьосник и е изпратил всичките спечелени пари и своите собствени у дома си. Петер се защитавал упорито, но обстоятелствата били против него.

Ецехиел се заканил да разкаже тази ужасна история на всички хора в Шварцвалд, а кръчмарят се зарекъл, че на другия ден по първи петли ще отиде в града и ще наклевети Мунк за магьосничество. После добавил, че му се ще дори да гледа как ще го изгорят жив. След това се нахвърлили вбесени отгоре му, издърпали му сетрето и го изхвърлили през вратата.

Нито една звезда не се виждала по небето, когато Петер с натежало от мъка сърце се повлякъл към дома си. И въпреки това успял да различи един тъмен силует, който вървял редом с него и го заговорил:

— Свършено е с тебе, Петер Мунк. Край на чудния живот. Това можех да ти го кажа още преди, когато не искаше да ме чуеш и избяга при глупавото стъклено джудже. Виждаш какво става, когато някой презре съвета ми. Но опитай сега моята подкрепа, аз те съжалявам заради това, което те сполетя. Никой досега не се е разкажал, че се е обърнал към мен и ако не се боиш от път, утре целия ден ще те чакам да разговаряме на Елховия хълм, стига само да ме извикаш.

Петер разбрал кой му говори, но го обзел такъв ужас, че не отвърнал нищо, а хукнал към дома си.

Щом изрекъл това, разказвачът на историята бил прекъснат от шум, който идел откъм пътя пред кръчмата. Чуло се как пристига карета, няколко гласа поискали осветление и някой здраво зачукал по портата. Целият този шум бил премесен с лай на кучета.

Стаите, които били посочени на коларя и калфите за ползване, имали изглед натам. Затова четиримата гости скочили от местата си и се затичали да видят какво се било случило. Доколкото могли да различат на светлината на фенера, една голяма карета била спряла пред кръчмата. Едър мъж помагал на две дами с воалетки да слязат от каретата. Виждал се и кочияш в ливрея, който разпрягал конете, а един слуга освобождавал куфарите от ремъците.

— Бог да е благосклонен към тези хора — въздъхнал коларят. — Ако те отърват кожата си, аз нямам защо да се боя за двуколката си.

— Тихо! — прошепнал студентът. — Струва ми се, че всъщност дебнат тези дами, а не нас. Може би тези отдолу са били осведомени за пътуването им. Ех, да можехме да ги предупредим! Но чакайте! В цялата странноприемница няма друга прилична стая освен тази до моята. Там ще ги настанят. Стойте си спокойно тук, аз ще се опитам да запозная прислугата им с положението.

Младият мъж се промъкнал до стаята си, духнал свещите и оставил да гори само угарката, която имал от кръчмарката. После долепил ухо до вратата.

Скоро по стълбите се задала стопанката заедно с двете дами и с приятелски и ласкави слова ги въвела в съседната стая. Посъветвала гостите скоро да си легнат, защото сигурно са изтощени от пътуването, и слязла отново долу.

Не след дълго студентът чул тежки мъжки стъпки да се изкачват по стълбите, отворил предпазливо вратата и през тесния процепа видял едрият мъж, който по-рано помогнал на дамите да слязат от каретата. Бил облечен в ловджийски костюм, на кръста му висял ловджийски нож и задължението му на пръв поглед било да се грижи за конете по време на пътуването или просто да придружава дамите. Студентът забелязал, че мъжът е сам, отворил бързо вратата и му помахал да дойде. Той се приближил учуден и още преди да успее да запита какво желаят от него, студентът почнал да му шепти:

— Господине! Тази нощ попаднахте в кръчма на разбойници!

Мъжът се изплашил, а студентът го издърпал да влезе в стаята и му разказал колко подозрителна му изглежда странноприемницата.

Като го изслушал, ловецът много се притеснил и обяснил на младежа, че дамите — една графиня и камериерката ѝ, първоначално са имали намерението да пътуват през цялата нощ. Но някъде на половин час път от кръчмата ги срещнал конник, който им извикал да спрат и ги запитал накъде са тръгнали. Като чул, че възнамеряват да пътуват цялата нощ през Шпесарт, ги разубедил, като казал, че в този момент подобно нещо било изключително рисковано.

— Ако желаете да приемете съвета на един почтен човек — добавил той, — откажете се от намерението си. Недалеч оттук има

кръчма. Колкото и лоша и неудобна да е тя, по-добре пренощувайте в нея, отколкото да се излагате на излишна опасност в тъмната нощ.

Мъжът, който им дал този съвет, имал вид на много честен и порядъчен човек и графинята от страх да не бъде нападната от разбойници заповядала да се отбият в кръчмата.

Ловецът сметнал за свое задължение да уведоми дамите за опасността, в която се намирали. Влязъл в другата стая и малко след това отворил вратата, която водела от стаята на графинята в тази на студента. Графинята, дама на около четирийсет години, пребледняла от страх, пристъпила към студента и поискала от него да ѝ разкаже всичко още веднъж. После започнали да обсъждат какво да предприемат в тази неприятна ситуация и решили колкото е възможно по-предпазливо да повикат двамата прислужници, коларя и занаятчиите, за да могат в случай на нападение да действат най-малкото единно.

Малко след като те дошли, заключили вратата на графинята към коридора, а отвътре струпали скринове и столове. Графинята седнала с камериерката на леглото и двамата прислужници останали да ги пазят.

А по-раншните гости и ловецът насядали около масата в стаята на студента и решили да посрещнат опасността лице в лице. Часът бил около десет, в къщата всичко било тихо и спокойно и никой не безпокоял гостите. Тогава ковачът рекъл:

— За да останем будни, май ще е най-добре да направим както одева — да си разказваме най-различни истории. И ако господин ловецът няма нищо против, можем да продължим отново.

Ловецът не само че нямал възражения, но за да покаже съгласието си, обещал той самият да разкаже нещо, а именно историята за приключенията на Саид.

ПРИКЛЮЧЕНИЯТА НА САИД

По времето на Харун ал Рашид — владетелят на Багдад, имало в Балсора един мъж на име Беназар. Богатството му стигало да живее охолно и спокойно, без да захваща някакъв занаят или търговия. И когато му се родил син, не сметнал за нужно да променя нещо.

— За какво ми е на моите години да се главоболя със стока и да се пазаря — говорел той на съседите, — за да оставя на сина си Саид хиляда жълтици в повече, ако върви, или пък ако не върви — хиляда по-малко? Където има за двама, ще има и за трима — гласи поговорката, а ако той излезе добро момче, нищо няма да му липсва.

Така говорел Беназар и удържал на думата си — не пуснал и сина си да се учи на търговия или на някакъв занаят, ала непрестанно четял с него от книгите на древните мъдреци. И тъй като мислел, че наред с учеността и почитта пред старостта нищо не краси толкова един младеж, колкото ловкостта и смелостта, наредил от малък да го обучат да върти оръжие и не след дълго сред връстниците си, а и сред по-големите младежи Саид се прославил като силен боец, ненадминат от никого в плуването и ездата.

Като навършил осемнайсет години, баща му решил да го изпрати в Мека на гроба на Пророка, за да прочете молитвата си и да извърши на свещеното място религиозния обред, както повелява обичаят.

Преди тръгване го повикал още веднъж при себе си, похвалил го за доброто му държание, дал му важни напътствия и пари, а после рекъл:

— Има още нещо, синко Саид! Аз не вярвам в суеверия, над тези неща съм. Признавам, че обичам да слушам истории за феи и магьосници, защото така си прекарвам приятно времето, но съм далеч от мисълта да вярвам като повечето невежи люде, че тези духове или каквото и да са друго влияят върху живота и постъпките на хората. Ала майка ти — стана дванайсет години откак почина, майка ти вярваше толкова силно в тези неща, както вярваше в Корана. Да, в един час на откровение, след като ѝ се заклех, че на никого другиго освен на детето

й не ще разкрия тайната й, тя ми довери, че от самото си раждане е имала връзка с фея. Аз й се присмях, но трябва да призная, че когато ти се раждаше, се случиха някои неща, които удивиха и мен самия.

Целия ден бе валяло и гърмяло и небето бе така черно, че бе невъзможно да се чете без лампа. Но като стана четири часът, ми известиха, че ми се е родило момченце. Завтекох се към покоите на майка ти, за да видя и благословя първородния си син, но сварих всичките й прислужнички да стоят вън пред вратата й и като ги запитах какво става, ми отвърнаха, че никой не бива да влиза вътре и че Земира, майка ти, ги била изгонила, защото искала да остане за малко сама. Почуках на вратата, но — напразно, тя си оставаше заключена.

Докато стоях разсърден при прислужничките, небето се проясни изведнъж така, както никога не бях виждал. Но най-чудното бе, че над нашия обичан град Балсора се откри къс чист, син небосвод, около който в обръч се стелеха черни облаци, разтърсвани от виещи се като змии светкавици. Докато продължавах с любопитство да наблюдавам това зрелище, вратите на покоите на съпругата ми рязко се отвориха. Накарах момичетата да останат още малко навън и влязох сам, за да попитам майка ти защо се бе заключила. Още като пристъпих в стаята, наситен аромат на рози, карамфили и зюмбюли ме блъсна така силно в лицето, че за малко не ми се зави свят. Майка ти те донесе при мен и веднага ми показва една сребърна свирчица, която висеше на вратлето ти на фина като копринена нишка златна верижка.

— Добрата жена, за която веднъж ти разправях, бе тук — рече майка ти. — Тя даде на сина ти това медальонче.

— А, значи тази магьосница е оправила времето и е пръснала този аромат на рози и карамфили? — иронично й отвърнах аз и се засмях. — Можеше да дари детето с нещо повече, например с торба жълтици, с кон или нещо такова.

Майка ти ме закле да не се шегувам, защото феите можели лесно да се разгневят и да обърнат благословията си в прокоба.

И нали не бе добре, аз приех и замълчах. Повече не говорихме за странната случка, докато не минаха шест години, когато тя усети, че макар и да бе млада, приближава сетният й час. Тогава ми даде свирчицата и ми заръча да ти я предам, когато навършиш двайсет години, защото не бивало и час по-рано да те отделям от мен. После

почина. Ето ти сега подаръка — продължил Беназар и извадил от една кутийка сребърната свирчица, която висяла на дълго златно синджирче. — Давам ти я на осемнайсетия ти вместо на двайсетия ти рожден ден, защото заминаваш и може би докато се прибереш, аз ще съм се преселил при дедите си. Не виждам разумна причина, заради която да седиш тук още две години, както пожела притеснената ти майка. Ти си добро и умно момче, боравиш с оръжие като дваисет и четири годишен мъж, затова още днес мога да кажа, че си зрял като за дваисет. Пътувай в мир и в радости и неволи — дано небето да те пази от тях, си спомняй за баща си.

Това казал Беназар от Балсора, когато изпровождал сина си. Саид си взел развълнуван сбогом, сложил верижката на врата си, мушнал свирчицата в пояса си, метнал се на коня си и потеглил към мястото, където се събирал керванът за Мека.

За кратко време на уреченото място се събрали осемдесет камили и няколко стотици ездачи. Керванът потеглил и Саид оставил зад гърба си Балсора, бащиния си град, който нямало да види дълго време.

Новите преживявания от пътуването и невиджаните дотогава неща го разсейвали в началото, но щом керванът наближил пустинята и местността започнала да става все по-пуста и гола, той изпаднал в размишления за разни неща, сред които били прощалните думи на баща му Беназар.

Извадил свирчицата, разгледал я отсам, оттам и накрая я пъхнал в устата си, за да изпробва дали ще издаде ясен и хубав звук. Но за негова почуда тя мълчала. Издул бузите си и духнал с все сили, но не могъл да изкара ни тон. Недоволен от ненужния подарък, той го мушнал обратно в пояса си. Но скоро мислите му отново се насочили към тайнствените слова на майка му. Той самият бил чувал хората да говорят за феи, но не знаел някой от съседите му от Балсора да се е свързвал с духове, а разказите за тях все се отнасяли за далечни страни и времена. Затова вярвал, че днес вече не съществуват такива явления или че феите са престанали да навещават хората и да се намесват в съдбите им.

Макар и да мислел така, все се изкушавал да вярва в нещо тайнствено или свръхестествено като това, което се било случило с майка му, и така почти през целия ден пътувал като унесен на коня си

и не вземал участие нито в разговорите на пътниците, нито в песните и смеховете им.

Саид бил много красив младеж. Погледът му бил смел и дързък, устата — много чаровна и макар да бил млад, цялата му осанка излъчвала определено достойнство, което не се срещало често на неговата възраст. А стойката, с която яздел в пълно бойно снаряжение, привличала погледите на мнозина пътници с лекотата и същевременно с увереността.

Един възрастен мъж, който яздел от едната му страна и на когото му било приятно да го наблюдава, решил с няколко въпроса да провери що за човек е. Саид, който бил възпитан да се отнася с почит към по-възрастните, отговарял скромно, но мъдро и далновидно, така че той много го харесал. Но тъй като умът на младия човек целия ден бил зает с това, скоро разговорът се насочил към тайнственото царство на феите и накрая Саид попитал направо стареца дали вярва във феи, добри и лоши духове, които закрилят или преследват хората.

Старият човек погладил брадата си, почудил се малко и рекъл:

— Не може да се отрече, че са се случвали подобни неща, макар че аз до днес не съм виждал нито дух джудже, нито дух великан, ни магьосник, ни фея.

После старият човек му заразправял толкова много и чудни истории, от които направо му се замаяла главата и които го навели на мисълта, че всичко, случило се около раждането му — промяната на времето, сладкият аромат на рози и зюмбюли, трябвало да се приема като голямо и щастливо предзнаменование и че той самият се намира под закрилата на могъща, благородна фея, а свирчицата не му е подарена за нищо по-маловажно, освен за да позове феята в случай на нужда. През цялата нощ сънувал палати, вълшебни коне, духове и подобни явления и живял в истински свят на феи.

Но за съжаление още на другия ден трябвало да се убеди колко безсмислени са сънищата и мечтите му.

През по-голямата част от деня керванът напредвал едва-едва и Саид пътувал все редом до стария си другар, но изведнъж в далечината се появили тъмни сенки. Някои ги помислили за пясъчни хълмове, други за облаци, а трети за керван, но старецът, който бил пътувал много, призовал със силен глас спътниците си да се подготвят, защото срещу тях се задава орда от араби разбойници, които идват да ги

нападат. Мъжете хванали оръжията си, жените и стоките били откарани в средата и всички били подготвени за нападението. Тъмната маса напредвала бавно в равнината и наподобявала голямо щъркелово ято, когато пътува за далечни страни. Но колкото повече разбойниците приближавали, все повече засилвали галопата си; едва се били очертали по-ясно силуетите и оръжията, когато те подобно на вихрушка връхлетели върху кервана.

Мъжете се отбранявали смело, но разбойниците били над четиристотин, при това силни; налетели на пълчища от всички страни, убили мнозина отдалече и после нападнали с копия. В този ужасен момент Саид, който дотогава бил сред първите и най-храбрите, се сетил за свирчицата си, измъкнал я бързо, пъхнал я в уста, надул я и отчаян я пуснал, защото тя не издала и най-малкия тон. Вбесен от ужасното разочарование, той се прицелил и прострелял в гърдите един арабин, който изпъквал с разкошното си облекло. Арабинът само се олюлял и мигом паднал от коня си.

— Аллах! Какво направихте, млади човече! — викнал старецът до него. — Сега всички сме загубени.

И, изглежда, имал право, защото само като зърнали как мъжът се строполил, разбойниците надигнали ужасни викове и така разярено се нахвърлили върху керванджиите, че малкото дотогава непокранали мъже се разбягали на всички посоки. А Саид изведнъж се видял обграден от петима-шестима араби. Той развъртял така умело копието си, че никой не се осмелявал да го приближи. Но накрая един се спрял, поставил стрела на лъка си и тъкмо щял да го опъне, когато друг му дал знак да спре. И докато младият човек се готвел отново да ги нападне, без да се огледа, един арабин му метнал примка около врата и колкото и да се стараел да скъса въжето, напразно се мъчел, примката се затягала все повече и Саид попаднал в плен.

Керванът бил пометен и пленен от арабите, но тъй като не били от едно племе, те си поделили пленниците и плячката, преди да се оттеглят — част от тях на юг, а другите — на изток.

Около Саид яздели четирима въоръжени араби, които често му хвърляли пълни с омраза погледи и просъсквали проклетия.

Той разбрал, че мъжът, когото е убил, бил знатен човек, може би дори принц. Робството, с което очаквал да го накажат, му се струвало по-сурово и от смъртта, затова тайно се радвал, че е спечелил

ненавистта на цялата орда, защото не се съмнявал, че ще го убият в стана си. ВЪоръжените мъже следели всяко негово движение и само щом извърнел погледа си, насочвали заплашително копията си към него. Но когато конят на единия се препънал, той обърнал бързо глава и за своя радост съзрял стареца, своя спътник, за когото мислел, че е мъртъв.

Най-сетне в далечината се показали дървета и шатри. Като приближили, към тях се спуснала цяла върволица от деца и жени. Като разменили няколко думи с разбойниците, те надали ужасни викове и се обърнали към Саид, като размахвали ръце и го кълнели.

— Онзи е — викали, — той уби великия Алмансор, най-смелия измежду всички мъже. Месото му трябва да дадем за храна на чакалите.

И с тояги, буци пръст и каквото друго имали под ръка се нахвърлили така стръвно върху Саид, че самите разбойници се видели принудени да се намесят.

— Отдръпнете се, дечурлига и вие, жени — крещели те и разпръсквали с копията си тълпата. — Той уби великия Алмансор в битка и трябва да умре, но не от женска ръка, а от ръка на храбрец.

Като стигнали на едно голо място сред шатрите, спрели. Завързали пленниците двама по двама, прибрали плячката по шатрите, а на Саид сложили окови и го отвели в една голяма шатра.

Там седял един старец в богато облекло, чието сериозно, гордо изражение на лицето подсказвало, че е главатарят на ордата.

Мъжете, довели Саид, пристъпили покрусени към него и навели глави.

— Плачът на жените ми подсказва какво се е случило — рекъл достолепният мъж, като прокарал поглед през всички разбойници. — Вашите лица го потвърждават — Алмансор е паднал мъртъв.

— Алмансор падна мъртъв — потвърдили мъжете. — Но тук, пред теб, Селим, владетелю на пустинята, е неговият убиец и сме го довели, за да отсъдиш от каква смърт да умре. Отдалече ли да го застреляме ще повелиш, да го гоним по пътека от копия, да го окачим на въжето или да го разчекнем с конете?

— Кой си ти? — попитал Селим, като изгледал мрачно пленника, който смело очаквал смъртта си.

Саид отговорил на въпроса му кратко и открито.

— Нечестно ли уби сина ми? В гърба ли го прониза със стрела или с копие?

— Не, господарю — отвърнал Саид, — нападнаха ни и в открит бой аз го пронизах в гърдите, защото беше убил вече осем от моите другари пред очите ми.

— Така ли е, както разправя? — попитал Селим мъжете, които го заловили.

— Да, господарю, той уби Алмансор в открит бой — отвърнал един от запитаните.

— Тогава не е направил ни повече, ни по-малко от това, което ние щяхме да сторим на негово място — възразил Селим. — Той е победил и убил неприятеля, който е застрашавал свободата и живота му, затуй — отвържете го по-скоро!

Мъжете го изгледали озадачено и недоверчиво и с нежелание се заели да изпълнят нареждането му.

— Значи убиецът на твоя син, на храбрия Алмансор, няма да умре? — попитал един от тях, като хвърлял гневни погледи на Саид. — По-добре да го бяхме убили на място!

— Няма да умре! — викнал Селим. — Дори ще го прибера в шатрата си. Вземам го като полагаща ми се част от плячката — ще го направя мой слуга.

Саид нямал думи, с които да благодари на стария главатар, а мъжете напуснали шатрата мърморейки. Когато съобщили това на събралите се отвън жени и деца, които очаквали да видят смъртта на Саид, се чули страшни викове и писъци и се понесли заплахи, че щом бащата се отказва от кървавата отплата, те сами щели да отмъстят на убиеца на Алмансор.

Останалите пленници били разпределени по ордите: едни били освободени, за да донесат откуп за по-богатите, други били направени овчари, а трети, които дотогава сами били обслужвани от по десет роби, трябвало да извършват най-долната работа в стана.

Не и Саид. Кое спечелило така стария Селим — дали смелото, спокойно излъчване на младежа или тайното вълшебство на добрата фея? Не се знае, но Саид заживял в шатрата му по-скоро като син, отколкото като слуга.

Ала необяснимата слабост на стария мъж привлякла завистта на останалите слуги. Саид срещал навсякъде враждебните им погледи, а

когато сам минавал през стана, чувал отвред да се ръсят само ругатни и проклетия. А един път покрай гърдите му профучали стрели, явно насочени към него, и това, че не го улучили, той отдал единствено на закрилата на свирчицата, която все още носел на гърдите си.

Често се оплаквал от тези нападения на Селим, но той напразно заповядвал да бъдат издирени позорните убийци, защото, изглежда, цялата орда се била съюзила срещу облагодетелствания чужденец.

Затуй един ден Селим му рекъл:

— Надявах се да замениш сина ми, който умря от ръката ти. Не е нито твоя, нито моя вината, че това не стана. Всички са наострени срещу теб, а след време и аз самият не ще мога да те пазя, защото, ако те убият тайно, каква полза ще имаме аз или ти, дори виновникът да бъде наказан? Затова, като се върнат мъжете от набега си, ще им река, че съм получил откуп от баща ти и ще пусна неколцина от тях, които са ми по-верни, да те съпроводят през пустинята.

— Но аз как мога да имам доверие в някого? — попитал обезсърчено Саид. — Няма ли да ме убият по пътя?

— От това ще те пази клетвата, която ще произнесат пред мен и която досега никога не са нарушавали — отвърнал Селим съвсем спокойно.

Няколко дни по-късно мъжете се върнали в стана и Селим удържал обещанието си. Подарил на младежа оръжия, дрехи и един кон, събрал войнствено настроените разбойници, избрал петима от тях за придружители на Селим, накарал ги да положат страховита клетва, че няма да посегнат на живота му, и със сълзи на очи ги пуснал да вървят.

Мрачни и мълчаливи били мъжете, докато яздели със Саид през пустинята. Младият човек виждал с какво нежелание изпълнявали заръката, а и притеснението му, че двамина от тях били участници в битката и свидетели на убийството на Алмансор, не било малко. Като минали към осем часа, откакто били на път, Саид ги дочул нещо да си шепнат и забелязал, че лицата им били още по-навъсени отпреди. Напрегнал се да ги чуе и доловил, че разговарят на език, познат само на тяхната орда и използван единствено при тайни и опасни начинания. Селим, който първо кроял план да задържи младежа завинаги край себе си, бил отделил някой и друг час да го научи на тези тайни слова.

Но това, което Саид разбрал, никак не го зарадвало.

— На това място — рекъл единият от разбойниците — нападнахме кервана и храбрият Алмансор падна от ръката на един хлапак.

— Вятърът е отвял следите от коня му — обадил се друг, — но аз не съм ги забравил.

— И за наш резил този, който му посегна, ще остане жив и ще бъде пуснат на свобода?! Къде се е чуло и видяло баща да не отмъсти за смъртта на единствения си син?! Но Селим остарява и ето че се вдетинява.

— И щом бащата не го е сторил — рекъл четвърти, — е дълг на приятелите да отмъстят за падналия другар. Тук, на същото място е редно да го убием. Това е право и обичай още от стари времена.

— Но ние се заклехме пред Стария — възкликнал петият. — Не можем да го убием, не бива да нарушаваме клетвата си.

— Истина е — рекли останалите, — ние се заклехме и убиецът ще се измъкне на свобода, без нищо да му сторим.

— Чакайте! — викнал най-навъсеният измежду тях. — Старият Селим е умна глава, но не чак толкова, колкото си мислим. Заклехме ли му се да оставим това момче тук или там? Не, дадохме клетва само че ще му пощадим живота и ще го сторим. Но палещото слънце и острите зъби на чакалите ще отмъстят вместо нас. Тук на това място ще го оставим да лежи завързан.

Така говорел разбойникът, но от няколко минути Саид бил нащрек и още онзи не бил доизрекъл последните си думи, когато той дръпнал коня си встрани, пришпорил го и полетял като птица през равнината. Петимата мъже в първия момент останали смаяни, но нали били опитни в такива преследвания, бързо се разделили в две посоки, вляво и вдясно, и тъй като били по-опитни в ездата из пустинята, скоро двамата надминали беглеца, пресрещнали го, а когато той понечил да избяга встрани, попаднал на другите двама, а петият го очаквал в тил.

Единствено клетвата да не го убиват възпряла разбойниците да посегнат към оръжията си, затова и този път метнали примка около врата му, свалили го от коня, завързали ръцете и краката му и го положили върху нажежения пясък.

Саид се молил за пощада, викал, че обещава голям откуп, но те само се изсмели, метнали се на конете и препуснали обратно. Още

няколко мига той се вслушвал в утихващите конски стъпки, после се отдал на отчаянието. Мислел за баща си, за скръбта, която ще изживее старият човек, ако синът му не се завърне. Мислел и за собствената си зла участ, за това, че трябва да умре толкова млад, защото нищо не му изглеждало толкова сигурно, както че от глад и жажда ще намери жестоката си смърт сред горещите пясъци или че ще бъде разкъсан от чакал. Слънцето се издигало все по-високо и изгаряло челото му като нажежено желязо.

След като дълго се мъчел, най-накрая му се отдало да се обърне настрана, но това му донесло само кратко облекчение. Ала от голямото усилие свирчицата, която висяла на верижката, излязла изпод дрехата му. Дълго се старал да я достигне с устата, накрая устните му я докоснали, опитал се да свирне, но даже и в този тежък момент тя отказала да му служи. Сломен от отчаяние, той отметнал главата си назад, после прежурящото слънце замъглило сетивата му и той изпаднал в дълбок унес.

След дълги часове Саид се събудил от някакъв шум наоколо. В същото време почувствал, че някой го е хванал за рамото и надал страшен вик, защото не очаквал да е друго освен чакал, дошъл да го разкъса. Сега го побутнали и за краката, но той усетил, че не са нокти на хищник, а грижовни човешки ръце, и чул двама-трима да разговарят помежду си:

— Жив е — шепнели те. — Но ни мисли за врагове.

Най-накрая Саид отворил очи и съзрял лицето на един нисък, пълен мъж с малки очички и дълга брада. Той му заговорил дружелюбно, помогнал му да се изправи, подал му ядене и пиене и докато Саид се подкрепял, му разказал, че е багдадски търговец на име Калум-Бек и продава женски шалове и фини кърпи. Пътувал по работа и като се прибирал, го видял да лежи окаян и полужив в пясъка. Разкошното му облекло и искрящите камъни на кинжала му привлекли вниманието му. Направил всичко възможно, за да го съживи и ето че успял.

Младежът благодарил на мъжа за спасението, защото разбирал, че без намесата му щяла да го сполети незавидна смърт. И тъй като нито имал средства, с които да си помогне, нито сили да тръгне сам пеша през пустинята, приел с благодарност предложеното му място върху една от тежко натоварените камили на търговеца. Възнамерявал

първо да се изтегли към Багдад и оттам, ако успее, да се присъедини към други хора, които пътуват към Балсора.

По време на пътуването търговецът разказал на спътника си за чудесния владетел на правоверните, Харун ал Рашид. Изтъкнал чувството му за справедливост, прозорливостта му и способността му да разрешава най-трудните спорове по прост и забележителен начин и привел като пример известните на всяко дете истории за въжаря и гърнето с маслини, от които Саид останал наистина впечатлен.

— Нашият господар, владетелят на правоверните — продължил търговецът, — е възхитителен мъж. Ако мислите, че спи нощем като другите обикновени хора, се лъжете. Два до три часа сън призори — това е всичко. Знам това със сигурност, защото Месур, първият му придворен, ми е братовчед и макар да е ням като гроб, що се отнася до тайните на господаря му, заради близкото ни роднинство, а и когато види, че човек просто може да се пръсне от любопитство, тук-там се изпуска.

Вместо да спи като другите хора, халифът се прокрадва нощем из багдадските улици и рядко минава седмица, без да попадне на някое приключение. И както вие сигурно знаете от историята с гърнето с маслини, която е вярна както думите на Пророка, той не обикаля на кон, облечен с най-лъскавите си дрехи, придружен от стотина носачи на факли и стражи, както би могъл да постъпи, ако желаше. Предрешва се ту като търговец, ту като моряк, ту като мюфтия и обикаля, за да наблюдава дали всичко е наред.

Затова в никой друг град вечерно време хората не са толкова вежливи с всеки глупак, изпречил се на пътя им, защото той може да се окаже както някой мръсен арабин от пустинята, така и халифът, а в околностите ни растат достатъчно дървета за тояги, с които човек да наложи цял Багдад и околността му.

Така говорел търговецът и Саид, колкото и да тъгувал за баща си, бил радостен все пак, че ще види Багдад и известния Харун ал Рашид.

След десет дни пристигнали в Багдад и Саид се смаял и възхитил от великолепието на този град, който тогава се намирал в най-пълния си разцвет.

Търговецът го поканил у дома си и Саид приел с удоволствие, защото едва тук, сред хорската глъчка съобразил, че в този град

вероятно освен въздуха, водата на река Тигър и спането на стълбите на някоя джамия нищо друго не било безплатно.

В деня след пристигането си, тъкмо когато се облякъл и си рекъл, че в чудесните си бойни дрехи може спокойно да се покаже из Багдад, а и вероятно да привлече погледите върху себе си, в стаята влязъл търговецът. Огледал хубавия младеж с лукав поглед, погладил брадата си и после рекъл:

— Това всичко е много хубаво, млади господине! Но какво ще правите отгук насетне? Вие сте голям мечтател и съвсем не мислите за утрешния ден. Или имате толкова пари у себе си, че да живеете подобаващо на дрехите си?

— Скъпи Калум-Бек — рекъл младежът, като се посмутил и изчервил, — пари наистина нямам, но ако ми заемете някакви, с които да мога да се върна у дома, баща ми ще ви ги върне и ще ви възнагради както си му е редът.

— Баща ти ли, момче? — извикал търговецът и се разсмял високо. — Струва ми се, че слънцето ти е размекнало мозъка. Да не мислиш, че ти вярвам за цялата приказка, която ми разказа в пустинята — за това, че баща ти бил богат мъж от Балсора, а ти — единственият му син; за нападението на арабите и живота ти в онази орда и всичко друго? Още тогава се ядосвах на нахалните лъжи и безсрамието ти. Знам, че в Балсора всички богати хора са търговци, търгувал съм с тях и трябваше да съм чул за Беназар, ако имаше състояние поне за шест хиляди томана. Значи или е лъжа, че си от Балсора, или баща ти е беден сиромас и на довлеклия му се тук син няма да заема и медна монета. А да не говорим за нападението в пустинята! Де се е чуло и видяло, откакто мъдрият халиф Харун обезопаси търговските пътища през пустинята, разбойници да се осмелят да грабят керван и дори да отвличат хора? Трябваше да се разчуе, ако е имало такова нещо. Но по целия път, а и тук, в Багдад, където се събират хора от цял свят, не чух да се говори за подобно нещо. Това е втора лъжа, млади, безсрамни човече!

Пребледнял от яд и възмущение, Саид понечил да прекъсне злия човек, но той закрепцал, за да не му даде да се изкаже, като при това силно ръкомахал.

— И третата ти лъжа, нахални измамнико, е случката в стана на Селим. Неговото име е добре известно на всички, срещали някога

арабин, ала той се е прославил като най-страшният и жесток разбойник. И ти смееш да говориш, че си убил сина му и на мига не са те наскел на парчета? В нахалството си стигаш талкова далеч, че разправяш невероятни неща като това, че Селим те е защитавал от ордата си, че те приел в собствената си шатра и те пуснал без откуп, вместо да те обеси на първото срещното дърво, той, който често бесеше пътници само за да се позабавлява на физиономиите им. Ах ти, отвратителен лъжецо!

— Няма какво да кажа повече — викнал младежът, — освен че всичко, казано от мен, е истина. Кълна се в душата си и в брадата на Пророка!

— Какво? В душата си се кълнял?! — креснал търговецът. — В черната си, лъжлива душа? Че кой ще ти повярва? И в брадата на Пророка — ти, който самият още нямаш брада! Кой ще ти се довери?

— Наистина нямам свидетели — продължил Саид, — но вие не ме ли намерихте завързан и окаян?

— Това нищо не доказва — отвърнал онзи. — Ти си облечен като личен разбойник и може би си бил нападнат от някой по-силен от теб, който те е надвил и те е завързал.

— Искам да видя този или по-скоро тези двама — отвърнал Саид, — които ще ме повалят и ще ме вържат, без да ми метнат отзад примка на врата. Вие, от базара, може и да не знаете на какво е способен човек, обучен да си служи с оръжие. Но ми спасихте живота и аз ви благодаря за това. Какво искате сега от мен? Ако не ми помогнете, трябва да прося, а няма да ми е приятно да моля за милостиня равни на мен. Ще се обърна към халифа.

— Така значи? — викнал търговецът с подигравателен смях. — Не желаете да се обърнете към никого друго освен към нашия най-милостив господар? На това викам аз изискана просия! Ай, ай! Имайте предвид обаче, че пътят към халифа минава през моя братовчед Месур и че само с една дума мога да обърна внимание на главния му придворен колко чудесно можете да лъжете. — Но ми е жал за младостта ти, Саид. Може пък да се поправиш, от теб да излезе нещо. Ще те взема при мен в павилиона си на базара, ще ми служиш една година и като изтече тя и не ти се остава по-дълго, ще ти платя възнаграждението и ще те пусна да си ходиш, където пожелаеш — към Балсора или Медина, към Стамбул или Алепо, ако щеш върви и при

неверниците. До обяд ти давам време да размислиш. Ако искаш — добре, ако не — ще ти пресметна евтино разходите, които имах с теб по пътя, за мястото на камилата. Ще се разплатим с дрехите ти и всичко, което имаш, и ще те изхвърля на улицата. Тогава можеш да вървиш да просиш при халифа или при мюфтията, в джамията или на базара.

Като изрекъл това, злият човек оставил сам нещастния младеж. Саид го изпратил с изпълнен с презрение поглед. Той бил толкова възмутен от лошотията на този човек, който умишлено го бил взел със себе си и привлякъл в дома си, за да може да разполага с него. Опитал се да избяга, но прозорците били с решетки, а вратата — залостена. Накрая, след като умът му дълго се бунтувал срещу това, решил като начало да приеме първото предложение на търговеца и да отиде да му служи в павилиона. Виждал, че няма по-добър избор, защото дори да се опитал да избяга, без пари не можел да стигне до Балсора. Но си наумил колкото е възможно по-скоро да моли самия халиф за подкрепа.

На следващия ден Калум-Бек завел новия си калфа в павилиона си на базара. Показал на Саид всички шалове, воали и останалата стока, с която търгувал, и му обяснил каква щяла да бъде работата му. От Саид се искало да стои пред вратата на павилиона, облечен като търговски калфа, а не в красивите си бойни дрехи, хванал в едната си ръка шал, а в другата разкошен воал, и да подвиква на минувачите цената, като им показва стоката и да ги подканва да купуват.

Едва сега Саид могъл да си обясни защо Калум-Бек го бил избрал за тази работа. Той самият бил нисък, грозен старец и като застанел пред дюкяна и почнел да приканва купувачите, все се случвало някой съсед или минувач да го закачи, момчетии да му се подиграят или пък жените да го нарекат „плашило“.

А на всички било приятно да гледат младия, строен Саид, който канел купувачите с достойнство и знаел как да държи шаловете и воалите сръчно и красиво.

Когато Калум-Бек видял, че откакто Саид застанал пред вратата на дюкяна купувачите му се увеличили, започнал да се държи по-приветливо с младия човек, хранил го по-добре и все се стараел да го издокарва с красиви и изискани дрехи.

Саид не се трогнал особено от тези и подобни неща, с които господарят му засвидетелствал благоразположението си към него и по

цял ден, както и насън бленувал да се завърне у дома.

Един ден, когато от павилиона били продадени много стоки и всички разносвачи били разпратени вече до клиенти, дошла една жена и купила няколко неща. Бързо направила избора си и поискала срещу бакшиш някой да отнесе покупките ѝ у дома.

— След половин час мога да ви изпратя всичко — казал ѝ Калум-Бек. — Но дотогава трябва да имате търпение или да си намерите друг разносвач.

— Какъв търговец сте вие, щом давате стоката си на чужди слуги? — възкликнала жената. — Та нали едно такова момче може да избяга сред навалицата с моите покупки. На кого ще се оплача тогава? Не, вие като търговец сте задължен да изпратите разносвач до дома ми и аз мога и желая да разчитам само на вас.

— Но почакайте само половин час, уважаема госпожо! — рекъл търговецът, като се озъртал все по-изплашено. — Всичките ми разносвачи са разпратени.

— Не е добър павилион този, който няма по няколко свободни слуги по всяко време — отвърнала лошата жена. — Но ето че там стои един млад безделник, ела момче, вземи ми багажа и ме последвай към къщи.

— Чакайте! Чакайте! — викал Калум-Бек. — Той показва стоката ми, подканва купувачите ми, привлича ги! Не бива да мърда от прага на павилиона!

— Да бе! — сопнала се възрастната жена и без да дава други обяснения, мушнала покупките си в ръцете на Саид. — Тогава сте лош търговец, а стоки, които сами не се предлагат, а се нуждаят от още един безделник, не струват.

— Върви в името на Ариман и всички зли духове — измърморил Калум-Бек на „магнита“ си — и гледай бързо да се върнеш! Ако продължавам да отказвам на тази стара вещица, ще ми излезе лошо име по базара.

Саид последвал жената, която заситнила през базара и улиците по-бързо и леко, отколкото можело да се очаква за възрастта ѝ. Най-накрая стигнала до една разкошна къща, похлопала и двукрилата врата се отворила. После се заизкачвала по мраморните стълби и махнала на Саид да я последва. Най-после стигнали до един широк и висок салон, който бил подреден с повече разкош и блясък, отколкото Саид някога

бил виждал. Там старата жена изморена приседнала на един миндер, махнала на младия мъж да остави багажа на пода, падала му дребна сребърна монета и го пустила да си върви.

Той бил вече на вратата, когато един ясен, нежен глас извикал: „Саид!“. Учуден, че някой го познава, младежът се озърнал и видял чудно красива жена, заобиколена от много роби и прислужнички, да седи на миндера на мястото на старицата. Саид, онемял от почуда, скръстил ръце и направил дълбок поклон.

— Саид, милото ми момче — рекла жената, — колкото и да съжалявам за нещастията, довели те до Багдад, това бе единственото, определено от съдбата място, където, в случай че напуснеш бащиния си дом преди навършването на двайсетата си година, бе възможно да се освободиш от прокобата. Саид, свирчицата у теб ли е още?

— Да, пазя я! — извикал зарадвано той, като извадил верижката. — Вие със сигурност сте добрата фея, която ми я е закачила, когато съм се родил?

— Аз съм приятелката на майка ти — отвърнала феята и ще бъда твоя приятелка, докато ти бъдеш добър. Ах, ако баща ти, този лекомислен човек, бе послушал съвета ми! Щеше да се разминеш с много страдания!

— Е, явно така е трябвало да стане! — отвърнал Саид. — Но милостива фею, впрегнете силен североизточен вятър в каретата си, която може да лети в облаците, и ме откарайте за няколко минути при баща ми в Балсора. Тогава търпеливо ще изчакам да минат шестте месеца до навършване на двайсетата ми година.

Феята се засмяла:

— Знаеш как да разговаряш с нас — отвърнала. — Но бедни Саид, това е невъзможно. Сега, когато ти си извън бащиния си дом, не мога да сторя за теб никакво чудо. Дори не мога да те спася от властта на жалкия Калум-Бек. Той е под закрилата на могъщата ти неприятелка.

— Значи имам не само добра благодетелка — възкликнал Саид, — но и неприятелка? Е, да, мисля, че вече неведнъж усещах влиянието ѝ. Но със съвет можете да ме подкрепите, нали? Дали да не отида при халифа и да го помоля за закрила? Той е мъдър човек и ще ме предпази от Калум-Бек.

— Да, Харун е мъдър човек! — отвърнала феята. — Но за съжаление той също е човек. Вярва на главния си придворен колкото на самия себе си и е прав, защото е изпитал Месур и той е доказал, че му е предан. Но и на твоя приятел Калум-Бек вярва като на себе си и тук му е грешката, защото той е лош човек, макар и роднина на Месур. Калум освен всичко е и хитра лисица и още щом се върна от пътуването, скалъпи такава историйка за теб и я разказа на братовчед си, главния придворен, а той пък от своя страна я предаде на халифа, че ако ти отидеш сега в палата на Харун, ще бъдеш приет зле, защото никой не ще ти повярва. Но съществуват други средства и пътища да се сближиш с него и по звездите е написано, че ще спечелиш благоволението му.

— Това наистина е лошо — рекъл натъжено Саид. — Значи още ще трябва да вардя дюкяна на непочтения Калум-Бек. Но можете да се смилите над мен поне за едно, уважаема госпожо. Откакто се помня, въртя оръжие и най-голямата ми радост е бойната игра, която се води страстно — с копие, лък и тъп меч. Всяка седмица най-знатните младежи тук се срещат за бойни надпревари. Но само богато облечени и свободни мъже имат право да излизат на арената, а в никакъв случай някой слуга от базара. Ако можете помогнете ми всяка седмица да получавам кон, дрехи, оръжие и лицето ми да не може лесно да се разпознава.

— Това е желание, което може да се осмели да отправи само благороден млад човек — рекла феята. — Бащата на майка ти беше най-храбрият мъж в Сирия и изглежда, ти си наследил неговия дух. Запомни тази къща. Всяка седмица тук ще намираш по един кон и двама оръженосци, също на коне, отделно оръжия, дрехи и вода за лице, от която да ставаш неузнаваем за пред хорските очи. А сега, Саид, върви си в мир! Прояви търпение, ум и добродетелност! След шест месеца свирчицата ти ще свирне и Цулима ще я чуе.

Младежът се сбогувал с благодарност и почит с чудната си покровителка. Запомнил добре къщата и улицата и след това се върнал обратно на базара.

Случило се да пристигне точно навреме, за да защити и спаси господаря и майстора си Калум-Бек.

Около дюкяна се била насъбрала голяма тълпа, момчетии танцували около търговеца и му се подигравали, а старите гледали и се

смеели. Той самият стоял изключително притеснен и разтреперан от яд пред дюкяна си в едната ръка с шал, а в другата — с воал. Но тази странна сцена се дължала на случка, разиграла се в отсъствието на Саид.

Калум бил застанал пред вратата си вместо хубавия си слуга, но никой не искал да купува от него — стария, грозен мъж. Тогава двама мъже се задали от горната страна на базара и поискали да купят подаръци на жените си. Явно търсели нещо, затова минали още няколко пъти нагоре-надолу и ето че отново се задали с реещи се погледи.

Калум-Бек, който забелязал това, решил да се възползва от положението и викнал:

— Насам, господа! Какво търсите? Хубави воали имам, хубава стока!

— Добри старче — отговорил му единият, — стоката ти може наистина да е хубава, но нашите жени са странни и са свикнали да си купуват воалите само от красивия търговски калфа Саид. Обикаляме вече половин час и не можем да го намерим. Но ако ни кажеш къде можем да го открием, друг път ще купим и от теб.

— Алахит Аллах! — възкликнал Калум-Бек и се ухилил доволно. — Пророкът ви е довел до вярната врата. Искате да отидете при хубавия калфа, за да купите воали? Влезте тогава, това е неговият павилион.

Единият от мъжете се изсмял на niskия грозен мъж и на твърдението му, че той е хубавият калфа, а другият си помислил, че Калум му се подиграва, не искал да остане по-назад и силно го наругал. Тогава Калум-Бек се вбесил. Извикал съседите си да му свидетелстват, че никой друг дюкян освен неговия не се именува павилионът на красивия търговски калфа, но съседите, които му завиждали заради голямата клиентела напоследък, се направили, че не са чували за нищо подобно и двамата мъже се нахвърлили здравата върху дъртия лъжец, както го нарекли те.

Калум се бранел повече с викове и ругатни, отколкото с юмруци и така успял да привлече цяла тълпа зяпачи пред павилиона си. Половината град го познавал като стиснат и нахален дебелак и всички наоколо искрено се радвали на ударите, които получавал. И тъкмо когато единият от двамата мъже сграбчил Калум за брадата, някой

стиснал ръката му и с един-единствен удар го метнал на земята, така че тюрбанът му паднал, а чехлите му отхвърчали надалеч.

Струпалите се зяпачи, които на драго сърце щели да погледат как ще изтезават Калум, възроптали недоволно, а другарят на поваления се огледал да види кой е дръзнал да стори това и видял пред себе си висок, силен младеж с искрящи очи и смело изражение на лицето. Не посмял да го закачи, още повече че Калум, който сметнал спасението си за истинско чудо, посочил младия мъж и рекъл:

— Ето го! Какво искате повече? Пред вас, господа, е Саид, красивият търговски калфа!

Хората наоколо се засмели, защото знаели, че случилото се с Калум-Бек малко преди това било несправедливо. Мъжът се изправил засрамен и без да купи нищо, си тръгнал накуцвайки заедно с приятеля си.

— О, ти звезда на всички търговски калфи, ти, корона на базара! — възклицавал Калум, като въвеждал калфата си в дюкяна. — Честна дума, на това викам аз да се появиш навреме, да сложиш ред в нещата! Как лежеше онзи проснат на земята сякаш никога не е стоял на краката си, ами аз — нямаше да имам нужда повече бръснар да ми реше и маже с балсами косата, ако ти беше дошъл две минути по-късно! С какво мога да ти се отплатя?

Прибързано чувство на съжаление ръководело сърцето и ръката на Саид, когато се притекъл на помощ на Калум-Бек. Сега, когато чувството се уталожило, той почти съжалявал, че спестил на злия човек опитомяването му. „Дузина оскубани косъма — мислел си той — щяха да го направят по-мек и любезен поне за десетина дни напред“. Но се опитал все пак да се възползва от доброто настроение на търговеца и като благодарност да измоли благоволението му да има право всяка седмица да ползва по една вечер за разходка или за каквото пожелае. Калум приел, защото знаел, че принудително наетият му калфа е твърде разумен, за да избяга без пари и добри дрехи.

Саид скоро постигнал каквото желал. Следващата сряда, в деня, когато младежите от знатните родове се събирали на един от градските площади, за да се упражняват в бойно изкуство, той казал на Калум, че иска да си вземе свободна вечер и щом му позволил, се отправил към улицата, където живеела феята и похлопал на вратата. Веднага му отворили. Слугите, изглежда, вече го очаквали, защото, без да го питат

какво желае, го повели нагоре по стълбите към една хубава стая. Там първо му подали водата за лице, с помощта на която трябвало да стане неузнаваем . Намазал си лицето и като се погледнал после в едно металическо огледало, почти не могъл да се познае, защото бил със загар, черна брада и изглеждал най-малко с десет години по-възрастен, отколкото бил в действителност.

След това го повели към втори салон, където намерил толкова разкошно облекло с всичките му допълнения, че самият халиф нямало да се срамува да се покаже с него в деня, когато обикновено, най-празнично натъкмен, правел преглед на войската си. Освен тюрбан от най-фин плат, украсен с диаманти и дълги пера от рибар, дреха от тежка червена коприна, с втъкани в нея сребърни цветя, Саид намерил нагръдник от сребърни халки, изработен така изкусно, че следвал всяко движение на тялото, и в същото време толкова здрав, че нито копие, нито сабя можели да го пробият. Сабя-дамаския, прибрана в богато украсен кобур и с дръжка, инкрустирана с — както се сторило на Саид, безценни камъни, придавала завършен вид на бойните му доспехи. А като излязъл навън в пълното си бойно снаряжение, един от слугите му предал от господарката на къщата още копринена кърпичка, с която, като изтриел лицето си, брадата и тъмният му тен изчезвали.

В двора на къщата ги чакали три жребеца. Саид се качил на най-хубавия, а слугите му яхнали другите два и наперено поели към площада, където трябвало да се състоят игрите. Пищността на доспехите му и великолепното му оръжие привлякло погледите на присъстващите и още щом излязъл на наобиколения от тълпата ринг, навред се понесъл шепот на почуда. Това било бляскав парад на най-смелите и лични младежи на Багдад, човек можел да види там дори братята на халифа да се разкарват нагоре-надолу с конете си и да се упражняват с копията си.

Щом се появил Саид и никой не го познал, синът на великия везир заедно с някои свои приятели отишъл при него, поздравил го почтително, поканил го да вземе участие в игрите им и се позаинтересувал за името и родината му. Саид се представил като Алмансор, казал че е от Кайро и е тръгнал на пътешествие, но е чувал толкова много да се говори за смелостта и ловкостта на знатните младежи от Багдад, че побързал да ги види и да се запознае с тях. На

младите хора се харесали благоприличието и дързостта на Саид-Алмансор. Наредили да му се даде копие и му казали да си избере на коя страна ще се бие, защото всички събрани били разделени на два отряда за бой поотделно и по групи.

Но ако дотогава вниманието върху Саид било привлечено от неговата външност, сега всички били още по-удивени от необикновената му ловкост и пъргавина. Конят му летял по-устремен и от птица, а още по-бързо свистяла сабята му. Копието си хвърлял така леко, сигурно и надалеч, сякаш било стрела, изстреляна от мощен лък. Надвил най-смелите си противници и в края на игрите бил всепризнат за победител, така че един от братята на халифа и синът на великия везир, които се били на негова страна, го помолили да премери и с тях сили. Саид успял да победи Али, брата на халифа, но синът на везира му противостоял така храбро, че след дълга борба решили за по-разумно да отложат разрешаването на двубоя за следващия път.

На другия ден след игрите в цял Багдад се говорело единствено за хубавия, богат и смел чужденец. Всички, които го видели, дори тези, които били победени от него, били възхитени от благородните му обноски и Саид чул със собствените си уши да говорят за него дори в павилиона на Калум-Бек. Хората съжалявали само, че никой не знаел къде живее.

Следващия път Саид открил в дома на феята още по-красиви дрехи и прекрасни оръжия. Сега на площада се струпал половин Багдад, даже халифът наблюдавал игрите от един балкон. Той също се възхитил от уменията на чужденеца Алмансор и за да засвидетелства това, щом свършили игрите, го наградил с голяма златна пара, окачена на дебела златна верижка.

Нямало как тази втора, още по-блестяща победа да не предизвика завистта на багдадските младежи.

— Някакъв си чужденец — говорили си те помежду си — да дойде в Багдад, за да ни отнеме славата, честта и победата?! А после на други места ще има да се хвали, че сред цвета на багдадската младеж не се е намерил нито един, който да му излезе насреща?!

Така си говорили те и решили следващия път уж случайно петима-шестима от тях да го нападнат наведнъж.

Тези знаци на ненавист не убягнали от острия поглед на Саид. Виждал ги как седят в ъгъла, шепнат си и го сочат с лоши очи.

Досещал се, че освен брата на халифа и сина на везира никой друг не бил приятелски настроен към него, а и те самите му дотягали с въпросите си къде могат да го посетят, с какво се занимава, какво му харесва в Багдад и други подобни.

Било странно стечение на обстоятелствата, че онзи от мъжете, който гледал Саид-Алмансор най-мрачно и бил настроен най-враждебно, бил същият, когото той метнал неотдавна на земята в мига, в който се канел да оскубе брадата на нещастния търговец. Този мъж го наблюдавал всеки път внимателно и в погледа му се четяла завист. Действително Саид го бил победил на няколко пъти, но това не било достатъчна причина за подобна враждебност и Саид започнал да се бои, че по ръста или по гласа му го е разпознал като търговския калфа на Калум-Бек — разкритие, което можело да го злепостави и да го изложи на подигравките и отмъщението на недоброжелателите му.

Но покушението, което готвили завистниците му, било осуетено както поради собствената му предпазливост и смелост, така и благодарение на приятелството, което го свързвало с брата на халифа и сина на великия везир. Двамата забелязали как шестима младежи обградили Саид и се опитали да го съборят от коня или да му отнемат оръжието, долетели веднага, разпръснали групичката и заплашили младежите, които постъпили така предателски, с отстраняване от игрите.

Били изминали повече от четири месеца откакто Саид за първи път изпробвал храбростта си за почуда на цял Багдад, когато веднъж на път към къщи чул няколко гласа, които му се струвало, че познава.

Пред него с бавна стъпка се движели четирима мъже и, изглежда, обсъждали нещо. Като се промъкнал след тях, чул, че говорят на диалекта на ордата на Селим и се досетил, че са намислили някакво разбойническо деяние. Първата му мисъл била да стои по-далеч от тях, но като съобразил, че може да предотврати извършването на някаква злина, се примъкнал още по-близо до мъжете и започнал да ги подслушва.

— Пазачът на портата каза изрично — улицата, която се пада вдясно от базара — рекъл единият. — Оттам той трябвало и щял да мине тази нощ заедно с великия везир.

— Добре — отвърнал другият. — От великия везир не се боя, той е стар, а и не е голям герой, но се говори, че халифът знае да върти

меча и това ме безпокои. А и сигурно след него се мъкнат към десетина-дванайсет души охрана.

— Ни един — обадил се третият. — Когато са го виждали да излиза нощем, винаги е бил само с везира или с главния придворен. Нощес ще ни падне в ръцете, но не бива да му се случи нищо лошо.

— Мисля, че ще е най-добре — заговорил отново първият — да му метнем една примка през главата. Не бива да го убиваме, защото за тялото му ще дадат малък откуп, а и това не е сигурно.

— Значи един час преди полунощ! — уговорили се разбойниците и се разделили, едните — на една, другите — на друга посока.

Щом чул за покушението, Саид много се изплашил и се завтекъл към палата на халифа, за да го извести за грозящата го опасност. Но като преминал няколко улици, си спомнил думите на феята, че е представен много лошо пред халифа; съобразил, че вероятно ще се изсмеят на известието му или ще го изтълкуват като опит за подмазване пред владетеля на Багдад, затова се спрял и решил, че най-доброто ще е да се довери на меча си и сам да избави халифа от разбойниците.

Затова се върнал обратно, но не се прибрал в дома на Калум-Бек, а седнал на стъпалата на една джамия и изчакал настъпването на нощта. После заобиколил, минал базара, излязъл на указаната от разбойниците улица и се потулил зад една издадена напред къща.

След около час чул двама мъже бавно да слизат надолу по улицата. Първо си помислил, че са халифът и великият му везир, но щом единият от тях плеснал с ръце, веднага безшумно от долната страна, откъм базара, се приближили други двама. Шепнали си някое време и после се разделили. Трима се скрили недалеч от него, а четвъртият започнал да снове нагоре-надолу по улицата. Нощта била много мрачна, но тиха и затова Саид трябвало да разчита изцяло на острия си слух.

Минал още половин час, когато откъм базара се дочули стъпки. Изглежда, разбойникът също ги чул и се промъкнал покрай Саид по посока на базара. Стъпките приближили и Саид можел вече да различи тъмните силуети, когато разбойникът изпляскал и другите трима тутакси изскочили из засада. Нападнатите вероятно били въоръжени, защото се чул звън на мечове.

В същия момент Саид извадил сабята си дамаския и с вика:

„Долу враговете на великия Харун!“ се нахвърлил върху разбойниците. Моментално повалил един от тях и настъпил към другите двама, които тъкмо се канели да обезоръжат онзи, на когото били метнали примка. А той, като махал с ножа си слепешката, за да разреже примката, така силно ударил един от разбойниците по ръката, че му я отсякъл. Разбойникът се смъкнал с ужасен вик на земята. Сега четвъртият разбойник, който дотогава се биел с другия мъж, се нахвърлил върху Саид, който още се борел с третия. Но мъжът, на когото хвърлили примката, веднага щом се освободил от нея, изтеглил кинжала си и промушил странично похитителя в гърдите. Когато видял това, последният разбойник захвърлил сабята си и побягнал.

Саид скоро видял кого бил спасил, защото по-едрият от двамата мъже пристъпил към него и му рекъл:

— Едното е странно колкото и другото: покушението върху живота или свободата ми и необяснимата помощ и спасението ми. Как научихте кой съм? Знаехте ли за нападението на тези мъже?

— Владетелю на правоверните — отвърнал Саид, — тъй като не се съмнявам, че това си ти — тази вечер вървах по улица Ел Малек след едни мъже, чийто непознат и таен диалект бях учил някога. Те си говореха за това да те пленят и да убият достойния мъж до теб, твоя везир. И понеже бе вече твърде късно да те предупредя, реших да отида на мястото, където решиха да те причакат, за да ти се притека на помощ.

— Благодаря ти — рекъл Харун, — но на това място, между другото, не е добре да се стои. Вземи този пръстен и ела утре в палата ми. Тогава ще разговаряме повече за теб и подкрепата ти и ще видим как да ти се отплатя най-добре. Елате, везире, не е добре да оставаме повече тук, разбойниците могат отново да се върнат.

Така казал и след като сложил пръстена на ръката на младежа, мислел да си вървят, но везирът го помолил да го изчака за малко, обърнал се и подал на изненадания младеж една тежка кесия.

— Млади момко — рекъл, — моят господар, халифът, може да те направи какъвто пожелае, мой наследник дори, но моите възможности са по-скромни и каквото мога, по-добре да го сторя сега, отколкото утре. Затуй вземи тази кесия. С това, между другото, не искам да заплатя благодарността си. Когато имаш някакво желание, можеш да дойдеш спокойно при мен.

Опиянен от щастие, Саид забързал към къщи. Но тук той бил посрещнат лошо.

Като видял, че се бави толкова много, Калум-Бек първо се разсърдил, а после се разтревожил, защото си помислил, че лесно може да се прости с красивия младеж, който привличал купувачи за стоката му. Още от вратата го посрещнал с ругатни и му се разкрещял като побеснял. Но Саид, който бил хвърлил един поглед в кесията и видял, че била догоре пълна с жълтици, съобразил, че с тях ще може да се прибере в родината си дори и без благоволенieto на халифа, което със сигурност нямало да е по-малко от благодарността на везира, не му останал дължен за нито една обидна дума и му дал да разбере, че не възнамерява да остане и час по-дълго при него. Като чул това Калум-Бек, отначало много се изплашил, но после се изсмял подигравателно и рекъл:

— Ти ли дрипльо и скитнико, ти ли гол като пушка хайванино! Къде си хукнал?! Та ти без мен си загубен! С какво мислиш да се храниш и къде да спиш?

— Не се грижете за това, драги Калум-Бек — отвърнал му троснато Саид, — сполай ви, не ще ме видите вече!

Рекъл това и хукнал към вратата, а Калум-Бек стоял и го гледал смаян, без да може да промълви и дума.

На другата сутрин обаче, след като хубаво обмислил случая, разпратил носачите си да издирват навред беглеца. Дълго търсили те напразно, накрая един се върнал и съобщил, че видял Саид, търговския калфа, да излиза от една джамия и да се запътва към един керван. Но изглеждал съвсем различно, бил облечен в красиви дрехи, носел меч и сабя и разкошен тюрбан.

Като чул това Калум-Бек, се закълел и викнал:

— Ограбил ме е и с парите ми се е облякъл. О, аз разореният!

После изтичал при полицейския надзирател и тъй като той знаел, че е роднина на Месур, главния придворен, не му било трудно да изпрати няколко стражари, които да заловят Саид.

А Саид седял пред един керван и разговарял съвсем спокойно с един търговец за пътуването си към Балсора, бащиния си град, когато ненадейно няколко мъже се нахвърлили отгоре му и въпреки съпротивата му завързали ръцете му на гърба. Той ги попитал кое им дава право да се държат така грубо и те отвърнали, че го правели в

името на полицията и на неговия законен господар Калум-Бек. В същото време се появил дребният, грозен мъж, започнал да му се присмива и да го подиграва, а после бръкнал в джоба на Саид и с триумфален вик, за почуда на околните, извадил оттам една голяма кесия с жълтици.

— Погледнете! Всичко това той е крадял малко по малко от мен! Какъв лош човек! — викал той и хората гледали с погнуса заловения.

— Какво?! Толкова млад и красив, а да е толкова лош! Към съда! Водете го към съда, да го наложат хубавичко с тояги! — викали те.

Така Саид бил отведен, последван от огромно шествие от хора от всички съсловия, които крещели:

— Вижете, това е хубавият търговски калфа от базара! Ограбил е господаря си и е избягал! Двеста жълтици му е взел!

Полицейският надзорник го посрещнал с мрачна физиономия. Саид понечил да се изкаже, но служителят на реда му наредил да мълчи и изслушал само дребния търговец. Надзорникът показал кесията и го попитал дали от него е откраднато златото. Калум-Бек потвърдил под клетва. Тази клетва му помогнала за жълтиците, но не и за да задържи красивия търговски калфа, който му бил ценен колкото хиляда жълтици, защото съдията рекъл:

— Според закона, който моят всемогъщ господар — халифът, затегна само преди няколко дни, всяка кражба, която надхвърля сто жълтици и се извършва на базара, се наказва с вечно заточение на пуст остров. Този крадец идва точно навреме, защото закръгля бройката от подобни негодници на двацет. Утре ще ги натоварим на една ладия и ще ги закараме навътре в морето.

Саид изпаднал в отчаяние, заклел надзорника да го изслуша, да му позволи да каже само една дума на халифа, но той бил безпощаден. Калум-Бек, който съжалявал за дадената клетва, също се застъпил за Саид, но съдията отсякъл:

— Нали си получи жълтиците и можеш да си спокоен. Върви си вкъщи и си налягай парцалите, защото иначе за всяко възражение ще те наказвам с по десет жълтици.

Калум млъкнал съкрушен, съдията махнал с ръка и нещастният Саид бил изведен.

Отвели го в един мрачен и влажен затвор. Там деветнайсет окаяни човешки същества се търкаляли върху слама и срещнали

другаря си по съдба с груби смехове и проклетия, отправени към съдията и халифа. Колкото и ужасна да изглеждала предстоящата му съдба, колкото и мъчителна да била мисълта да бъде заточен на пуст остров, Саид се утешавал донякъде с това, че на другия ден ще напусне ужасния затвор.

Но се заблуждавал сериозно, като си мислел, че на кораба състоянието му ще се подобри. Двайсетте затворници били хвърлени в най-долното помещение, където човек не можел дори да се изправи и те веднага започнали да се бутат и удрят за по-добрите места.

Котвите били вдигнати и Саид се разплакал горчиво, като видял, че корабът, който след няколко дни трябвало да го отведе до бащиния му град, потеглил. Само веднъж на ден раздавали на затворниците по малко хляб и плодове и глътка сладка вода и в трюма било толкова тъмно, че всеки път, когато трябвало да се хранят, се налагало да се носят свещи. Почти на всеки втори или трети ден намирали по някой мъртъв — толкова нездравословен бил въздухът, който дишали в джендема на кораба, а Саид успял да оцелее единствено благодарение на младостта и крепкото си здраве.

Били изминали четиринайсет дни, откак пътували по вода, когато един ден чули вълните да бучат по-силно и на кораба настанало силно движение и трополене.

Саид се досетил, че може да се задава буря и му станало дори приятно, защото се надявал най-после да умре.

Корабът се замятал още по-силно и накрая заседнал с ужасен трясък. Письци и резове се разнесли откъм палубата и се смесвали с рева на бурята. Най-сетне всичко утихнало, но в същото време един от затворниците открил, че в кораба нахлува вода. Захлопали по капака на тавана, но никой не им отвърнал. Когато водата шурнала още по-силно, те натиснали с общи усилия капака и го избили. Изкачили се по стълбата, но горе нямало вече жива душа. Целият екипаж се бил спасил с лодки. Сега повечето затворници изпаднали в паника, защото бурята се разразила още по-силно, корабът почнал да скърца и да се накланя. Затворниците постояли още няколко часа на палубата и се нахранили за последен път от запасите, които намерили. Ала по едно време бурята отново се засилила, корабът бил изтласкан от скалата, на която бил заседнал, и се разцепил на две.

Саид се вкопчил здраво за мачтата и не се пускал от нея, докато бурята помитала кораба. Вълните го подмятали насам-натам, но той се задържал на повърхността, като гребял с крака.

Бил плувал така половин час в непрестанна опасност за живота си, когато верижката със свирчицата изскочила от дрехата му и той решил още веднъж да изпробва дали няма да свирне. С едната ръка се бил вкопчил в мачтата, а с другата я пъхнал в устата си, надул я и ето че се разнесъл звънък ясен тон и на мига бурята спряла и морето станало гладко като тепсия, намазана с масло. Едва се бил поуспокоил и поогледал дали няма да съзре някъде суша, когато мачтата започнала странно да се разширява и да се раздвижва и за свой ужас Саид забелязал, че не седи вече на дърво, а на огромен делфин. След няколко мига самообладанието му се възвърнало и като видял, че делфинът бързо, но спокойно и сигурно напредва по пътя си, отдал чудното си избавление на сребърната свирчица и добрата фея и с вик отпразил към небесата горещата си благодарност.

Бързо като стрела го носел през вълните чудният му кон и още преди да се е свечерило, зърнал суша и различил голяма река, в която делфинът бързо отбил. Нагоре по течението той плувал по-бавно и за да не му прилошее, Саид взел свирчицата си — от историите за феи бил чувал как се зоват подобни вълшебства, свирнал силно и сърцато и си поискал хубав обяд. Делфинът спрял веднага и от водата излязла една съвсем суха маса, сякаш стояла осем дни на слънце, и отрупана с какви ли не лакомства. Саид им се нахвърлил с апетит, защото храната в затвора била оскъдна и лоша. Щом се нахранил до насита, благодарил, масата потънала надолу, а той пришпорил делфина и поел отново нагоре по течението по реката.

Слънцето клонило вече към залез, когато Саид съзрял далече в мрака голям град, чиито минарета му приличали на багдадските. Мисълта за Багдад не му била много приятна, но доверието му към добрата фея било огромно и той силно вярвал, че тя не ще го вкара отново в ръцете на непочтения Калум-Бек. Встрани, на около миля от града и в близост до реката, съзрял разкошен летен палат и за негова изненада делфинът се насочил право натам.

Саид видял на терасата да стоят няколко красиво облечени мъже, а на брега цяла тълпа прислужници. Всички гледали към него и кършели ръце от почуда. Делфинът спрял до една мраморна стълба,

която водела от морето към палата, и щом Саид стъпил на нея, спасителят му се изгубил безследно. В същото време няколко прислужници се спуснали по стълбата да го посрещнат и го помолили от името на господаря им да отиде при него. Предложили му сухи дрехи, той се преоблякъл набързо и ги последвал към терасата, където заварил трима мъже, най-едрият и красивият от които го посрещнал приветливо и благосклонно.

— Кой си ти чудесни чужденецо, който укротяваш морските твари и ги водиш наляво и надясно както умел ездач бойния си кон? Вълшебник ли си или човек като нас?

— Господарю! — отвърнал Саид. — През последните дни търпях много неволи. Но ако ви е приятно, мога да ви ги разкажа.

И разказал на тримата мъже патилата си от мига, в който напуснал бащиния си дом до чудното си спасение. Слушателите му често го прекъсвали, за да изразят изненадата или възхитата си, и когато накрая свършил, любезният му домакин рекъл:

— Вярвам ти, Саид! Но ти ни каза, че на игрите си спечелил медальон и че халифът ти е подарил пръстен. Можеш ли да ни ги покажеш?

— Пазил съм ги тук до сърцето си — рекъл младежът, — бих се простил с толкова скъпи дарове само с цената на живота си, защото смятам избавлението на халифа от ръцете на убийците за най-славното си и достойно деяние.

В същото време той извадил медальона и пръстена и ги подал на мъжете.

— Кълна се в брадата на Пророка — това е моят пръстен! — възкликнал високият красив мъж. — Велики везире, нека го прегърнем, защото това е нашият избавител!

Когато двамата го приели в обятията си, на Саид му се сторило, че сънува, но той веднага паднал на колене и рекъл:

— Прощавай, владетелю на правоверните, че така говорих за теб, защото ти си самият Харун ал Рашид, великият халиф на Багдад.

— Да, аз съм халифът на Багдад, но съм и твой приятел! — отвърнал Харун. — А твоите теглила трябва да спрат дотук. Ела с мен в Багдад, остани в моето обкръжение и бъди един от най-доверените ми служители, защото в онази нощ ти наистина показа, че Харун не ти

е безразличен, а аз не бих искал да поставя на такова изпитание никого от най-приближените си хора.

Саид благодарил на халифа и му обещал, след като иде да види баща си, който навярно се безпокоял много за него, да се върне и да остане завинаги при него. И халифът приел решението му за справедливо и правилно.

Малко по-късно възседнали конете и пристигнали в Багдад още преди залез слънце. Халифът предоставил на Саид да си избере няколко великолепно украсени стаи в палата му и извън това му обещал да нареди да му бъде построен собствен дом.

Още щом научили за случилото се, братята на Саид по оръжие — братът на халифа и синът на великия везир, първи дотичали при него.

Хвърлили се да прегръщат спасителя на скъпите си роднини и го помолили да им стане приятел. Ала в следващия миг онемели от почуда, защото той рекъл:

— Аз отдавна съм ви приятел — рекъл Саид и извадил медальона, който бил спечелил като награда в бойните състезания, и започнал да им припомня общите им преживявания. Дотогава те го знаели като мургав мъж с дълга брада и едва като разказал как и защо се е преобразявал, наредил в своя подкрепа да му донесат безопасни оръжия, бил се с тях и им демонстрирал, че е Алмансор смелият, те отново го прегърнали, този път ликувайки, и не можели да скрият щастieto си, че имат такъв приятел.

На другия ден, както Саид седял с великия везир при Харун, влязъл Месур, главният придворен, и казал:

— Владетелю на правоверните, обръщам се към теб за помощ и милост.

— Нека първо чуя за какво става дума — отвърнал Харун.

— Отвън стои моят любим братовчед Калум-Бек, известен търговец от базара — обяснил той. — Той си има странна разправия с един мъж от Балсора, чийто син му е работил, след това го е обрал, избягал е и никой не знае къде е. Сега бащата е дошъл да търси сина си при Калум, ала той не е при него. Затова той иска и те моли да си така милостив да използваш силата на голямата си прозорливост и мъдростта си и да отсъдиш между мъжа от Балсора и него.

— Ще отсъдя — отвърнал халифът. — Нека след половин час господин братовчед ти да дойде с противника си в съдебната зала.

Щом Месур напуснал салона с благодарности, Харун казал:

— Това може да е само баща ти, Саид, и тъй като аз за щастие разбрах всичко, както е било, ще мога да отсъдя като Соломон. Ти, Саид, ще се скриеш зад завесата на трона ми и ще стоиш там докато те повикам, а ти, велики везире, ще наредиш незабавно да доведат лошия, прибързан полицейски надзорник. Ще ми е нужен за разпита.

Двамата сторили, както им било заповядано. Сърцето на Саид забило силно, когато видял баща си блед и покрусен, олюлявайки се, да влиза в съдебната зала, а тънката, самоуверена усмивка на Калум, който шушнел на братовчед си, главния придворен, го ядосала дотолкова, че му се прищяло да изскочи иззад завесата и да го смаже, защото най-големите му беди и тревоги били причинени от този лош човек.

В залата имало много хора, които искали да чуят какво ще отсъди халифът. След като видял, че господарят на Багдад е заел мястото си, великият везир наредил да се пази тишина и попитал кой ще се яви като ищец пред господаря му.

Калум излязъл напред с нахално изражение и рекъл:

— Преди няколко дни, както стоях пред вратата на павилиона си на базара, се появи един мъж с кесия в ръка. Той вървеше от дюкян на дюкян с този тук и викаше:

— Кесия с жълтици ще получи оня, който знае нещо за Саид от Балсора.

Този Саид беше работил при мен и затова аз го повиках:

— Насам, приятелю! Може аз да заслужа кесията!

И мъжът, който сега е настроен така враждебно към мен, дойде зарадван и ме попита какво зная. Аз му отговорих:

— Вие изглежда сте Беназар, баща му? — И когато той го потвърди, с удоволствие му разказах как съм намерил и спасил младия човек в пустинята, как съм се погрижил за него и съм го довел в Багдад. Възрадван, той ме възнагради с тази кесия. Но чуйте само този луд — когато му рекох, че синът му ми е бил калфа, че ми е погаждал номера, че ме е обрал и след туй е избягал, не ще да ми повярва. От няколко дни се разправя с мен, иска си сина и парите обратно, а аз не мога да му върна нито едното, нито другото, защото парите ми се полагат за вестта, а пък откъде да взема невъзпитания му син?

После думата взел Беназар. Описал колко благороден и добродетелен е синът му и че не би могъл да извърши такова лошо нещо като кражба и призовал халифа справедливо да разследва случая.

— Надявам се — започнал Харун, — че ти си съобщил за кражбата, както си му е редът, Калум-Бек?

— Разбира се! — възкликнал той и се засмял. — Заведох го при полицейския надзорник.

— Да влезе полицейският надзорник! — заповядал халифът.

За общо учудване той се появил на мига, доведен като с възшебна пръчица. Халифът го попитал дали си спомня за тази история и той потвърдил случая.

— Разпита ли младежа, който е извършил кражбата? — попитал Харун.

— Не, той така се бе заинатил, че не искаше да признае пред никого друго освен лично пред вас — отвърнал съдията.

— Но аз не си спомнял да съм го виждал — рекъл халифът.

— Но не ви и трябваше! Инак аз трябва всеки ден да ви водя върволица от подобни маскири, които желаят да говорят с вас.

— Знаеш, че ушите ми са отворени за всекиго — отговорил Харун, — но вероятно доказателствата за кражбата са били толкова очевидни, че не е било нужно да водиш младия човек при мен. Сигурно си имал свидетели, че парите, които са били откраднати, са ти принадлежали, Калум?

— Свидетели? — попитал той преbledнял. — Не, нямах свидетели и вие, господарю на правоверните, знаете, че жълтиците си приличат до една. Откъде мога да взема свидетели, че от касата ми липсват сто пари?

— А по какво разбра, че тези пари са твои? — попитал халифът.

— По кесията, в която бяха — отвърнал Калум.

— Тук ли е кесията? — продължил да разпитва той.

— Тук е — рекъл търговецът, извадил кесията и я подал на великия везир, за да я предаде на халифа.

Ала великият везир извикал с престорено учудване:

— Кълна се в брадата на Пророка! Куче, казваш, че била твоя?! Моя е и аз я дадох пълна със сто жълтици на един чудесен момък, задето ме избави от голяма опасност.

— Можеш ли да се закълнеш в това? — попитал халифът.

— Това е вярно толкова, колкото и че ми се ще един ден да отида в рая — отговорил везирът. — Сигурен съм, защото дъщеря ми сама изработи кесията.

— Ай, ай! — възкликнал Харун. — Значи грешно са те осведомили, а, полицейски надзорнико? Защо си повярвал, че тази кесия е на търговеца?

— Той се закле — отвърнал изплашено полицейският надзорник.

— Значи си дал лъжлива клетва? — нападнал халифът търговеца, който стоял пребледнял и разтреперан пред него.

— Аллах, Аллах! — викнал онзи. — Нищо не искам да кажа против великия везир, на него може да се вярва, но, ах! Кесията си е моя и недостойният Саид ми я открадна. Бих му наброил хиляда томана, ако беше тук сега!

— Какво си направил с този Саид? — попитал халифът съдията. — Казвай къде да наредя да го издирват, за да дойде тук и да даде показания пред мен!

— Пратих го на един пуст остров — отвърнал полицейският надзирател.

— О, Саид! Синът ми, синът ми! — извикал нещастният баща и заридал.

— Значи е признал за престъплението? — попитал Харун.

Полицейският надзорник пребледнял. Въртял очи наляво и надясно и накрая рекъл:

— Доколкото мога правилно да си спомня — да.

— Значи не знаеш със сигурност? — продължил със заплашителен глас халифът. — Тогава нека попитаме самия него. Излез, Саид, а ти, Калум-Бек, наброй пред всички хиляда жълтици, защото той е пред теб!

Щом Саид се показал, на Калум и на полицейския надзирател им се сторило, че виждат пред себе си призрак, паднали на колене и почнали да викат:

— Милост! Милост!

Беназар, едва не припаднал от щастие, се втурнал в обятията на загубения си син.

Тогава обаче халифът попитал с желязна строгост:

— Полицейски надзирателю, ето го Саид. Той призна ли си вината?

— Не, не! — разридал се полицейският надзирател. — Чух само свидетелствата на Калум, защото е личен човек.

— Затова ли те назначих за съдия, за да изслушваш само знатните? — викнал Харун ал Рашид в изблик на благороден гняв. — Наказвам те с десет години изгнаничество на самотен остров сред морето. Там ще можеш да си помислиш какво е справедливост, а ти, о, ти, жалко човече, който събуждаш мъртвите към живот, не за да ги спасиш, а за да ги превърнеш в свои роби, ти ще заплатиш, както вече казах, хиляда томана, защото обеща да ги дадеш, ако дойде Саид да свидетелствува за теб.

Калум се зарадвал, че с това ще се отърве от кашата, която забъркал, и тъкмо се канел да благодари на милостивия халиф, когато го чул да добавя:

— За лъжливата клетва за стоте жълтици ще получиш сто камшика по петите. Освен това Саид ще избере дали иска да ти вземе павилиона и теб за хамалин или ще се задоволи, като му изплатиш по десет жълтици за всеки ден от времето, когато е бил на служба при теб.

— Пуснете този жалък човек да си върви, халифе! — възкликнал младежът. — Нищо не искам от него!

— Не! — отвърнал Харун. — Искам да бъдеш обезщетен. Вместо теб избирам десет жълтици на ден, а ти ще пресметнеш колко дни си бил в лапите му. А сега отведете тези жалки хора.

Отвели ги, а халифът завел Беназар и Саид в друг салон, там самият той разказал за чудното си избавление от Саид и само от време на време бил прекъсван от виковете на Калум-Бек, на чиито пети в този момент на двора отброявали изключително ценните му сто жълтици.

Халифът поканил Беназар да живее при него в Багдад. Той се съгласил, но първо потеглил към къщи, за да си прибере имуществото. А Саид заживял като велможа в палата, издигнат му от благодарния халиф. Приятели му били братът на халифа и синът на великия везир, а в Багдад тръгнала поговорката:

„Ще ми се да съм добър и щастлив като Саид, Беназаровия син.“

— При такова интересно занимание няма да ми се доспи, дори и ако трябва две или повече нощи да остана буден — рекъл ковачът, когато ловецът привършил.

— Често съм се убеждавал в правотата на това твърдение. Преди, когато бях леяр на камбани, моят майстор бе богат и щедър човек. Затова почудата ни не бе малка, когато веднъж точно при най-усилната работа той се прояви като невероятен скъперник. Отливахме камбана за новата църква и ние, калфите и чираците, трябваше през цялата нощ да седим край пещта и да поддържаме огъня. Никой не се бе съмнявал, разбира се, че майсторът ще начене някое закътано буренце и ще ни почерпи с най-хубавото си вино. Но не излезе така. Пусна стомната да ни обикаля, но на час ни се падаше по глътка вино, а той самият се зае да разказва за странстванията си и какви ли не други истории от живота си. После дойде ред на главния калфа и така всеки разказваше по нещо и на никого не му се доспа, защото всички слушахме с интерес. Преди да се усетим, навън се бе съмнало. Тогава разбрахме, че майсторът е приложил тази хитрина, за да ни държи будни през цялата нощ. Защото когато камбаната бе отлята, виното съвсем не му се свидеше и той навакса пропуснатото с умисъл през онази нощ.

— Умен мъж е бил — обадил се студентът. — Сигурно е, че нищо не помага по-добре против заспиване както говоренето. Затова тази нощ не ми се ще да оставам сам, защото като стане единайсет часа, няма да мога да се преборя със съня.

— Навярно и селяните са разбрали това — рекъл ловецът — и когато през дългите зимни нощи девойчетата и жените имат да предат, не седят сами по домовете си, а се събират на попрелка в някоя добре осветена стая и си разказват истории.

— Да — присетил се и коларят. — На попрелки се разправят какви ли не страхотии, от които косите на човек могат да настръхнат. Разказват за огнени призраци, които бродят по поляните, за зли духове, които трополят нощем из къщите, и за таласъми, които плашат хората и добитъка.

— В такъв случай заниманията им не са от най-добрите — рекъл студентът. — Признавам си, че няма нещо, което да мразя толкова, колкото истории за призраци.

— О, а при мен е точно обратното — възкликнал ковачът. — Става ми много хубаво, като чуя някоя страшна история. Човек се чувства както когато вали, а той има покрив над главата си. Чува как капките трополят по керемидите кап-кап и се чувства така приятно

защитен вътре на сушина. Същото е и когато на свещ и в компания се разказва за духове — човек се чувства сигурно и уютно.

— А след това? — рекъл студентът. — Ако слуша някой, който може и да е смешно, но е склонен да вярва в призраци, той после, като остане сам в тъмното, няма ли да се страхува? Няма ли да си спомня за най-големите ужаси от чутото? И до днес ме е яд на подобни истории, които съм слушал в детството си. Бях живо, будно дете, може би побуйно, отколкото се искаше на бавачката ми. И тя не можеше да измисли нищо друго, за да ме укроти, освен да ме наплаши с нещо. Разказваше ми какви ли не страшни истории за вещици и зли духове, които уж бродели из къщи. Ако някоя котка трополеше по тавана след някоя мишка, тя ми шепнеше уплашено:

— Чуваш ли, синко? Покойникът отново започна да ходи нагоре-надолу по стълбите. Носи главата си под мишница, а очите му светят като фенери. Вместо пръсти има картали по ръцете си и като хване някого в тъмното, му извива врата.

Мъжете се разсмели, но студентът продължил:

— Бях твърде малък, за да мога да проумея, че всичко това не е истина, а измислица. Не се страхувах дори от най-едрото ловджийско куче, нито се боях да съборя всяко от другарчетата си, като се борехме в пясъка, но когато отидех на тъмно, зажумявах от страх, защото вярвах, че ще се появи призракът на умрелия човек. Това се разви дотам, че нощем не смеех да излизам сам без светлина навън от къщи. Колко пъти само ме е наказвал баща ми, щом забеляза този мой недостатък. Но дълго време не можех да се избавя от този детски страх, а вина за него носеше единствено глупавата бавачка.

— Да, това е голяма грешка — отбелязал ловецът, — да се пълнят детските главички с подобни суеверия вместо с разумни мисли. Мога да ви уверя, че познавах чудесни, сърцати мъже — ловци, които не се бояха от най-силния неприятел, но когато нощем се наложеше да дебнат дивеч или да пазят улова от браконieri, смелостта им изведнъж се изпаряваше, защото ту някое дърво им се привиждаше като ужасен призрак, ту храст за вещица или пък светулки за очи на чудовище, което ги дебне в тъмното.

— И аз смятам, че такъв вид забавления са изключително вредни и глупави не само за децата. Защото кой разумен човек ще се забавлява от делата и същността на неща, които съществуват единствено в нечий

размътен мозък. Там има призраци, никъде другаде. Но най-големи вреди нанасят тези истории сред народа. Там хората вярват твърдо и непоколебимо в подобни глупости и тази вяра се подхранва по погрелки и кръчми, където хората се събират и с изплашен глас си разказват възможно най-страховитите истории.

— Да, господине! — отвърнал коларят. — Вероятно има истина в това, което казвате. Подобни разкази са причинили не малко злини. Дори стана така, че собствената ми сестра си отиде от такова нещо.

— Как? От подобни истории? — възкликнали учудено мъжете.

— Да, точно от такива истории — продължил той. — В бащиното ни село също е обичай зимно време момичетата и булките да се събират на погрелка. По-късно идват и момци и разправят разни неща. Така една вечер отворили дума за някакъв стар бакалин, който бил умрял преди десет години, но не можел да намери покой в гроба. Всяка нощ разравял пръстта от себе си, излизал от гроба, промъквал се тихо и покашляйки в бакалията си, както правел и приживе, и мерел захар и кафе, като си мърморел под носа:

*Три четвърти, три четвърти посред нощ
правят колкото половинка през деня!*

Мнозина твърдели, че са го виждали, и момичетата, и жените се уплашили. Ала сестра ми, момиче на шестнайсет години, искала да се покаже по-умна от другите и рекла:

— Не вярвам на нищо от това, което чух. Който умре веднъж, не се връща вече!

Рекла това, но за съжаление самата тя не била убедена, че е така, защото често се страхувала. Тогава се обадил един от младежите:

— Ако вярваш на думите си, сигурно не ще се боиш и от бакалина. Неговият гроб е само на две крачки от този на Кетхен. Ако се осмелиш да отидеш до църковния двор, да откъснеш цвете от гроба на Кетхен и да ни го донесеш, ще ти повярваме, че не се боиш от бакалина!

Сестра ми се срамувала да не стане за смях пред другите и затова му отвърнала:

— О, това не ще ме затрудни. Какво цвете да ви донеса?

— В цяло село другаде не цъфти бяла роза. Само там. Затова ни донеси китка от нея — отвърнала една от дружките ѝ.

Тогава сестра ми се изправила и тръгнала и всички се възхитили на куража ѝ. А жените клатели глави и викали:

— Дано всичко да мине добре!

Сестра ми се запътила към църковния двор. Луната светела силно и тя започнала да трепери от ужас, когато отворила портата на църковния двор и камбаната ударила дванайсет часа.

Прескочила няколко могили на гробове, които знаела, и колкото повече приближавала белите рози на Кетхен и гроба на бакалина таласъм, сърцето ѝ биело все по-уплашено. Ето че стигнала. Треперейки, коленичила и почнала да къса от цветята. Тогава ѝ се сторило, че долавя съвсем близо край себе си шум. Огледала се — на две крачки от нея хвърчала пръст откъм един гроб и ето че се показала човешка сянка. Това бил стар, блед мъж с бяла нощна шапчица на главата. Сестра ми се изплашила. Погледнала още един път натам, за да се убеди, че не се е излъгала. Ала когато онзи от гроба я заговорил с носов глас: „Добър вечер, девойче, къде така късно?“, — я обзел смъртен страх, скочила и хукнала през гробовете право към онази къща, разказала, останала почти без дъх, какво видяла и премаляла дотолкова, че трябвало да я отнесат на ръце до вкъщи.

Каква полза от това, че на другия ден разбрахме, че това бил гробарят, който копаел гроб, и заговорил клетата ми сестра. Още преди да научи за това, изпадна в треска и за три дни си отиде. Беше набрала сама розите за погребалния си венец.

Коларят замълчал, а очите му се налели със сълзи.

— И заради сляпата вяра в тия дивотии клетото дете си е отишло — рекъл златарят. — Сега се сещам за една легенда, която искам да ви разкажа и която за съжаление е свързана с подобен печален случай — легендата да стийнфолската пещера.

СТИЙНФОЛСКАТА ПЕЩЕРА ШОТЛАНДСКА ЛЕГЕНДА

Преди много години на един скалист шотландски остров в разбирателство и сговор живеели двама рибари. И двамата не били семейни, нямали роднини и се изхранвали от общата си работа, в която имали различен дял. С напредването на възрастта станали съвсем близки, но на външен вид и характер си приличали колкото орелът и тюленът.

Каспар Щрумф бил нисък и закръглен, със здраво и пълно като месечина лице и добродушни засмени очи, които, изглежда, не знаели ядове и грижи. Той бил не само дебел, но и отпуснат и мързелив, затова на него се падала къщната работа — готвел и печел хляб, плетял мрежи за риболов и за продажба, а също поемал основната част от грижите за малката им нива.

Другарят му бил точно неговата противоположност — дълъг и слаб, с дързък орлов нос и остър поглед, сред всички рибари той бил най-деен и същевременно най-голям късметлия; най-изобретателен в събирането на яйца и птичи пух от скалите и островите и най-работен на полето. В същото време му се носела славата на най-алчния търговец на пазара в Кирхвал, но тъй като стоката му била хубава и не прибягвал към измама, всеки обичал да купува от него. Така Уилм Фалке (както го наричали земляците му) и Каспар Щрумф, с когото той въпреки алчността си делил с готовност трудно изкараната си печалба, имали винаги не само добра храна, но и били на път да се замогнат.

Ала алчната същност на Фалке не се стремяла само към заможност. Той желяел да стане богат, много богат. Но бързо разбрал, че с труд мъчно се трупа имане и стигнал до убеждението, че му трябва някаква щастлива случайност, за да го спечели по необикновен начин. Веднъж възприета от ненаситния му дух, тази мисъл го завладяла напълно и той започнал да я обсъжда с Каспар Щрумф като нещо сигурно.

А Каспар, за който всичко казано от Фалке важало като Евангелието, разказал за това на съседите и скоро се разпространил слухът, че за да се сдобие със злато, Уилм Фалке или вече е сключил съюз с дявола, или най-малкото е получил някакво подобно обещание от графа на преизподнята.

В началото той се надсмивал над подобна мътва, но постепенно мисълта за дух, който може да му каже къде има съкровище, започнала да му харесва и вече не противоречал на земляците си, щом захванели да го занасят. Пак си гледал работата, но не така усърдно както преди и често пропилявал голяма част от времето си, прекарвано по-рано в риболов или в някоя друга полезна работа, в безцелно дирене на някакво приключение, от което да забогатее отведнъж.

Но за нещастие един ден, както си седял на самотния бряг, вперил изпълнен със смътна надежда поглед в развълнуваното море, сякаш оттам трябвало да излезе големият му късмет, една огромна вълна дотъркаляла в краката му сред купища водорасли и камъчета една жълта топчица — топчица от злато.

Уилм стоял като омагьосан — помислил си, че надеждите му не са били напразни мечти, че морето го дарява със злато, хубаво чисто злато, вероятно остатък от тежко кюлче, което вълните на дъното били оформили до топче, голямо колкото куршум на кремъклияка. И му станало ясно, че преди много години на този бряг се е разбил богато натоварен кораб и че именно на него е отредено да извади заробените в морските недра съкровища. От този миг нататък това се превърнало в негов единствен стремеж.

За да не попаднат други на следа от разкритието му, Фалке криел старателно дори от приятеля си находката и занемарил всичко друго: ден и нощ прекарвал на брега, където не ловял риба с мрежата си, а ровел за злато с една самоделно направена лопата.

Но се сдобил само с бедност, защото вече не печелел пари, а вялите усилия на Каспар не били достатъчни, за да се издържат двамата приятели. В търсене на голямо имане се стопило не само намереното злато, а постепенно и цялото имущество на ергените. Но както по-рано Щрумф мълчаливо приемал Фалке да се грижи за прехраната му, така сега мълчаливо и безропотно търпял безсмислената му дейност, която го лишавала от нея. И именно

мекушавото търпение на приятеля му още повече насърчавало Фалке да продължава с неуморното търсене на богатство.

Имало обаче и друго, което го правело още по-деен: само щом легнел да си почине и се унесял в дрямка, чувал как някой му нашепва много ясно една дума. Струвало му се, че всеки път била една и съща, но все не успявал да я запомни. Не знаел какво би могло да е общото между толкова странно обстоятелство с неговите мечти, но душевен мир като неговия бил склонен да се повлияе от всичко, затова тази тайнствено нашепвана дума подсилила вярата му, че му е отредено голямо щастие, което мислел, че ще открие единствено в купчина жълтици.

Един ден, както си седял на брега, на който намерил златното кюлче, го връхлетяла толкова силна буря, че се видял принуден да потърси убежище в една близка пещера.

Тази пещера, известна на местните хора като стийнфолската, представлявала дълъг подземен проход, който от двете си страни е отворен към морето и пропуска безпрепятствено вълните, затова те, разпенени и ревящи, неспирно проникват в него.

В пещерата можело да се влезе само откъм едната ѝ страна, поточно, от един процеп отгоре. Но освен храбри дечурлига рядко някой се осмелявал да проникне вътре, защото към опасностите на самото място се прибавяла славата му на свърталище на духове.

Уилм с мъка заслизал надолу и щом стигнал на дванайсет стъпки под земята, седнал на един, издаден напред и заслонен от скала, камък. Там, с бучащите вълни под краката и бушуващата виелица над главата, той потънал в обичайните си мисли, а именно мислите за разбития кораб и предположенията му, свързани с него. Защото въпреки усилията си дори от най-старите си съселяни не успял да научи нещо за разбит на това място съд. Колко време седял така, сам не разбрал, но когато най-сетне се събудил от мечтанията си, открил, че бурята е преминала.

Точно тръгнал да излиза, когато дочул глас, който идел откъм дълбините. В ушите му отекнала съвсем ясно думата „Кар-ми-лан“. Подскочил, целият настръхнал от ужас, и се взрял в празната бездна.

— Мили Боже — възкликнал, — това е думата, която ме преследва насън! О, небеса, какво ли може да значи?

— Кармилан! — повторно стигнало до него стенанието откъм дъното на пещерата, когато изваждал крака си от процепа, и той побягнал към колибата си като подплашена сърна.

Но изобщо не изгубил ума и дума от страх, а само се постреснал, защото му дошло съвсем изневиделица, а и алчността му била твърде голяма, за да може една привидна опасност да го спре да следва рискования път, по който бил поел.

Веднъж, когато на лунна светлина ровел с лопатата си за съкровища на морския бряг на другата страна на пещерата Стийнфол, ненадейно закачил нещо. Задърпал го с всички сили, но тежката маса не помръдвала. В същото време излязъл вятър, тъмни облаци покрили небето, лодката силно се разклатила и заплашвала да се обърне. Но той не се отказал, а продължил да дърпа с въже, докато съпротивлението изчезнало. Тъй като не усещал вече никаква тежест, си помислил, че въжето се е скъсало. Но тъкмо преди облаци да затулят луната, на повърхността излязла черна обла маса и се чула думата, която го преследвала: „Кармилан!“ Уилм бързо се устремил да я хване, но само като протегнал ръка, тя изчезнала в тъмнината, а задаващата се буря го принудила да се подслони под близките скали.

Тук той заспал изтощен, за да изтърпи в съня си бича на необузданата си фантазия, която го заставила да изживее наново преживените през деня мъчения, причинени от неотменния му ламтеж за богатство.

Когато Фалке се събудил, първите лъчи на изгриващото слънце падали върху вече спокойната огледална морска повърхност. И тъкмо се канел да се измъкне и да се заеме с обичайната си работа, когато в далечината забелязал, че нещо се задава насреща му. Бързо разпознал, че е лодка с човек в нея. Но това, което предизвикало голямо учудване в него, било, че превозното средство се придвижвало без платна и весла; носът му бил насочен към брега и седящата вътре фигура, както изглеждало, даже не докосвала рула, макар че имало такъв. Лодката приближавала все повече, докато накрая спряла до тази на Уилм. Фигурата се оказала дребно съсухрено човече, облечено в жълта ленена дреха и вирната червена нощна шапчица, което седяло неподвижно като мумия със затворени очи.

След като Уилм напразно му извикал и го побутнал, понечил да завърже за лодката му въже и да го изтегли, човечето отворило очи и се

размърдало така заплашително, че и най-смелият рибар щял да изтръпне от ужас.

— Къде съм? — попитало на холандски след дълбока въздишка то.

Фалк, който от холандските ловци на херинга бил понаучил нещичко от езика им, му назовал името на острова и го попитал кой е и какво го води насам.

— Идвам да понагледам „Кармилан“.

— „Кармилан“? За Бога! Какво е това! — извикал алчният рибар.

— Не давам отговор на въпроси, които ми се задават по този начин — отвърнало човечето със страх.

— Но — възкликнал Фалке, — какво е „Кармилан“?

— „Кармилан“ сега не е нищо, но на времето беше хубав кораб, натоварен с повече злато от който да е било друг.

— Къде се е разбил и кога?

— Станало е преди сто години; къде — не знам точно. Идвам да търся мястото и да извадя изгубеното злато. Ако ми помогнеш, ще си поделим намереното.

— Готов съм на това с цялото си сърце, само ми кажи какво трябва да сторя?

— Иска се смелост за това, което трябва да сториш. Точно в полунощ трябва да се отправиш към най-дивата и пуста част на острова. Ще водиш със себе си една крава, ще я заколиш и ще накараш някой да те увие в одраната ѝ кожа. Придружителят ти трябва после да те положи на земята и да те остави сам. Преди да удари един часа, ще научиш къде се намират съкровищата от „Кармилан“.

— На тази поляна синът на стария Енгрол погуби душата и тялото си! — викнал ужасен Уилм. — Ти си злият дух — продължил той, като се отдалечавал от него с енергично гребане. — Върви в ада! Не искам да имам вземане-даване с теб!

Човечето започнало да скърца със зъби, да ругае, да кълне, но рибарят хванал здраво греблата и не го чувал, а скоро, щом свърнал зад една скала, не го и виждал повече.

Но откритието, че злият дух се опитал да се възползва от алчността му и да го примами със злато, не отворило очите на заслепения рибар, напротив, той мислел, че ще може да се възползва от чутото от жълтото човече, без да се поддаде на злото.

И като продължавал да търси злато по пустите крайбрежия, загърбил благополучието, което му осигурявали богатият улов и другите средства за препитание, към които по-рано насочвал старанието си, и заедно с приятеля си затъвал от ден на ден във все по-голяма бедност, докато най-накрая започнал трудно да посреща и най-насъщните си нужди.

И макар че затрудненията им трябвало да се препишат единствено на твърдоглавието и порочния ламтеж на Фалке, а изхранването на двамата да паднало само на плещите на Каспар Щрумф, той нито веднъж не отправил упрек към приятеля си. Засвидетелствал все същото покорство и доверие към превъзходящия го по разум Фалке както по времето, когато всички негови начинания били успешни. Това обстоятелство значително утежнявало страданията на Фалке, но го насърчавало в търсенето на злато, защото се надявал по този начин да възмезди приятеля си за лишенията.

А дяволското нашепване на думата „Кармилан“ продължавала да го преследва в съня му; накратко, нуждата, измамените надежди и алчността го подтикнали към някакъв вид лудост. Фалке решил да последва съвета на човечето, макар от старата легенда добре да знаел, че така се обричал на силите на мрака.

Възраженията на Каспар не достигали до ушите на Фалке, а горещите му молби да се откаже от отчаяното си начинание го правели само по-груб. И в края на краищата добродушният слабохарактерен човечец склонил да го придружи и да му помогне да изпълни плана си.

Сърцата и на двамата се свили от мъка, когато завързали едно въже около рогата на последното си имане — една хубава крава. Били я отгледали от теле и все се отказвали да я продадат, защото душа не им давала да я видят в чужди ръце.

Но злият дух, който омагьосал Уилм, задушил всички хубави чувства у него и Каспар не знаел как да му се противопостави.

Било през септември и дългите ноци на шотландската зима били започнали. Суровият вечерен вятър с мъка търкалял тежките тъмни облаци и ги трупал като айсберги по Малщром¹. Плътна сянка пълзяла по клисурите между планината и влажните торфени блата, а мътните корита на реките зеели черни и страховити като пъклени бездни.

Фалке вървял напред, а Каспар го следвал, изтръпнал от собствената си смелост. Очите му се пълнели със сълзи, само като

видел как бедното животно, доверчиво и не подозирайки нищо, върви към близката си смърт, надвиснала над него от ръката, която го хранела доскоро.

С бърз ход се добрали до тесен блатист планински дол, тук-там обрасъл с мъх и бурени, осеян с големи камъни и обграден от непристъпни планини, чиито върхове се губели в сивата мъгла и рядко някой дръзвал да ги изкачи.

Като залитали заради блатистата прогизнала почва, двамата се добрали до голям камък наред ливадата, откъдето с крясъци излетял подплашен орел. Горката крава измучала глухо, сякаш усетила страховитостта на мястото и предстоящата си участ, а Каспар се извърнал настрана, за да избърше бликналите си сълзи. Погледнал надолу през процепа в скалата, от който били додрапали и откъдето се дочувал далечният морски прибой, а после вдигнал очи към върховете, където се били струпали катраненочерни облаци и от време на време се разнасял глух тътен.

Когато се извърнал отново към Уилм, той вече бил завързал бедната крава за камъка и стоял с вдигната брадва, готов всеки момент да убие хрисимото добиче. Това му дошло в повече — не го очаквал, когато се решил да се подчини на волята на приятеля си; той закършил ръце и се хвърлил пред него на колене:

— За Бога, Уилм Фалке! — викнал му той с отчаян глас. — Пощади себе си, пощади кравата! Пощади себе си и мен! Пощади душата си! Живота си! И ако си решил така да изпиташ Господ, изчакай до утре и по-добре пожертвай някое друго животно, а не любимата ни крава.

— Каспар, да не си полудял? — креснал не на себе си Уилм, все още с вдигната брадва в ръце. — Да пощадя кравата и да умра от глад?

— Няма да умреш от глад — отвърнал решително Каспар. — Докато имам ръце, няма да умреш от глад. Ще се трудя за теб от сутрин до вечер. Само не вкарвай душата си в грях и остави добичето да живее!

— Тогава вземи брадвата и ми разрежи главата — викнал Фалке с отчаян глас. — Няма да мръдна от това място, докато не получа това, което искам. — Можеш ли да ми извадиш съкровищата на „Кармилан“? Могат ли ръцете ти да създадат повече от мизерни

условия за живот? Не, но могат поне да прекратят мъките ми — хайде, нека аз бъда жертвата.

— Уилм, убий кравата, убий мен! Нищо не ме интересува, вълнува ме само блаженството на душата ти! Та това тук е древно шотландско оброчище и жертвата, която ще принесеш, ще отиде при тъмните сили.

— Не знам нищо подобно — отвърнал Фалке с див смях на човек, нехаещ за всичко, което може да попречи на намеренията му. — Ти си луд, Каспар, подлудяваш и мен! Но ето — продължил той, като захвърлил секирата и взел ножа от камъка, сякаш искал да се прободде, — запази кравата вместо мен!

За миг Каспар се озовал при него, грабнал брадвата, завъртял я над главата си и я стоварил с такава сила върху главата на любимото животно, че то в миг се смъкнало мъртво в краката на господаря си.

Светкавица, съпроводена от гръм, последвала бързото му действие и Фалке изгледал приятеля си така, както един голям мъж поглежда дете, извършило нещо, което той сам не би дръзнал. А Щрумф не изглеждал нито уплашен от гръмотевиците, нито поразен от смайването и вцепенението на приятеля си, а без да изрече и дума, се надвесил над кравата и започнал да ѝ дере кожата. След като се посвестил, Уилм се заел да му помага, но отвращението му от това, което вършел, било толкова явно, колкото предишният му копнеж да види жертвата довършена.

В това време облаците се стъстили и се извила буря. Гръмотевиците кънтели силно в планината и страховити светкавици се виели като змии около камъка и мъха на клисурата, докато вятърът, не достигнал още тези високи места, фучал бясно из доловете и крайбрежието.

И когато кожата най-сетне била смъкната, рибарите били мокри до кости. Разпрострели я на земята, Каспар увил в нея Фалке и го пристегнал здраво, както той му наредил. Едва когато сторил това, горкият човек нарушил дългото мълчание, изгледал жално заблудения си приятел и го попитал с разтреперан глас:

— Мога ли да сторя още нещо за теб, Уилм?

— Нищо повече — отвърнал другият. — Сполай ти!

— Сполай ти и на теб! — отвърнал Каспар. — Дано Бог е с теб и ти прости както аз ти прощавам.

Това били последните думи, които Уилм чул от него, защото в следващите мигове той изчезнал в сгъстяващата се тъма.

И в същия момент се разразила страховита ураганна буря, за каквато Уилм само бил слушал. Тя започнала със светкавица, която открила на Фалке не само планините и скалите наоколо, но и долината с разпененото море и разпръснатите в залива скалисти острови, между които му се сторило че съзира очертанятия на голям, невиждан кораб без мачта, който обаче в за миг отново изчезнал в мрака.

Гръмотевиците станали съвсем оглушителни; от планината започнали да се търкалят камъни и заплашвали да го смажат; дъждът се изливал на огромни талози така, че за кратко време тесният блатист дол бил зает от прилива и водата достигнала до раменете на Уилм, тъй като за щастие Каспар бил подпрял горната част на тялото му на една могилка, инак щял веднага да се удави. Водата се качвала все по-нагоре и колкото повече Уилм се напругал да се освободи от опасното положение, в което се намирал, толкова по-здрово го стягала кожата. Напразно викал на Каспар — Каспар бил далече, далече. Не се осмелявал да се обърне за помощ към Господ, а го побивали тръпки при мисълта, че трябва да се примили за спасение на силите, в чиято власт усещал, че е попаднал.

Водата навлизала вече в ушите му, докосвала крайчеца на устните му.

— Господи, аз съм загубен! — извикал той, като виждал, че новият приток ще залее лицето му.

Тогава слухът му доловил шум, подобен на шума от близкотецащ водопад и — в миг водата спаднала и освободила устата му. Приливът си прокарал път през камънака и тъй като по същото време дъждът понамалял и гъстият мрак се поразсеял, отчаянието му го напуснало за малко и зърнал сякаш лъч надежда. Но макар да се чувствал изтощен като след борба за оцеляване и пламенно да желаел да бъде спасен от пленничеството си, целта, към която отчаяно се стремял, още не била постигната. Затова наред с изчезналата непосредствена опасност за живота в сърцето му отново се върнала алчността с всичките ѝ фурии. Бил убеден, че за да постигне целта си в положението, в което се намирал, трябвало още да потърпи; затова си стоял кротко и тъй като бил премръзнал и изтощен, скоро изпаднал в дълбок сън.

Сигурно бил спал към два часа, когато един студен повей, минал през лицето му и шум на прииждащи морски вълни го изтръгнали от щастливото чувство на samozабрава. Небето отново се било свъсило; светкавица, подобна на тази, която довела първата буря, осветила още веднъж околността и на него му се сторило, че вижда отново чуждоземния кораб, който сякаш висял на висока вълна точно пред стийнфолската стръмна пещера и после изведнъж пропаднал в бездната. Фалке все още се взирал в това чудо, тъй като морето било огряно от непрестанните светкавици, когато висок като планина воден смерч се надигнал откъм дола и го запратил с такава сила към скалите, че сам не знаел повече дали е жив или умрял.

Когато отново дошъл на себе си, времето се било оправило и небето било ясно. Но в далечината продължавало да святка. Фалке лежал ниско, в подножието на планината, която обгръщала дола, и се чувствал така разбит, че не бил в състояние да се помръдне. Чувал поутихналия шум на прибоя, а сред него долавял празнична музика, подобна на църковни песнопения. Тези звуци били толкова слаби в началото, че ги сметнал за измамни, но те се засилвали все повече; ставали все по-ясни и близки и накрая започнало да му се струва, че може да различи сред тях мелодията на един псалм, който бил слушал предишното лято на борда на един холандски кораб за улов на херинга.

Най-накрая започнал да различава и гласове и му се сторило, че чува дори думите на песента. Гласовете идели сега откъм дола и когато с мъка успял да се довлече до един камък, на който да положи главата си, наистина съзрял шествие от човешки фигури, от което идела музиката и което тъкмо се насочвало към него. По лицата на хората били изписани угриженост и страх, а от дрехите им сякаш капела вода. Те го доближили и песните спрели. Начело на шествието вървели музиканти, след тях идели моряци, а после крачел едър, силен мъж, облечен в старовремски, богато обшити със злато дрехи, с меч на хълбока и дълъг бамбуков бастун със златна топка в ръка. От лявата му страна вървяло негърче, което от време на време подавало на господаря си дълга лула, от която той смуквал по няколко пъти тържествено. Като дошъл пред Уилм, мъжът се изпънал като струна, а от двете му страни се наредили други, не така разкошно облечени мъже, но всички с лули в ръцете, макар на вид не така скъпоценни както тази, която носели за него. След тях запристъпвали други хора,

предимно жени, някои от които носели деца на ръце или ги водели за ръка, ала всички облечени със скъпи, чуждоземни дрехи. Шествието завършвало с тълпа холандски матроси, на всеки от които устата била натъпкана с тютюн, а между зъбите си стискали кафяви лулички, които пушели в мрачно мълчание.

Рибарят гледал с ужас към странното сборище. Но очакването на това, което се надявал да се случи, го крепяло да не се разкрещи.

Те дълго време стояли така, струпани около него, а димът от лулите им се издигал над тях като облак, сред който проблясвали звездите. Кръгът се стеснявал все повече около Уилм; пушенето ставало все по-усърдно и димът, който се издигал от устата и лулите — все по-плътен.

Фалке бил смел, безстрашен човек. Бил подготвен за свръхестествени явления, но като видял как тази огромна тълпа настъпва все повече към него, сякаш канейки се да го смаже, смелостта му се изпарила, гъсти капки пот избили по челото му и му се сторило, че ще умре от страх. Но представете си само ужаса му, когато, щом завъртял очите си настрани, точно до главата си съзрял жълтото човече. То било седнало като истукан — както при първата им среща, само дето държало лула в устата си, сякаш за подигравка на събралите се хора. В обзелия го смъртен страх Фалке извикал на водача им:

— В името на тези, на които служите, кой сте вие? И какво искате от мен?

Едрият мъж дръпнал три пъти от лулата, по-тържествено отпреди, после я подал на слугата си и отвърнал със страховит глас:

— Аз съм Алдрет Франц ван дер Свелдер, командир на кораба „Кармилан“ от Амстердам, който от Батавия на път към къщи се разби край този скалист бряг, така че всичко живо на него загина. Това са моите офицери, това — пътниците ми, а онези са отличните ми моряци, които се удавиха заедно с мен. Защо ни повика от домовете ни в морските дълбини? Защо наруши покоя ни?

— Искам да знам къде са съкровищата на „Кармилан“.

— На дъното на морето.

— Къде?

— В Стийнфолската пещера.

— Как да стигна до тях?

— Една гъска би се гмурнала в бездната за една херинга. Не чинят ли толкова и съкровищата на „Кармилан“?

— Колко от тях ще получа?

— Повече отколкото ще можеш да похарчиш.

Като чуло това, жълтото човече се ухилило, а цялото сборище се разсмяло високо.

— Свърши ли? — продължил капитанът.

— Да. Сполай ти!

— Сполай ти и довиждане! — отвърнал холандецът и се обърнал да си ходи. Музикантите отново оглавили шествието и се отдалечили в същия ред, в който били дошли, със същите тържествени песнопения, които с отдалечаването им ставали все по-тихи и неясни, докато накрая се загубили напълно в шума на прибоя.

Сега Уилм напрегнал всичките си сили да се освободи от въжетата. Най-сетне успял да извади едната си ръка, отвързал ги с нея и се измъкнал от кожата.

Без да се озърне дори, той се завтекъл право към колибата си и намерил бедния Каспар да лежи проснат в безсъзнание на пода. Едва успял да го свести, а добрият човечец само като зърнал приятеля си от младини, когото не се надявал да види отново, се разридал от радост. Но този светъл лъч надежда се скрил бързо, само като чул какво отчаяно начинание бил намислил приятелят му този път.

— По-добре да се хвърля в ада, отколкото да гледам повече голите стени и цялата тази мизерия. Ако искаш, ме последвай, но аз така или иначе тръгвам.

Щом изрекъл това, Уилм грабнал един факел, огниво и въже и изхвъркнал навън. Каспар хукнал след него да го догони и бързал колкото можел, но го заварил вече застанал на скалата, до която преди време се бил защитил от бурята, готов да се спусне по въжето в черната бушуваща бездна. След като Каспар безуспешно се помъчил да разубеди обезумелия си приятел, тръгнал да слиза при него, но той му наредил да остане горе и да държи въжето. Единствено сляпата алчност давала смелост и сили на Фалке за огромното усилие, нужно да се спусне долу в пропастта и да се добере до издадената напред скала, под която вълните, черни и разпенени, се гонели с рев.

Той се огледал в трескаво очакване и най-после видял точно пред себе си нещо да блещука във водата. Сложил факела на камъка,

хвърлил се във водата, уловил нещо тежко и го изтеглил горе. Било желязно ковчеже, пълно с жълтици. Фалке извикал на другаря си какво намерил, но не щял и да чуе молбите му да се задоволи с находката и да се покатери обратно горе. Мислел, че това е едва първият плод на упоритите му усилия. Хвърлил се отново във водата, но тогава от морето отекнал силен смях и Уилм Фалке изчезнал завинаги.

Каспар се прибрал сам вкъщи, но не бил вече същият човек. Необичайните сътресения, на които били подложени слабият му мозък и чувствителното му сърце, размътили разсъдъка му. Изоставил имота си и почнал да броди денем и нощем безцелно, втренчил безпаметен поглед пред себе си, жален и окайван от всичките си познати.

Един рибар разказвал, че през една бурна вечер на брега сред екипажа на „Кармилан“ познал Уилм Фалке. Същата нощ изчезнал Каспар Щрумф.

Търсили го къде ли не, но не могли да намерят от него и следа. Но преданието говори, че хора често го виждали застанал до Фалке сред екипажа на омагьосания кораб, който оттам насетне често се явявал при Стийнфолската пещера.

— Отдавна мина полунощ — рекъл студентът, щом младият златар привършил разказа си. — Сега вече не съществува опасност и на мен така ми се спи, че бих посъветвал всички да си легнем и да заспим спокойно.

— Не бих се решил, преди да стане два часа през нощта — отвърнал ловецът. — Нали поговорката гласи: „От единайсет до два е времето на крадците.“

— И аз съм на това мнение — отбелязал ковачът. — Защото ако някой си е наумил да ни посегне, няма по-удобно време от това след полунощ. Затова си мисля, че сега студентът може да продължи недовършения си разказ.

— Не възразявам — отвърнал той, — макар нашият съсед, ловецът да не чу началото.

— Ще се досетя какво е ставало дотук, вие започвайте — рекъл ловецът.

— Значи — тъкмо започнал разказа си студентът, когато бил прекъснат от кучешки лай.

Всички затаили дъх и се послушали. В същото време един прислужник на графинята се втурнал в стаята и съобщил възбудено, че като че ли десетина-дванайсет въоръжени мъже се задават отстрани и се насочват към кръчмата.

Ловецът грабнал пушката си, студентът — пистолета си, занаятчиите — тоягите си, а коларят извадил един дълъг нож от джоба си. Стояли така и не знаели какво да сторят.

— Хайде да отидем до стълбището! — възкликнал студентът. — Преди да ни превземат, двама или трима от тия никакъвци трябва да намерят смъртта си. — В същото време подал на ковача втория си пистолет и дал наставление да стрелят един по един.

Наредили се до стълбището, като студентът и ловецът заели самите стълби. Отстрани до ловеца застанал смелият ковач, надвесен над парапета, с насочено към средата на стълбите дуло. Златарят и коларят стояли зад тях, готови, в случай че се стигне до единоборство, да сторят каквото е потребно. Изкарали така няколко минути в безмълвно очакване. Най-сетне чули да се отваря вратата на кръчмата, сторило им се също, че долавят шепота на няколко души.

Разнесли се множество стъпки на хора, които идели нагоре, и към стълбите се насочили трима явно неподготвени за посрещането, което им се готвело — когато свили покрай стълба, ловецът им викнал:

— Стой! Още една стъпка и ще си намерите смъртта! Освободете спусъците, приятели, и се целете добре!

Разбойниците се изплашили, изтеглили се бързо назад и започнали да се съветват с другарите си какво да сторят. След известно време един от тях се показал и заговорил:

— Господа! Глупаво е от ваша страна да жертвате живота си напразно, защото ние сме достатъчно много, за да ви изтребим до един. Но ако се приберете, ние няма да сторим никому и най-малкото зло. Няма да вземем и грош от вас.

— Че за какво друго сте дошли тогава? — викнал студентът. — Да не мислите, че ще повярваме на негодници като вас? Никога! На първия, който се осмели да тръгне насам, ще опуша така челото, че ще се избави завинаги от главоболие.

— Предайте ни дамата доброволно! — отговорил разбойникът. — И на нея не ще сторим нищо, ще я отведем на сигурно място, с

удобства. Нека вашите хора се върнат и да помолят графа да даде за нея откуп от двайсет хиляди гулдена.

— Мислите, че ще допуснем да ни се правят подобни предложения? — възнегодувал, скърцайки със зъби ловецът. Освободил спусъка и добавил. — Броя до три и ако ти там долу не си изчезнал, натискам спусъка! Едно, две...

— Стой! — прокълтял гласът на разбойника. — Що за маниер е това да се стреля по беззащитен човек, който преговаря мирно с вас? Глупаво момче, мен можеш да застреляш, но няма да извършиш голямо геройство, защото тук са се наредили двайсет от моите другари, които ще си отмъстят. С какво ще помогнете на госпожа графинята, която браните, ако се натъркаляте мъртви или осакатени в коридора? Повярвай ми, ако тя дойде доброволно, към нея ще се отнасяме с уважение, но ако ти, докато преброя до три не си оставил спусъка, лошо ѝ се пише. Остави спусъка, едно, две, три!

— С тия песове човек не бива да си прави шеги — прошепнал ловецът и изпълнил нареждането на разбойника. — Не че ми е жал за моя живот — честно, но ако застрелям един от тях, може да се отнесат с дамата много по-грубо. Ще помоля графинята за съвет. Дайте ни — продължил той на висок глас, — дайте ни половин час примирие, за да кажем на графинята какво я очаква. Ако научи изведнъж, няма да може да го понесе.

— Приемаме — отвърнал разбойникът и веднага наредил на шестима от своите да завардят изхода на стълбището.

Съкрушени и объркани, нещастните пътници последвали ловеца към стаята на графинята.

Но стаята ѝ била така близо и разговорът се водел на толкова висок глас, че графинята била чула всичко до последната дума. Сега стояла бледа и цялата трепереща, но въпреки това изглеждала твърдо решена да приеме участта си.

— За какво безсмислено да залагам на карта живота на толкова много чудесни хора! — рекла тя. — Защо да ви призовавам към безсмислена отбрана, вас, които съвсем не ме познавате? Не, не виждам друго спасение освен да последвам тези негодници.

Всички били потресени от смелостта и нещастieto на дамата. Ловецът се разплакал и се закълел, че няма да преживее този позор. А студентът се ядосвал на себе си и на ръста си, който бил шест стъпки.

— Да бях поне с половин глава по-нисък — възкликнал той — и да нямах брада, знам какво щях да направя, щях да взема дрехи от графинята, а тези нещастници щяха доста късно да се усетят каква грешка са допуснали.

Злочестието на тази жена развълнувало силно и Феликс. Тя му изглеждала толкова трогателна и някак позната. Напомняла му за рано починалата му майка, имал чувството, че тя се намирала в това ужасно положение. Усетил се така извисен, дошла му такава смелост, че с радост бил готов да даде живота си, за да спаси нейния. Затова от думите на студента у него изведнъж се породила идея. Забравил страха си, всичките си съображения и го занимавала единствено мисълта за нейното спасение.

— Ако е нужен само — рекъл той като пристъпил смутен и изчервен напред, — ако е нужен някой с дребно телосложение, голобрадо лице и смело сърце, за да бъде спасена уважаемата госпожа, аз може би не съм твърде неподходящ. Сложете, за Бога, моята куртка, шапката ми на хубавата си глава, метнете раницата ми на гръб и хващайте пътя като Феликс златаря.

Всички останали учудени от смелостта на момъка, а ловецът му се хвърлил радостно на врата.

— Златно момче? Какво си решило? Да облечеш дрехите на уважаемата ми господарка и да я спасиш? Господ говори с твоите уста! Но ти не бива да вървиш сам, аз ще бъда редом с теб като най-добър приятел и докато съм жив, не ще допусна да ти сторят нещо!

— И аз тръгвам с теб, кълна се в живота си! — казал студентът.

Били нужни куп думи, за да склонят графинята да приеме предложението. Тя не можела да понесе мисълта, че един чужд човек трябва да се жертва за нея. Помислила си, че ако разбойниците впоследствие разкрият измамата, ще стоварят отмъщението си изцяло върху бедния младеж. Ужас! Но най-накрая склонила донякъде заради молбите на младия човек, донякъде заради убеждението, че ако се спаси, от своя страна ще може да помогне с всички средства за избавлението на спасителя си.

Ловецът и останалите пътници придружили Феликс до стаята на студента, където той набързо облякъл дрехите на графинята. За по-голяма убедителност ловецът му сложил няколко от изкуствените къдрици на камериерката и дамска шапка и всички се уверили, че

никой не ще го разпознае. Ковачът дори се заклел, че ако го срещне на улицата, бързо ще свали шапката си за поздрав, без да заподозре, че отправя комплимент на храбрия си другар.

В това време графинята извадила с помощта на камериерката си някои дрехи от раницата на младия златар и ги облякла. Смъкнатата ниско над челото капела, туристическата тояжка в ръце и поолекналата раница на гръб — този забавен маскарад можел да разсмее пътниците по друго време.

Новият калфа благодарил на Феликс през сълзи и му обещал възможно най-скорошна помощ.

— Имам само една молба — отвърнал Феликс, — в раницата, която е на гръба ви, има една кутийка. Пазете я грижливо! Ако тя изчезне, ще бъда нещастен завинаги. Трябва да я занеса на настойницата си и...

— Готфрид, ловецът, знае къде е дворецът ми — рекла графинята. — Всичко ще ви бъде върнато непокътнато, защото се надявам, вие, благородни млади човече, да дойдете лично в замъка, за да приемете благодарностите на съпруга и на близките ми.

Преди Феликс да успее да отговори, от стълбищата се чули грубите гласове на разбойниците. Те им извикали, че времето е изтекло и че всичко за тръгването на графинята е подготвено.

Ловецът слязъл при тях и им съобщил, че няма да напусне дамата и предпочита да тръгне с тях, където и да е, вместо да се появи без повелителката си пред господаря. Студентът също заявил, че иска да придружи дамата.

Разбойниците се посъветвали помежду си и накрая приели, при условие че ловецът предаде незабавно оръжието си. В същото време наредили останалите пътници да се държат мирно, докато те отвеждат графинята.

Феликс спуснал воала на шапката си, седнал в един ъгъл, подпрял челото си с ръце и в тази поза на дълбока покрусачакал разбойниците. Пътниците се били оттеглили в друга стая, но така, че да могат да следят какво става.

Ловецът седял привидно натъжен, но слушал внимателно какво става в другата стая, в която била настанена графинята. След като поседели така няколко минути, вратата се отворила и един хубав, снажен мъж на около трийсет и шест години влязъл в стаята. Бил

облечен във военна униформа, носел орден и дълга сабя през рамо, а в ръката си държал шапка, от която висели красиви пера. Още щом влязъл, двама от хората му завардили вратата.

Насочил се към Феликс, като първо се поклонил дълбоко. Изглежда, изпитвал смущение да се изправи пред толкова важна дама; започвал на няколко пъти, но се запъвал, докато му се удаде да се изкаже както трябва.

— Уважаема госпожо — рекъл накрая, — има моменти, когато човек трябва да се въоръжи с търпение. Такъв е и вашият случай сега. Не мислете, че аз дори за миг ще загубя респекта си пред изключителна дама като вас. Ще разполагате с всички нужни удобства, няма да можете да се оплачете от нищо, освен от изтърпението тази вечер ужас. Тук той замълчал, сякаш в очакване на някакъв отговор, ала тъй като Феликс упорито мълчал, продължил:

— Не искам да виждате у мен нито долен крадец, нито главорез. Аз съм един нещастен човек, тласнат към този живот от превратностите на съдбата. Ние възнамеряваме да напуснем завинаги този край, но се нуждаем от пари за път. Щеше да ни е по-лесно да нападнем търговци или някоя пощенска кола, но тогава вероятно щяхме да причиним нещастие на повече хора.

Господин графът, вашият съпруг, преди шест седмици наследи петстотин хиляди талера. Ние ще помолим за двайсет хиляди гулдена от това състояние, което е справедливо и скромно искане. Затуй благоволете сега да напишете открито писмо до съпруга си, с което да му известите, че сме ви задържали и че той трябва да изпрати възможно най-скоро парите. В противен случай, както сама разбирате, ще трябва да постъпим малко по-грубо с вас. Но отбележете в писмото, че няма да приемем парите, ако не бъдат доставени от човек, който е положил клетва да пази тайна.

Тази сцена била наблюдавана с изострено внимание от всички гости на горската странноприемница, но с най-голям страх я следяла графинята. Бояла се, че младежът, който се пожертвал за нея, можел всеки момент да се издаде. Била твърдо решена да го откупи срещу висока цена, но също така била категорична да не прави и крачка заедно с разбойниците. В джоба на сетрето на златаря била открила нож, който стискала отворен в ръката си, по-скоро готова да се самоубие, отколкото да изтърпи подобно унижение.

Феликс бил не по-малко изплашен. Мисълта, че като помага на изпадналата в беда безпомощна жена, извършва мъжка и достойна постъпка, му давала сили и му служела за утеха, но се опасявал, че с всяко свое движение, с гласа си дори може да се издаде. Страхът му нараснал още повече, когато разбойникът отворил дума за написването на писмото.

Как ли трябвало да го напише? Каква титла да сложи на графа, как да го оформи, без да се издаде?

Страхът му станал неопишуем, когато главатарят на разбойниците сложил пред него хартия и перо и го помолил да отметне воала си и да пише.

Феликс нямал представа колко добре му стоели дрехите, в които бил облечен. Ако знаел, нямало ни най-малко да се притеснява да не го разкрият. Защото, когато най-сетне, притиснат от безизходица, отметнал воала си, господинът в униформата, явно впечатлен от красотата на дамата и още повече от донякъде мъжествените ѝ, дръзки черти, я загледал с още по-голям респект. Това не убягнало от зоркия поглед на златаря. Успокоен, че поне в този опасен момент нямало от какво да се бои, той взел перото и написал на мнимия си съпруг писмо според изискванията, които знаел от една стара книга:

ГОСПОДАРЮ И СЪПРУЖЕ МОЙ!

Аз, злощастната жена, докато пътувах тази нощ, внезапно бях спряна от хора, които не мога да подозирам в добри намерения. Те ще ме държат в плен дотогава, докато Вие, господин граф, не им предадете сумата от двайсет хиляди гулдена.

Условието е, Вие да не подавате ни най-малко оплакване до управниците, нито да се обръщате към тях за помощ, а да изпратите парите по един човек в горската странноприемница Шпесарт. В противен случай над мен виси заплахата от дълго и сурово пленничество.

Умолявам ви да побързате с помощта си.

Ваша злощастна съпруга

Подал забележителното писмо на главатаря на разбойниците, който го прочел и одобрил.

— Изцяло от вас зависи кого ще изберете за придружител — камериерката или ловеца си. Единият от тях ще изпратя да занесе писмото на съпруга ви.

— Придружители ще ми бъдат ловецът и този господин — отвърнал Феликс.

— Добре — рекъл онзи, отишъл до вратата и извикал камериерката, — тогава обяснете на тази жена какво трябва да свърши.

Като се появила, камериерката цялата треперела от страх. Феликс също пребледнял, защото си помислил, че сега отново може лесно да се издаде. Но някакъв необясним кураж, който го подкрепял в опасните моменти дотогава, му помогнал да изрече:

— Нямам какво повече да ти наредя — рекъл, — освен да помолиш графа колкото се може по-бързо да ме измъкне от това ужасно положение.

— И — допълнил разбойникът — възможно най-точно и ясно да му препоръчате да пази в тайна всичко и да не предприема нищо срещу нас, докато съпругата му не се върне при него. Ако не спази това, нашите съгледвачи ще ни информират достатъчно бързо и аз вече не отговарям за последствията.

Разтрепераната камериерка обещала всичко. Заповядали ѝ също да стегне в една бохча малко от роклите и бельото на госпожата, тъй като разбойниците не можели да носят много багаж със себе си. Щом се приготвили, главатарят на разбойниците подканил с дълбок поклон дамата да го последва. Феликс се изправил, ловецът и студентът го последвали и тримата слезли надолу по стълбите, придружени от главатаря.

Пред горската странноприемница имало много коне. Посочили на ловеца да се качи на един; друг, хубав, но по-дребен и оседлан по дамски кон бил подготвен за графинята, а третия дали на студента. Главатарят качил младия златар на седлото, завързал го здраво и после самият той яхнал своя ат. Застанал от дясната страна на дамата, а отляво я придружавал един разбойник. По същия начин били

наобиколени ловецът и студентът. След като и останалата част от бандата се качила на конете си, главатарят дал пронизителен сигнал за тръгване със свирка и скоро цялата дружина се изгубила в гората.

Компанията, която се била събрала в горната стая, се посъвзела постепенно от изпитания ужас на разигралите се сцени. Можели дори да се радват, както обикновено става след преживяно нещастие или внезапна опасност, ако не ги безпокояла мисълта за тримата им другари, отведени пред очите им от разбойниците. Възхищението им от младия златар нямало край. Графинята ронела сълзи, трогната, че дължи толкова много на човек, на когото преди не била сторила никаква добрина, когото дори не познавала.

Всички се успокоявали единствено от мисълта, че храбрият ловец и добрият студент придружили златаря и че можели да го утешават, когато се чувства нещастен. Мислели дори, че съвсем не е изключено съобразителният ловец да намери начин за спасение. Освен това обсъдили още веднъж какво трябва да се свърши.

Графинята не била обвързана с разбойниците с каквато и да е клетва, затова взела решение незабавно да се върне при съпруга си и да направи всичко възможно за откриване убежището на пленниците и за освобождението им.

Коларят пък обещал да потегли за Ашафенбург и там да призове съдилищата да започнат преследване на разбойниците. А ковачът възнамерявал да продължи пътуването си.

През останалата част на нощта пътниците не били обезпокоявани повече. В горската странноприемница — преди малко сцена на ужасни преживелици, царяла мъртвешка тишина.

Но когато на другата сутрин прислужниците на графинята слезли долу, за да приготвят всичко за отпътуването, се върнали бързо със съобщението, че заварили кръчмарката и слугите ѝ в ужасно състояние — лежали завързани долу в кръчмата и молили за помощ.

При тази новина пътниците се спогледали смаяни.

— Какво? — викнал ковачът. — Значи тези хора наистина са били невинни? Как щяхме да се отнесем несправедливо към тях, защото те не са действали в съглашателство с разбойниците.

— Нека ме обесят — отвърнал коларят, — ако все пак не излезем прави. Това е само измама, за да не можем да докажем вината им. Не си ли спомняте за подозрителните мимики, които си разменяха

стопаните? Или че когато исках да сляза долу и настървеното куче не ме пускаше, стопанката и ратаят изникнаха веднага и навъсено ме заразпитваха каква работа имам още, че ще слизам долу. Но това беше само за наше добро, или поне за доброто на графинята. Ако странноприемницата не изглеждаше никак подозрително, ако стопанката не беше събудила недоверието ни, нямаше да се сплотим и да останем будни. Разбойниците щяха да ни нападнат, докато спим. Или най-малкото — щяха да завардят вратите ни и преобразяването на чудесния млад момък щеше да бъде невъзможно.

Всички се съгласили с мнението на коларя и решили да докладват пред управниците също и за кръчмарката и нейните слуги. Но за да не ги разберат, се уговорили да не се издават пред тях. Затова слугите на графинята и коларят слезли долу в кръчмата, развързали въжетата на разбойническите поддръжници и колкото се може повече се направили, че им съчувстват и ги съжаляват. За да умилостиви още повече гостите си, стопанката на странноприемницата представила на всеки много по-малка от очакваното сметка и ги поканила да заповядат скоро отново.

Коларят платил сметката си, сбогувал се с другарите си по неволя и поел по пътя си. След него си тръгнали двамата занаятчийски калфи. А раницата на златаря, колкото и лека да била, тежала все пак не малко на фината дама. Но още по-тежко ѝ станало на сърцето, когато на пътната врата стопанката на странноприемницата ѝ подала престъпната си ръка за сбогом.

— Ах, колко сте млад още, а сте тръгнал по света! — възкликнала тя при вида на нежния младеж. Сигурно не сте цвете за мирисане и затова майсторът ви е изгонил от работилницата. Но какво ме засяга това? Дарете ме с честта да се отбиее отново при нас на път към къщи! На добър път!

Графинята така се изплашила и притеснила, че не посмяла нищо да отговори; бояла се да не се издаде с нежния си глас. Ковачът забелязал това, хванал другаря си под ръка, казал на стопанката „сбогом“ и като подел някаква весела песенчица, продължил навътре към гората.

— Едва сега съм в безопасност — възкликнала графинята, щом се отдалечили на стотина крачки. — До последно си мислех, че тази жена ще ме познае и ще нареди на слугите си да ме задържат. О, как

искам да благодаря на всички вас! Елате и вие в двореца ми, оттам ще вземете спътника си!

Ковачът ѝ обещал да го стори и докато си говорили така, колата на графинята ги настигнала, вратата се отворила набързо, дамата се мушнала вътре, сбогувала се още веднъж с младия занаятчия и колата продължила нататък.

По това време разбойниците и пленниците им стигнали бивака на бандата, като минали по най-затъntenите горски пътеки в най-силен тръс. Докато яздели, не разменили нито дума с пленниците си, а помежду си прошепвали по нещо само от време на време, когато сменяли посоката.

Спрели пред една дълбока клисура, разбойниците слезли от конете си, главатарят помогнал на златаря при слизането, извинил се за трудната и бърза езда и попитал „уважаемата госпожа“ дали е много изтощена.

Феликс отговорил с колкото е възможно по-нежен глас, че копнее за спокойствие и главатарят му предложил ръката си, за да му помогне при спускането в клисурата.

Тръгнали по един склон и тъй като пътечката, която водела надолу, била толкова тясна и стръмна, се налагало главатарят често да подкрепя дамата, за да я предпази да не падне долу в пропастта.

Най-после стигнали. На бледата светлина на изгряващото слънце пред очите на Феликс се открил тесен дол, голям най-много стотина крачки надлъж и шир, който се намирал в котловината сред надвисналите скали. Виждали се седем-осем колиби, построени от пръти и отсечени дървета. От тях надничали любопитно няколко мръсни жени, а глутница от дванайсет големи кучета и техните малки погнала с лай и вой новодошлите.

Главатарят отвел мнимата графиня в най-хубавата от колибите и ѝ казал, че била предназначена изключително за нейно ползване, макар че разрешил ловецът и студентът също да бъдат допускани вътре.

Колибата била застлана с кожи от сърна и рогозки, предназначени за настилка и за сядане. Няколко издялани от дърво кани и паници, една стара ловджийска пушка и несравним с легло одър, скован от греди и застлан с вълнени одеяла и разположен в дъното на стаята, били единствените предмети, украсяващи графския

„замък“. Едва сега, останали насаме в тази мизерна колиба, тримата пленници имали време да се замислят над особеното си положение.

Феликс, който нито за миг не се разкайвал за благородната си постъпка, но се боял за бъдещето си в случай на разкритие, изпитал желание да се поразтовари, като се повайка на глас. Но ловецът бързо отишъл при него и му прошепнал:

— За Бога, бъдете тих, момчето ми. Да не би да мислите, че не ни подслушват?

— От всяка дума, от тона ти могат да те заподозрат — допълнил студентът.

Какво друго оставало на бедния Феликс, освен тихо да си поплаче.

— Повярвайте ми, господин ловецо — рекъл той, — аз не плача от страх пред тези разбойници или от ужас заради тази мизерна колиба, не, имам съвсем друга грижа! Колко лесно може да забрави графинята какво й казах набързо и тогава ще ме сметнат за крадец и ще бъда загубен завинаги!

— Но кое ви плаши толкова? — попитал ловецът, изненадан от поведението на младия човек, който до този момент се бил държал толкова смело и твърдо.

— Изслушайте ме и ще видите, че съм прав — отвърнал Феликс. — Баща ми беше изкусен златар в Нюрнберг, а майка ми преди служела при една благородна графиня като камериерка и когато се омъжила, била богато устроена от същата тази дама. Тя си останала благосклонна към родителите ми и когато съм се родил, ми станала кръстница и ме надарила богато. Но когато не след дълго родителите ми се поминали от някаква зараза и аз съм останал съвсем сам на света и изоставен и трябвало да бъда отведен в сиропиталище, госпожа графинята научила за нашето нещастие, взе ме и ме даде във възпитателен дом.

Щом поотраснах достатъчно, тя ми написа писмо, в което ме питаше дали искам да уча занаята на баща си. Аз приех на драго сърце и така тя ме изпрати при майстора ми във Вюрцбург. Отличих се със сръчност в работата си и не след дълго ми издадоха свидетелство за калфа, с което можех да се отправя на странстване. Писах за това на госпожа кръстницата ми и тя ми отговори незабавно, че ще ми даде пари за пътуванията ми. Освен това тя изпрати два великолепни

скъпоценни камъка, като искаше от мен да ѝ ги обкова в хубав накит, който да ѝ донесе лично като доказателство за моите умения, когато отида да си получа парите. Не бях виждал госпожа кръстницата си никога в живота си и можете да си представите колко се радвах, че ще я срещна. Ден и нощ работех над украшението и то стана така хубаво и изящно, че даже майсторът ми му се удиви. Когато го завърших, го увих старателно и го прибрах на дъното на раницата, сбогувах се с майстора си и поех към замъка на госпожа кръстницата си. Тогава се появиха — продължил той и от очите му бликнали сълзи — тези жалки хора и унищожиха цялата ми надежда. Защото ако вашата госпожа графиня загуби украшението или забрави какво съм ѝ казал и захвърли опърпаната раница, как ще се появи пред госпожа кръстницата? С какво ще се представя? Откъде ще заменя камъните? Няма да мога да се надявам повече на пари за странствания, а и ще изглеждам като неблагодарник, който лековерно пръска поверено му имане. И на края — кой ще ми повярва, като разкажа за необичайната случка?

— За последното трябва да сте спокоен! — отвърнал ловецът. — Не смятам, че украшението може да изчезне от графинята. А дори това да стане, тя ще го възстанови на спасителя си и ще напише свидетелство за случилото се. Оставяме ви сега за няколко часа, защото действително се нуждая от сън, както и вие със сигурност след напрежението от тази нощ. После като се видим и си поговорим, нека за кратко забравим за нещастията си и което ще е още по-добре — да обмислим бягството си.

Тръгнали си. Феликс останал сам и се опитал да последва съвета на ловеца.

Когато след няколко часа ловецът дошъл отново заедно със студента, те заварили младия си приятел по-силен и по-бодър. Ловецът съобщил на златаря, че главатарят му поверил напълно грижите за дамата и че след няколко минути щяла да дойде една от жените, които надничали от колибите, за да донесе на уважаемата госпожа кафе и да остане на нейно разположение.

Решили да не приемат този жест на любезност, за да останат необезпокоявани и когато старата грозна циганка се появила, сервирала закуската и любезно ухилена, попитала дали може да послужи с още нещо на госпожата, Феликс ѝ махнал с ръка да си върви

и тъй като тя се поколебала, ловецът я изпъдил от колибата. Студентът продължил после да разказва какво видели в разбойническия стан.

— Колибата, която вие обитавате, най-прекрасна графиньо — заговорил той, — изглежда, е била предназначена за главатаря. Тя не е толкова голяма, но е по-хубава от останалите. Освен нея има още шест, в които живеят жените и децата, защото тук рядко се завъртат повече от шестима разбойници. Един стои да варди недалеч от тази колиба, друг долу на пътя, а трети се ослушва за вражески шумове горе на входа на клисурата. На всеки два часа ги сменят другите трима. Освен това всеки от тях има по две големи кучета край себе си и те са така бдителни, че човек не може да си покаже крака навън от колибата, без да почнат да лаят. Не виждам надежда да можем да се проврем.

— Не ме натъжавайте, след дрямката тъкмо се почувствах по-окуражен — отвърнал Феликс. — Не губете напълно надежда и ако се боите от неуспех, нека по-добре да разговаряме за нещо друго, за да не униваме предварително. — Господин студент, в кръчмата бяхте започнали да разказвате нещо, продължете сега, защото имаме време за приказки.

— Съвсем не мога да си спомня какво беше — отвърнал младежът.

— Разказвахте легендата за студеното сърце и стигнахте до момента, в който стопанинът на кръчмата и другият комарджия изхвърлили през вратата въглищаря Петер.

— Добре, сега си спомних — отвърнал той. — Ако ви се слуша нататък, мога да ви разкажа легендата докрай!...

СТУДЕНОТО СЪРЦЕ. ВТОРА ЧАСТ

Когато в понеделник сутринта Петер отишъл в стъklarската си работилница, заварил там не само работниците си, но и хора, които не е съвсем приятно да срещне човек — съдията и разсилните от съда. Съдията му пожелал добро утро, попитал го как е спал и после извадил дълъг списък с имената на хората, на които дължал пари.

— В състояние ли сте да се изплатите на всички? — попитал го той и го изгледал строго. — Но не се бавете, че нямам много време за губене, а и до затвора има три часа път.

Петер съвсем се обезсърчил, признал, че вече нищо не му е останало и позволил на съдията да започне с оценката на къщата с двора, работилницата и обора, колата и конете му. И когато разсилните и съдията започнали да обикалят наоколо, да оглеждат всичко и да оценяват, той си казал: „До Елховия хълм не е много път. Щом Дребния не ми помогна, ще опитам с Големия.“ И хукнал така бързо натам, сякаш разсилните били по петите му.

Когато минавал покрай мястото, където за първи път разговарял със стъкленото човече, му се сторило, че някаква невидима ръка го възпряла. Ала той ѝ се изплъзнал и продължил да бяга към границата, която помнел добре отпреди. Докато да стигне до нея, останал без дъх, ала веднага щом извикал: „Холандецо Михел, господин Холандецо Михел“, едрият салджия се изправил срещу него с тояга в ръка.

— Идваш ли? — запитал го той и се засмял. — Искат да ти смъкнат кожата и да я продадат на заемодавците ти, нали? Е, не се безпокой. Както вече ти казах, всичко ти дойде на главата от Стъкленото човече — това саможиво джудже, дето се прави на голям благочестивец. Когато човек подарява, трябва да го прави както трябва, а не така скъпернически. Но ела — продължил той и го повел навътре към гората — да отидем у дома и да видим дали ще можем да се споразумеем.

„Да се споразумеем? — замислил се Петер. — Какво може да иска той от мен, какво мога аз да му предложа? Да му служа ли, какво

ли?“

Тръгнали нагоре по една стръмна горска пътека и както се изкачвали, изведнъж се озовали пред дълбока и тъмна клисура.

Михел Холандеца скокнал долу с такава лекота, сякаш слязъл по мраморни стъпала. Малко след това на Петер едва не му прилошало, защото великанът се източил и станал висок колкото камбанария. Той протегнал към него дългата си като кросно ръка с длан, широка колкото кръчмарска маса, и му подвикнал с глас досущ като погребален камбанен звън:

— Само седни на ръката ми и се дръж за пръстите ми, така няма да паднеш.

Разтреперан като лист, Петер сторил каквото му заповядал великанът, седнал в ръката му и се хванал за палеца му.

Слизали все по-надолу и по-надолу, но въпреки това Петер с учудване забелязал, че вместо да се стъмва, ставало все по-светло. Дневната светлина навътре станала толкова ярка, че дори започнала да дразни очите му.

Докато се спускали надолу, Михел Холандеца се смалил отново и щом стигнал пред къщата си, която не била особено голяма и по нищо не се отличавала от домовете на имотните шварцвалдски селяни, заел предишния си ръст.

Стаята, в която Холандеца въвел Петер, също не била различна от тези на другите хора, само дето изглеждала някак по-пуста. Подобен дървен стенен часовник, огромна кахлена печка, широки скамейки и съдове по полиците можели да се видят във всеки дом.

Михел му посочил място зад една голяма маса, излязъл за малко и се появил отново с кана вино и чаши. Сипал от виното и двамата започнали да си бърбят. Холандеца заразправял за радостите, които изпитва човек, като тръгне да пътешества, за чуждите страни, за хубави градове и реки, така че накрая на Петер силно му се приискало да види свят и открито споделил желанието си.

— Ако цялото ти тяло е изпълнено с решителност и сила, готово да предприеме нещо, само няколко удара на глупавото ти сърце са достатъчни, за да те обезкуражат. А и като добавим нараненото достойнство, несполуките. За какво един разумен момък да се терзае от подобни неща? На главата ти ли стана зле неотдавна, когато един те

нарече измамник и негодник? Стомахът ли те заболя, когато дойде съдията и те изхвърли от работилницата? Кое? Кажи, кое те заболя?

— Сърцето — рекъл Петер и натиснал с ръка туптящите си гърди, защото усетил как сърцето му се замятало уплашено.

— Не го приемай с лошо, но ти пръсна стотици гулдена по разни просяци и други никакъвци. Какво спечели от това? Благословиха те и ти пожелаха здраве. Да, и да не би да стана по-здрав? За половината от пръснатите пари можеше да си наемеш лекар. Добра благословия, няма що — да ти разпродадат всичко и после да те изритат! Какво те караше всеки път да бъркаш в джоба си, щом някой просяк протегнеше към теб парцаливата си шапка? — Сърцето ти и пак сърцето ти! Ни очите, ни езикът, ни ръцете, ни краката ти, само сърцето ти. Много си си слагал на сърцето, дето има една приказка.

— Но как човек да отвикне от това? Ето, сега колкото мога се старая да не го усещам, но то тупка и ме боли.

— Така си е — възкликнал онзи и се засмял, — бедният, какво можеш да сториш? Но дай ми това туптящо сърце и ще видиш колко ще си добре!

— На вас? Моето сърце? — възкликнал ужасен Петер. — Та нали ще умра на място! Не, никога!

— Да, ако някой от вашите господа хирурзи пожелаят да го извадят от тялото ти, ще умреш, но при мен работата е друга. Ала по-добре ела и се убеди със собствените си очи.

Като казал така, Михел Холандеца станал, отворил вратата на една стая и го въвел в нея. Докато прекрачвал прага ѝ, сърцето на Петер се свило болезнено, но той не му обърнал внимание, тъй като гледката, която му се разкрила, била странна и неочаквана. На много дървени полици били наредени буркани, пълни с безцветна течност, и във всеки от тях се намирало по едно сърце. Върху бурканите били залепени етикети с имена, които Петер зачел с любопитство. Там било сърцето на съдията от Ф., на дебелия Ецехиел, на Царя на танците, на главния горски, имало шест сърца на търговци на жито, на лихвари, осем на офицери, които набирали войници, и три на търговски посредници — накратко, това била сбирка от най-известните сърца в цялата околност на двайсет часа път.

— Погледни! — обърнал се към него Михел Холандеца. — Всички те са отхвърлили житейските страхове и грижи. Никое от тези сърца не бие вече уплашено или притеснено, а бившите им притежатели са доволни, че са се отървали от неспокойните си гости.

— Но какво носят на негово място в гърдите си? — попитал Петер, защото едва не му се завил свят от всичко, което видял.

— Това — отвърнал онзи, бръкнал и извадил нещо от едно чекмедже — каменно сърце.

— Така ли? — обадил се Петер и целият изтръпнал. — Сърце от мрамор? Но вижте, Холандецо Михел, та то сигурно държи студено.

— Така е, но хладината му е много приятна. Защо пък едно сърце трябва да е топло? Какво те грее топлината му през зимата? Един хубав черешов ликьор действа по-добре от топлото сърце. А през лятото, когато навън е задушно и горещо, не можеш да си представиш как охлажда едно такова сърце. И както вече казах — никакъв страх, никакъв ужас, никакво глупаво съжаление, нито каквито и да са други грижи могат да накарат това сърце да се разтупти.

— И това е всичко, което можете да ми дадете? — попитал обезсърчен Петер. — Аз се надявах на пари, а вие искате да ми дадете каменно сърце.

— Е, струва ми се, че като за начало ще ти стигнат сто хиляди гулдена. Ако ги завъртиш умело, скоро можеш да станеш милионер.

— Сто хиляди? — не можел да повярва на ушите си бедният въглищар. — Е, тогава — сърце, стига си било така ненужно в гърдите ми, скоро ще решим въпроса с теб! Добре, Михел, дайте ми камъка и парите, а безпокойствието може да ми вземете.

— Знаех си, че си разумно момче — отвърнал Холандеца, като му се усмихвал приятелски. — Ела да пийнем по едно и после ще ти наброя парите.

Отново седнали в другата стая при виното и пили, пили, докато Петер дълбоко заспал.

Разбудил го бодрият екот на пощенски рог и — я, виж ти! Седял в хубава карета, пътувал по широк път, а щом се обърнал, видял Шварцвалд да остава назад в далечната синева. Първо не можел да повярва, че той самият се вози в каретата, защото и дрехите му не били

същите, които носел предишния ден. Но тъй като си спомнял много ясно всичко, накрая спрял да се учудва и извикал:

— Аз съм Петер възглицарят, това е то, не е никой друг!

Петер бил изненадан от самия себе си, като видял, че не усеща никаква носталгия, макар че за първи път напуснал тихата си родина, горите, в които толкова дълго бил живял. Дори като се сетил за майка си, която в момента вероятно седяла някъде безпомощна и окаяна, не могъл да пророни и сълза, нито дори да въздъхне, защото вече всичко му било съвсем безразлично.

— Ами да — рекъл си тогава, — сълзи и въздишки, носталгия и тъга — всичко иде от сърцето, а благодарение на Михел Холандеца моето е безчувствено и каменно.

Сложил ръка на гърдите си — там било съвсем тихо и нищо не трепвало. — Ако и за стоте хиляди си е удържал на думата така, както за сърцето, много ще се зарадвам — рекъл си той и започнал да оглежда каретата. Намерил какви ли не дрехи, за които можел само да мечтае, но пари нямало. Като потърсил по-дълго, накрая открил чанта с хиляди талери на жълтици и банкноти от търговските къщи на всички големи градове.

— Точно това исках — помислил си, настанил се удобно в единия край на каретата и се отдал на пътешествието си.

Две години пътувал по широкия свят и от каретата си разглеждал къщите от двете страни на пътя, спирал в гостоприемници, но забелязвал само табелите с имената им. В градовете карал да му показват най-хубавите забележителности, но нищо не го радвало — ни картини, ни къщи, ни музика, ни танци. Сърцето му било от камък и оставало безразлично към всичко, а очите и ушите му — слепи и глухи за красивото. Удоволствие намирал единствено в яденето, пиенето и съня. Така и заживял, като пътувал безцелно по света, хранел се за забавление и заспивал от скука. Понякога си припомнял как преди, когато бил беден и трябвало да работи, за да осигури живота си, бил по-весел и щастлив. Тогава всяка красива гледка в долината, всяка мелодия и танц му доставяли наслада и се радвал на най-простото ястие часове преди майка му да му го донесе горе при жижницата.

Като се замислял така за миналото си, му се струвало много странно, че вече не е в състояние дори да се разсмее, а по-рано се

заливал от смях и от най-дребната шега. Сега когато другите се засмеели, разтягал устата си в усмивка само от любезност, ала сърцето му оставало безучастно. В такива моменти се усещал напълно спокоен, но не и доволен. И накрая поел обратно към родината си, но не воден от носталгия или тъга, а поради празнотата, отегчението и нерадостния живот.

Щом подминал Страсбург и пред очите му се открила тъмната родна гора и зърнал отново едрите шварцвалдци с техните дружелюбни, открити лица, а ухото му уловило родните звуци — силни, дълбоки и същевременно красиви, тутакси усетил как кръвта забушувала в сърцето му и си помислил, че от радост ще заплаче, но после разбрал колко глупава само била тази мисъл — та нали сърцето му било от камък?! А камъните са мъртви и не могат нито да се усмихват, нито да плачат.

Като пристигнал, първо отишъл при Михел Холандеца, който го посрещнал приятелски както преди.

— Михел — рекъл му Петер, — попътувах и видях много неща, но нищо не ме впечатли и изпитах само скука. Изобщо камъкът ви, който нося в гърдите си, ме пази от доста неща — никога не се вбесявам, но не се и радвам и се чувствам като полужив. Не можете ли да направите каменното ми сърце малко по-подвижно или още по-добре — да ми върнете старото? Двайсет и пет години го нося и съм свикнал с него. Дори и понякога да съм се дразнил от него, то все пак е едно бодро и весело сърце.

Горският дух му отвърнал със зъл и язвителен смях:

— Когато един ден умреш, Петер Мунк — казал, — нищо няма да ти липсва. Отново ще си с меко, чувствително сърце и ще изпитваш каквото дойде — радост или страдание. Но тук, на земята, то не може отново да бъде твое! Ти, Петер, наистина пообиколи света, но каква полза от каменното ти сърце, когато животът, който водеше, не бе добър. Установи се някъде в гората, построй си къща, ожени се, завърти парите си. Работа ти липсваше досега. Бездействаше, скучаеше и сега обвиняваш за всичко невинното си сърце.

Петер видял, че Михел е прав за лентяйството му и решил да започне да трупа богатство. Михел му дал нови сто хиляди гулдена и двамата се сбогували като първи приятели.

Скоро в Шварцвалд плъзнала мълвата, че въглищарят Петер или както бил известен още Петер Комарджията, се е завърнал и е по-богат от всякога.

Но както става обикновено — преди, като останал без пукната пара, го изритали от странноприемница

„Слънце“, а сега, щом се появил в един неделен следобед, същите хора дошли да му стиснат ръката за добре дошъл, похвалили коня му, зарапитвали го за пътешествието му, а като го видели, че пак играе комар с дебелия Ецехиел, почитта им към него нараснала както никога дотогава.

Но той не се захванал наново със стъкларството, а привидно станал търговец на дървен материал. Основната му работа обаче била да заема пари и да продава жито. Постепенно половината от хората в Шварцвалд му задлъжнели. Но той отпускар пари само срещу лихва десет на сто или пък продавал на тройна цена зърно на бедняци, които не били в състояние да му платят веднага.

Със съдията вече го свързвало най-близко приятелство. И ако някой не му изплатял дълговете си в уречения ден, съдията пристигал на кон заедно с разсилните, описвал къщата и двора, продавал светкавично имота и го натирвал в гората заедно с цялото му семейство.

В началото това не се харесвало много на Петер, защото задлъжнелите голтаци се трупали на тълпи около портата му; мъжете молели за милост, жените се опитвали да трогнат каменното му сърце, а децата скимтели за парченце хляб. Но щом си набавил няколко върли кръвожадни кучета, котешкият хор, както той го наричал, скоро престанал. Щом ги видел да се събират, свиркал на кучетата си, насъсквал ги срещу тях и просяците се разбягвали с писъци във всички посоки.

Най-много го притеснявала обаче „старицата“. Това била самата госпожа Мунк, майката на Петер. След разпродажбата на къщата и имота ѝ тя изпаднала в крайна бедност и несрета, а когато богатият ѝ син се завърнал, не я и погледнал. Затова, накуцвайки с тояжката си, тя наминавала понякога край дома му, стара, слаба и немощна. Не смеела да влиза вътре, защото синът ѝ веднъж я бил прогонил, ала ѝ било

много болно да живее от подаянията на други хора, като се знаело, че собственото ѝ чедо може да ѝ осигури безгрижни старини.

Но студеното сърце съвсем не се трогвало при вида на бледия, добре познат лик, на умоляващите погледи, на съсухрената протегнатата ръка, на грохналата старческа фигура. Когато в неделен ден почуквала на вратата му, той вадел навъсено един сребърен грош, увивал го в хартия и ѝ го предавал по някой слуга. Чувал треперещия ѝ глас, когато благодаряла и го благославяла. После я чувал как, покашляйки, се потътряла край вратата, но не мислел за нищо друго, освен за това, че е хвърлил на вятъра един сребърен грош.

Най-после на Петер му дошло на ум да се ожени. Знаел, че всеки баща в Шварцвалд би му дал с радост дъщеря си за жена, но изборът му не бил лек, защото му се щяло да се прослави, че и в женитбата си е проявил разум и е извадил късмет. Затова обикалял из цялата гора, гледал тук и там и никое от красивите шварцвалдски момичета не му се струвало достатъчно хубаво. Накрая, след като на всички танцови забави напразно се оглеждал за най-голямата красавица, един ден чул, че най-хубавата и добродетелна девойка в цялата гора била дъщерята на един беден дървар. Тя живеела скромно и затворено, умело и старателно се грижела за бащиния си дом и не ходела по забави. Не излизала дори на празника на Света троица или на панаира.

Като чул за това чудно момиче, Петер решил да го поиска за жена и поел към колибата, която му били описали.

Бащата на хубавата Лизбет посрещнал изненадано знатния господин и се смаял още повече, като чул, че това е богаташът Петер и че е дошъл с намерението да му става зет. Не се чудел дълго време, защото си помислил, че е дошъл краят на цялата му неволя и немотия, дал съгласието си, без да се допита до хубавата Лизбет, а момичето му било така хрисимо и добро, че се подчинило на бащината воля и безропотно станало съпруга на Петер Мунк.

Но на бедната девойка не ѝ провървяло така, както си представляла. Мислила, че знае как да се грижи за домакинството, но се оказало, че по никакъв начин не може да угоди на господин Петер.

Жалела бедните и тъй като мъжът ѝ бил богат, смятала, че не е грешно да подаде на нещастна просякиня някоя пара или на старец чашка ракия. Но когато една вечер господин Петер видял какво върши, ѝ се нахвърлил гневно:

— Защо пилееш богатството ми по дрипльовци и скитници? Донесла ли си нещо със себе си, че да даваш? С просешката тояга на баща си не можеш да сгрееш и една чорба, а пръскаш пари като графиня! Ако още веднъж ти хрумне подобно нещо, ще усетиш тежката ми ръка!

Хубавата Лизбет често се прибирала в стаята си и плачела заради суровия нрав на мъжа си. Искало ѝ се да си е у дома, в бедната бащина колиба, вместо да живее при богатия, но стиснат и студен Петер. Ех, само да знаела, че сърцето му е от мрамор и че не е способен да обича нито нея, нито когото и да било друго, нямало да се учуди.

Всеки път, щом седнела пред вратата и наблизко минел някой просяк, протегнел шапката си и почнел да нарежда жално за милостиня, тя затваряла очи да не гледа несретата му и стискала ръцете си в юмруци, за да не извади неволно от джоба си някоя пара. Така хората от цялата гора започнали да злословят по неин адрес, да разправят, че е по-стисната и от Петер Мунк.

Ала един ден, когато Лизбет отново седяла пред дома си, предяла и си тананикала някаква песен, защото била радостна от това, че времето е хубаво и че Петер бил някъде по полето, по пътя се задало старче, нарамило голям и тежък чувал. Отдалече се чувало как се е запъхтяло. Госпожа Лизбет го загледала със съчувствие и си помислила, че толкова дребно човече не трябва да се товари толкова много. В това време човечето запъшкало още повече в изнемога, а като стигнало до нея, едва не се строполило под чувала си.

— Смилете се над мен, госпожо, и ми подайте глътка вода — рекло то. — Не мога да вървя по-нататък, ще загина от жажда.

— На вашата възраст не бива да се товарите така — казала госпожа Лизбет.

— Да, така е, ала аргатувам от пуста сиромашия, за да мога да свържа някак двата края — отвърнало ѝ човечето. — Но една толкова богата жена като вас не знае колко тежко нещо е бедността и как добре му идва на човек глътка водича в такава жега.

Като чула това, Лизбет се завтекла към къщи, грабнала от полицата една стомна и я напълнила с вода. Но когато стигнала на няколко крачки от стареца и го видяла как седи горкият съвсем грохнал под тежкия си чувал, сърцето ѝ се изпълнило с жалост. Съобразила, че мъжът ѝ не си е у дома, оставила стомната с вода, взела една чаша и я

напълнила с вино; сложила отгоре ѝ един хубав резен ръжен хляб и ги занесла на старчето.

— Вземете, вие сте толкова стар, че глътка вино ще ви дойде по-добре от водата. Но не го изпивайте наведнъж, а си и хапвайте хлебец с него.

Човечето я погледнало смаяно и старческите му очи се напълнили със сълзи. Отпило от виното и рекло:

— Остарях вече, но съм срещал малцина така състрадателни като вас, които да знаят как да даряват от сърце, госпожо Лизбет. Но вие ще бъдете възнаградена за това още тук, на земята. Подобна сърдечност и доброта не остават неовъзмездени.

— Не, отплатата си тя ще получи незабавно — чул се страшен глас и когато двамата се обърнали, видели моравочервеното лице на господин Петер.

— Сипваш на просяци дори от ценното ми вино! Чашата, от която пия, поднасяш на разни скитници да я лигавят? Сега ще си получиш заслуженото!

Госпожа Лизбет се хвърлила в нозете му да го моли за прошка, но каменното сърце не знаело що е съчувствие. Петер хванал камшика, който стискал в ръце, от обратната страна и заудрял с абаносовата му дръжка толкова силно по хубавото ѝ чело, че тя се смъкнала безжизнена в ръцете на стареца.

Като видял какво сторил, по лицето на Петер се изписало съжаление, навел се да види дали жена му е още жива, но тогава чул старецът с добре познат глас да казва:

— Не си прави труда, въглищарю Петер. Това беше най-хубавото цвете в Шварцвалд, ти го стъпка и то никога повече не ще разцъфти!

Страните на Петер пребледнели като на мъртвец и той рекъл:

— Значи това сте били вие, господин Пазителю на съкровищата? Е, каквото стана, стана и сигурно така е било писано. Надявам се да не ме издадете в съда, че съм я убил.

— О, нещастнико! — викнало Стъкленото човече. — Каква ще ми е ползата, ако закача на бесилката тленната ти обвивка? Не от земните съдилища трябва да се боиш, а от други, по-страшни, защото ти продаде душата си на лукавия.

— Ако продадох сърцето си — креснал Петер, това стана единствено заради теб и твоите измамни съкровища. Ти, коварен дух, ми докара това падение и ме тласна да потърся помощ при друг! Твоя е сега цялата отговорност!

Но едва бил изрекъл тези думи и ето че Стъкленото човече почнало да расте и да едрее, станало толкова високо и голямо, че само очите му били колкото супени чинии, а устата му — като нагорещена фурна, от която изскачали огнени езици.

Петер се хвърлил на колене, каменното му сърце не могло да го защити и целият се разтреперил.

Горският дух го сграбчил с орлови нокти за врата, повдигнал го като вихрушка суха шума и го хвърлил на земята така, че ребрата му изпращели.

— Жалък червей! — прокълтял отново гласът му.

— Само да исках, можех да те размажа, защото дръзна да се опълчиш на горския цар, но заради това мъртво същество, което ме нахрани и напои, ти давам осем дни срок. Не се ли върнеш към доброто, ще дойда да ти натроша кокалите и ще те пратя в ада.

Било вечер, когато няколко минавачи случайно забелязали богатия Петер да лежи проснат на земята. Обърнали го на едната страна, после на другата, за да видят дали диша. Но напразно. Най-накрая единият от тях отишъл в къщата да донесе вода, за да го напръска. Тогава Петер си поел дълбоко въздух, простенал и отворил очи. Дълго се озъртал, а после попитал за госпожа Лизбет, но никой не я бил виждал. Благодарил на мъжете за помощта им, дотърлил се до дома си и започнал да я търси. Но нея я нямало нито в мазето, нито на тавана. Тогава разбрал, че това, което мислел за кошмарен сън, било горчивата истина.

Като останал съвсем сам, започнали да го спхождат странни мисли. Не се боял от нищо, защото сърцето му било студено. Но смъртта на жена му го карала да мисли за собствения си край; за това, че ще умре като грешник, понесъл върху себе си бремето от сълзите на бедните, от хилядите им проклетия, не трогнали сърцето му; от воплите на окаяните, по които насъсквал кучетата си, а също от нямото отчаяние на майка си и кръвта на хубавата, добра Лизбет. Не знаел как ще отговаря пред баща й, като дойде да го запита: „Къде е дъщеря ми,

твоята жена?“. А как ли щял да се изправи пред този, на когото принадлежат всички гори, езера, планини и... животът на хората?

Терзаел се и нощем, непрекъснато се събуждал, стреснат от един сладък глас, който го зовял: „Петер, сложи си топло сърце!“ Щом се разбудел, затварял отново очи, защото гласът, който го предупреждавал, приличал на гласа на Лизбет.

На другия ден отишъл в кръчмата, за да разсее там лошите си мисли, и срещнал дебелия Ецехиел. Седнал при него, разговаряли за това, онова, за хубавото време, за войната, за данъците и накрая за смъртта и това, как тук или там съвсем ненадейно се били поминали хора. Тогава Петер попитал Дебелия какво мисли за смъртта и за това след нея.

Ецехиел рекъл, че тялото се погребва, но душата се възнеса или горе на небето, или отива долу в пъкъла.

— Значи сърцето също се погребва? — попитал Петер заинтригувано.

— Да, то също.

— А ако някой няма сърце? — продължил Петер.

При тези думи Ецехиел го изгледал страшно.

— Какво намекваш с това? Да не се подиграваш с мен? Да не искаш да кажеш, че аз нямам сърце?

— О, и какво сърце при това, твърдо като камък — рекъл Петер.

Ецехиел го изгледал смаян, озърнал се да види дали някой не ги е чул и рекъл:

— Откъде знаеш? Да не би и твоето вече да не бие?

— Не бие вече или поне не в гърдите ми — отвърнал Петер Мунк. — Но я кажи, нали разбра какво те попитах — какво ще стане със сърцата ни?

— Какво те тревожи това, приятелю? — попитал през смях Ецехиел. — Нали тук, на земята, не ти липсва нищо? Какво искаш тогава? Точно това му е хубавото на студените ни сърца, че не ни обзема страх от такива мисли.

— Вярно е, но човек се замисля. Макар сега да не усещам страх, още помня как се боях от пъкъла навремето, когато бях малко, невинно момче.

— Е, няма да сме много добре — рекъл Ецехиел. — Бях питал за това един учител и той ми каза, че след смъртта сърцата се претеглят,

за да се види колко големи са прегрешенията им. Леките се издигат нагоре, тежките падат надолу. А нашите камъни тежат доста.

— Със сигурност — отвърнал Петер. — Често се чувствам някак особено, че сърцето ми е някак безучастно и дори съвсем безразлично, когато говоря за подобни неща.

Така си разговаряли, но през следващата нощ Петер чул пет-шест пъти познатия глас да нашепва в ухото му: „Петер, сложи си топло сърце!“

Не се разкайвал, че я убил, но когато казвал на слугите си, че жена му е заминала за някъде, все се питал: „Къде ли може да е?“

Така изкарал шест дни; всяка нощ чувал този глас и се сещал за горския дух и ужасната му заплаха, но на седмия ден скочил от леглото си и рекъл:

— Да видим дали не мога да си сложа топло сърце, защото камъкът в гърдите ми прави живота ми само скучен и пуст.

Бързо се пременил с неделните си дрехи, метнал се на коня и препуснал към Елховия хълм.

Там, където дърветата растели гъсто едно до друго, слязъл от коня си, завързал го и се отправил с бързи стъпки към върха на хълма. Щом пристигнал при дебелата ела, започнал да реди вълшебните слова:

*Пазителю на съкровищата в Елховата гора,
сто години остаря,
ала твоя е цялата земя,
боровете, де стоят.
Теб роденият в неделя
само може те видя.*

Тогава се появило Стъкленото човече, но то не било весело и сговорчиво като друг път, а посърнало и тъжно. Носело ризка от черно стъкло, а от шапката му се развявала дълга траурна лента. Петер знаел много добре по кого скърби то.

— Какво искаш от мен, Петер Мунк? — попитало го човечето с глух глас.

— Имам още едно желание, господин Пазителю на съкровищата — отвърнал Петер със сведени надолу очи.

— Могат ли каменните сърца да желаят? — попитало човечето. — Имаш всичко, от което се нуждаеш в грешния си живот, и ще ми е трудно да ти изпълня някакво желание.

— Но вие ми обещахте три желания. Имам право на още едно.

— Но мога и да не го приема, ако е глупаво — отвърнал горският дух. — Нека първо да чуя какво е.

— Извадете ми мъртвия камък и вместо него ми дайте моето живо сърце — казал Петер.

— С мен ли направи сделката? — попитало Стъкленото човече. — Да не би аз да съм Михел Холандеца, който раздава богатство и студени сърца? Там, при него трябва да потърсиш сърцето си.

— Ах, та той не ще ми го върне никога — казал Петер.

— Макар и да си лош, аз те съжалявам — рекло човечето, след като се позамислило. — И понеже желанието ти не е глупаво, най-малкото, не мога да ти откажа помощта си. Слушай сега: сърцето си по никакъв начин не можеш да вземеш със сила, но с хитрост ще успееш. Няма и да е толкова трудно, защото Михел си е глупакът Михел, макар че се мисли за невероятно умен. Върви право при него и прави каквото ще ти река.

Човечето му обяснило всичко, което трябвало да стори, дало му едно кръстче от стъкло и обяснило:

— Докато си жив, не можеш да пострадаш от Холандеца. Ако държиш пред него кръстчето и в същото време се молиш, той не ще може да те задържи и ще успееш да избягаш. Получиш ли каквото желаеш, върни се отново при мен тук, на това място.

Петер Мунк взел кръстчето, запомнил добре всичко и продължил към дома на Михел Холандеца. Три пъти го извикал по име и великанът се появил.

— Уби жена си, а — попитал го той и се изсмял страховито. — И аз бих го сторил — тя разпиляваше богатството ти по просяците. Но сега за известно време ще трябва да напуснеш страната, защото, като не я открият, ще вдигнат голяма шумотевица. Трябват ти пари и сигурно за това си дошъл?

— Позна — отвърнал Петер. — Но този път много, че Америка е далече.

Михел го повел към къщата си, отключил там една ракла, в която имало много пари, и извадил цели фишеци с жълтици. Докато ги броял на масата, Петер казал:

— Ама че си шегаджия, Михел, как ме излъга само! Нали каза, че ще сложиш в гърдите ми камък, а ще ми вземеш сърцето?

— А не е ли така? — попитал учудено Михел. — Да не би да си усещаш сърцето? Не е ли студено като лед? Изпитваш ли страх или скръб, разкаяние за нещо?

— Само си спрял сърцето ми, но то си стои както по-рано в гърдите ми. Ецехиел каза същото — ти си ни излъгал. Ти не си способен незабелязано и безопасно да изтръгнеш нечие сърце! Ако беше така, щеше да си вълшебник!

— Но аз те уверявам — викнал ядосано Михел, — че като теб и Ецехиел всички други богаташи, които имат вземане-даване с мен, носят студени сърца като твоето и че истинските им сърца държа тук в стаята.

— Ау, как майсторски умееш да лъжеш! — засмял се Петер. — На някой друг ги разправяй тия! Да не мислиш, че по време на пътешествието си не видях стотици подобни чудесии?! Твоите сърца в онази стая са направени от восък по модел на истинските. Богаташ си, признавам това, но не те бива в магьосничеството.

Тогава великанът се вбесил и блъснал вратата на стаята, където държал сърцата.

— Влез вътре и прочети всички етикети. Онова там, виж, е сърцето на Петер Мунк. Виждаш ли как тупка? Такова нещо може ли да се направи с восък?

— И въпреки това е восък — отговорил Петер. — Истинското сърце не бие така. Моето си ми е в гърдите. Не, не можеш да правиш вълшебства.

— Ще ти го докажа! — извикал ядосано онзи. — Сам ще усетиш, че е твоето сърце.

Сграбчил го, разкъсал сетрето на Петер, извадил оттам камъка и му го показал. После взел сърцето, обдишал го няколко пъти и внимателно го сложил на мястото му. Петер почувствал как то бие отново и разбрал, че пак е способен да се радва.

— Как си сега? — попитал Михел засмян.

— Наистина си бил прав — отвърнал Петер, докато вадел внимателно кръстчето от джоба си. — Никога не бих повярвал, че такова нещо е възможно!

— Нали? Мога да правя вълшебства, нали виждаш. Но хайде сега да ти сложа отново камъка!

— По-полека, господин Михел! — викнал Петер, отстъпил една крачка назад и вдигнал кръстчето право срещу него. — Намери си някой друг наивник; този път ти се хвана в капана!

И в същото време се молел за каквото му идело наум.

Тогава Михел взел да се смаява, да се смаява, паднал долу и започнал да се гърчи като червей, а сърцата затуптели, забили и огласили стаята подобно на часовници в часовникарско ателие.

Петер настръхнал от ужас и побягнал вън от стаята и от къщата. Подгонен от страха си, той задрапал нагоре по скалата, защото чул как Михел Холандеца се изправя, как земята се тресе от стъпките му и как с люти клетви се втурнал като хала подире му.

Когато Петер стигнал горе и хукнал към Елховия хълм, зад него се извила страшна буря, светкавици се сипели от двете му страни и изпепелявали цели дървета, но въпреки това той благополучно стигнал до царството на Стъкленото човече.

Сърцето му биело радостно само от това, че биело. Но тогава прозрял с ужас, че изминалият му живот приличал на бурята, от която се измъкнал и която опустошавала всичко по пътя си в гората. Спомнил си за госпожа Лизбет, тази хубава, добра жена, която бил погубил от алчност. Разбрал какъв изрод е бил преди и когато достигнал хълма на Стъкленото човече, ридаел вече от цялата си душа.

Пазителят на съкровищата седял под елата, пушел с малката си лула, а видът му бил по-бодър отпреди.

— Защо плачеш, въглищарю Петер? — попитал го той. Да не би да не си си получил сърцето? Студеното ли е все още в гърдите ти?

— Не, господине! — въздъхнал Петер. — Когато още носех студеното сърце, не плачех, очите ми бяха сухи като земята през юли. Но сега старото ми сърце ще се пръсне от мъка заради това, което извърших. Тласках длъжниците си към мизерия, насъсквах кучетата си срещу бедни и болни, а как изплющя бичът ми върху прекрасното й чело — знаете сам!

— Да, Петер! Ти бе голям грешник! — рекло му човечето. — Парите и безделието те развалиха, те ти донесоха каменното сърце, което не знаеше вече ни радост, ни жалост, ни разкаяние, ни съжаление. Но разкаянието изкупува греховете и само ако бях сигурен, че искрено съжаляваш за живота си, можех да сторя нещо за теб.

— Не искам нищо повече — отвърнал Петер и главата му кљюмнала тъжно. — Свършено е с мен, животът не може да ме радва повече. Та какво да правя сам на този свят?! Майка ми никога не ще ми прости, това което ѝ сторих. А и каквото съм чудовище, може би дори съм я вкарал в гроба! Лизбет, жена ми — за нея по-добре изобщо да не говоря! По-хубаво убийте и мен, господин Пазителю на съкровищата, че наведнъж да свърши жалкият ми живот!

— Добре — казало човечето, — ако не желаяш друго, това мога да сторя за теб. Брадвата ми е под ръка.

Човечето извадило съвсем спокойно лулата от устата си, изтръскало я и си я прибрало. После бавно се изправило и се скрило зад елите.

Петер седнал в тревата и заплакал, животът му бил безразличен и затова търпеливо зачакал смъртоносния удар. След малко чул зад себе си тихи стъпки и си помислил: „Ето го, иде.“

— Я се огледай още веднъж, Петер Мунк! — рекло му човечето.

Петер изтрил сълзите от очите си, извърнал глава и какво да види — там стояли майка му и Лизбет, жена му, и го гледали усмихнати. Тогава той скокнал радостен и възкликнал:

— Значи не си мъртва, Лизбет! И ти си тук, майко, и си ми простила?!

— Решиха да ти простят — казало човечето, — защото ти се разкайваш истински за стореното. Нека всичко бъде забравено. Прибери се сега в бащината си колиба и стани въглищар както преди. Ако си хрисим и честен и почиташ занаята си, съседите ти ще те обичат и уважават повече, отколкото ако имаше десет делви злато.

Това рекло човечето и се сбогувало с тях.

С хвалебствия и благословии към Стъкленото човече тримата се упътили към дома си. Като пристигнали, видели, че великолепната къща на богатия Петер не била вече там. Една гръмотевица я била изпепелила заедно с всичките му богатства. Но бащината колиба не

била далеч, те се запътили натам и голямата загуба изобщо не ги притеснявала.

Само как се изненадали, като пристигнали! Колибата се била превърнала в чудна селска къща — простичка, но хубава и чиста.

— Това е дело на доброто Стъклено човече! — възкликнал Петер.

— Колко е хубава! — рекла госпожа Лизбет. — Тук ще се чувствам много повече у дома си отколкото в голямата къща с многото слуги.

Оттогава насетне Петер Мунк станал работлив и честен човек. Бил доволен от това, което имал, трудел се упорито и забогатял със собствени сили. Така станал уважаван и обичан сред хората в цялата гора. Живеел в мир и сговор с жена си, уважавал майка си и давал милостиня на бедните, когато дойдели да просят на вратата му.

Когато след година Бог дарил госпожа Лизбет с хубаво момченце, Петер отишъл на Елховия хълм и изрекъл вълшебните си слова. Но Стъкленото човече не се показало.

— Господин Пазителю на съкровищата — викнал високо той, — чуйте ме! Искях само да ви помоля да станете кръстник на синчето ми!

Но той нищо не му отвърнал. Само вятърът повял в елите и съборил няколко шишарки на земята.

— Ще взема поне тези шишарки за спомен, щом не желаете да се покажете — рекъл Петер, прибрал ги в джоба и си тръгнал към къщи.

Но когато у дома се съблякъл и майка му обърнала джобовете на празничното му сетре, преди да го прибере в раклата, оттам изпаднали четири фишека. Като ги отворили, вътре имало само нови баденски талери и нито един от тях не бил фалшив. Това бил подаръкът на Стъкленото човече по случай кръщенето на малкия Петер.

Така продължили да си живеят мирно и щастливо.

Вече остарял и побелял, Петер обичал често да казва:

— По-добре е човек да е доволен от малкото, което има, отколкото да разполага със злато и имот, но сърцето му да е студено като камък.

Сигурно били минали около пет дни, откакто Феликс, ловецът и студентът се намирали в плен на разбойниците. Наистина главатарят и хората му се отнасяли добре с тях, но въпреки това те копнеели да се

освободят. Защото колкото повече напредвало времето, толкова по-силни ставали опасенията им, че няма да бъдат открити.

Вечерта на петия ден ловецът съобщил на другарите си по неволя, че през нощта мисли да избяга, пък макар това да му струва и живота. Започнал да насърчава другарите си да се решат на същото и да им разяснява как могат да организират бягството си.

— Аз ще се заема с първия, който ни се изпречи. Това е самоотбрана; безизходицата кара човек да си затвори очите пред закона. Той просто ще трябва да умре.

— Да умре? — възкликнал ужасен Феликс. — Възнамерявате да го убиете?

— Ако от това зависи спасението на два живота, аз съм твърдо решен да го сторя. Знаете ли, че чух разбойниците угрижено да си шушукат как потеря претърсвала за тях из цялата гора. А бабичките, като ни ругаеха, в яда си издадоха намерението на бандата, ако се случи да ги нападнат, да ни избият безпощадно.

— Боже мили! — викнал ужасен младежът и скрил лице в ръцете си.

— Докато не са ни опрели още ножа на гърлото — продължил ловецът, — трябва да ги изпреварим. Като се стъмни, аз ще се промъкна до първия страж. Той сигурно ще ми извика и аз ще му прошепна, че графинята внезапно сериозно е заболяла и докато се обърне, ще го поваля. После, млади човече, ще се върна да ви взема, ще се справим и с втория, а третият ще бъде за нас проста игра.

Докато говорел, ловецът добил толкова страшно изражение, че Феликс се изплашил. Тъкмо се канел да го разубеди да се откаже от идеята за кървавата разправа, когато вратата на колибата бавно се отворила и някой бързо се вмъкнал вътре. Това бил главатарят на бандата. Той затворил вратата пак предпазливо и дал знак на двамата пленници да не издават шум. Седнал при Феликс и му рекъл:

— Госпожо графиньо, положението, в което се намирате, не е добро. Господин съпругът ви не си удържа на думата и не само не изпрати откупа, но се е обърнал и към околийските управления за помощ. Въръжени отряди претърсват всички части на гората, за да ни изловят и унищожат. Заплаших съпруга ви, че ако смята да ни нападне, ще ви убия. Но или животът ви малко го интересува, или не вярва на

заплахите ни. Животът ви е в ръцете ни и ако се ръководим от нашите правила, той е загубен. Имате ли нещо да възразите?

Озадачени, пленниците стояли, свели поглед в земята, и не знаели какво да кажат. Феликс осъзнавал, че ако признае, че носи чужди дрехи, може само да увеличи надвисналата над него опасност.

— Недопустимо е за мен — продължил да говори главатарят — да излагам на опасност дама, която се ползва с пълното ми уважение. Затова искам да ви предложа спасителен план. Той всъщност е единствената възможност, която ви остава — аз да избягам заедно с вас.

Изненадани от чутото, двамата пленници го погледнали смаяно, а той продължил да говори:

— Повечето от моите другари са решени да се изтеглят в Италия и да постъпят в една много известна банда. Но аз за себе си не бих приел да служа на някого и затова няма да се присъединя към общото начинание. Само ако ми дадете честната си дума, графиньо, че ще поръчителствате за мен и при моята защита ще използвате силното си влияние, аз ще ви освободя, преди да е станало твърде късно.

Феликс мълчал смутено. Честното му сърце се бунтувало срещу това да изложи на явна опасност мъжа, който искал да го спаси. Опасност, от която той впоследствие не можел да го измъкне. И тъй като продължавал да мълчи, главатарят продължил:

— Сега навсякъде се търсят войници. Аз ще съм доволен, ако мога да постъпя и на най-простата служба. Знаем, че можете да направите много неща, но ако ми обещаете това, ще е достатъчно.

— Обещавам ви — отвърнал Феликс с приведени очи — да направя всичко, което е по силите ми, за да съм ви от полза. Но каквото и да стане с вас, за мен ще е утеха, че доброволно сте се оттеглили от разбойническия живот.

Главатарят целунал развълнуван ръката на благородната дама, прошепнал ѝ да има готовност за тръгване два часа след настъпването на нощта и после напуснал колибата предпазливо, както бил дошъл.

Като излязъл, на пленниците им олекнало.

— Бог направлява сърцето му! Наистина! — възкликнал ловецът. — Какво чудно спасение ни било отредено! Никога не бих предположил, че подобно нещо е възможно, че на мен ще ми се случи такова приключение.

— Чудно е, наистина! — отвърнал Феликс. — Но аз правилно ли постъпих, като подведох този мъж? Какво ще спечели от това, че ще ме защити? Кажете ми моля, ловецо, не го ли примамвам към бесилката, като не му разкривам кой съм?

— Е, как може да имате такива скрупули, скъпи момко — отвърнал студентът, — след като така майсторски си изиграхте ролята. Не, не бива да се боите за това, то не е нищо друго освен позволена самозащита. Неговото не бе ли произвол, че посмя да отвлече така позорно толкова видна дама? Ако не бяхте вие, кой знае какво би сполетяло графинята! Не, вие не постъпихте грешно. Между другото мисля, че ако той, главатарят на бандата, сам се предаде на съда, може само да спечели.

Последната мисъл утешила младия златар.

Следващите часове пленниците прекарали в радостна възбуда и едновременно с това в плахо безпокойство от успешното протичане на плана.

Било вече тъмно, когато главатарят нахълтал в колибата, оставил една торба с дрехи и рекъл:

— Госпожо графиньо, за да мине пътуването ни по-леко, се налага да сложите тези мъжки дрехи. Пригответе се, след час тръгваме — и оставил пленниците сами.

Ловецът с мъка се сдържал да не се разсмее.

— Ето че втори път ще се маскирате — възкликнал той. — Мога обаче да се закълна, че този костюм ще ви стои по-добре.

Отворили торбата и намерили в нея хубав ловджийски костюм с всички нужни принадлежности, който станал на Феликс точно по мярка. След като се натъкмил, ловецът искал да хвърли дрехите на графинята в някой ъгъл, но Феликс не му позволил. Той ги свил на малък вързоп и казал, че ще помоли графинята да му ги подари, защото искал да ги запази за цял живот като спомен от тези паметни дни.

Най-накрая главатарят дошъл. Той бил напълно въоръжен и върнал на ловеца пушката, която разбойниците му били взели, и един рог, пълен с барут. На студента дал кремъклийка, а на Феликс — ловджийски нож и го помолил да го ползва, само ако се наложи. Тримата имали късмет, че било тъмно, защото грейналият поглед на

Феликс в момента, в който поемал оръжието, можел лесно да издаде пред главатаря какъв е в действителност.

Докато се измъквали предпазливо, ловецът забелязал, че стражата не била на обичайното си място пред колибата. Това им позволило незабелязано да се промъкнат край колибите. Но главатарят не тръгнал по главната пътека, която извеждала от клисурата към гората, а се насочил към една скала, която се издигала отвесно насреща им и на пръв поглед изглеждала непристъпна. Като я стигнали, главатарят посочил на останалите въжена стълба, която била опъната по скалата, после метнал пушката на гърба си и пръв се заизкачвал нагоре. После извикал на графинята да го последва и ѝ подал ръка за помощ, а ловецът се покатерил последен. Оттатък скалата се открила пътечка, по която те бързо се придвижили напред.

— Тази пътечка — рекъл главатарят — извежда на ашафенбургския път. Ще вървим нататък, защото научих, че съпругът ви, графът, в момента е именно там.

Продължили мълчаливо напред, разбойникът все ги водел, а другите вървели плътно след него. След три часа спрели. Главатарят поканил Феликс да седне на един дънер, за да си отпочине. Извадил хляб и манерка с отлежало вино и ги предложил на изморените си спътници.

— Мисля че най-много до час ще се натъкнем на кордона, който военните са опасали през гората. В такъв случай ще ви моля да разговаряте с предводителя на войниците и да изискате добре да се отнесат с мен.

Феликс обещал и това, макар и да не очаквал да успее да издейства кой знае какво. Починали си още половин час и поели.

Повървели отново около час и наближили селския път. Започвало да се развиделява и здрачът да се разпръсква в гората, когато едно силно „Стой! Спри!“ ги заковало на място. Всички спрели, петима войници се задали насреща им и им дали знак да ги последват, за да дадат сведения относно пътуването си пред командващия майор.

Като извървели около петдесетина стъпки, забелязали, че и от двете страни в храсталаците проблясват оръжия, които навеждали на мисълта, че в гората е разположена огромна военна част.

Майорът бил седнал с няколко офицери и други мъже под един дъб. Довели пленниците при него и той тъкмо щял да започне да ги

проверява кой откъде е и накъде пътува, когато един от придружаващите го мъже скочил и извикал:

— Мили Боже, кого виждам! Та това е Готфрид, нашият ловец!

— Тъй вярно, господин управител! — отвърнал радостно ловецът. — Това съм аз, по чудо се спасих от долната сган!

Офицерите не очаквали да го видят там. А ловецът помолил майора и управителя да се оттеглят с него за малко встрани и им разказал накратко как са се спасили и кой бил четвъртият сред тях.

Зарадван от новината, майорът веднага дал нареждания за по-нататъшното придвижване на важния пленник, а младия златар завел при другарите си и го представил като героя, спасил със смелостта и самообладанието си графинята. Всички наобиколили Феликс, стискали възторжено ръката му, поздравявали го и не могли да се наситят на разказите за невероятните му преживелици.

Междувременно небето се развиделило напълно. Майорът решил лично да съпроводи освободените пленници до града. Тръгнал с тях и с управителя на графството към най-близкото село, където била колата му, и поканил Феликс да се вози при него. Ловецът, студентът, управителят и още мнозина яздели пред и зад тях и всички триумфално се отправили към града.

Слухът за нападението в горската странноприемница и за жертвоготовната постъпка на младия златарски калфа се бил разпространил светкавично бързо навсякъде. Пак така мигновено от уста на уста се понесла мълвата за избавлението му. Затуй никак не било чудно, че улиците на града, към който пътували, били претъпкани с хора, които искали да видят младия герой. Цялото това напирасо множество се спуснало към колата, още докато тя бавно преминавала през градските порти.

— Ето го! — разнесли се викове. — Виждате ли го там в колата до офицера? Да живее чудесният златарски калфа!

И многогласно „Ура!“ изпълнило пространството.

Феликс стоял смутен и развълнуван от опияняващата радост на тълпата. Но пред кметството на града го очаквала още по-трогателна гледка. Там на стълбите го срещнал просълзен един богато облечен мъж на средна възраст.

— С какво да ти се отплатя, синко — възкликнал той, — ти ми даде толкова много, точно когато мислех, че съм изправен пред най-

тежката си загуба — спаси съпругата ми, майката на моите деца! Нежното ѝ съществуване нямаше да понесе ужасите на едно подобно пленничество!

Тези думи били на съпруга на графинята.

Колкото повече се съпротивлявал Феликс да назове каква отплата желае да получи за саможертвата си, толкова по-категоричен в настояването си ставал графът. Тогава младежът се сетил за нерадостната съдба на главатаря на разбойниците. Разказал, че дължи спасението си на него и че това спасение било замислено фактически за графинята. Графът, трогнат не само от постъпката на главатаря, но и от молбата на Феликс, която повторно засвидетелствала безкористността му, обещал да стори каквото е по силите му, за да спаси разбойника.

Още същия ден графът, съпроводен от храбрив ловец, завел младия златар в замък си, където графинята, все още разтревожена за съдбата на жертвалия се за нея млад мъж, очаквала с нетърпение да получи някакви новини за него.

Как би могла да се опише радостта ѝ, когато съпругът ѝ, повел избавителя за ръка, влязъл в стаята ѝ. Графинята го затрупала с въпроси и благодарности, а после наредила да доведат децата ѝ, за да им покаже сърцатия момък, на който дължала толкова много. Малките хванали Феликс за ръка и това наред с изразената им тъй мило и по детски благодарност, уверенията им, че след майка им и баща им той им е най-скъпият човек на земята, било най-хубавата отплата за тревогите и безсънните му нощи, прекарани в колибата на разбойниците.

Като попреминали първите трепети от радостната среща, графинята дала знак на един прислужник и той донесъл дрехите на Феликс заедно с добре познатата му раница, която в горската странноприемница бил дал на графинята.

— Ето всичко — съобщила графинята с благосклонна усмивка, — което ми дадохте в онзи страшен момент. Тези вещи са магията, с която ме загърнахте; с тях направихте преследвачите ми слепи и ги победихте. Те отново са ваши. Но искам да ви предлага да ми оставите дрехите си, които бих желала да запазя за спомен от вас, и в замяна на тях да приемете сумата, която разбойниците определиха за откупа ми.

Феликс се изплашил от размера на подаръка. Благородният му нрав се бунтувал да приеме възнаграждение за нещо, което бил сторил от добра воля.

— Уважаема госпожо — рекъл развълнувано той, — не бих могъл да приема. Нека, както повелихте, дрехите останат у вас, но аз не мога да взема сумата, за която говорите. Ала тъй като знам, че искате да ме възнаградите с нещо, запазете ми вашето благоволение наместо награда и ако се зададе случай, при който да се нуждая от вашата помощ, имайте предвид, че ще ви помоля за нея.

Дълго време графинята и съпругът ѝ се старали да разубедят по всякакъв начин младия човек, ала нищо не било в състояние да промени решението му. Накрая те отстъпили и тъкмо прислужникът посегнал да отнесе отново дрехите и раницата, когато Феликс се сетил за златните украшения, за които от многото радостни преживявания бил забравил напълно.

— Чакай! — извикал той. — Ще ми позволите да взема само едно нещо от раницата си, уважаема госпожо. Всичко останало е изцяло ваше.

— Както пожелаете — рекла графинята, — макар че бих задържала всичко, за да ми напомня за вас. Вземете това, от което не можете да се лишите. Но ако мога да попитам кое ви е толкова скъпо, че не бихте желали да ми го оставите?

Докато тя говорела, младежът отворил раницата си и извадил едно ковчеже, облечено с червен сахтиян^[1].

— Можете да имате всичко, което е мое — отвърнал той засмян. — Но това принадлежи на скъпата ми кръстница. Сам съм го изработил и трябва да ѝ го занеса. Украшение е, уважаема госпожо — продължил той, докато отварял и ѝ поднасял ковчежето. — Украшение, на което изпробвах уменията си.

Графинята го поела, но само като хвърлила един бегъл поглед вътре, се отдръпнала поразена назад.

— Как? Тези камъни? — възкликнала тя. — И казвате, че са за госпожа кръстницата ви.

— Да — отвърнал Феликс, — тя ми ги изпрати, аз ги обковах в злато и тръгнах на път да ѝ ги предам.

Графинята го изгледала покъртена. Сълзи бликнали от очите ѝ.

— Тогава ти си Феликс от Нюрнберг? — възкликнала тя.

— Да! — отвърнал Феликс. — Но как така бързо узнахте името ми? — попитал младежът, като я гледал смаян.

— О, колко чудна е волята на провидението! — обърнала се развълнувано графинята към смаяния си съпруг.

— Та това е кръщелникът ни, синът на камериерката ни Сабине! Феликс! Аз съм тази, при която си се запътил. Значи ти си спасил кръстницата си, без да знаеш за това!

— Не може да бъде! Значи вие сте графиня Зондау, която е сторила толкова много за мен и за майка ми? А това е замъкът Майенбург, в който трябваше да пристигна? Колко съм благодарен на благосклонната съдба, че по такъв чуден начин ме срещна с вас! Така с постъпката си можах, макар и в незначителна степен, да изразя голямата си благодарност към вас!

— Ти направи повече за мен, отколкото аз изобщо бих могла да направя за теб, но докато съм жива, ще се опитвам да ти покажа колко безкрайно сме ти задължени. Моят съпруг ще ти бъде баща, децата ми — твои братя и сестри, а аз самата — твоя предана майка! Това бижу, което те доведе при мен в часа на най-голямата ми беда, ще бъде най-ценното ми украшение, защото винаги ще ми напомня за теб и твоето благородство.

Така каза графинята и удържала на думата си. Подкрепила щедро щастливия Феликс по време на неговите странствания. И когато вече като изкусен занаятчия се завърнал в Нюрнберг, му купила къща, обзавела я напълно и украсила най-хубавата ѝ стая с красиви картини, които представяли сцени от преживелиците в горската странноприемница и живота на Феликс сред разбойниците.

Там заживял Феликс, славният златар, чиито умения заедно с невероятната сага за геройството му привличали купувачите от цялото кралство. Много чужденци, които минавали през хубавия град Нюрнберг, държели да посетят работилницата на известния майстор Феликс, за да го видят, да му се възхитят, а също и да си поръчат при него хубави украшения.

Но най-приятно му било, когато го навестявали ловецът, ковачът, студентът или коларят. Колкото пъти коларят имал път от Вюрцбург до Фюрт, винаги се отбивал да го види. Ловецът пък му носел почти всяка година подаръци от графинята, а накрая, след дълги години на

странстване из всички немски земи, ковачът се установил да живее при Феликс.

Един ден им дошъл на гости и студентът. Междувременно той бил станал виден държавен мъж, но не се срамувал да вечеря заедно с майстор Феликс и ковача. Тогава тримата си припомнили всички преживелици от горската странноприемница и бившият студент разказал, че в Италия срещнал главатаря на разбойниците — бил се поправил напълно и служел като примерен войник на неаполския крал.

Феликс се зарадвал, като чул това — без този мъж той едва ли щял да изпадне в толкова опасно положение, но пък без него измъкването му от ръцете на разбойниците било невъзможно.

Така на храбрия майстор златар се удало да съхрани в спомените си единствено хубавите и приятни мигове от преживяното в странноприемницата в Шпесарт.

[1] Тънка и фино обработена козя кожа. (тур.) ↑

Издание:

Вилхелм Хауф. Приказки. Издательство „Труд“, 2006

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.